George Ion Ionescu

PROZA

VOL. II
Partea a II-a

BUCUREȘTI

Vol. II

2017

Editura PRINTECH

Conţinutul celui de al doilea volum de PROZĂ, (schiţe, nivele, memorii şi amintiri) Partea a II-a a volumului II de Proză

Din memoriile mele. Eu şi ceilalţi

Memorii, Justificări şi Învăţăminte

Continuarea memoriilor şi Note Zilnice

Completări la memorii

Activitatea (“Cariera”) mea în Cercetare

Activitatea mea didactică

Materiale din “Who is Who” (după “American Biographical Institute”)

Recomandare

O fotografie

George Ion Ionescu

Din „memoriile” mele: Eu şi ceilalţi!
[Eu se scrie în limba engleză cu literă mare]

Iată că am ajuns şi la acea parte din amintirile mele, care se referă la viaţa mea. Dacă pentru cele câteva persoane pentru a căror amintire şi viaţă am diferite justificări, sentimentale sau raţionale, ca să le descriu, pentru amintirile mele directe am alte justificări; nu aş vrea ca tot ce am trăit, şi mai ales lecţiile pe care mi le-a dat viaţa, să piară odată cu mine. Lecţiile vieţii se plătesc scump; nu degeaba spune poporul că „tot păţitu-i priceput”. Evident, fiecare va considera că memoria şi amintirea lui trebuie păstrate; viaţă însă a demonstrat că: 1) Nu toate vieţile sunt interesante, vieţile celor de la baza piramidei sociale, cu tot respectul pentru contribuţiile lor la viaţa economică şi socială, sunt uitate repede, în câţiva ani, sau, în cel mai bun caz, în câteva decenii; poate că ar fi şi greu ca fiecare generaţie să păstreze memoria, amintirea şi faptele din viaţa celor şapte miliarde de locuitori ai pământului din fiecare jumătate de secol. Cu toate acestea, un cult al morţilor a existat dintotdeauna, adică de fapt doar de vreo câteva milenii (înainte, cum considera un antropofag din Papua-Noua Guinee, nu era cazul să se piardă, odată cu fiecare mort şi amintirile lui şi şaptezeci de kilograme de carne; îi explica el unei ziariste americane; jungla şi mai puţin stepele şi deşertul, nu sunt atât de rodnice sau fertile sau generoase, ca să se poată renunţa la atâta carne şi nici la amintirea faptelor aceluia căruia i-a aparţinut; odată cu descoperirea creşterii vitelor, datele problemei s-au schimbat, iar cultura cerealelor a modificat complet problema; leşurile celor morţi au început să fie îngropate, arse sau depuse pe înălţimi ca să le mănânce păsările de pradă; în alte părţi, au început să fie mumificate, după ce natura însăşi le-a uscat în deşerturi sau în peşteri, mumificându-le. Cultul morţilor şi deci şi amintirea lor este mărturisit însă mai evident de apariţia cimitirelor, în ale căror morminte au fost depuşi morţii, pentru veşnicie credeau cei rămaşi, dar nu erau prea siguri; un singur lucru e cert; din mormintele morţilor se alimentează în principal arheologia şi muzeele, fiindcă morţii au fost de obicei îngropaţi cu o mulţime de obiecte care se credea că le vor fi de folos şi după moarte, cândva,

undeva, într-o altă lume; până atunci, ne sunt însă de folos nouă pentru a reconstitui realităţi dispărute, vremi trecute şi pentru a mobila muzeele şi a ne mai pierde din iluzii. Memoriile şi scrierile se adaugă acestor corpuri şi obiecte, impresiilor vizuale ale urmaşilor sau chiar ale contemporanilor, amintirilor şi impresiilor, gândurilor şi faptelor.

Criteriul suprem al valorii şi rostului acestor acţiuni este timpul. Dacă numai după câteva decenii se uită totul, sau aproape totul despre defunct, înseamnă că nu prea mai merită să se scrie memorii şi amintiri despre aceşti oameni sau despre împrejurările existenţei lor. Nenorocirea lor este (sau a fost) că de prea multe ori au dus existenţe neinteresante, submediocre sau plicticoase de-a dreptul, care parcă se repetă, din care nu rezultă nici învăţături şi nici exemple notabile, exemplul oamenilor așa-ziși „mari" sau poate „iluştri", mulţi dintre ei chiar mari criminali, aşa cum au fost toţi marii cuceritori din istorie, cele mai multe „capete în armată" şi destui alţii; oamenii a căror amintire s-a păstrat au fost mai cu seamă cei de la vârful piramidei sociale de a căror voinţă, fapte şi decizii au depins de atâtea ori existenţele, bunăstarea şi chiar viaţa celor de la baza piramidei este elocvent. Este încă o nedreptate care li se face acestora, dar este de neînlăturat câtă vreme omenirea are aşa de puţin timp şi energie ca să păstreze urmele, iar timpul le şterge. Iată motivul pentru care din mulţimea de profesori pe care i-a avut fiecare, îi ţine minte doar pe câţiva; poporul spune: „Să faci ce zice popa, nu ce face popa", militarul spune: „Neamul prost la comandă se cunoaşte", iar tanti Elena spunea: „Mitocanul se naşte ofensat". Oamenilor iluştri li se ridică statui, li se fac monumente în oraşe şi în inimi li se păstrează amintirea; pe cei mai mulţi însă, să-i lăsăm să fie mai modeşti, fiindcă au şi de ce. Englezii scriu pronumele „Eu" cu literă mare; ei spun că este, pentru fiecare, cel mai important cuvânt din limba engleză (şi poate din toate limbile!) pentru motive pe care şi le poate desluşi fiecare. Înţeleptul şi filozoful evreu Hillal, care după unii a trăit între -40 (deci î.e.n.) şi +40 (deci era noastră), spunea: „Dacă eu nu sunt pentru mine, atunci cine?" Acest filozof a obţinut de la stăpânirea romană din Palestina dreptul de a înfiinţa prima mare Universitate Ebraică la Ierusalim chiar şi atunci când romanii nu se mai înţelegeau cu evreii rebeli (peste nici 50 de ani romanii aveau să distrugă Ierusalimul şi statul evreu), şi este acelaşi filozof care, când a fost întrebat dacă poate defini „esenţa învăţăturii în timpul cât poţi sta într-un picior", a răspuns: „Voi răspunde mâine acestei întrebări!" Şi a doua zi a dat răspunsul devenit epocal: „Esenţa învăţăturii este să nu faci altuia ceea ce nu ţi-ar place ca el să-ţi facă ţie! Du-te şi învaţă!" Personal, „Eu" consider că trebuie să facem referiri la învăţăturile evreieşti şi filozofia evreiască, pentru că: 1) Sunt printre cele mai vechi învăţături păstrate din lume; 2) Dacă ar fi să ne referim doar la faptul că ele constituie baza Talmudului (Tora sau legea evreiască a fost preluată de creştini ca „Vechiul Testament", care constituie cam trei sferturi din Biblie, considerată ca fiind „Cartea Cărţilor" şi faptul că Biblia a devenit „Cartea Sfântă" a creştinilor şi a tuturor religiilor ulterioare (inclusiv a celor eretice sau de pripas!) şi este o „carte sfântă" şi pentru musulmani (poate fi recunoscută uşor în învăţămintele coranice!), reprezintă un motiv în plus ca să preţuieşti înţelepciunea evreiască. În timpul lui Hillel, Irod cel mare, numit rege al Israelului de împăratul roman Claudius, a clădit oraşul Tiberia (numit aşa în cinstea împăratului Tiberiu), Cezareea Palestinei (cel mai mare port al Palestinei acelor vremuri, numit aşa după Cezar, a reclădit templul din Ierusalim (mai mare decât fusese cel dărâmat de Nabucadneţar (cunoscut la noi ca Nabucodonosor), ne arată ce capacitate aveau evreii la începutul erei actuale. Dintre învăţăturile evreieşti nu avem decât să remarcăm cele zece porunci care îl separă pe om de animal, începând cu cea mai importantă dintre ele (a şasea: „Să nu ucizi!") şi continuând cu cele ce comandă „Să nu furi!", „Să nu minţi!", „Să nu depui mărturie mincinoasă împotriva aproapelui tău!", „Să nu râvneşti la bunurile aproapelui tău! Nici la femeia lui, nici la asinul lui ş.a.m.d.", „Să cinsteşti pe tatăl şi pe mama ta ca să- ţi fie ţie bine şi să se lungească zilele vieţii tale!" până la comanda cu care începe decalogul: „Eu sunt Domnul Dumnezeu tău! Să nu ai alţi Dumnezei în afară de

mine!", care a devenit la mahomedani: „Allah il Allah!" Şi comanda iniţială: „Allah akbar!" (Dumnezeu e mare!).

Aceste învăţături (sau amintiri) evreieşti, mă justifică. Iată deci că pot începe să scriu şi eu câteva memorii (amintiri!) şi să enumer câteva fapte care cred că vor mai putea prezenta interes şi peste câţiva zeci de ani când, aşa cum se întâmplă aproape întotdeauna, amintirile se uită, impresiile se şterg şi trecutul se pierde în neant. Cred că, înainte de a uita, este bine şi interesant să aminteşti acele fapte care au prezentat cândva importanţă (şi poate că vor mai prezenta şi în viitor), au fost memorabile şi întâmplări la care ai fost martor şi care, poate, trebuie reamintite, înainte de a le uita definitiv, ceea ce ar constitui, fără doar şi poate, a doua lor moarte şi o mare pierdere. Cu ce să încep? Cu ce mi s-a părut important cândva, s-o iau cronologic, să-mi fac un plan, pentru a fi mai metodic? Mi se pare, şi cred că faptele, evenimentele şi amintirile mai importante se vor prezenta singure la selecţie venind discret pentru a fi reamintite. Ca şi în celelalte eseuri – amintiri despre diferite persoane şi evenimente pe care le-am scris, voi lăsa amintirile să vină singure, cu ordinea sau dezordinea lor, prezentând doar ce mi se pare important şi poate că va mai putea părea important şi peste câteva decenii – sau nu va prezenta interes niciodată. În acest caz, uitarea se va depune ca un giulgiu peste ceea ce a fost să piară şi nu trebuie reamintit. Iată câteva asemenea fapte care mă reprezintă şi cu care mă prezint. Iată cum gândesc: dacă un număr de oameni îşi vor mai aminti câte ceva.

Cariera profesională şi cele câteva realizări care merită, cred eu, menţionate. Cititorul, dacă va exista vreunul, va putea decide singur dacă a meritat să le relatez sau puteau fi uitate şi fără vreun rost. Iată deci faptele.

În 1945, când au explodat primele două bombe atomice la Hiroshima şi Nagasaki, aveam doisprezece ani; am hotărât atunci că voi colabora la realizarea unor asemenea arme pentru ţara mea! Spre deosebire de Israel care are acum o rezervă de arme atomice la Dimona, în pustiul Neglev, România nu a reuşit să realizeze asemenea arme, dar martor mi-e Dumnezeu că dacă am fi fost lăsaţi în pace, prin 1980 le-am fi realizat în câţiva ani. Ţara avea destui fizicieni şi chimişti foarte capabili. Carpaţii Apuseni au avut şi au rezerve de minereu de Uraniu considerabile, de minereu de thoriu, metalul care va fi baza pentru realizarea viitoarei generații de reactori nucleari, iar primul reactor nuclear cu Uraniu 235, livrat de sovietici, a funcţionat la Măgurele (lângă Bucureşti) vreo patruzeci şi unu de ani (cu mult mai mult decât fusese proiectat sau prevăzut să funcţioneze), producând cantităţile de izotopi radioactivi necesari în medicină (radiu, trasori, gamagrafie) şi alte aplicaţii industriale, în cercetare şi în învăţământ: secţia de radio izotopi de la Institutul de Fizică Atomică fiind şi foarte rentabilă din punct de vedere economic (susţinea o bună parte din cheltuielile Institutului de Fizică Atomică, făcând o economie de valută forte). Atunci, în anii 1950-1980 ca şi în prezent (suntem în 2017!) existau două căi principale pentru a realiza o bombă atomică: 1) cu Uraniu 235 şi 2) cu plutoniu Uraniul 235 se găseşte într-o proporţie infimă (şapte la mie) în Uraniul natural, care se extrage din minereul de Uraniu (numit pe atunci pechblendă şi era metalul greu de la capătul tabloului lui Mendeleev; Uraniul metalic este transformat prin procese chimice în gazul U6F6 (hexafluorură de Uraniu) care este transferat prin mii de pereţi de porţelan (cam opt mii la Oak Ridge Tennessee); la fiecare trecere printr-un perete, conţinutul În U 235 al gazului U6F6 creşte puţin; de la şapte la mie la opt la mie; pe urmă la zece la mie şi tot aşa până când se obţine Uraniul îmbogăţit care peste nouăzeci la sută (sau mai mult) se foloseşte în reactorii nucleari energetici, care produc energie electrică; reactorul nuclear devine atunci echivalentul fierbătorului dintr-o centrală termoelectrică pe bază de petrol, gaze sau cărbune. Reactorul de la Măgurele livrat de ruşi conţinea 4,16 kilograme de Uraniu îmbogăţit 90%. În fiecare „campanie" anuală de funcţionare a reactorului, întreruptă din cauză că în reactor se acumulează prin fisiune izotopi „otrăvitori" de xenon 139, samariu 162, şi alţii care captează neutronii produşi din fisiune întrerupând reacţia în lanţ; anual se consumă cam 3-4 procente din Uraniul 235, dar mai rămân încă peste optzeci de procente

de Uraniu 235 care pot fi folosite (după separarea lor prin procese chimice) ca să fabrici arme atomice (bombele termonucleare cu fuziune au apărut mai târziu, prin anii 1955-1965). După fiecare „campanie" anuală de funcţionare a reactorului nuclear, ruşii ne cereau însă barele de combustibil „uzate" pentru a nu încerca să recuperăm Uraniul 235. Un grup de chimişti de la IFA studiau deja procesele chimice prin care s-ar fi putut recupera Uraniul 235, dar ruşii recuperau toate „barele uzate". La instalaţia de îmbogăţire americană prin termodifuzie de la Oak Ridge (supranumită „monstrul") care era o clădire cu patru etaje, de forma unui pătrat cu latura de patru sute de metri (perimetrul avea o milă, adică 1600 de metri) lucrau (după informaţiile mele[1*]) 3200 de oameni (fizicieni, radiochimişti, mecanici şi ingineri ş.a.m.d.). Lucrul la instalaţia de la Oak Ridge a început prin 1942 sau 1943; prima bombă atomică a fost gata în iulie 1945, când a şi fost încercată la Los Alamos (Alamogordo); în 1946, cred, nu mai trăiau din cei 3200 de operatori, decât câţiva din operatorii, în special chimişti, din cei care lucraseră la instalaţia de la Ridge din 1942. La reactorul nostru de la Măgurele, primii au murit operatorii „mecanici", care scoteau probele activate cu neutroni din reactorul nuclear, cam după zece ani de activitate; pe urmă au murit o serie de operatori radiochimişti (după cam 10-20 de ani de activitate). Soţia mea a făcut de două ori „boală de iradiere" care se manifestă în primul rând prin modificarea formulei (compoziţiei) sângelui; la început creşte numărul de globule albe (la rasa albă, creşte peste 5000 de limfocite pe milimetrul cub, având iniţial cam 3000; pe urmă scade sub 3000, producându-se fenomenul sau boala denumită „leucopenie"), (eu am avut o leucopenie de până sub 2500 leucocite pe milimetru cub, după care am plecat de la reactorul nuclear, unde am lucrat din 1957 până în 1963). Soţia mea a fost foarte bine îngrijită, pe urmă trimeasă la Borsec şi la Predeal pentru cură, şi apoi a ajuns la 88 de ani dar circulaţia sanguină era proastă, a avut o „purpură" supărătoare la ambele picioare, un astm, a suferit de inimă până când în 2016, când scriu aceste rânduri, la 88 de ani, în august 2016, a decedat.

Mai grav, şi la noi, din cei circa o sută de oameni care lucram în anii 1960-1970 la reactorul nuclear, mai trăiau prin anii 2000 doar câţiva, iar acum câţiva ani soţia mea mi-a spus: „Să nu mai vii la întâlnirile noastre lunare de la restaurantul de lângă Poştă". „De ce?" am întrebat. „Pentru că toţi soţii colegelor mele cu care am lucrat la reactor sunt morţi! Mai trăieşti doar tu şi pe ele le cuprinde jalea când te văd!" Cam de prin 2010 s-au întrerupt şi întâlnirile foştilor cercetători de la reactor. Cei mai mulţi muriseră... pe la 55-60 de ani! Dintre cadrele cu pregătire superioară, primul a murit Coca Mântescu; chimistă de valoare, având la bază Chimia Industrială (Politehnica) şi „Chimia Pură" (de la Universitate); a avut ambiţia să-şi ia prima doctoratul cu orice risc. Şi l-a luat, pe la 34 de ani, fără să ţină seama de pericolul iradierii (La Reactor, când doza datorită iradierii locale creştea peste de şase ori doza datorită radiaţiilor cosmice, femeile erau trimise fie la bibliotecă, fie cu misiuni neradioactive în afara Reactorului Nuclear, până când doza scădea la Reactor sub nivelul a trei doze cosmice). (Energeticienii de la reactor voiau să vadă cum lucrează reactorul deasupra sarcinii de 2000 de kilowaţi!)

A doua cale pentru a obţine (construi) o bombă atomică constă în a produce plutoniul 239, prin iradierea Uraniului natural care conţine în proporţie de 993 la mie Uraniu 238; prin captarea (activarea) cu neutroni a Uraniului 238, acesta trece în Uraniu 239 care se dezintegrează radioactiv în câteva luni trecând în plutoniu 239, care este un „exploziv nuclear" la fel de eficace ca şi Uraniul 235. Plutoniul 239 a fost produs de americani la Hanford (lângă coasta Pacificului) unde exista şi o instalaţie mamut de separare chimică a plutoniului la care lucrau (după informaţiile mele discrete) tot 3200 de operatori, care au produs plutoniul pentru cea de a doua bombă atomică, „experimentată" la Nagasaki la 9 august 1945. Prima explozie atomică, experimentală, cu Uraniu 235 a fost

[1] Mai am şi acum câteva scrisori de prietenie ale şefului bibliotecii de la Oak Ridge, un maghiar care simpatiza România!

efectuată la 15 iulie 1945 la Alamogordo în pustiul Nevada; încărcătura nucleară fusese plasată pe un turn de oţel de câteva zeci de metri înălţime, pe care explozia l-a pulverizat! De la o distanţă de 6 km dintr-un şanţ-adăpost directorul Oppenheimer, generalul Groves şi alte personalităţi, au urmărit explozia. În urma exploziei atomice, au murit pe loc atât la Hiroshima cât şi la Nagasaki câte aproximativ o sută de mii de oameni; la Hiroshima se aflau însă cam 250000 de oameni, între care cam 100000 de maiştri militari din marina japoneză; toţi aceştia au murit la intervale de timp mai scurte de un an de la explozie. Hiroshima era principalul centru de pregătire a specialiştilor – maiştri ai marinei militare japoneze; exterminarea lor era un obiectiv tot atât de important ca şi distrugerea oraşului în sine, a instalaţiilor şi a şantierelor navale etc. Mulţi ani după război a apărut legenda „Hiroshima, oraşul păcii” şi „Hiroshima, dragostea mea” bla, bla, bla. La Nagasaki prezenţa blocurilor de beton armat a micşorat puţin numărul victimelor omeneşti, dar cenuşa radioactivă care a căzut ulterior a adus numărul de victime tot către două sau trei sute de mii, cât fusese populaţia oraşului. Imediat după capitularea Japoniei, la 15 august 1945, americanii au studiat cazurile de iradiere care s-au prezentat, dar au refuzat orice ajutor medical considerând că japonezii „îşi primeau răsplata” pentru atacul prin surprindere de la Pearls Harbour (Portul Perlei) din Hawai de la 7 decembrie 1941, victimele fiind cauzate de război.

Îmbogăţirea Uraniului (adică, de fapt, creşterea conţinutului de Uraniu 235 se poate face şi prin alte procedee decât procesul de termodifuzie, ca de exemplu prin ultracentrifugare; în acest mod a obţinut Pakistanul Uraniul îmbogăţit pentru cele 5 explozii nucleare în serie cu care sperau să intimideze şi să sperie India; conştiincioşi, indienii au efectuat şi ei o serie de 5 explozii nucleare răspunzând în felul acesta Pakistanului. În ce ne priveşte, chimiştii noştri (Bebe Botez, Curelaru etc., nume schimbate) sperau să poată folosi unele bare aşa-zis îmbogăţite cu Uraniu 235 „uzate”, prin reacţii chimice clasice efectuate în laboratoarele de chimie cu mai puţin de 100 de operatori ca personal şi echipament „clasic” având o suprafaţă de numai câteva sute de metri pătraţi; din păcate ei nu au fost sprijiniţi, („lipsă de fonduri” s-a spus); nu li s-au mai dat nici mijloace, nici personal suficient, fondurile fiind consumate pentru realizarea centralei nucleare cu uraniu natural de la Cernavodă sau a uzinei de apă grea de la Drobeta Turnu Severin; cu un reactor cu uraniu natural nu se poate realiza nicio explozie atomică. Când irakienii lui Saddam Hussein au cumpărat de la francezi reactorul nuclear „Ossiris” acesta a fost distrus de avioane israeliene echipate cu bombe americane uriaşe de 500 sau 1000 de kilograme, iar operatorii au fost omorâţi în totalitate. Când Iranul a vrut să cumpere separatoare centrifugale din Germania, s-a produs o adevărată furtună internaţională. Chiar şi la noi, după „loviluţie”, s-a găsit un pârâcios, inginerul constructor B. care s-a dus la comitetul atomic de la Viena cu jalba-n băţ ca să spună că România are aşa şi pe dincolo şi ar fi încercat să fabrice bombe atomice. Când Israelul chiar a fabricat bombe atomice la o aşa-zisă uzină „textilă” din pustiul Neghev, şi a efectuat chiar şi o explozie nucleară experimentală împreună cu Africa de Sud, a fost lăsat în pace; ca răsplată, pârâciosul a primit o slujbă bine plătită la IAEA (International Atomic Energy Agency), iar în afară de reactoarele nucleare de la Cernavodă şi de ansamblul subcriritc de lângă Piteşti, reactorul rusesc de la Măgurele a fost dezafectat şi nu mai există. În România deci nicio nădejde în acest domeniu. În schimb, datorită faptului că cel de-al treilea laser din lume a fost realizat la Măgurele sub conducerea profesorului Agârbiceanu, se pare că următorul laser de mare energie pe plan mondial va fi realizat tot la Măgurele în cel de-al treilea deceniu al secolului al XXI-lea.

Pe vremea aceea România (Ceauşescu) ducea o politică tot mai independentă (şi aplaudată de ţările vestice), faţă de URSS; era singura ţară din Europa de Răsărit (sovietizată) care cunoscuse statul Israel, care avea relaţii diplomatice cu Germania Federală, care avea relaţii directe cu China ş.a.m.d. Ca să-şi demonstreze bunele dispoziţii faţă de România, americanii deviaseră expoziţia „Atomii în Acţiune” prin

România; echipele americane ale expoziţiei, dotate cu un accelerator de particule, o sursă foarte puternică de radiaţii gamma, din Cobalt-60, cu o activitate radioactivă de 6000 (şase mii) de Curie ş.a.m.d. Oamenii erau protejaţi faţă de sursă de un perete de oţel şi de şase metri de apă; sursa a fost pe urmă dăruită de americani României ca şi unele laboratoare etc. Au adus şi un reactor nuclear „şcolar”, care a fost instalat în parcul de lângă biserica Sfântul Elefterie unde se afla grădina Venus şi acum Opera Română. Tinerii operatori şi ingineri americani cu care am fost delegat printre alţii din partea Politehnicii să intru în contact, mi-au spus că veneau din Philippine şi Thailanda, unde făcuseră demonstraţii unui public şi câtorva studenţi total nepregătiţi, se consideraseră acolo în concediu iar la noi lucrau până la 20 de ore pe săptămână, contribuind la pregătirea studenţilor români; mă întrebaseră ce se poate vizita (şi merită văzut)! mai de aproape şi unde se pot găsi „fete”. Le-am recomandat imediat Muzeul Naţional de Artă care se deschisese în fostul Palat Regal, şi care pe vremea aceea era unul dintre cele mai bogate muzee de artă din Europa; o bună parte (poate cea mai consistentă) din operele de artă confiscate de la foştii bogătaşi era expusă în fostul Palat Regal; erau acolo opere clasice de pictură, statuete şi monezi, până şi o colecţie de fildeşuri declarate „ale poporului”. Pe urmă, le-am indicat Castelul Peleş (americanii aveau autoturisme personale; eram prin anii ’70), muzeele din Târgovişte, Constanţa, Castelul „Bântuit” al lui Haşdeu de la Câmpina ş.a.m.d. În contrapartidă, ei s-au oferit să ceară şi să dăruiască României o parte din expoziţie.

Au vizitat desigur Centru nostru Atomic de la Măgurele-Bucureşti, laboratoarele nucleare ale Universităţii şi Politehnicii (cele ale facultăţii de Energetică erau deja la nivel internaţional etc.). Tot în contrapartidă, le-am cerut ca expoziţia americană să devină cu adevărat „şcolară”, adică să ne aducem studenţii la ore de lucrări cu reactorul nuclear şi acceleratorul de particule liniar, la aplicaţiile care se puteau face cu surse de radiaţie ş.a.m.d., Centrul American funcţionând, pentru studenţii de la Universitate (Măgurele) şi de la Politehnică, aproximativ zece ore zilnic cu toate secţiile; erau şi printre ei (cadre tinere) doar doi-trei profesori mai vârstnici, cam la 50 de ani, care făceau o experienţă nouă într-o ţară în curs de dezvoltare, vizită cu care aveau să se laude la întoarcerea în State. Cam într-o lună am învăţat toate lucrările (experimentele, demonstraţiile etc.) care e puteau efectua cu acele instalaţii care ocupau o bună parte a parcului Venus şi împreună cu asistenţii de la Politehnică şi Universitate îi dublam pe americani la lucrările experimentale; la teorie aveam şi puncte de colaborare, ei fiind foarte miraţi de programele noastre de lucru care (modificate în mod expres şi de urgenţă) ne aduceau studenţii de anul patru şi cinci şi câte 20 de ore pe săptămână la expoziţia „Atomii în Acţiune”. Ţineam pe atunci cursurile de „Reactor Nuclear”, „Dozimetria şi Protecţia împotriva radiaţiilor” şi cel de „Aplicaţiile Radiaţiilor şi Izotopilor Radioactivi” la secţia de Ingineri-Fizicieni din secţia de Electronică Nucleară a Facultăţii de Electronică (facultatea cu cel mai înalt potenţial intelectual din Politehnica acelor timpuri) şi aveam toată norma la anii 4 şi 5 şi la cursuri postuniversitare. Colaborarea noastră mergea ca un ceas şi rămăseseră uimiţi de nivelul foarte ridicat al studenţilor noştri, al Învăţământului din România (adio „Concediul” din Thailanda!) şi de pregătirea cadrelor universitare (remarcăm în treacăt că o bună parte din acei studenţi au devenit după vreo două decenii cadre de bază în centralele nucleare americane). Ca un semn de preţuire (sau, poate ca să le facă în ciudă la ruşi? Sau ca semn de apropiere a României de situaţia Iugoslaviei!) ne-au dăruit sursa de 6000 de Curie de Cobalt-60, o serie de aparate de măsură şi detecţie, un mic accelerator iar într-o discuţie particulară (ceva mai neoficială) m-au anunţat că am putea cumpăra cu numai 70000 de dolari reactorul nuclear şcolar (pe post de „ansamblu subcritic”), în cadrul colaborării româno-americane în devenire! L-am anunţat imediat pe profesorul Purica (un om de acţiune de foarte mare valoare, şeful reactorului nuclear şi al meu de la Măgurele – Bucureşti) despre „ofertă”. Un dolar de atunci valora cam 50, sau poate 100 de dolari din 2017 (când scriu această confesiune) adică preţul era al unui cadou mascat (se cereau deci între 3 şi 7 milioane de dolari de astăzi pentru un reactor nuclear funcţional, declarat

„ansamblu nuclear şcolar”). Profesorul Purica ţinea cursuri de Reactori Nucleari pentru studenţii energeticieni şi cursuri postuniversitare de la Facultatea de Energetică a Politehnicii. Gurile afurisite spuneau că era fiul natural al profesorului Hulubei (sau doar unul dintre ei!); Hulubei avea acces la cele mai de sus nivele şi a fost anunţat imediat. Nu mai ştiu unde s-au blocat tratativele, dar când, după câteva luni de entuziastă colaborare, tinerii americani care descoperiseră cu mare entuziasm frumuseţea monumentelor şi generozitatea „fetelor” din România, au plecat în State, au luat cu ei şi reactorul (ansamblul) nuclear subcritic. Nouă ne-a părut foarte rău şi după ei, şi după reactor, şi după colaborarea atât de fructuoasă şi interesantă. Undeva, americanii au tentat şi o colaborare ulterioară, ne-au trimis literatură, iar şeful bibliotecii Oak Ridge cu care mă împrietenisem (el descoperise un român care admira deschis unguroaicele, iar el era un ungur care simpatiza şi iubea deschis România); mi-a trimis câţiva ani scrisori, reclame, oferte, invitaţii şi fotografii inclusiv invitaţia de a deveni membru al Academiei de Ştiinţe din New York. În 2004, deci după o jumătate de secol, am fost declarat unul din „oamenii de ştiinţă ai anului” dar nu am devenit şi membru al Academiei de Ştiinţe din New York din cauză că aici se cerea o cotizaţie anuală de 360 de dolari pe care pur şi simplu nici în acei ani nici mai târziu nu am putut-o plăti vreodată.

În ce mă priveşte, am fost trimes de profesorul Agârbiceanu în Iugoslavia, la profesorul Ivanovici ca să mă interesez, neoficial, dacă partea ştiinţifică nucleară iugoslavă ar dori să colaboreze cu România. Agârbiceanu îl cunoscuse pe Ivanovici la Congresele Mondiale pentru pace, ale Oamenilor de Ştiinţă. Eu prezentam avantajul că fiind profesor asociat nu numai la Politehnică, ci şi la Ministerul de Interne şi prieten cu un ofiţer de poliţie, puteam obţine mai uşor un paşaport (tatăl meu era medic criminalist; eu trebuia să devin tot medic legist, dar am fugit la Politehnică atunci când am văzut ce soartă de oameni hărţuiţi de sarcini aveau medicii judiciari, legişti ş.a.m.d.). Ajuns la Belgrad cu 40 de dolari bani de buzunar, cu un bilet de tren în circuit prin Iugoslavia (Belgrad-Zagreb-Liubliana-Raguza-Saraievo-Belgrad) m-am prezentat la profesorul Ivanovici din Belgrad. Am vizitat laboratoarele, am asistat la un curs (în engleză), şi am fost încredinţat unui fizician iugoslav cu nume italian (Bellini sau cam aşa ceva), care m-a plimbat pe la baza Iugoslavă nucleară de la Vincea, m-a recomandat la Zagreb şi la Liubliana, mi-a arătat acceleratoarele de particule din Vincea, ş.a.m.d., a fost de acord cu tot ce i-am propus, dar m-a avertizat că nu poate fi vorba de nici un fel de colaborare în domeniul reactorilor nucleari, întrucât ar fi putut avea ecou în domenii militare; în timpul respectiv (1965) Iugoslavia era în mare amor cu Statele Unite ale Americii; pe locomotivele Diesel-Electric iugoslave erau pictate două mâini unite într-o strângere de mână, sub o mână fiind pictat drapelul iugoslav iar sub cealaltă drapelul înstelat al Americii; dedesubt, sub cele două mâini, era inscripţia: „Această locomotivă este un dar al poporului american pentru poporul prieten iugoslav.” La Liubliana, pe fiecare a treia stradă, noaptea, se auzeau pianele, ceea ce m-a încântat, ca şi la Cluj sau Timişoara. La Fiume, personalul de la căile ferate a găsit de cuviinţă să mă anunţe că joia (sau vinerea, nu mai ţin minte exact), trecerea către Trieste este liberă; „Nu sunt vameşi”, mi-au spus. „De ce mi-aţi spus?”, am întrebat. „Eu n-am venit ca să fug în Italia!” „Aţi fi primul român care nu aţi face-o!”, mi-au explicat ei. „Dacă tot aţi ajuns până aici!”. La Zagreb am văzut prima mare Catedrală Catolică din Europa, ca şi o Grădină Zoologică, la care publicul (vizitatorii) erau invitaţi să hrănească animalele; am cumpărat şi eu o mână de zarzavat (morcovi, rădăcini de pătrunjel şi altele) şi nu ştiam cum „să hrănesc animalele”. Observând timiditatea mea, din spatele unui gărduţ, un elefant a întins trompa şi mi-a luat din mână legătura, a mestecat-o, apoi a făcut un semn cu trompa ca şi cum ar fi spus: Mai dă-mi! Am mai cumpărat o legătură şi i-am întins-o; a luat-o delicat şi „m-a salutat” cred, în felul lui. De la Fiume am luat un vapor (şalupă) care m-a dus în dreptul oraşului reşedinţă regală de la Knin. La Knin, o placă de piatră care se putea roti în jurul unei axe, avea pe o parte stema regilor slavi ai Dalmaţiei, iar pe cealaltă parte Leul Veneţian al lui San Marco (eu vorbeam în rusă, pe care o

învăţasem la şcoală şi la IFA, unde în laborator vorbeam între noi o zi pe săptămână ruseşte, şi alta engleză, iar muncitorii sârbo-croată). Păi să vedeţi, m-au spus ei, dacă vizitatorii sunt polonezi, sau cehi, punem faţa cu stema Dalmaţiei să îi întâmpine, iar dacă sunt italieni, punem Leul lui San Marco! Ceva mai încolo, alţi muncitori muiau câte o mătură într-o găleată în care se afla apă cu funingine; pe urmă scuturau mătura ca să curgă apa cu funingine pe un zid proaspăt înălţat, „Vizitatorilor, mi-au spus ei, le place ca zidurile să aibă patina vremii... aşa că asta le oferim!” La Dubrovnik (fosta Raguzza), pe crenelurile cetăţii puteai face înconjurul de vreo doi kilometri al cetăţii; în zidurile groase de doi metri fuseseră săpate vitrine iluminate cu neon; nici un vehicul nu era permis în cetate; te simţeai transportat într-o atmosferă de basm...

La Split (pentru italieni Spalatto), palatul roman al lui Diocleţian te invita să te gândeşti la gloriile trecute ale lumii; „Sic tranzit gloria Mundi...” La sud de Niş am adormit în tren; când m-am trezit, eram înconjurat numai de orientali cu turbane, cingători late (unii cu pumnal) cu halatele orientale caracteristice; lipsea numai măgăruşul tradiţional... Ciudat mi se părea faptul că ei priveau la mine tot aşa de interesaţi cât eram şi eu de ei... Nu erau ostili şi probabil că le păream ciudat, în hainele mele europene („nemţeşti” cum se spune în Transilvania). La Saraievo am trecut pe „podul prieteniei” care le aducea aminte sârbo-croaţilor Bosniei că musulmanii le sunt prieteni; de-a lungul secolelor, podul a fost distrus şi refăcut de mai multe ori, dar evenimentele de după 1990 l-au avariat cel mai grav, atunci însă, în 1964, Saraievo avea ceva de Orient şi de poveste, de pace şi înţelegere... nici pomeneală de „butoiul cu pulbere al Balcanilor” unde s-a produs atentatul care avea să ne conducă la primul război mondial... Şi femeile! Frumoase, suple, brunete şi ochioase... Cu autobuzul cu care călătorisem de la Split către Cattana, se găsea şi o tânără doamnă poloneză; drumul, deşi şosea de autobuz, urca şi cobora; jos, marea ca un lac; lanţurile de insule paralele cu ţărmul opreau valurile mării; soare, aer marin, fericire... Şi în atmosfera asta mirifică, doamnei poloneze (cred că abia avea 30 sau ...treizeci şi ceva de ani, i se făcu rău şi ...leşină! Aducându-mi aminte că sunt fiu de medic, am cerut (cui avea!) săruri!, i-am făcut un soi de tratament, am udat-o uşor cu apă şi... şi-a revenit! Când a aflat că plec a doua zi mai departe, s-a supărat. Eu călătoresc cu tata care e bătrân, spui că nu mai ai bani, dar poţi dormi cu noi, patul e imens, şi încăpem toţi trei! ... Ce să spun? Tatăl bătrân era de acord. „Doar ai tratat-o! Ai făcut -o bine! Eşti educat! Stai cu noi!” Am plecat totuşi a doua zi (şi cu câtă părere de rău!) fiindcă aveam un program foarte încărcat, cu escale stabilite dinainte... şi cu hrana programată pe zile! Ca tot românul silitor, luasem cu mine hrană pentru două săptămâni, zece discuri cu muzică populară românească pe care le-am vândut în Banatul iugoslav (în partea locuită de români), şi cu trei sticle de horincă, pe care le-am dăruit pe unde am stat, în chip de chirie! Când am rămas şi fără provizii şi fără bani, ultima noapte în nu mai ştiu care localitate, am plătit-o cu o cutie cu cacao! Mai nostim a fost când am rămas pe plajă cu două nemţoaice, care când au auzit odiseea mea, mi-au spus: Rămâi cu noi pe plajă, în chip de „profesor de înot”, şi la noapte dormim pe nisip... te luăm între noi ca să te încălzim... şi să nu fii timid! Că bărbaţii noştri de acasă sunt sfioşi, dar spun că sunt fericiţi că abia au scăpat de noi! Mai târziu am aflat că turism de acesta sexual se practica de decenii şi pe litoralul nostru, băieţii noştri fiind programaţi pe naţionalităţi: pentru suedeze, pentru nemţoaice, pentru ce pică! ş.a.m.d. Unul din tinerii mei asistenţi era un băiat aşa de frumos încât îi spuneam „Alain Delon”; era programat pe suedeze care soseau începând din iunie, aşa că în iulie şi august nu se mai întâlnea aproape deloc cu iubita lui „titulară”, până în septembrie! Un caz similar mi s-a întâmplat şi mie, tot pe malul adriatic; o tânără căreia îi cerusem nişte informaţii în franţuzeşte, m-a dus să mă prezinte rudelor ei; conştiincioase, acestea m-au chestionat, iar eu le-am spus că sunt român, că sunt însurat şi am doi copii, şi că sunt într-o călătorie de studii, cu un program foarte strâns; la care tânăra a plecat imediat; n-o interesau românii însuraţi şi cu copii, ci francezii, dacă se poate, colaboratori.

Aflând că plec a doua zi, una din persoanele feminine de faţă mi-a spus într-o rusească aproximativă: Nu e cazul să pleci! Soţul meu e marinar şi pleacă mâine pentru trei luni! Ce nevoie ai de bani?! O să stai la noi cât vrei! Măcar o săptămână! Peste opt ani, deci prin 1972, aflându-mă în Rusia, am ajuns cu soţia şi cei doi copii la Kimrâ pe Voga, la vreo 220 de kilometri la nord de Moscova. M-am dus să mă rad şi să mă tund. În Rusia, în frizerii lucrau numai femei. Frumoasa frizeriţă se cam sprijinea pe mine; eu mă jenam, de faţă fiind şi nevasta. „Ce te tot fereşti?, mă întreabă frizeriţa. Ce cauţi în Rusia?" „Păi... am fost invitat! (Era adevărat!) Lucrez la Institutul Unificat de Cercetări Nucleare!" „Şi ţi-ai adus şi nevasta?!" „Da, Nevasta şi cei doi copii!" „Ah! Să vezi şi să nu crezi!, mi-a răspuns. Vii cu strugurii la culesul viei! Şi mai eşti şi brunet!" (În Rusia, Polonia şi în ţările din Nord, bruneţii sunt priviţi ca nişte fiinţe mai exotice, undeva între diavol, şmecher şi satir! Pe urmă am aflat că în acele timpuri la Moscova erau patru milioane de bărbaţi şi peste şase milioane şi jumătate de femei; că speranţa de viaţă era de pete 70 de ani la femei, şi cam 60 de ani la bărbaţi, şi că în Ungaria era aproape la fel: 52% femei (sau mai mult!) şi abia 47% bărbaţi! Dar situaţia era şi mai tragică în Polonia; contingente întregi de bărbaţi aproape că lipseau; două milioane de soldaţi polonezi fuseseră luaţi prizonieri şi duşi la muncă în Germania; un milion de polonezi fugiseră unde văzuseră cu ochii: în Franţa, în Anglia, în Rusia, în România, şi participaseră la luptele cu nemţii din Italia (ei îi goniseră pe germani de la Monte Casino, dar plătiseră cu treizeci sau patruzeci de mii de morţi!; iar după ce intraseră (din nou!) ruşii în Polonia, polonezii din Armiia Kraiova (armata ţării, dar sub comandament britanic!) se luptaseră cu polonezii din „Armiia Liudova" (Armata populară, organizată de ruşi). După răscoala de la Varşovia din august-septembrie 1944, trupele SS germane distruseseră oraşul, omorând toată populaţia (între cinci sute de mii şi un milion de polonezi). Ruşii omorâseră la Katya peste 17000 de ofiţeri polonezi, trupele poloneze ale lui Anders fuseseră decimate în Africa, în Italia, în Franţa. Aşa încât un bărbat devenise o raritate. Se căutau bărbaţi, se închiriau bărbaţi... „Fă-mi un copil!" le cereau rusoaicele colegilor mei care lucrau la Dubna. Lipseau complet din ţară bărbaţii între 16 şi 64 de ani. Confruntat cu asemenea probleme, guvernul polonez le-a cerut femeilor: „Faceţi un copil! Cu oricine puteţi! Populaţia Poloniei scăzuse de la 34 de milioane înainte de al doilea război mondial, la 16-17 milioane de locuitori după acesta. Şi polonezele au făcut câte un copil! Prin 1970 populaţia Poloniei ajunsese din nou la 30 de milioane de locuitori!

Un coleg care lucra la Dubna, la Institutul Unificat pentru Cercetări Nucleare, s-a conformat şi i-a făcut frumoasei rusoaice un copil, mai exact un băiat; dar ea nu a vrut să plece cu el în România! După douăzeci şi nu mai ştiu câţi ani, băiatul a vrut să-şi vadă tatăl şi a venit în România. „Rămâi aici, băiatule! Ai casă, termini aici facultatea, te iau la mine, ce zici?" i-a spus tatăl. Ce i-a răspuns fiul: „Tu ai lăsa Moscova pentru Bucureşti?" şi s-a întors în Rusia.

În Polonia, ca şi în Rusia sau în Germania de Est, speranţa de viaţă a bărbaţilor este şi acum cu 8-10 ani mai scăzută decât cea a femeilor. Aproape că nu ne mai mirăm. O nemţoaică mai solid construită şi trecută bine de cincizeci de ani închiria în Kenya un bărbat cu vreo treizeci de ani mai tânăr pentru lunile de iarnă, când îşi lua ea concediu şi în Kenya atmosfera nu era foarte (prea!) fierbinte. Când kenianul a fost luat la întrebări de ai lui, le-a răspuns: „Dar noi nu suntem musulmani? Avem dreptul la patru neveste."; iar ea, nemţoaica, a declarat :"În Kenya nu am mai fost căsătorită!" Iar bărbatul a adăugat: „Cu banii pe care ni-i dă Grete, în două luni, trăim un an! Şi pe urmă nu stă, ci pleacă şi vine din nou anul următor!

Relatez lucrurile astea în dezordine şi fără nici o urmare sau prejudecată logică, aşa cum îmi vin ele în minte, din amintiri sau din lecturi, din evenimente trăite sau doar auzite; dar viaţa nu vine peste noi ca un val, cu tone de apă – valuri şi evenimente – până când ne îneacă definitiv? Nici viaţa mea nu a urmat vreo ordine. Dar în privinţa femeilor,

am avut întotdeauna o prejudecată; nu poţi să distrugi viaţa unei femei şi mai ales a unei fete, numai pentru că s-a lăsat impresionată de statura, de purtarea sau cultura ta, şi s-a îndrăgostit de tine, lipsită de minte cum sunt fetele tinere. N-am să uit cum o tânără fată, armeancă, brunetă, frumoasă, rămasă cu un picior ceva mai scurt în urma unei paralizii infantile, îmi declara dragoste în timpul unui film, într-un cinematograf, de faţă fiind o mulţime de colegi ai noştri din Corul Radio (al profesorului Vanica). M-am simţit teribil de jenat, şi am întrerupt orice legătură sau contact cu ea; îi consider ca fiind nişte ticăloşi pe bărbaţii frumoşi, care trec „din femeie în femeie" asemenea unor fluturi, lăsând în urma lor doar dezastre! Pentru o femeie, dragostea, spun eu, este un eveniment mult prea important ca să poată fi uitat uşor; un bărbat îşi ia partea, îşi pune pălăria după şi ... pa şi pusi! Femeia rămâne însărcinată, are de crescut (eventual) un copil, cu toate greutăţile implicate, iar bărbatul se duce pe pustii! Iar în relaţiile cu studentele sau elevele, e şi mai grav, pentru ele, ca profesor, eşti un personaj ilustru care, ca universitar, impresionează; nici un profesor serios nu profită de sentimentele pe care le inspiră; când predam la Secţia de Ingineri Fizicieni (Secţia de Electronică Nucleară), la anii patru şi cinci, trei cursuri şi laboratoarele de specialitate, mi s-au întâmplat şi mie două asemenea întâmplări. O frumoasă studentă din anul V m-a întrebat unde stau; stătea în acelaşi cartier cu mine. A venit după câteva zile într-o frumoasă şi scumpă haină de blană, a sunat, i-am dat drumul, a intrat şi şi-a scos haina de blană, dedesubt era într-o frumoasă şi străvezie cămaşă lungă. "Nu mă poftiţi să stau?" "Nu ştiu ce să fac!" i-am răspuns. "Uitaţi ce este, mi-a zis, eu am 27 de ani, sunt evreică şi tocmai am divorţat; când am terminat anul V plec în America; la New York sunt peste şase milioane de evrei, mai mulţi decât în întregul Israel (pe vremea aceea Israelul avea sub cinci milioane de locuitori, dintre care mai mult de un sfert erau arabi), iar copiii acestor evrei au şi ei nevoie de profesori pregătiţi şi devotaţi misiunilor, aşa cum sunteţi dumneavoastră! Vreau să verific dacă mă pot înţelege cu dumneavoastră ca bărbat; unchii mei ne vor găsi o situaţie în America, şi aş vrea să plecăm împreună!" "Doamnă, i-am răspuns, dacă aţi auzi ca un bărbat i-a făcut doi copii unei femei şi pe urmă a părăsit-o, ce aţi zice?" "Că e un ticălos!" "Ei bine, eu sunt căsătorit şi am doi copii!" La care frumoasa şi tânăra doamnă şi-a strâns haina de blană pe ea, şi a plecat! Am socotit că amândoi am făcut ceea ce trebuia.

Într-un alt caz, o elevă pe care o pregăteam pentru bacalaureat şi venea la mine acasă împreună cu doi colegi (în aceste cazuri luam fiecărui elev doar o treime din onorariul lecţiei, aşa că aveam foarte mulţi elevi!) Aproape acelaşi scenariu: frumoasa elevă, foarte bine dezvoltată şi sigură pe ea, a venit într-o frumoasă haină de blană, sub care avea o cămaşă subţire foarte vaporoasă; a venit la mine când nu avea lecţie, şi-a scos haina de blană, m-a privit şi mi-a spus: "Haideţi! Sunt curioasă!" "Şi dacă rămâi însărcinată, ce facem?" (Ştia că sunt căsătorit şi am doi copii) "Dar nu face nimic!" mi-a răspuns. "Unul din unchii mei este ministru adjunct la interne, un alt unchi este general; Dv. divorţaţi, plătiţi pensie alimentară, unchiul ne va da o casă şi vom fi foarte fericiţi; nu pot să înţeleg cum v-aţi căsătorit cu o femeie mai mare ca dumneavoastră cu cinci ani, care v-a făcut repede doi copii ca să vă lege, şi ce o să vă faceţi când va îmbătrâni! Vreau să văd dacă sunteţi un performant şi în alt domeniu decât fizica şi matematica! Vă reamintiţi ce i-a răspuns o celebră actriţă franţuzoaică unei prietene care o întreba ceva despre un amic comun: „Je ne sais pas! Je ne couchais jamais avec...!" (Adică: Nu ştiu! Nu m- am culcat niciodată cu el! Nu poţi spune ceva sigur despre un bărbat decât după!) De mulţi ... numai vorba e de ei! Dumneavoastră aţi cerut să se instaleze în clasă (la Casa de Cultură) trei table ca elevii să nu se mai emoţioneze la clasele lor când sunt scoşi la tablă şi lucraţi simultan cu şase elevi! Aţi făcut cu noi exerciţii de expunere a unei probleme rezolvate ca să nu ne mai speriem când vorbim în public, aţi făcut cu noi chiar şi exerciţii de mers, ca să avem un mers suplu şi elegant! (Era adevărat! Făcusem şi asemenea exerciţii.) Şi acum vă miraţi că vă pun la încercare?" Mi-am dat seama că eram pe un tărâm periculos şi alunecos; nu puteam risca. Am lăsat discuţia să devieze, i-am

spus periculoasei domnişoare că nu e bine să facem orice încercare ne trece prin minte şi ne face curioşi, şi m-am ţinut deoparte; fata era mult prea emancipată pentru zilele noastre şi pentru vârsta ei. Un caz mai grav l-am păţit cu o domnişoară din anul doi de la chimie industrială, unde predam atunci. Ne vedeam de două ori pe săptămână şi la fiecare două săptămâni venea la consultaţii la mine, unde discutam orice: filozofie, religie, matematici speciale, muzică, literatură. Era perfectă, scria cu o asemenea viteză (după dictare!) încât am folosit notiţele ei ca să-mi redactez cursul; era frumoasă, echilibrată şi nu lăsa nimic la întâmplare; fusese aleasă responsabil de an. Avea şi rude suspuse! Încet, încet, au trecut cei doi ani în care am predat fizicile anilor ei de studiu; dacă aş fi fost liber, cred că ne-am fi căsătorit imediat, dar nu s-a întâmplat nimic, absolut nimic; după ce au trecut cei doi ani m-a întrebat: “Şi acum ce facem?” I-am răspuns cu o mare părere de rău: “Uită-mă, domnişoară Abramovici! Şi eu am să încerc să fac la fel!”

După o viaţă de peste optzeci de ani, când, vorba marelui Albulescu, trebuie să începi să te gândeşti la moarte şi după o experienţă de trei sferturi de secol, am ajuns şi eu să clasific femeile faţă în faţă cu viaţa sexuală, actul reproducerii şi problema perpetuării speciei. La prima categorie le-aş clasifica pe cele care pretind că nu le interesează viaţa sexuală, bărbaţii în general şi alte basme, le-aş numi făţarnice, dacă această categorie le-ar cuprinde numai pe acestea, dar probabil că 10% dintre femei sunt cu adevărat frigide din cauze naturale endocrine (glande care funcţionează deficitar, insuficienţe de tot felul, educaţie religioasă excesivă sau defecte naturale). (Când eram încă tânăr, sub 30 de ani şi necăsătorit, m-am dus într-o pădure cu o fată superbă; ce deziluzie! Mi-a mărturisit printre lacrimi pe marginea actului eşuat că avea vaginul extrem de scurt, că nu se putea rezolva problema decât prin operaţie, se temea de aceasta, iar mama ei ajunsese la divorţ din cauza aceluiaşi defect... Aşa că nu mă mai pronunţ cu atâta uşurinţă ca altădată; mai târziu am aflat că au existat şi femei geniale care s-au dedicat literaturii sau reformării vieţii religioase, sau vieţii intelectuale refuzând să se rezume la cratiţă! Tot respectul! Este dreptul fiecărei fiinţe să-şi aleagă modul de viaţă! Nu poţi pretinde unei soliste de operă ca atunci când ajunge acasă să se transforme în bucătăreasă! Sau unui general care comandă o divizie de zece mii de oameni să se supună poruncilor nevestei! Există cazuri şi cazuri! De obicei, în cazurile justificate, se ajunge la divorţ! Am constatat însă că declaraţiile celor mai multe femei care spun că nu le interesează sexul şi viaţa sexuală, bărbaţii şi aşa mai departe, sunt nesincere; ele cuprind cam 10-20% dintre femei (în funcţie de educaţie, clasă socială, interese etc.). Această categorie aş numi-o a frigidelor (care ajung în mânăstiri, în administraţie, muncă sanitară ş.a.m.d.) şi făţarnice, care ajung acolo unde vor ele, dar pe care nu poţi să pui nici o bază.

A doua categorie sunt normalele (matroanele) care se mărită, fac 2-3 copii, se ocupă de serviciu, de gospodărie şi de familie, şi de bărbatul lor. Acestea sunt de obicei onorabile, cam suferă de suficienţă şi sunt convinse de gradul lor de superioritate în societate, dar sunt crunt exploatate pe cel puţin trei planuri diferite (serviciu şi viaţă socială, gospodărie şi viaţa de familie şi un bărbat), dar sunt baza statelor şi a societăţii umane, martirele naturale ale maternităţii, dragostei sentimentale şi sexuale, ale bărbatului şi convenţiilor sociale, serviciului şi bucătăriei, prejudecăţilor şi bisericii. Ele constituie până la trei sferturi din numărul total al femeilor.

Şi mai există şi cea de a treia categorie, aceea pe care eu o denumesc “nu mai pot de vrut”. Pe acestea le interesează în primul rând şi în mod esenţial viaţa sexuală şi bărbaţii. Ele constituie cam 10% din total, dar colorează în mod esenţial toată categoria femei, fiind foarte reprezentative. În unele cazuri, interesul exagerat pentru sex şi bărbaţi este datorat funcţionării în exces a anumitor glande (cauze endocrine), în alte cazuri unei educaţii greşite sau a mediului şi circumstanţelor, precum şi unor influenţe exterioare. Poţi să le condamni? Cred că nu, fiindcă grija perpetuării speciei le revine şi lor, şi nu rareori sunt persoane şi cadre de nădejde atunci când intră în joc ceea ce le interesează în mod direct şi special.

În ceea ce priveşte bărbaţii, categoriile se păstrează, dar proporţiile se schimbă. Bărbaţii sunt prin natura lor poligami şi nu poţi să-i condamni pentru asta. Natura le cere să se dedice în primul rând perpetuării speciei şi sunt gata să-şi dea şi viaţa pentru acest scop. În natură, în toată lumea animală, masculii se luptă pe viaţă şi pe moarte pentru dreptul de a se reproduce, de ce ar face excepţie bărbaţii? Femelele aşteaptă să vadă cine este învingătorul şi se acuplează cu acesta; vicleană, mama natură asigură actului (sexul de reproducere) cea mai intensă senzaţie de plăcere existentă pe lume; participanţii la actul de perpetuare a speciei văd şi vizează în primul rând aceste senzaţii, abia pe urmă scopurile naturii. Superioritatea femeii se bazează în primul rând pe maternitate, care printr-o dedicaţie excesivă şi un devotament fantastic faţă de pui, conduce direct, în cazul femeilor, la matriarhat, la dominaţia femeii – matroane în familie, la trecerea masculului – bărbat în umbră, în planul doi ca importanţă în majoritatea cazurilor. Se poate imagina o societate cu puţini bărbaţi, dar nu se poate imagina o societate fără femei. În plus, interesul masculului faţă de femelă şi a bărbaţilor faţă de femei a dat naştere diferitelor forme de artă, de literatură, muzică, şcoli şi diferitelor activităţi umane.

George Ion Ionescu

Memorii (completare). Amintiri. Justificări şi Învăţăminte.

Se pune cu acuitate o problemă:

Cine are dreptul (sau obligaţia) să scrie memorii? Toată lumea şi oricine! Dar cine are să le citească? Aici începe problema! pentru că: 1) Oamenii nu mai au timp pentru lectură! Timpul lor este consumat (minat) de politică, de televiziune, de fotbal, de femei, de distracţii, iar ce rămâne se consumă pentru bârfă, la copii intervin desenele animate, ş.a.m.d.!; 2) Oamenii au uitat plăcerea şi deliciile lecturii (cititului) din secolele trecute de după descoperirea tiparului (sau chiar de plăcerea de a citi de dinaintea tiparului!); 3) Oamenii au prea multe griji, şi aici deosebim: 3.1. Grija de a obţine lucruri inutile, în afara celor esenţiale ca hrana, îmbrăcămintea; adăpostul şi căldura, în climatul nordic; 3.2. Grija de/pentru a obţine plăceri; 3.3. Grija altora (invidia, bârfitul); 3.4. Grija iluziilor (începând cu păcatul originar şi terminând cu iluziile politice, religioase, filozofice, părerile asupra problemelor imaginarului şi inutilului, cu judecarea şi condamnarea legilor nedrepte, invidierea celor care au o casă sau o nevastă mai frumoasă, copii mai îndrăzneţi, mai curajoşi şi mai reuşiţi şi aşa mai departe, respectarea unor percepte inutile, dar care cer eforturi pentru rezolvarea unor probleme imaginare (paranoia, realizările altora, luxul, iluziile religiilor, comportărilor, politicii etc.).

Triumful inutilului care cere aprig eforturi la fel de inutile şi nejustificate, ambiţioase şi prosteşti pentru a rezolva probleme la fel de prosteşti şi inutile. Dar poate că înainte de a uita e bine să consemnezi: 1) Ce este (sau ce crezi că este) cu adevărat important; 2) Ce crezi că merită să mai fie ştiut şi de alţii; 3) Ce merită sau trebuie să nu fie uitat. Ne oprim aici.

Luna trecută am împlinit 83 de ani. Cum îmi spunea acum câteva luni marele actor Mircea Albulescu, după ce ai împlinit optzeci de ani trebuie să începi să te gândeşti la moarte. O lună mai târziu el a şi murit; cu un an înainte făcuse o operaţie pe cord deschis şi ştia că e condamnat, ca noi toţi de altfel! Înmormântare cu oficialităţi, onoruri... Acum două luni a murit soţia mea, în urma unui atac cerebral. Am îngrijit-o timp de 40 de zile ca un infirmier devotat, au venit patru medici ca să o salveze, am internat-o de trei ori în spitale de urgenţă dar nu s-a mai putut face nimic; a murit fără să mai poată vorbi, fără să mai poată înghiţi (o hrăneam prin tuburi), fără să se mai poată deplasa; două săptămâni după moartea ei am stat la nepoţi; acasă o revedeam pe ea peste tot şi suferinţa era prea mare; o lună de zile pe urmă am umblat hoinar prin muzee, n-am mâncat şi am slăbit 19 kilograme; m-am îmbolnăvit de nervi, de stomac şi, cel mai grav, de inimă. Dacă aş fi avut un revolver m -aş fi sinucis cu o împuşcătură în gură. Nu puteam să îmi închipui viaţa fără ea, după aproape 60 de ani de convieţuire; ea era încă tot frumoasă, deşi avea 88 de ani; avea încă părul blond şi nu avea riduri; mergea drept şi aproape sigur... Lecţia despre

revolver o ştiam bine de la tatăl meu, colonel criminalist, încă din adolescenţă, când mareşalul Ion Antonescu ordonase tuturor ofiţerilor, chiar şi ofiţerilor medici, să aibă în casă sau asupra lor cel puţin un revolver, un pumnal şi, la rigoare, după caz, o sabie sau un automat cu 72 de focuri pentru lupta în oraşe[11]. Tata păstra revolverul încărcat şi gata de tragere, doar cu piedica pusă, la îndemână, în spatele unui şir de cărţi din bibliotecă. Ne învăţase să tragem pe toţi cei patru copii ai lui încă din adolescenţă, făcând câteva trageri în grădină; când somezi răufăcătorul şi nu se predă, îi tragi întâi un glonţ în pulpă la femur, ca să nu se mai poată deplasa; dacă te atacă în continuare îi tragi un glonţ în umărul drept, ca să nu mai poată mişca mâna agresivă; dacă nici atunci nu se predă, îi tragi glonţul mortal, cel de-al treilea, în torace sau în abdomen, ca să îl ucizi, în legitimă apărare, după ce l-ai avertizat de două ori; nu ocheşti capul pentru că rişti să tragi alături şi să devii tu eventuala victimă; lovitura în torace este de obicei mortală, dar în orice caz foarte eficace; lovitura cea mai mortală este împuşcătura în ceafă, cum au fost împuşcaţi ofiţerii polonezi la Katyn, în 1942; urmează lovitura în gură, de jos în sus, şi abia pe urmă faimoasa împuşcătură în tâmplă; aceasta are dezavantajul că în caz că ratezi, rişti să orbeşti, sau să devii olog, lovit de vreo infirmitate la picioare, ca atunci când este atinsă coloana vertebrală. Aceste cunoştinţe ciudate din adolescenţă mi-au adus o premiere la examenul de ofiţer pe care l-am dat opt ani mai târziu, când am luat locul I pe regiment la tragerea cu revolverul. Colonelul comandant de regiment m-a întrebat: „Ai mai tras cu revolverul şi înainte?" „Da", i-am răspuns. „De la cine ai învăţat?" „De la tatăl meu!" i-am răspuns. „Dar parcă era medic, nu?" m-a chestionat dânsul. „Da, era, dar făcuse zece ani de front în cele două războaie mondiale şi treizeci de ani de mobilizare între cele două războaie, şi după cel de-al doilea război mondial:" „Înţeleg!" mi-a spus colonelul comandant, „Dumneata le-ai declarat subofiţerilor că ai venit la armată (la convocare) ca să înveţi meseria armelor, nu să fii bătaia lor de joc!" „Aşa este", am răspuns. „Şi ei te-au ameninţat cu tribunalul militar pentru nesupunere, şi pentru instigarea colegilor (eram deja studenţi!) la răscoală! Mi s-a raportat!" „Iar eu le-am răspuns că vom veni la tribunalul militar însoţiţi de colonelul de artilerie, Ringhiopol, tatăl studentului Ringhiopol, căruia îi dăduse o educaţie severă, aproape militară; că vom veni şi cu tatăl lui... cutare, tot colonel, dar de transmisiuni, şi cu tatăl meu, care deşi criminalist, dar tot colonel, avea mai mulţi ani de front şi de militărie decât aveam noi toţi la un loc ani de viaţă!" „Şi ei ce ţi-au mai zis?" m-a mai întrebat comandantul. „Ne-au lăsat în pace!" i-am răspuns. După încă vreo cincisprezece ani de viaţă, când am fost chemat la Ministerul Educaţiei şi Învăţământului împreună cu alţi vreo 50 de inşi ca să fim numiţi inspectori generali pentru diferite ramuri de către doamna (tovarăşa!) ministră S. (eu aveam deja 35 de ani şi urmam deja cursurile unei a treia Facultăţi, de Matematică şi Mecanică (aşa era intitulată); terminasem deja Facultăţile de Electronică (la Politehnică)şi cea de Fizică (la Universitate), am aflat din nou că sunt şi ordine pe care nu trebuie să le execuţi chiar şi cu riscul vieţii, întrucât aceste ordine se dau de către diferite cadre de conducere doar pentru a-şi crea o glorie iluzorie, dar de multe ori falsă şi ticăloasă, sau din inconştienţă. Scriu aici aceste amintiri disparate, fără vreun plan, aşa cum îmi vin, pentru că vârsta nu îmi permite să amân, să ordonez sau să planific ceea ce scriu, dar sper cel puţin că cel care va citi aceste însemnări împrăştiate va folosi ce se mai poate din cele câteva decenii de viaţă foarte activă de care am avut parte.

De la tatăl meu ştiam că prima datorie a unui ofiţer este să aibă o foarte mare grijă de viaţa soldaţilor săi, pentru că trupele sunt singura „asigurare" pentru viaţa tuturor[22], dacă există vreuna (atacul sinucigaş al vitejilor cavalerişti polonezi împotriva tancurilor germane din septembrie 1939 este nu numai un semn de inconştienţă al comandanţilor polonezi, ci şi o gafă strategică)Mai ştiam de la tata că trebuie să ai grijă de trupe sub

[1] Lecţia fusese primită de noi la Odesa, unde nişte inconştienţi care îşi ziceau „partizani" aruncaseră în aer clădirea Comandamentului român; pentru cucerirea Odesei muriseră 80000 de oameni!

[2] "Soldaţii tăi sunt viaţa ta!", spunea, „Viaţa lor este bunul cel mai de preţ!"

toate aspectele: hrană, curăţenie şi boală, echipament şi îmbrăcăminte, armament, cazare şi căldură, protecţie împotriva caporalilor şi sergenţilor prea zeloşi şi dornici de grade mai mari şi avizi să-şi arate puterea cu orice preţ. Mai ştiam că odată ce ai zis „da" sau „nu" trebuie să-ţi respecţi cuvântul; că sunt şi ordine care nu trebuie executate cu nici un chip, date doar pentru interesul, glorificarea sau ambiţia vreunui ofiţer egoist şi inconştient, dar care pot trimite în câteva ore la moarte zeci de soldaţi!

Dar să revenim la tovarăşa doamnă ministru al Educaţiei şi Învăţământului (să-i zicem Spornic, de exemplu, sau S mai convenţional, care ne-a convocat pe toţi cei cincizeci la ora nouă în sala de şedinţe a ministerului, ea a venit la nouă şi un sfert, ne-a rugat sau ne-a permis să ne aşezăm pe scaune, ne-a spus pentru ce fusesem convocaţi, apoi a continuat: „Dacă printre dumneavoastră sunt şi tovarăşi (pe atunci nu se vorbea cu domni sau doamne!) care din diferite motive familiale sau de sănătate de pildă, nu pot să lucreze nesalarizaţi (deci gratuit) în această a doua funcţie de inspector, sau inspector general, pot părăsi sala!" La care 15 sau 20 de inşi din cei 50 s-au ridicat şi au părăsit sala. Dânsa a continuat: „Dacă printre dumneavoastră sunt şi persoane care, ajungând în Bucureşti sau în alt oraş în care ţin cursuri la ora 7.30 de exemplu, nu le pot ţine fără o pregătire prealabilă (lecţia 43 sau 44 de exemplu); cadrele universitare serioase şi bine pregătite mai pregătesc fiecare lecţie uzuală de două ore pe parcursul întregii zile precedente cursului; nu poţi să te prezinţi în faţa a 100 sau 160 de studenţi, nepregătit, neinformat, să te încurci la vreo demonstraţie matematică sau să spui vreun lucru inexact!)se pot retrage!" La care spuse, alţi vreo 15 inşi s-au ridicat şi au părăsit sala. Din cei cincizeci de convocaţi, am rămas deci doar 20 sau mai puţin. A urmat instructajul propriu-zis. La primul punct doamna (tovarăşa) ministru ne-a spus: „Trebuie în primul rând să învăţaţi când să spuneţi DA şi când să spuneţi NU, chiar dacă vine la dumneavoastră sau vă convoacă primul cadru de putere (partid) din judeţ! Dacă aţi spus NU, rămâne NU! Acolo, pe teren, dumneavoastră reprezentaţi Ministerul Educaţiei şi sunteţi miniştri; îi rugaţi pe preopinenţi să vorbească cu mine, sau să se întâlnească cu mine la Comitetul Central!" Au urmat alte câteva indicaţii, mai mult sau mai puţin importante, dar în încheiere, ne-a spus ceva foarte grav: „Sunt (există) şi ordine pe care nu trebuie să le executaţi! Care încalcă legea sau sunt greşite! Refuzaţi orice oferte, orice pile, mită sau avantaje! Cu orice risc!" Mi-am spus: „Doamna asta nu stă mai mult de şase luni ministru!" (A stat opt, deşi se spunea că este prietenă cu Elena Ceauşescu[1].) Ştiam de la tata că există şi ordine pe care nu trebuie să le execuţi, dar până atunci, nimeni nune-o spusese aşa de direct. Aşa că dacă eu aş fi avut un pistol şi hotăram să mă sinucid la moartea soţiei mele, având pregătirea prealabilă, sigur nu aş fi dat greş. Aşa, am vagabondat pe drumuri vreo două luni după moartea soţiei, prin oraş, pe la rude câte mai avem, pe la prieteni, sau prin muzee, nu am mai cântat deloc la pian cum cântam pentru soţia mea, plângeam când auzeam vreo poezie de dragoste, şi luam kilograme de medicamente pentru adormire. Şi acum, după atâtea luni de la moartea ei, sufăr de nesomn, dar o chem în gând ca să mă sfătuiesc cu ea, sufăr când mă gândesc că am lăsat-o singură în cimitir, plâng şi mi se strânge inima, dorm cu somnifere, dar mi-am organizat un program prin care: 1) în fiecare zi mă duc undeva, mănânc ceva la un restaurant ieftin (am rămas cu multe datorii după moartea soţiei), mă duc dimineaţa la o biserică, ortodoxă sau catolică, sau în parc şi pe străzi, iar Duminică după amiază, între orele 18 şi 20 mă duc la şedinţele congregaţiei „Martorii lui Iehova", unde am fost invitat de pe stradă de nişte „martori" care

[1] După „Revoluţia" (loviluţia!) din 1989, am mai primit o lecţie de viaţă. Conduceam o Comisie de Admitere la Politehnică, nu mai ştiu la ce facultate, toamna. Din Comisie făcea parte, ca asistent, şi fiul fostei doamne ministru S., pe care însă ceilalţi membri ai Comisiei îl vedeau de parcă ar fi fost ciumat, deşi dânsa nu fusese implicată în nici un proces, şi după ştiinţa mea, dânsa, ca ministru, făcuse numai bine Învăţământului Românesc. Când ne-am despărţit (la sfârşitul activităţii, în faţa întregii Comisii, eu fiind „preşedinte" (frate! ce titluri!), l-am chemat la noi pe fiul fostei ministre şi l-am rugat să transmită cele mai bune urări fostei ministre (mama lui) şi felicitări pentru activitatea şi acţiunile întreprinse de dânsa. Se poate merge uneori şi împotriva laşităţii şi scârbei generale!

propovăduiau „Venirea Regatului lui Iehova şi Sfârşitul Lumii acesteia”; la şedinţele de Duminică după amiaza ale „Martorilor lui Iehova”, la care deja am participat, deja au fost prezentate subiecte ca „Educaţia Copiilor”, „Şcoala şi Televiziunea”, „Reducerea la strictul necesar în viaţă” (hrană, îmbrăcăminte şi adăpost (căldură)) cu suprimarea luxului, lucrurilor inutile sau în plus, a ambiţiei de a avea şi a se exhiba; într-o singură şedinţă mi s-au părut prea exigenţi, când au prezentat faptul că ştiinţa, cu toate progresele realizate până acum, nu poate explica cine a creat Universul (Cosmosul), cum a apărut Viaţa pe Pământ şi în Univers, până unde se întinde Universul şi alte probleme de acelaşi fel şi de acelaşi calibru; ei nu au preoţi, temele sunt prezentate de membrii congregaţiei iar la discuţii participă toată lumea, vorbind la un microfon care este plimbat prin sală. Între diferitele activităţi se cântă câte un psalm sau cântece religioase. Ce mi-a plăcut în mod deosebit la aceste adunări este atmosfera profund umană; toţi sunt amabili şi prietenoşi, se salută între ei, îşi zâmbesc şi îşi spun pe nume, nu te întreabă cine eşti sau ce părere ai, te sfătuiesc să studiezi Biblia şi să discuţi subiectele obscure sau grave cu ei; pe mine mă lasă în pace, înţelegând că după mai bine de trei sferturi de veac de învăţătură (eu citesc de la şase ani; am învăţat singur) e foarte dificil să mă mai lămurească cineva asupra unor subiecte de istorie sau ştiinţifice. I-am lămurit că pentru mine, subiecte ca Întinderea Universului, Cine a creat Lumea, Viaţa, sau a dat inteligenţă omului, sunt întrebări la care nimeni nu poate (încă) să răspundă şi la care savanţii (sau filozofii) germani dau răspunsul: „Dume Frage, Keine Antwort!”, adică pe româneşte: „Întrebare prostească, nu se dă răspuns!” Cu studenţii mei aveam o convenţie: la consultaţiile de Joi şi Vineri seara (cam de la orele 17-19 sau 20), dânşii aveau voie să mă întrebe orice; dacă eu răspundeam „nu ştiu!” la trei întrebări, respectivul avea un punct în plus la nota de la examen; evident că se ajungea la întrebări de genul: „Până unde se întinde Universul?”, „Cum a apărut Viaţa?”, „Ce este Dumnezeu?” şi aşa mai departe. Dar, aşa cum profesorul nostru de Electrotehnică şi Electromagnetism ne învăţa cândva pe noi, şi se apăra cu „Dume Frage, Keine Antwort!”, tot aşa şi eu nu puteam răspunde la întrebări de genul „De ce corpurile încărcate cu sarcină electrică emit câmp electric, iar când sunt în mişcare creează câmp magnetic”, fapte care se pot constata numai experimental, negăsindu-se până acum vreun raţionament sau explicaţie, tot aşa, teologia postulează: 1) Că există un Dumnezeu atotputernic care a creat Universul, ne-a creat pe noi, este şi gata!, poate orice, şi ne cere să respectăm cele zece porunci, morala şi legile, bisericile, preoţii şi riturile; 2) Că el (Dumnezeu) a stabilit anumite reguli (postulate) specifice diferitelor teologii şi acestea sunt singurele adevărate; 3) Că omul a fost pedepsit pentru „păcatul originar” stabilindu-i-se pedeapsa cu moartea; 4) Că evreii sunt vinovaţi de moartea lui Cristos; 5) Că Dumnezeu creştin are trei faţade (ipostaze): Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, şi aşa mai departe. Evident că un om de ştiinţă îşi poate pune şi el orice întrebări, dar să răspunzi e mai greu, dacă nu imposibil, tot aşa cum medicina actuală este o ştiinţă dar şi o artă, este bazată pe experienţă şi practică, dar şi pe artă şi magie, iar medicina, deşi bazată pe ştiinţele moderne, e tot atât o ştiinţă pozitivă cât şi magie şi şamanism, experienţă pozitivă, psihologie şi parapsihologie. Ţin minte că atunci când am urmat a treia facultate absolvită de mine, facultatea de matematică, cel mai greu examen mi s-a părut cel de Aritmetică, întrucât în această ştiinţă (ramură) de bază a matematicii, totul se postulează, nu se poate demonstra aproape nimic (în afară de postulatul numeraţiei care spune că după numărul n, există şi un număr n+1, care se obţine pe baza numeraţiei (numărării, de la un număr la următorul); tot aşa în teologie nu se poate demonstra aproape nimic şi atunci se ajunge la dogmatică, cu afirmaţii de genul: „Aşa este pentru că aşa şi trebuie să fie şi pentru că nu poate fi altfel”, căreia în matematică i-ar corespunde demonstraţia prin reducerea la absurd. (Mulţi îi condamnă pe „Martorii lui Iehova” fără să fi participat vreodată la vreo şedinţă de-a lor, fără să ştie ce propovăduiesc „Martorii” şi fără să ştie cine a fost Iehova, dumnezeul devenit creştin al Evreilor, tot aşa cum alţii îi condamnă din oficiu pe ţigani ca leneşi, hoţi, cerşetori sau vrăjitoare, fără să-şi mai dea seama că însuşi acest act de

condamnare îi readuce de la condiţia medievală a ţiganilor de fierari – potcovari – făuritori de unelte şi de vehicule de transport (căruţe), muzicieni-lăutari, magicieni şi vrăjitoare, la condiţiile vitrege de nomazi, hoţi de cai şi de buzunare, magicieni şi din nou lăutari şi dansatoare, mânuitori de şiş şi de otravă, membrii de bandă şi de trib, maeştrii de iluzii şi de orice subterfugii pentru a putea supravieţui.

Iată deci, cum reîncep aceste memorii amestecate, sărite şi dezordonate, sub vraja trecutului şi durerea morţii soţiei adorate, mărturii ale unei vieţi şi ale aşteptării morţii, sub semnul sincerităţii şi al disperării. Voi începe deci prin a vă explica poate câte ceva din această viaţă a mea care se sfârşeşte şi prin a vă expune câte ceva din cele pe care le-am înţeles şi atâtea altele care mi-au rămas neînţelese; voi prezenta mai întâi câte ceva din ceea ce am înţeles de la alţii; câte ceva din ceea ce am realizat eu, şi voi încerca să explic de ce cele mai multe lucruri rămân de neînţeles şi trebuie, tot ca şi în matematică, să le postulezi, sau ca în fizică şi chimie, să le determini şi să le demonstrezi doar experimental. Cel mai greu de înţeles şi de demonstrat rămân desigur lucrurile din biologie, ştiinţa vieţii, regina secolelor care vin, aşa cum ştiinţa a început cu studiul mecanicii şi studiul căldurii în fizică, cu aritmetica, geometria şi algebra în matematică, cu studiul substanţelor şi al modului lor de a se combina în chimie, cu adevărurile nedemonstrabile dar care pot fi constatate din electricitate şi magnetism, cu ştiinţele-artă ale vieţii, gândirii şi filozofiei. Rămânem muţi în faţa Astronomiei şi a Cosmosului, a Filozofiei şi a măreţiei lui Dumnezeu Aotputernicul şi încă o dată în faţa Gândirii şi a Filozofiei, care încearcă să explice totul şi rămân neexplicate. Voi încerca să expun ce am înţeles şi până unde am ajuns, cum am greşit în gândire şi în viaţă dorind prea mult, ca acei înnotători care se îndepărtează prea mult de ţărm şi nu mai pot să se întoarcă înapoi. Şi eu am vrut prea mult, m-am întins în cunoaştere până când nu m-am mai putut întoarce, am realizat doar câte ceva din ceea ce am întreprins, m-am zbătut şi am reuşit chiar câte ceva din ceea ce am vrut, şi am fost învins! Dar cel puţin am încercat! Şi acum să începem cu începutul, cu ceea ce am învăţat de la alţii şi am reţinut şi uneori chiar am şi înţeles. Aşadar să începem cu începutul!

Acest început îl vor constitui unele proverbe, căci numărul lor este infinit, atât cele ale poporului român cât şi al e altor popoare, care constituie comori (tezaure) de înţelepciune, experienţă (uneori scump plătită!) şi durere; unele proverbe au devenit chiar dictoane sau au fost recunoscute ca adevăruri universale, valabile în (şi din) toate timpurile, în (şi aproape) toate locurile, în toate limbile şi la toate popoarele. Iată câteva, ca exemplu:

1. Tot păţitu-i priceput.
2. Cine s-a fript cu ciorba, suflă şi în iaurt.
3. Neamu' prost, la comandă se cunoaşte.
4. Domnia şi prostia se plătesc întotdeauna scump, uneori cu viaţa.
5. A fi domn, e o-ntâmplare, a fi OM, e lucru mare!
6. Cine greşeşte – plăteşte.
7. Subalternii sunt oglinda şefilor.
8. Actele noastre ne urmăresc totdeauna. Fiecare răspunde pentru actele şi faptele sale şi îşi construieşte viaţa şi răspunde pentru ea.
9. Speranţa îţi dă viaţă!
10. Speranţa moare ultima...
11. „Wait and see", Aşteaptă şi vei vedea (spun englezii).
12. „Copiii au coşmaruri, bărbaţii au gânduri negre iar femeile au nervi." (Pierre Apestaguy în cartea „Aventură în Arabia").
13. Până la urmă, doar rezultatul contează. În orice acţiune! Cine are până la urmă succes, a avut dreptate!

După cum vedem, la înţelepciunea popoarelor se adaugă şi înţelepciunea înţelepţilor. (Repetiţia este voită, menită să sublinieze importanţa deosebită a înţelepciunii). (Aghia Sofia sau Sfânta Înţelepciune, cum o numeau vechii greci, este şi numele unei mari catedrale ortodoxe clădită la Bizanţ (azi Constantinopole) în timpul împăratului Justinian, şi care stă drept în picioare înfruntând timpurile şi cutremurele de 1500 de ani!).

14. „Toutes les bonnes choses ont une fin" (Toate lucrurile bune au un sfârşit; (proverb francez).

15. „Acolo e bine, unde suntem noi." (proverb polonez, dar şi rus, ucrainean etc. care reflectă pesimismul şi totodată şi filozofia slavă).

16. „Duşmanii se recrutează dintre prieteni!" (Grigore Moisil)

17. „Cel mai rău lucru este să te laşi în voia soartei", spuneau cei din Rezistenţa Europeană din al doilea Război Mondial.

18. Cu toţii avem nevoie de compasiune! Din păcate, simţim asta mai ales la moartea celor apropiaţi! (Din înţelepciunea universală)

19. „Omul când pleacă la drum, ştie numai unde (şi când, n.n.) vrea să ajungă şi ce vrea să facă, însă nu poate să ştie şi unde, într-adevăr, va ajunge (şi când n.n. G.I.) şi ce, poate chiar fără voia lui, va face." (Notă dintr-o prefaţă semnată de Slavici, Caragiale şi Coşbuc).

20. „Când e vânt, zboară şi hârtiile netrebnice de pe drum.", spunea Nicolae Iorga.

21. „Munceşte creator!" îndemna Thomas Alva Edison.

22. „Geniul este unu la sută inspiraţie şi nouăzeci şi nouă la sută transpiraţie! (Edison)

23. „Ai reuşit, continuă! N-ai reuşit, continuă!" (Deviza lui Fridtjof Nansen, cel care a ajuns primul la Polul Nord, şi a luptat pentru introducerea paşaportului universal pentru apatrizi.)

24. „Munceşte, desăvârşeşte, publică!" (îndemnul lui Faraday pentru tinerii cercetători şi oamenii de ştiinţă.)

25. „E uşor să arunci la vale un bolovan, dar nu ştii unde se va opri." (Zicală populară)

Am învăţat multe lucruri şi din scrierile clasice, evreieşti, creştine sau orientale, cum sunt cele esenţiale pe care le redau mai jos şi în cele ce urmează.

26. Lucrurile se schimbă, în bine sau în rău, dar nu cum vrei tu! (zicătoare auzită de la o frumoasă doamnă).

27, 28... şi tot aşa până la infinit! Vom reveni!

George Ion Ionescu

<u>Continuarea memoriilor</u>

Ce s-a întâmplat cu mine? În adolescenţă am constatat că majoritatea scrierilor din literatura populară pentru consum se bazează pe ceea ce eu numesc „triunghi", adică el şi ea se iubesc, dar apare un al treilea sau o a treia, amantul sau amanta care strică armonia, încercând să spargă cuplul; acelaşi lucru se întâmplă şi când o amantă încearcă „să-i fure" iubitul (sau soţul) titularei; în 90% din dramolete se produc încurcături, hazoase sau nu care se întorc în tragedii (sau numai în drame); în filmele americane totul are un sfârşit fericit, în cele italiene se cântă şi totul se repetă; în cele ruseşti se pleacă în Siberia sau în Caucaz, cele franţuzeşti se încheie cu un amor în trei, şi totul se repetă aşa încât am hotărât să citesc cât mai puţină (literatură „de dragoste"), vezi bine! şi să citesc, mai ales, sau poate numai istorie, geografie, ştiinţă de tot felul şi medicină, mergând până la literatura de specialitate. Această hotărâre m-a ajutat să citesc de 70 de ani încoace în primul rând istorie, geografie şi ştiinţe naturale, şi să-mi însuşesc o serioasă şi sănătoasă cultură, care mi-a ajutat mult în viaţă şi în cunoaştere. Iată de ce preţuiesc atât de mult proverbele, notele şi citatele directe din spusele diferiţilor autori, savanţi sau gânditori, ca

şi gândirea, muzica şi tradiţia populară sau cultă, europeană sau orientală, contemporană, antică sau feudală, recunoscută sau nu oficial, admisă sau nu încă de teologie, de prejudecăţi diverse sau de oficialitate. Înveţi mai multe de la un cioban bătrân care stă în vârful muntelui, se uită la stele şi la cer şi vorbeşte noaptea cu Dumnezeu, decât de la o serie de infatuaţi care se prefac doar că gândesc, dar nu au în minte decât clişee, dogme şi prejudecăţi. Aşa că am să reiau citatele şi notele din proverbe, din viaţă şi de unde s-au nimerit, după bunul meu obicei de a-mi lua notiţe, de a nota citate şi idei, de a le folosi şi de a le transcrie în caiete. Din acest mod de informare şi cultură rezultă o mare împrăştiere, dar până la urmă rămâne numai esenţialul. Cred că din avalanşa de pseudo-informaţii politice şi comerciale, adevărate, false sau de-a dreptul mincinoase, nici nu merită să te preocupe toată avalanşa de ciorbe de cuvinte, minciuni şi reclame zilnice.

Din literatura, filozofie şi cultura orientală, indiană şi chineză, arabă şi islamică şi câte altele, am reţinut în primul rând fabula cu cele trei maimuţe care: 1) ţin mâinile la ochi, îndemnându-te SĂ NU VEZI; 2) ţin mâinile la urechi, îndemnându-te SĂ NU AUZI; 3) ţin mâinile la gură, îndemnându-te SĂ NU VORBEŞTI, sau SĂ TACI, care model a fost preluat de diferitele MAFII, OFICIALITĂŢI, sau SERVICII SECRETE sub forma de formule-sfaturi prescurtate, de forma: „Cine nu vede, n-aude şi TACE / Trăieşte 100 de ani în pace!” („învăţătura” MAFIEI ITALIENE, cunoscută şi sub numele de COSA NOSTRA, CAMORA, NDRAGHETA, ş.a.m.d., şi am mai adăugat mereu învăţăminte ca de exemplu aceasta:

„Ascultă, priveşte şi taci!
Ascultă, să înveţi să vorbeşti,
Priveşte, să înveţi să clădeşti,
Să taci, să înţelegi ce să faci!
Ascultă, priveşte şi taci!”, scria poetul Ion Minulescu.

Filozofia şi învăţătura orientală ne spun că există patru lucruri pe care nu le mai poţi recupera:

„Piatra, după ce e aruncată!
Cuvântul, după ce e spus,
Ocazia, după ce-ai pierdut-o,
Timpul, după trecerea lui!”

Proverbul arab ne spune:

„Cuvintele spuse nu sunt câini ca să poţi să le chemi şi să le fluieri înapoi!”

Alte proverbe:

„Câinii latră, caravana trece!
Lumea petrece!” (Zicători)

● „Nu lua viaţa în serios; nu vei ieşi viu din ea.” (Elbert Hubbard)

● Despre prostia ofiţerilor, generalul devenit mareşal prusian Molke s-a exprimat în felul următor, ţinând seama de faptul că un ofiţer poate fi inteligent şi activ, om de acţiune, sau prost şi leneş; el a stabilit că un ofiţer: „1) dacă este activ (om de acţiune), inteligent şi iute, trimite-l să instruiască trupele; dacă este război trimite-l pe front; se va descurca în orice împrejurare; 2) dacă este inteligent dar leneş, trimite-l (numeşte-l) la Statul Major! Va face planuri care se vor aplica peste 5 sau 10 ani, dar vor fi planuri bine făcute! 3) dacă este prost şi leneş, trimite-l la manutanţă, adică la aprovizionare, la asigurarea trupelor cu hrană etc. Vor rezulta întârzieri dar treaba va merge! şi 4) dacă este prost dar harnic, dă-l imediat afară!” „De ce, domnule mareşal?” „Fiindcă prostul harnic face prăpăd, de aceea!”

● Reluăm aici „învăţăturile” oribilului („obsedantului deceniu”; care a durat cam între 1948 şi 1962, deci vreo 14 ani):

„Dacă ştii, să nu vorbeşti!
Dacă vorbeşti, să nu scrii!
Dacă scrii, să nu semnezi!
Şi dacă semnezi, să nu te miri!” (că intri în puşcărie, n.n.)

● Trebuia deci:

Să nu vezi, să nu auzi, să nu vorbeşti şi să taci, să fii mut şi ascultător!

Iar dacă te apuci să faci reclamaţii, scrie-le pe hârtie igienică sau de la rebut, semnează anonim, pune-le la primul coş în loc de poştă şi aşteaptă răspuns recomandat care va sosi la Paştele Cailor!

● Reluare: Iată acum ce mari pericole îl pândesc pe un scriitor dacă nu ţine seama de cei patru mari DACĂ; zicea măria sa, domnul general Athanase Stănculescu:

Dacă nu ţii seama de cei 4 mari „dacă", ajungi la puşcărie:

1) Dacă ştii să vorbeşti, şi vorbeşti!
2) Dacă ştii să scrii, şi scrii!
3) Dacă ştii să semnezi, şi semnezi!
4) Dacă semnezi, şi recunoşti!

Şi să nu te miri! Aceasta este deci versiunea generalului Stănculescu.

Fiindcă nu există „prânz gratuit!" (no free lunch!) scria la intrarea unui restaurant britanic. Totul are nota sa de plată, iar generalul Stănculescu a plătit participarea sa la revoluţie cu un ciorap de ghips pus pe un picior sănătos şi nevinovat, cu câţiva ani grei de puşcărie nemeritată, pentru nişte ordine pe care nu le-a dat, într-o lume pe care nu a înţeles-o şi care n-a mai vrut să-l înţeleagă. Dar să reluăm proverbele.

● Nu poţi intra în iurtă numai cu un picior! (proverb mongol)

● Poţi deschide oricât de mari ochii unui orb şi tot nu va vedea! (proverb mongol)

● E orb cel ce nu vrea să vadă, e surd cel ce nu vrea s-audă, e mut cel ce nu vrea să vorbească şi tot aşa! (învăţături asiatice europenizate)

● La uşa unui surd poţi să baţi o veşnicie! (proverb grecesc)

● Cel ce nu vede, nu aude şi tace,
Trăieşte o mie de ani în pace!
(învăţătură asiatică (indiană, probabil) însuşită de mafia italiană ca deviză)

Tot experienţa vieţii m-a învăţat şi câteva adevăruri crude despre care nu se prea vorbeşte, cum ar fi acestea: 1) Copiii îşi urăsc adesea părinţii; fiii de obicei tatăl; fiicele, mai rar, mama; 2) Pe nepoţi îi interesează mai cu seamă succesiunea (adică moştenirea); de regulă ca să poată vinde bunurile şi cheltui banii pe plăceri. Astfel, o zicătoare auzită la Constanţa (România) spune: „O generaţie strânge; a doua economiseşte, iar a treia joacă table! 3) Memoria oamenilor păstrează doar ceea ce e important, dar si aceste fapte şi evenimente doar câteva decenii şi poate un secol; tot restul constituie un reziduu al istoriei ca un fel de victime colaterale, cei mai mulţi oameni fiind uitaţi şi înmormântaţi în uitare încă de când erau în viaţă! 4) Mai curând se păstrează memoria unor arhitecţi (clădirile durează mai mult, decenii sau chiar veacuri), a unor sculptori (piatra e rezistentă), pictori (tablourile impresionează) şi a unor cuceritori (de când există bibliotecă). Oamenii politici sunt uitaţi şi se reamintesc mai degrabă crimele lor; se păstrează amintirea unor cutremure, războaie, a bombelor atomice, a bombardării Germaniei, a holocaustului în care numai în Europa au fost omorâţi şase milioane de evrei, a celor două războaie mondiale şi a crimelor pe care le-au pricinuit; a tiranilor, dictatorilor şi conducătorilor criminali, ca Stalin, Hitler şi Churchill care au comandat efectuarea celei mai mari crime din Istoria Omenirii (nu singuri, desigur, ci cu complicitatea entuziastă a maselor, în primul rând al celor din stările de jos, dar nu numai a acestora şi aşa mai departe.

● Interesându-mă principiile liberalismului, iată ce am aflat de la un fruntaş liberal în anii aceştia (secolul XXI): Câteva IDEI ŞI PRINCIPII[1] care arată sintetic şi pe scurt ce înseamnă şi ce idei cuprinde LIBERALISMUL:

(1) Principiul LIBEREI INIŢIATIVE

(2) Principiul PROPRIETĂŢII PRIVATE (cu retragerea treptată a statului din economie)

[1] Sinteză elaborată din idei istorice de G.I. şi A.D.M

(3) Principiul „PRIN NOI ÎNŞINE” (Nimic nu ne cade din cer şi nimic nu ne vine pe degeaba.)
(4) Principiul realizării lucrărilor şi iniţiativelor cu forţe libere, naţionale şi locale[1].
(5) Principiul LIBERTĂŢII INDIVIDUALE
(6) Principiul RESPONSABILITĂŢII (RĂSPUNDERII) INDIVIDUALE
(7) EGALITATEA ÎN FAŢA LEGII
(8) Principiul DEMOCRAŢIEI şi al STATULUI DE DREPT
(9) Principiul SEPARĂRII PUTERILOR ÎN STAT
(10) DIALOG şi TOLERANŢĂ
(11) PLURALISM şi DIVERSITATE
(12) Egalitate de şanse şi MERITOCRAŢIE

- Eu (G.I.) am o teorie urâtă care spune să nu te mai plângi, că te plângi degeaba, că dacă atât ţi-a dat soarta, înseamnă că atât ai meritat! Şi dacă te plângi, tot degeaba te plângi!
- Dumnezeu îţi dă, dar în sac nu-ţi bagă! zice transilvanul.
- Dacă ţi-e milă de calic, îi porţi traista! zice acelaşi transilvan.
- Dă-i, Doamne, românului mintea cea de pe urmă (proverb românesc). Se zice că românul s-a rugat lui Dumnezeu: „Feri-mă, Doamne, de mai rău” şi tot mai rău i-a fost!
- În urmărirea (anchetarea) unei crime, latinii aplicau principiul „Cui prodest?” (Cui foloseşte) iar americanii îi sfătuiesc pe anchetatori: „Luaţi urma banilor!”
- Poezia nu călătoreşte; ea reprezintă spiritualitatea locului (din critica literară)
- Bunica mea avea o vorbă: „Dacă ai vreo nevoie, du-te în curte sau în grădină, ridică braţele la cer, şi strigă nevoia să te ajute, sau măcar să te înveţe ce să faci! Şi să vezi cum vine şi te învaţă nevoia tot ce trebuie să ştii, şi nici nu mai ai nevoie de altceva!
- Viaţa nu poate fi străbătută la remorca altuia! (Nu poţi zbura cu aripile altuia!)
- Un tablou pictat, ca şi un război, trebuie văzute de departe!
- Viaţa-i un balans între „da” şi „nu”, între noapte şi zi; s-o păstrăm aşa cum e!
- Omul este (doar, n.n.) o trestie gânditoare. (Blaise Pascal)
- Trestia care gândeşte este şi trestia care se pleacă.
- Să nu ne hrănim cu vise, pentru că altfel nu vom mai putea suporta realitatea!
- Tăcerea este cea mai certă expresie a dispreţului.
- Viaţa e făcută numai din probleme, Tare aş dori să fie făcută şi din rezolvări!
- Un guvernator înţelept spunea solicitatorilor: „Dumneata ai venit numai cu probleme; nu vrei să mai vii şi cu soluţii?”
- ACUM e întâlnirea trecutului cu viitorul.
- Trecutul este mai tare decât prezentul sau poate şi decât viitorul, pentru că nu se mai poate schimba.
- Dacă iubeşti viaţa, şi viaţa ta te va iubi pe tine. (Pianistul Arthur Rubinstein)
- Ziua de azi nu ai mai trăit-o, şi nu o vei ai trăi niciodată. Ziua de mâine nu ştii ce îţi va aduce, în faţă ai întotdeauna numai ziua de azi (Prezentul!).
- Nu-mi mai daţi sfaturi, ştiu să greşesc şi singur!” (Îndemn din înţelepciunea indiană)
- „O, tu, cel care îmi dai sfaturi, dacă mi-ai da şi înţelepciunea de a le urma!” (Din înţelepciunea indiană)
- Odată cu apariţia cardurilor, au apărut şi soluţii neaşteptate; astfel, un puşti (preşcolar) îşi sfătuia părinţii: „Nu vă mai certaţi atâta din pricina banilor; duceţi-vă şi scoateţi-i din zid!”

Înţelepciunea populară m-a învăţat şi alte adevăruri crude, ca acestea:

- Frunzuliţă de cicoare,
  Curva-i curvă până moare! (zicală populară)

[1] Principiu care se suprapune parţial peste principiul 3

- „Uneori, în Arheologie lucrurile mari vin în ambalaje mici.” (Un arheolog spaniol de la Tartessos)
- Prin faptele şi alegerile sale, fiecare îşi determină şi îşi hotărăşte soarta, pentru care şi este răspunzător, dă socoteală şi este pedepsit! (Părerea unei doamne rămasă fără soţ (părăsită) după ce avusese cu dânsa două fete, la a căror întreţinere a refuzat să contribuie)

NOTE ZILNICE

- Talentul e o zestre grozavă, dar pentru el trebuie să plătim scump.
- Trecutul este un duşman care nu uită nimic.
- Aici este cel mai frumos colţ de ţară,
  Şi cel mai albastru colţ de vară.” (Reclamă din Turism)
- Problemă: „România este la o răscruce de vânturi, de drumuri şi de istorie, sau doar de trădări şi de interese?” (N.n.: Orice răspuns este valabil!)
- Dilemă: „Unii caută şi nu găsesc, alţii găsesc şi nu sunt mulţumiţi de ceea ce au găsit!”
- Constatare: „E iarnă pe uliţă – şi în case!”
- Morgen, morgen, nur nicht Heute,
  Sagen alle faulen Leute!” (proverb german)
  (Mâine, mâine, numai nu astăzi, / Aşa spun toţi oamenii leneşi!)
- „Ein Man, ein Wort! Eine Frau, ein Wörterbuch!” (proverb german) (Un bărbat (om) un cuvânt (o vorbă)! O femeie, un întreg dicţionar!)
- „Un pesimist nu este decât tot un optimist, dar mai bine informat!” (Paradoxul situaţiei)
- „Nu-mi da sfaturi! Ştiu să greşesc şi singur!” (proverb indian)[1]
- „O, tu, care-mi dai sfaturi! Dacă mi-ai da şi înţelepciunea de a le urma!” (proverb indian)
- E periculos să crezi că poţi opri o forţă a naturii! Viaţa şi experienţa ne arată cu totul altceva!
- Noi purtăm cu noi focul, iar focul ne poartă cu el spre civilizaţie şi spre stele! Spunea un entuziast istoric al civilizaţiei umane.
- „Mai binele” este duşmanul binelui, iar drumul spre iad este pavat cu bune intenţii. (zicere din înţelepciune)
- Earth to earth
  Dust to dust
  Ash to ashes!
  (credinţă protestantă)
- Pământ (ţărână) ai fost (eşti, n.n.)
  Şi în ţărână te vei întoarce!
  Vei deveni praf şi cenuşă!
  (Biblia Romani 3.14)
- Plata păcatului este moartea! (Biblia Romani 6.23) (N.n.”Păcatul” este încălcarea legii)
- „Vestigia nulla retrorsum!” (Nu te uita niciodată în urmă, ci numai înainte!) (dicton latin)
- „Când voinţa şi inteligenţa merg mână în mână, se găseşte întotdeauna o soluţie.” (Arthur Conan Doyle)
- „Nu are nici un rost să-ţi faci iluzii, pe care pe urmă să nu poţi să le îndeplineşti:” (Conan Doyle)
- Să nu promiţi niciodată lucruri pe care nu le poţi îndeplini” (Din morala vieţii)
- Dacă un om nu şi-a ţinut cuvântul o dată, mai încearcă o dată; dacă nu îşi ţine cuvântul nici a doua oară, uită că el există! (din învăţăturile extrase de mine din viaţă)
- Acolo unde fântâna gândurilor a secat, şi şuvoiul cuvintelor seacă degrabă. (.....)
- În viaţă, cele mai bune lucruri nu sunt obiecte. (replică dintr-o piesă)

[1] Chiar dacă aceste proverbe indiene se repetă, le-am lăsat aşa; prea sunt importante!

- Omul rău, cu vorba strică. (dintr-un cântec popular)
- Muzica este o limbă pe care o vorbeşte toată lumea (şi uneori o şi înţelege)!
- Limba universală? PICTURA!
- „Dăruind, vei dobândi!”(Părintele Steinhard: Din comorile Ortodoxiei)
- ARHITECTURA? Mania grandorii! spunea un mărginit; bani aruncaţi!
- Cine poate aduce mortul înapoi după ce a devenit ţărână? (Din înţelepciunea populară)
- FILOZOFIA? Arta contrazicerii! (se poate zice)
- Trecutul şi Viitorul se intersectează ca şi cum ar fi apele unui râu: prezentul? Imagine dintr-un vis!
- Trecutul şi viitorul se întâlnesc într-un om... azi!
- Ce tragedii cumplite ascunde şi dragostea...
- Ştiinţa se naşte din curiozitatea omului pentru a şti ce va face ca natura (din filmul CLONA)
- O căsnicie se bazează pe înţelegere şi încredere. (replică dintr-un film cu adultere)
- Astrele propun, zodiile şi numerele propun, dar numai omul dispune, spunea un ghicitor (clarvăzător?)
- Cine n-are tată, mamă Îi sărac de bună seamă. (cântec din Transilvania)

Note din scrierile lui SARAMAGO, laureat al Premiului Nobel, scriitor sud-american:

1) Omul e liber doar pentru a putea fi pedepsit. („Legea”)

2) După Lege, omul nu e decât o simplă jucărie în mâinile lui Dumnezeu, condamnat pe veci, să facă ce îi e pe plac lui Dumnezeu, fie şi (chiar şi, n.n.) atunci când crede că-l ascultă în toate, fie şi atunci când crede că îl contrazice în toate.” (După Saramago, afirmaţie auzită la Templu)

3) Mult s-a vorbit şi despre coincidenţele din care viaţa este croită, ţesută şi compusă, dar aproape nimic despre întâmplările care se întâmplă în fiecare zi, cele pe care viaţa le orientează şi le determină.

4) Taci, dacă nu poţi da viaţa înapoi; în faţa morţii n-au ce să caute cuvintele.

5) Iluziile optice, fără de care nu există minuni, nici miracole, nu sunt o descoperire a epocii noastre.

6) Dacă vei rămâne, te vei căi că n-ai plecat; dacă vei pleca, te vei căi cp n-ai rămas!

7) Picioarele nu percep nimic; cunoaşterea e proprie numai mâinilor.

NOTE ZILNICE

(Culese din literatură, din manuale, din presă (ziare), de la TV, de oriunde!) (Este şi acesta un mod de a învăţa şi de a te autoeduca; să ai tot timpul la tine ceva cu care să notezi ce ţi se pare important sau deosebit; după un timp, rezultatul va fi o creştere importantă a cunoştinţelor tale de bază şi chiar a nivelului tău de cunoaştere; deci, să reîncepem cu câteva învăţături esenţiale!)

● Întrebat dacă poate rezuma învăţătura iudaică într-o frază în timpul cât ai putea să stai într-un picior, învăţatul rabin Hillel (40 î.e.n. ÷ 40 e.n.) a răspuns: „Să mă gândesc! Vino mâine!” A doua zi a răspuns: „Esenţa învăţăturii este aceasta: Să nu faci altuia ceea ce nu ţi-ar place să-ţi facă el ţie! Du-te şi învaţă!” din care învăţătură veche de două mii de ani poporul nostru înţelept a tras şi el învăţătura prescurtată: „Ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face!”.

● „Dacă vrei să ai succes, tratează-i pe ceilalţi aşa cum ţi-ar plăcea, ca şi ei să te trateze pe tine!” (Din cartea: „Învăţături pentru viaţă”)

● Din proverbele: „Tot păţitu-i priceput!” şi „Cine greşeşte, plăteşte!”, folklorul secolului XX a scos o varianţă nouă: „Controlul C.C. (al Comitetului Central al PCR =

Partidul Comunist Român) s-a modernizat; Acum: „Controlul C.C. = Controlul Casnic al Nevestei, Lege pentru subordonat!” Vorba păţitului: Ştie nevasta ce face!

● „Cel mai rău lucru este să te laşi în voia sorţii:” (Din literatura Rezistenţei Europene din ţările ocupate de Germani în timpul celui de al Doilea Război Mondial)

● Gherilele, partizanii, spionii şi aproape toţi ceilalţi luptători acţionează după principiul (regula): „Nu există reguli!”. Şi la fel acţionează în natură şi fiarele pădurii, junglei, oceanului ca: rechinii, balenele ucigaşe (orcile), urşii, lupii şi aşa mai departe! Iar în literatură şi în aşa-zisa „morală” curentă se admite că: „În război şi în dragoste totul este permis!”

● Când dorinţa domină raţiunea, mintea (sau creierul) poate declanşa obsesii. (Din observaţiile unor psihologi)

● Din studiul Istoriei, se degajă o învăţătură esenţială: Nimeni nu învaţă nimic din studiul istoriei şi al declanşării războaielor! Şi mai ales rămân aici repetenţi conducătorii, marii politicieni, cei mai mulţi miniştri şi toţi ceilalţi! De aceea războaiele s-au tot dezvoltat (odată cu armele) până ce au devenit mondiale, numărul de victime (şi „eroi”) a crescut de la câteva mii la câteva zeci sau sute de milioane, iar bogăţia lumii a fost risipită sau distrusă vreme de secole şi milenii, iar secolul care putea fi o încoronare, a mai fost supranumit şi „secolul crimei”.

● „Războaiele sunt incontrolabile.”, declara un comentariu la un film despre cel de al Doilea Război Mondial. Şi mă întreb: „Dar de ce a trebuit să înceapă Primul Război Mondial, şi încă în bogata Europă? Europa cucerise şi stăpânea lumea; Anglia stăpânea un sfert din populaţia, întinderea şi bogăţiile lumii; Rusia o şesime; Franţa o cincime; Germania avea prima industrie a Lumii, a doua flotă şi prima armată a Lumii; secolul de dinaintea Primului Război Mondial fusese în primul rând un secol al ştiinţei germane (medicină, chimie, mecanică, arme şi maşini), al artei şi literaturii franceze, al navelor engleze, al muzicii italiene şi germane; ce nevoie aveau masele deposedate de bogăţii de un război?! Iar clasele conducătoare şi posedante, aveau moşii, proprietăţi, iahturi şi armate, cele mai frumoase femei, cele mai frumoase hoteluri, cai, câini şi nenumăraţi servitori şi sclavi; atunci, de ce?! Împăraţii Germaniei, Rusiei şi Austroungariei încheiaseră „Tripla Alianţă”, cel mai înţelept lucru pentru ei, şi avuseseră peste o jumătate de secol de pace, împreună cu englezii, francezii şi americanii; îşi împărţiseră globul pământesc; doar China rezistase şi poate Japonia! Este de neînţeles megalomania, istoria şi până la urmă *isteria* acestor clase dominante care aveau toate bogăţiile lumii la dispoziţie! Pe urmă a venit Revoluţia Bolşevică, Contrarevoluţia Fascistă, Nebunia s-a reluat la toate nivelurile şi de către toate clasele (Deutschland, Deutschland über alles! Şiraca Strana Maia Radnaia! God Save The King! (sau the Queen) Aux Armes Citoyens! Formez vos batallions! (Marsilieza), până şi Mussollini visa la o nouă Italie Imperiu Roman, iar Japonia la o Asie Răsăriteană Unificată sub Soarele Steagului japonez! Iar americanii tăceau, făceau comerţ şi se îmbogăţeau, făceau automobile şi se înmulţeau, şi încercau (din păcate fără succes!) să se ţină departe (şi deoparte) de învălmăşeala generală! Cultivau „izolaţionismul”. Şi iată că s-a îndeplinit şi „minunea”! Toţi au învăţat să facă război! Popoarele au fost (din nou!) minţite că măreţia unei naţii constă în înfăptuirea de crime pe câmpurile de luptă, indivizii au fost minţiţi că dacă „vor lupta pentru gloria naţiei şi a patriei” lăsându-şi copiii orfani, femeile văduve, părinţii fără sprijin, ei înşişi ajungând răniţi, invalizi, ologi sau morţi vor fi „eroi”! (N.n. „Fără nume!”) Sau prizonieri în cine ştie ce lagăre unde vor muri de foame, de frig şi de boli! Bieţi „eroi”!, plini de glorie şi de păduchi, de boli şi de invaliditătţi Este chiar de neînţeles! Graţie ştiinţei, industriei (chimice, metalurgice, mecanice, electrice şi apoi electronice ş.a.m.d.), medicinei şi ştiinţei construcţiilor, uriaşelor progrese din agricultură (creşterea vitelor, cultura cerealelor, legumicultură, pomicultură şi viticultură, din piscicultură şi din toate ramurile Agriculturii, din Construcţiile Civile şi din Transporturi, şi din toate ramurile de activitate umană, nu se poate înţelege ce este mai nobil (sau mai de

dorit!): să-l vânezi pe om din tanc şi să-l ucizi, să-l mitraliezi şi să-l bombardezi din avioane, să arunci sau să incendiezi şi să scufunzi nave de transport cu toate bogăţiile de pe ele, să torpilezi navele din submarine, să arzi şi să dărâmi oraşe prin bombardamente de aviaţie sau cu artileria şi cu tancurile, transformând oraşele în cimitire, satele în locuri (câmpuri) pustii, şcolile şi spitalele în gropi comune, în pustiuri sau lagărele odioase „de muncă"! Ei, vedeţi acum că tot s-a învăţat ceva din Istorie? S-a învăţat cum să perfecţionezi CRIMA!

Războiul chimic (cu gaze toxice, otrăvuri neuroleptice etc. etc.) s-a dezvoltat în Primul Război mondial până a devenit atât de ucigător, încât în cel de-al Doilea Război Mondial arma chimică nu a mai fost folosită, deşi toate puterile o aveau pregătită! La fel s-a întâmplat şi cu arma bacteriologică, tot de frica ripostei, iar apoi cu arma nucleară! Nici o putere nu a îndrăznit să folosească arma bacteriologică sau arma nucleară a doua oară de teama represaliilor, deşi toate supraputerile erau pregătite şi ar fi putut distruge de câteva zeci de ori toată populaţia globului!

Dar, pentru mine, cel mai de neînţeles fapt din istorie rămâne comportarea claselor dominante; aveau la dispoziţie politicieni, administratori, comandanţi, diplomaţi şi miniştri, robi, cele mai bune locuinţe şi hoteluri, cea mai bună hrană, armate de servitori, iahturi, cele mai frumoase femei, cele mai bune şcoli şi mijloace de educaţie, spitale şi medici, poliţişti, poliţii şi trenuri, avioane şi nave, dar ce nu aveau la dispoziţie din tot ce se realizase până atunci?! Totul era al lor! Au vrut mai mult, au vrut şi ce nu era al lor, AU VRUT TOTUL! Şi din cauza asta, forţamente, din PARANOIA şi din LĂCOMIA asta, jumătate dintre ei au devenit pauperi, servitori, iar unii chiar cerşetori şi ucişi. „Eroii" au devenit invalizi, ologi sau bolnavi şi morţi iar popoarele au sărăcit ... degeaba!

Continuăm aici cu aceste învăţături, proverbe, constatări şi comandamente din care primele trei sunt repetiţii dar atât de importante încât nu evităm repetiţia.

● „Cuminţenia poate ţine locul bărbii albe, dar barba albă nu poate ţine locul cuminţeniei." (zicătoare turcească)

● „Nu natura are nevoie de noi, ci noi avem nevoie de natură!" (Din maximele înţelepciunii contemporane)

● „Boala cere răbdare, sănătatea cere cumpătare, viaţa activitate, societatea îngăduinţă, nenorocirea tărie, şi/iar fericirea înţelepciune." (Un domn filozof, Klinger)

● Din înţelepciunea populară:

„Bătrânii dau sfaturi bune când nu mai pot să dea exemple proaste."

„Se pune cu o tot mai mare acuitate problema: cine are dreptul (sau obligaţia) să scrie memorii? Toată lumea, desigur, şi/sau oricine! Dar fiind aşa de multe memorii, cine le va mai citi vreodată? Aici începe problema, pentru că: 1) Oamenii nu mai au timp pentru lectură; Timpul este consumat mai ales (în proporţie mai mare) de televiziune, de fotbal, de femei, de distracţie, de predispoziţii pentru ocult (astrologie, paranormal, stafii şi minuni, miracole şi sfinţi, lucruri ciudate sau neobişnuite, exotice); 2) nevoia de odihnă şi de refacere, sport (ca suporteri) şi sporturi (ca practicanţi), muzică (populară sau cultă), artă (sau kici), sau de arte şi patimi, şi în fine, de sănătate. Timpul ce le mai rămâne se consumă pentru bârfă, din nou sănătate, din nou diferite patimi (beţie, sex, joc de cărţi, ambiţii etc.) şi mai rar pentru educaţie şi învăţătură, biserici şi culte, şi mai rar pentru efortul de a face lectură. Tratamentele medicale au şi ele rolul lor, iar la copii, desenele animate au trecut pe primul loc al ocupării timpului liber. 3) Oamenii au uitat de plăcerea şi deliciile lecturii (revelate maselor după descoperirea tiparului) sau chiar de plăcerea de a citi; 4) Oamenii au prea multe griji şi aici deosebim: 4.1.) Grijile pentru a obţine lucruri utile (hrană, îmbrăcăminte, medicamente şi adăpost) etc. sau 4.2.) Grijile pentru lucruri inutile (ambiţii, mândrii, emfază şi orgolii, poză („imagini") şi recunoaştere şi alte deşertăciuni sau plăceri; 4.3.) „Grija altora" (Invidii, Bârfe etc.) 4.4.) Jocuri de noroc; 4.5.) Narcotice (Tutun, Alcool, Marihuana, Cocaina etc.) 4.6.) Griji iluzorii (începând cu „păcatul originar" şi terminând cu grijile politice, filozofice şi religioase sau cu imaginile, opiniile şi cerinţele

unor neaveniţi oarecare care se declară profeţi, profesori, preoţi ai unor culte imaginare, moralişti, esteticieni, nutriţionişti (Slăbeşte! Vei fi divină!) şi aşa mai departe, ca nişte noi discipoli ai lui Savonarola! Aceştia îşi dau cu părerea asupra tuturor imaginilor, legilor nedrepte, culturii, personalităţii, politicii, sportului şi încearcă să te convingă (sau să te forţeze) să le împărtăşeşti opiniile dorinţele, voinţa sau chiar părerile greşite. Mulţi îţi cer să le împărtăşeşti iluziile politice şi religioase, opiniile asupra problemelor actuale, soluţiile imaginare sau utopice ale tuturor problemelor curente, asupra necesităţilor de tot felul, judecarea abuzurilor, a bolilor sociale şi accidentelor, să invidiezi odată cu ei pe cei care au o casă, sau o fiică sau o nevastă mai frumoasă, copii mai îndrăzneţi sau mai reuşiţi şi aşa mai departe. Îţi cer să respecţi anumite precepte stabilite de ei sau de grupul lor cu de la ei putere! Reguli de viaţă care cer mari eforturi pentru ţeluri imaginare, rezolvarea tuturor problemelor sociale chiar în actuala (şi de către) actuala generaţie, acum, imediat sau mâine! Îi deranjează în mod paranoic realizările şi calităţile altora, luxul sau modestia acestora, îi preocupă iluziile religiilor, îi condamnă pe toţi şi toate cultele ca „eretice” (cu excepţia confesiunii lor!), condamnă toate comportările, toate ideile diferite de ale lor ca profund greşite, se declară judecători a toate şi a orice, şi mai ales, au întotdeauna dreptate! Din toate declaraţiile lor răzbate Triumful Inutilului care cere eforturi aprige la fel de inutile pentru a se realiza, eforturi şi cheltuieli nejustificate, ambiţii paranoice şi până la urmă, o magnifică şi enciclopedică prostie! Vin cu proteste prosteşti şi inutile pentru toate problemele tuturor, dar nu sunt în stare să le rezolve pe ale lor!

Poate că totuşi, înainte de a uita, e bine să notezi (sau măcar să consemnezi) ceea ce a fost important sau relevant şi merită cu adevărat să mai fie cunoscut şi de generaţii viitoare, deci ce trebuie să nu fie uitat.

● Dacă şi peste 20 de ani îşi va mai aduce aminte cineva de tine, îţi va pomeni numele, ideile şi citatele şi îţi va citi poeziile, înseamnă că n-ai trăit degeaba. Dacă nu îşi va aminti nimeni de tine, înseamnă că atât ai meritat (zic Eu, G.I.).

Şi acum din nou câtva citate din scrierile lui Saramago, scriitorul sud-american laureat al Premiului Nobel pentru literatură în anii 2010 sau 2012, dintre care citäm „Cain (sau Arca lui Noe)” care povesteşte crimele citate în „Vechiul Testament”, iar „Evanghelia după Isus Christos”, operă monumentală care m-a pasionat până şi pe mine, vechi amator de gândire nonconformistă. Isus este prezentat ca un om capabil să gândească şi să acţioneze, care mai are încă patru fraţi, are curajul să-i dea afară din templu pe zarafi şi duce o viaţă normală alături de fraţii lui ca tâmplar şi dulgher, fiind căsătorit cu bogata şi frumoasa Maria-Magdalena, care, se zice, dusese o viaţă ceva mai liberală (sau libertină?) mai înainte. Această prezentare ocupă primele patru cincimi din cele 500 de pagini ale cărţii; minunile şi miracolele săvârşite apoi de Isus ocupă abia ultimele 100 de pagini, fără a fi justificate în vreun fel de prima parte (masivele patru cincimi ale cărţii). Iată deci câteva note din Saramago, deşi ar fi putut (ar fi meritat!) să fie citate mult mai multe:

„Taci, dacă nu poţi da viaţa înapoi. În faţa morţii n-au ce să caute cuvintele.” (Saramago) „Iluziile optice fără de care nu există minuni, nici miracole, nu sunt o descoperire a epocii noastre.” (Saramago)

„Dacă vei rămâne, te vei căi că nu ai plecat; dacă vei pleca, te vei căi că nu ai rămas.” (S) „Omul e liber doar pentru a putea fi pedepsit după Lege; iar după Lege omul nu e decât o simplă jucărie în mâinile lui Dumnezeu, condamnat pe veci să facă ce e pe plac lui Dumnezeu, chiar şi atunci când crede că-l ascultă-n toate, chiar şi atunci când crede că îl contrazice în toate.” (Saramago)

„S-a vorbit mult despre coincidenţele din care viaţa este croită, ţesută şi compusă, dar aproape nimica din întâlnirile care se întâmplă în fiecare zi, cele pe care viaţa le orientează şi le determină.” (Saramago)

● „Picioarele nu percep nimic; cunoaşterea este proprie numai mâinilor.”

Şi acum, note din „Jurnalul meu Zilnic” (G.I.):

● Unii oameni nu fac nici un pas dacă nu au vreun interes. Alţi oameni nu acţionează niciodată, de frică. Iar

● La modul general, regimurile se schimbă, profitorii rămân!

● „Kiss the Hand you Cannot Bite!” (Dicton englezesc) (Sărută (în sens de linge) mâna pe care nu poţi s-o muşti!)

● „Ceea ce demonstrează Revoluţia Română din 1989 este doar faptul că eroii mor, luptătorii se întorc la casele lor, iar oportuniştii ajung în prim-plan.” (Citat din cartea lui Dennis Deletant: „România sub regimul comunist” apărută în 2012)

● „Gradul de tehnicitate impune gradul de civilizaţie al unei ţări.” (Grigore Moisil)

● „În orice ştiinţă avem atâta ştiinţă adevărată câtă matematică încape în ea.” (Immanuel Kant)

● „Ştiinţa se răzbună ca o femeie: nu când o ataci, ci când o neglijezi!” (Grigore Moisil)

● „Moartea binelui este mai binele!” (Jean Jacques Rousseau)

● „Mai binele este duşmanul binelui iar drumul către iad e pavat cu bine intenţii!” (Butadă medievală, „Iar până la Dumnezeu te mănâncă Sfinţii!”) (Fără comentarii!)

● „Făclie, ce-o să-i pese lumii că tu te mistui, luminând!” (Al. Vlahuţă către M. Eminescu)

● „Idolii moderni sunt banul şi puterea!” (zicea profesorul Radu Voinea, Rectorul Politehnicii din Bucureşti şi preşedintele Academiei Române)

NOTE din cartea „Dialog cu frumuseţea şi sănătatea” de Constanţa Popovici, 1986.

● „Totul, Important este să facem acordul între frumuseţea fizică şi eleganţa morală şi spirituală.” (Constanţa Popovici)

● „Stilul este însuşi omul.” (Buffon)

● „Somnul vine mai uşor dacă bei seara o infuzie de plante (zic medicii).”

● „Trebuie să admitem că dacă bătrâneţea este fatală, decrepitudinea nu este!” (Francois B.)

● „Nu te necăji când necazurile nu te necăjesc.” (Dicton antic)

● „Să păstrăm o măsură în toate.” (Dicton antic)

● „Omul este măsura tuturor lucrurilor.” (Dicton antic)

● „Politeţea nu costă nimic, dar cumpără orice!” (Vechi proverb englezesc)

● „A uita este marele secret al firilor tari şi creatoare. A uita asemenea naturii care nu cunoaşte trecutul dar care reîncepe neîncetat tainele zămislirilor neobosite, este un alt secret!” (Honore de Balzac)

● „A şti să acorzi moda cu ceea ce ţi se potriveşte, acesta e secretul pentru a fi bine îmbrăcată!” (Constanţa Popovici)

● „Sinceritatea este de sticlă, discreţia este de diamant!” dar „Tăcerea este de aur.” Iar „Vorba este de argint.” (Proverbe şi dictoane antice culese de mine, G.I.)

● La bătrâneţe îţi poţi împodobi viaţa călătorind, citind, lucrând, brodând, pictând (dacă ai aptitudini), studiind muzică, audiind concerte, vizitând muzee şi expoziţii, plimbându-te, frecventând biblioteci, săli de teatru, muzee şi cinematografe, făcând vizite sau ocupându-te de propria ta sănătate, făcând cure de băi şi de ape minerale (învăţături selectate de mine G.I. din toată literatura).

● „Trebuie să ştim că totul se reflectă pe trupul şi pe chipul nostru, felul cum trăim, cum ne alimentăm, cum ne îngrijim, cum ne comportăm faţă de semenii noştri, condiţiile în care trăim şi muncim. Lipsa unei aerisiri corespunzătoare, a luminii, sau un exces de expunere la soare, o încălzire nepotrivite care ne deshidratează, ne pot modifica sănătatea, calitatea tenului, provoca riduri, vene dilatate, pete, scuame de uscăciune ori sebum exagerat, generator de coşuri, puncte negre şi pori deschişi. Acest lucru se poate datora unei hrane prea bogate sau prea sărace în grăsimi, care duce fie la excitarea fie la obosirea glandei sebacee.” (Constanţa Popovici în cartea „Dialog cu frumuseţea şi sănătatea”)

Alte note din alte învăţături, decât ale Constanţei Popovici:

- „Nu face altuia ceea ce nu ţi-ar place ca el să-ţi facă ţie.”

(Din învăţătura iudaică (evreiască) veche de trei mii de ani)

„Dacă vrei să ai succes:

- „Tratează-i pe ceilalţi aşa cum ţi-ar place ca ei să te trateze pe tine.” (Din cartea „Învăţături pentru viaţă”)

Spuneam că am reţinut şi am învăţat multe lucruri din cărţile citite de mine; am să dau mai jos şi o exemplificare din cartea „FANAR”, de Horia Stancu (1968). Deci:

Note din cartea FANAR de Horia Stancu (1968):

- 1. „Plăcerile, chiar cele mărunte, aduc după ele, de cele mai multe ori, numai necazuri.”
- 2. „Izbânda e adesea mai primejdioasă decât înfrângerea.”, spusese cândva unul din înţelepţii bărboşi ai Islamului.
- 3. „De s-ar ţine totdeauna domnii de jurăminte, n-ar mai fi domni.” (Frate Paisie)
- 4. „Duşmanul mort bucură ochii supusului credincios.” (proverb turcesc)
- 5. „Pământ suntem şi fum şi pulbere în faţa lui Dumnezeu; Din ţărâne ne-ai făcut Doamne, şi-n ţărână ne întoarcem!” (spune Credinţa Ortodoxă); vezi şi strigarea engleză de înmormântare: „Earth to earth, dust to dust, ash to ashes”, care înseamnă: Ţărână (pământ) la pământ, pulbere (praf) la pulbere, cenuşă la cenuşă.
- 6. „Săracul de el, dar şi mai săracii de noi.” (tânguire grecească)
- 7. „Tăunul flămând e mai rău decât cel sătul.” (Zicătoare din Balcani)
- 8. „Dacă ţi-e frică de fiare, apăi să nu intri în pădure.” (Zicătoare-proverb, România)
- 9. „Soartei nu i te poţi împotrivi”, zic musulmanii, şi poate au dreptate. Şi ceilalţi orientali sunt la fel de fatalişti.
- 10. „O sumedenie de boli sunt molipsitoare, dar mai rele decât bolile sunt rudele bolnavilor. Dacă nu suferi şi te însănătoşeşti, uită să-ţi mai plătească datoriile pe care le-au făcut la tine! Dacă mori, strigă şi se vaită că nu face să mai dea bani şi doctorului.” (din constatările unui medic de altă dată)
- 11. „Bărbaţilor le place să fie îngălaţi. Unora nimic nu le sună mai ademenitor şi mai adormitor în ureche decât minciuna!” (Horia Stancu)

Remarca mea, G.I.: Deşi grec-ortodox, eroul din „FANAR” se dovedeşte şi un admirator al unor virtuţi turceşti, pe care le recunoaşte şi un aspru critic al defectelor şi păcatelor greceşti, care i-au şi dus la înfrângere în confruntarea de secole cu turcii.

Reluăm de aici Notele generale.

- „O imagine din viaţă valorează cât o mie de cuvinte.” (Observaţie şi proverb chinezesc)
- Într-o lume în care bărbaţii ţin controlul absolut (domină!), femeile (iubite soţii şi amante) fac legea! (constatare zilnică G.I.)
- „Orice drum, oricât de lung ar fi, şi de o mie de li (adică 5000 de kilometri) începe tot cu primul pas!” (Proverb China)
- „Într-o ţară în care domneşte tirania, închisoarea este un loc de onoare.” (Inscripţie despre inflamantul (sau obsedantul) „deceniu” 1946-1962)
- „Nu e important dacă eşti grasă sau slabă; important e să nu fii grasă!”
- (de la Mircea Badea citire)
- „Uneori, în România cantitatea de prostie depăşeşte cotele de avarie.” (Mircea Badea) De aici, învăţături ţigăneşti!
- „Să preţuieşti totdeauna Timpul, indiferent de Împrejurări şi de Vreme.” (Din Învăţăturile
- Vieţii)
- „Simţim devreme că ţara basmelor e în rai şi în noi.”

- „Cu tine n-ai să iei nimic, dar trebuie să laşi în urma ta ceva, ca să aibă şi ceilalţi (alţii) ce vedea, ce privi şi ce vorbi!” (Învăţătură ţigănească a baronului Artur Cezar din Soroca)
- („Baron” în arami sau ţigăneşte sau romanes înseamnă „mare”.)
- Aflăm că în limbile slave zlătar înseamnă aurar, Zaluşca = Cenuşăreasa, zoloto = aur! De aici şi termenul polonez de zlot (aur, la noi românii, galbenul).
- După interpretarea ţigănească a baronului din Soroca, „aramaic” = romani; vezi şi interpretarea evreiască pentru limba aramaică şi cea românească pentru roman, adică din Roma. Exemplu: „Kaneş romaneş? = Vorbiţi ţigăneşte?”.
- „Nu se vinde totul; mai ales amintirea.” (Artur Cerar din Soroca)
- „Hipnoza, Magia şi Ocultismul sunt vechi ştiinţe ţigăneşti!, afirmă baronul ţigan Artur Cerar din Soroca (reamintim că recent (după 2010) India a recunoscut că este patria tuturor ţiganilor din lume, bengaleza fiind limba indiană cea mai apropiată de ţigănească americană. Exemplu: Golful Bengal = golful dracului; Bebelo benga = du-te dracului!, de asemenea:
- Ţiganii au darul vrăjitoriei şi al ghicitului din firea lor! Şi muzica la fel! (Constatarea mea)
- „Vrăjitoarea trebuie bine plătită, fiindcă vrăjitoarea nemulţumită poate face totul pe dos, poate face rele şi blesteme şi poate face alte vrăji!”
- „Dumneavoastră cu ce vă lăiaţi pe cap? Cu oţet? De ce? De mere!” (glumă ţigănească) Până aici relatările ţigăneşti; de aici revenim la celelalte note zilnice.
- „Cultura te face mai deştept!” (De la o emisiune de artă)
- „Duşmanul duşmanului meu este prietenul meu.” (Zicătoare chinezească) (vezi şi Sun Tzî: „Arta războiului”)
- „Duşmanii se recrutează dintre prieteni!” (Grigore Moisil)
- Dar: „Lupul alungă şacalul!” zicătoare mongolă de care generalul Stamatescu n-a ţinut seama.
- Saramago, marele literat şi scriitor sud-american Jose Saramago, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, într-unul din anii ultimului deceniu, spunea: „Istoria lui Dumnezeu nu e toată divină.”
- „După ce dispar toate, tot mai rămân trei: credinţa, speranţa şi dragostea.” (Din vechile adevăruri ale lui Pavel din Tars)
- Un anume domn Klinger (Nu ştiu cine e!) scria (Ne repetăm dar merită!)
- BOALA CERE RĂBDARE; SĂNĂTATEA CUMPĂTARE; VIAŢA ACTIVITATE; SOCIETATEA ÎNGĂDUINŢĂ; NENOROCIREA TĂRIE şi FERICIREA ÎNŢELEPCIUNE!
- Şi mai ţine seama şi de fatalismul oriental sau european care ne învaţă că:
- „Ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus!” (Nota noastră ironică: Ai o stea în frunte!)
- Francezii zic: „Advienne que pourra!”, adică: Fie ce-o fi!, iar poporul nostru cel înţelept ne învaţă că (ne repetăm!) „Bătrânii dau sfaturi bune când nu mai pot să dea exemple proaste!”.
- Se dau multe sfaturi şi cu privire la sănătate, obiceiuri şi chiar năravuri! Aşa am aflat şi am învăţat că:
- „Dume Frage, keine Antwort!”, spunea un proverb german (Întrebare prostească, nu se dă răspuns!)
- „Nu ne trebuie ce e al altora, dar nu cedăm ce este al nostru.” (Mareşalul Tito)
- O „lege” a lui Murphy spunea: „Orice poate merge prost, va merge prost! Şi orice se poate strica, se va strica!”
- „Pretutindeni întâlneşti proverbe noi şi aceleaşi gafe vechi!” (G. Ionescu)
- „Proştii sunt mai agresivi decât ceilalţi preopinenţi. Ei consideră că au întotdeauna dreptate.”

- „Dacă eşti pătimaş, să nu joci jocuri de noroc; pierzi tot ce ai şi cinstea pe deasupra, şi mai rămâi şi dator!” (Din sfaturile tatălui meu) Şi ceva din experienţa mea proprie; în adolescenţă, cu partenerii mei de joc de la poker pierdeam întotdeauna; am descoperit pe urmă că trişau cu toţii şi că se aliau împotriva mea ca să mă jefuiască. De atunci n-am mai jucat niciodată jocuri de noroc. Aveam pe atunci cincisprezece ani; când scriu rândurile astea am depăşit optzeci.
- „Norocul şi-l face omul cu mâna lui!”, spune înţelepciunea populară.
- O experienţă cruntă şi cinică a arătat poporului că niciodată lucrurile bune nu rămân nesancţionate, că nici o faptă bună nu rămâne nepedepsită, că prea adesea binele este răsplătit cu rău, că recunoştinţa are picioare scurte, că sub masca prieteniei se ascund viitorii duşmani; că însăşi dragostea, ca şi tinereţea sunt scurte şi nu durează, zic eu, George Ionescu, la optzeci de ani, din experienţa mea de o viaţă.
- „Suferinţele sunt necesare; ele m-au format!”, spunea Brâncuşi.
- Gh. Gheorghiu Dej servea pe toată lumea cu ce i se cerea, dar nu scutea pe nimeni de puşcărie (închisoare). „Puşcăria m-a făcut pe mine om!”, obişnuia el să spună. „Este un semn de nebunie să crezi că aplicând aceleaşi metode, vei obţine alte rezultate.” (Din învăţămintele psihiatriei)
- „Dă-i unui om o mască şi îţi va spune adevărul.” (Oscar Wilde)
- „Dumnezeu ne-a dat să trăim, nu să murim:” (Mircea Albulescu) Dar tot el zicea:
- „După 80 de ani aştept moartea!”
- „One solution! Revolution!” (Deviza unor manifestanţi)
- „De câţi bani, atâta peşte!” (Roza pescăreasa)
- „Avem din ce să trăim acum, spunea o actriţă: „Din amintiri!”.”
- „Nu ne dăm seama ce minune reprezintă viaţa.” (Constantin Brâncuşi)
- Istoria este scrisă de cei care învinge, ceilalţi suferă. (Din lecţiile primite de mine G.I.)

1) Îndoiala. Omul inteligent se îndoieşte de orice şi de toate.

2) Omul inteligent este acela care este capabil să facă legături (să observe, să caute) între lucruri aparent disparate.

3) Omul inteligent observă (caută, cercetează) esenţa lucrurilor.

4) El ştie că: 4.1. Nu există efect fără cauză;
4.2. Nu există cauză fără efect;
4.3. Toate lucrurile sunt legate între ele cauzal (de cauze!);

5) Eşecul are cauze previzibile.
După mersul (desfăşurarea) lucrurilor se poate prevedea eşecul sau succesul unei acţiuni. (Aceste învăţături şi constatări mi-au fost inspirate din literatura de psihologie, istorie, etc.)

- „Să nu scuipi niciodată mâna pe care ai lins-o!”
(Principiu de care ar trebui să ţină seama toţi traseiştii politici din toate vremurile, făţarnicii, prefăcuţii şi trădătorii care muşcă mâna care i-a mângâiat şi scuipă unde au lins, apoi ling (din nou!) unde au scuipat!)
- „Când tu crezi că nu eşti fericit şi alţii cred că eşti, ia-te după ei!” (Raymond R.)
- „Poţi să-i minţi (să-i înşeli) pe toţi (oamenii) o vreme, poţi să-l minţi (să-l înşeli) tot timpul pe câte unul dar nu poţi să înşeli tot timpul pe toată lumea!” (Din învăţăturile lui Abraham Lincoln)
- „Feri-mă, Doamne, de mai rău!”, a zis ardeleanul. Şi tot mai rău i-a fost!
- „Degradarea nu poate merge decât crescând; niciodată lucrurile nu se întorc de unde au plecat! (zic eu, G.I.)
- Biblia zice: „Cine seamănă vânt, culege furtună!” Dar, constat eu, şefii de state, într-o ticăloşie lipsită de minte, dar plină de inconştienţă, nu mai seamănă nici măcar furtună, ci război, care este cu mult dincolo de furtună.
- Chiar cu populaţiile crescute de azi, producţiile de azi (alimentare, de îmbrăcăminte, de locuinţe) ne arată că oamenii ar putea trăi lucrând doar câteva ore pe zi;

din păcate, aproape totul se risipeşte în războaie, risipă, lux şi alte acţiuni nesăbuite, ceea ce dovedeşte, din păcate, un singur lucru:tehnica omenirii a crescut uimitor de mult, dar înţelepciunea aproape că a stat pe loc sau, dacă vom considera amploarea dezastrului, a regresat.

- „Oamenii cred ceea ce doresc.” (Cezar)
- „Dacă n-am nimic bun de spus despre o persoană, mai bine tac.” (Citat din filozofia celebrului caratist Chikck Norris)
- „Omul bătrân şi nebun
- Prostul nu-şi dă seama de urmările faptelor sale; el e harnic şi acţionează şi până la urmă, vorba mareşalului Moltke: „Prostul harnic face prăpăd!”
- Hazardul este consecinţa neprevăzută a mai multor cauze combinate. (Din literatura istorică)
- Islam înseamnă resemnare sau supunere faţă de Dumnezeu, iar musulman înseamnă supus. (Din literatura islamică)
- Ceea ce îşi propun islamicii (musulmanii) nu este să convertească, ci să supună.
- „Dacă Dumnezeu ar fi vrut, ar fi făcut din toţi oamenii un singur popor”, zice Coranul.
- „Să nu baţi niciodată la uşile care ţi s-au închis! Acolo locuiesc oameni care te-au scos din viaţa lor!” (Dicton atribuit lui Honoré de Balzac)
- „Să nu mai calci niciodată în casa celor/unora care, fiind la masă, nu te-au invitat şi pe tine! Sunt oameni răi!” (Proverb albanez)

Se interzic cu desăvârşire:

1. Fumatul
2. Alcoolul şi băutura.
3. Drogarea.
4. Depravarea, a fi afemeiat şi adulterul.
5. Excesele de orice fel.
6. Invidia.
7. Ura. (Practicaţi mai bine indiferenţa.)
8. Intriga şi bârfa.
9. Minciuna şi mărturia mincinoasă.
10. Lenea
11. Ignoranţa şi aroganţa.
12. Judecăţile greşite.
13. Graba şi pripeala.
14. Uşurinţa şi inconştienţa în comportare
15. Lăcomia şi avariţia.
16. Mândria şi îngâmfarea nejustificate.

Şi iată cât de expresive pot fi numai titlurile capitolelor dintr-o carte despre longevitate, puţin ajustate de noi, pe care le-am modificat pentru a fi mai expresive:

1. Molima civilizaţiei este stresul
2. Agresiunea alimentară
3. Micile plăceri pod produce marile dureri
4. Celulele ucigaşe ale cancerului
5. Epidemia secolului douăzeci – inconştienţa
6. Tragedia accidentelor de pe drum
7. S.O.S. I mamele şi copiii!
8. Şi medicamentele pot ucide
10. Alte pătimiri.
11. Concluzii cu proverbe pe care le citǎm integral: Aproape toate bolile pot fi tratate cu usturoi şi salvie.

Respectaţi cele 16 porunci şi reguli pe care le-am sintetizat din toate cele citite sau suferite de mine sau de alţii sau le-am citit din literatură.

În concluzie, ca să vă fie vouă bine, fiţi prudenţi şi prevenitori.

Şi acum vă prezentăm câteva proverbe despre sănătate extrase dintr-o carte despre longevitate scrisă de doi doctori şi citate de mine:

Proverbe latine:

- „Tot tratându-se s-a îmbolnăvit şi mai rău."
- „Leacul împotriva morţii nu se găseşte în grădină."
- „Cât timp există viaţă există şi speranţă."
- „Să uzezi, dar să nu abuzezi."
- „Multe mâncări,multe boli."
- „Împotriva bătrâneţii trebuie luptat ca şi cum ar fi o boală." La care mai adăugăm învăţătura lui Pliniu cel Bătrân:
- „Aproape toate bolile pot fi învinse cu usturoi, cu salvie şi cu varză."

Proverbe româneşti

- Leacul său e limba (zeama) de clopot şi lumina de candelă.
- Se mai vindecă cu ceai de flori de ferigă.
- Era să lepede potcoavele.
- Omul şi din necătare, moare şi zile când are.
- Umblă cu coliva pe piept.
- La bătrâneţe se simte cine nu s-a cruţat la tinereţe.
- Cine doarme mult trăieşte puţin.
- De tânăr s-a ferit de apă şi-a ajuns cu rachiul la groapă.
- Cu cât e mai lungă cureaua, cu atât e mai scurtă viaţa.
- Sănătatea ţi le dă pe toate, boala ţi le ia pe jumătate.
- Boală lungă, moarte sigură.
- Spune-mi cât mergi pe jos, ca să-ţi spun cât eşti de sănătos.
- Lucrul lungeşte viaţa, lenea o scurtează.
- Băutura cea mai bună este apa de fântână.
- Doctorul cel mai bun este cumpătul.
- Plăcerea scurtă, căinţa lungă.
- Inima voioasă, picioare agere.
- Rabdă un ceas şi vei trăi un an.
- Cele mai bune doctorii sunt economia şi cumpătarea.
- Cine nu-şi îngrijeşte sănătatea ajunge cu grădina pe piept.
- Cel târziu la mânie e mai tare decât un viteaz.
- Unde nu intră soarele intră boalele.
- Când ai sănătate, păzeşte-o cu scumpătate.
- Omul dacă se îngrijeşte şi Dumnezeu îl păzeşte.
- Cine vrea să menţină candela mai multă vreme aprinsă, s-o umple din vreme cu untdelemn.

Proverbe ruseşti

- Greu de găsit leac pentru o boală veche.
- Nu bătrâneţea omoară ci trândăvia.
- Fumează numai unul, dar toţi din casă sunt bolnavi.
- Postul nu te face să mori, dar lăcomia te face să crăpi.
- Păstrează haina de nouă, iar sănătatea de tânăr.

Proverbe turceşti

- Până nu te îmbolnăveşti, nu ştii sănătatea s-o preţuieşti.
- Viermii sunt înăuntrul copacului.
- Cine a văzut moartea şi de boală este mulţumit.

- De cel care bea apă, nici şarpele nu se atinge.
- Satul cu copaci mulţi are morminte puţine.

Aceste exemple de proverbe, din câteva sute care există, demonstrează că popoarele au fost şi sunt preocupate de sănătatea şi viaţa lor şi că de-a lungul secolelor au elaborat numeroase reguli, sfaturi şi poveţe care constituie un adevărat A.B.C al longevităţii.

Din Gândurile lui Mihail <u>EMINESCU</u> selectate de mine G.I.

- Multe flori sunt, dar puţine Rod în lume au să poarte Toate bat la poarta vieţii Dar se scutur multe moarte. (Din poezia: „Criticilor mei")

●Timpul e moarte – spaţiul e luptă şi mişcarea e suferinţă. ●Trecutul e marmură, - Prezentul – Dumnezeu, Viitorul – Umbră.

- Moartea-i un moment, disperarea e timp.
- Tot alte unde-i sună aceluiaşi pârău;

La ce statornicia părerilor de rău
Când prin această lume să trecem ne e scris
Ca visul unei umbre şi umbra unui vis.
(„Despărţirea")

- Vrei viitorul a-l cunoaşte, te-ntoarce spre trecut!
- Viaţa noastră e o cărare perpetuă.
- Iar în lumea cea comună a visa e un pericul, Căci de ai cumva iluzii, eşti pierdut şi eşti ridicul. („Scrisoarea a II-a)
- Niciodată o vorbă nu poate înlocui o realitate. (Din „Opera politică")
- Vreme trece, vreme vine,

Toate-s vechi şi noi sunt toate.
(„Glossă")

<u>Note</u> din GÂNDIREA lui EMINESCU

- Popoarele nu sunt producte ale inteligenţei, ci ale naturii.
- E un colţ în fiecare sământă, o inimă în oricare corp, un vierme în oricare viaţă: Răul. Şi acest vierme creşte, creşte şi distruge viaţa.
- Slăbiciune: Cine cedează degetul, va trebui să cedeze şi mâna.
- Societatea (Natura, Lumea, N.n.) e câmpul schimbărilor veşnice, al luptelor pentru existenţă şi supremaţie, un bellum omnium contra omnes. (Din „Opera politică")
- Ştiinţele nu sunt decât ochii muncii.
- Somnul e surâsul morţii.
- Cei mai înalţi şi mai veninoşi nori sunt monarhii.. Cei după ei asemenea veninoşi sunt diplomaţii. Trăznetele lor cu care ruinează, seacă, ucid popoare întregi sunt războelele (războaiele n.n.). (Din „Geniu pustiu")
- Cele mai înţelepte planuri neîncoronate de succes se numesc nerozii.
- Secretul vieţii lungi a unui stat este păstrarea ierarhiei meritului. (Din „Opera politică")
- În (fiecare, n.n.) om e un şir nesfârşit de oameni. (suntem, n.n.)
- La acelaşi şir de patimi, deopotrivă fiind robi
- Toţi se nasc spre a muri Şi mor spre a se naşte.
- E împărţită omenirea

În cei ce vor şi cei ce ştiu
În cei dintâi trăieşte firea
Ceilalţi o cumpănesc şi-o scriu.
)"E împărţită omenirea")

- Răul e-n societate, nu în indivizi.
- Pasiunea are cazuistica ei proprie.
- Fără cultul trecutului nu există iubire de ţară.

- Viciile care au devenit obicei sunt greu de stârpit. Pedeapsa e târzie e ca doftoria târzie.
- E uşor a scrie versuri

Când nimic nu ai a spune.

(„Criticilor mei”)

- Nimic nu e mai periculos pentru conştiinţa unui popor decât priveliştea corupţiei, a nulităţii recompensate, decât ridicarea în sus a nemeritului.
- Sărăcia pentru mase e mult mai deschisă corupţiunii decât averea.
- Stejarul nu creşte pretutindeni; buruienile, în tot locul.
- Tot ce este are o raţiune de a fi.
- Adevărul nu rezultă din deduceri logice, decât numai în matematică.
- Adevărul, aur? După aur aleargă toţi, de adevăr fug toţi.
- Între adevăr şi inteligenţă n-ar trebui să existe alegere.
- Toate trec; viermele vremilor roade-n noi.
- Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas.
- Când unul trece, altul vine
- În astă lume a-l urma,
- Precum când soarele apune
- El şi răsare undeva.
- Nu spera şi nu ai teamă Ce e val ca valul trece.
- Când valul află un mormânt Răsar în urmă valuri.
- Ce-un secol ne zice, ceilalţi o dezic, Decât un vis sarbăd, mai bine nimic!
- Proştii se-nsoară totdeauna; nebunii câteodată; înţeleptul nicicând.
- Filozofia este oarecum rezumatul şi formula generală a unei epoci.
- Nu tot ce e natural e frumos.
- Mulţi lucrează, dar puţini gândesc.
- Contra orice există mijloace, numai contra invidiei, nu.
- Câinele porunceşte pisicii, pisica şoarecelui, iar acesta îşi atârnă porunca de coadă.
- Limba şi legile ei dezvoltă cugetarea.
- După sfânt, şi tămâia!
- Mintea nu se mănâncă cu lingura.
- O, moartea-i un haos, o mare de stele
- Moralitatea e pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup.
- Un popor imoral e fizic nesănătos sau degenerat.
- Munca unuia se poate plăti, caracterul, cultura lui, niciodată.
- Munca este legea lumii moderne, care nu are loc pentru leneşi.
- Naţionalismul este un semn rău la un popor.
- Nenorocirea este cel mai bun dascăl; îşi are metoda ei proprie, dar greş nu dă.
- Ocazia e iute la fugă şi leneşă la întoarcere.
- Liber nu e decât omul ce trăieşte din munca productivă a mâinilor sale. Numai acela e în stare de a proba binele unde-l vede şi munca temeinică.

Citate din cartea autobiografică a lui MARIN PREDA „VIAŢA CA O PRADĂ”

- Cine cunoaşte clipa de faţă până nu devine trecut? Sensul ei total ne apare mai târziu, aşa cum mergând pe un drum necunoscut, deşi aveam iluzia că îl cunoaştem, cu fiecare pas pe care îl facem, abia uitându-ne în urmă ne dăm seama cât de drept sau cât de sinuos a fost... Acei ani ai debutului (abia acum, n.n.) se luminau...
- Dragostea e ca moartea; îţi intră în suflet şi totul amorţeşte în tine, alungă ceea ce era înainte fiinţa ta intimă şi se instalează ea, femeia care ţi-a luat piuitul...
- La douăzeci de ani demonii ne atrag mai mult decât îngerii... Dar nu eram pregătit să-i întâlnesc... (N.n. Şi după 20 de ani, tot demonii ne atrag...!)
- Viaţa e o fântână... Omul e soiul dracului... Norocul e chior... perora un redactor mai vârstnic.

● Ideile nu vin decât când vor ele. O inerţie inexplicabilă a minţii le împiedică adesea să se formeze şi să ţâşnească în conştiinţă sub forma de idee-acţiune sau nu vin la toată lumea...

● Virgulele sunt gesticulaţia gândirii; ştim asta de la Caragiale şi într-o compoziţie liberă le pun unde cred eu că e necesar!

● Artistul trebuie să fie liber, să descopere lumea singur!

● Se pare că Marx aflase mai multe despre economie de la Balzac decât de la toţi economiştii, ceea ce era foarte bine pentru Balzac!

● M-a întrebat: De ce scrii?... Tăcere. De ce scriam? Fiindcă eram scriitor, de ce altceva? De ce eram scriitor? Fiindcă de la Homer încoace există oameni care simt nevoia sa povestească altora faptele oamenilor şi fiindcă s-a observat că există oameni pasionaţi să le asculte.

● „Dialogurile" lui Descartes îmi sădiseră (în minte, n.n.) ideea că prin gândire putem descoperi noi lumina... Nu umilinţa, ci flacăra cugetării ne poate înălţa!

● Când spiritul stă prea mult fixat asupra unei singure idei, intensitatea lui slăbeşte.

● Cunoaşterea de sine, reacţia la pierderea libertăţii civice şi interioare, a libertăţii de gândire, şocul brutal al vieţii, cum putem deveni, din întâmplare sau din absenţa unei opoziţii morale, jucăria şi apoi victima împrejurărilor; toate acestea apar mai târziu.

● Scriitorul trebuie să ne iniţieze în ceea ce există dincolo de realitatea vizibilă, spunea Mircea Eliade. Revelaţia lucrurilor deja ştiute s-a produs în secolul trecut prin Balzac şi Flaubert, exceptându-i pe ruşi, care cei dintâi au explorat (şi exploatat, n.n.) fantasticul realităţii.

(N.n.: Vezi şi Blaise Pascal: Inima are raţiuni pe care raţiunea nu le cunoaşte...)

● Niciodată omul nu va înceta să pună întrebări.

● „Omul s-a născut liber, dar pretutindeni e în lanţuri", scria Jean Jaques Rousseau.

● (Altădată, n.n.) Umilinţa în faţa credinţei frângea adesea grumazul celui care se credea nemuritor.

● Descoperisem de mic că ura e spontană şi iraţională, e o atracţie; te poate urmări cineva cu ura lui fără slăbire, până se stinge singură, aşa cum a pornit,sau vine pământul şi-i astupă gura infamă.

● „Magia literei moarte", spunea Pasternak, începe să cucerească climatul literar.

● „Nimeni nu scapă de violenţa altora, după cum nimeni nu scapă ocazia, cel puţin până la vârsta la care devenim morali, de a fi violent cu alţii.

● Totul e să nu ocoleşti nimic; să baţi cu degetul chiar şi într-un gard; s-ar putea ca dincolo de el să se găsească un om, care să fie chiar cel care îţi trebuie.

● Un sceptic român spune că inteligenţa înseamnă adaptare, iar experienţa e sursa cunoaşterii. Spiritul uman are inepuizabile forţe şi multiple mijloace de a-şi păstra un echilibru interior într-o lume care l-ar ameninţa.

● Nu vreau să mă adaptez, i-am răspuns; dacă o să încerc sunt pierdut; fiindcă alţii sunt mai puternici.

● Abia mult mai târziu, când l-am citit pe Tolstoi, am înţeles că nu numai cuvintele îl exprimă pe om, sufletul uman, ci şi lumea în care el se proiectează în afară, sau îl acoperă ca nişte văluri, cum natura şi mediul social în mijlocul cărora îşi duce viaţa, obiectele şi animalele care îi aparţin, chiar propria lui înfăţişare, mustaţa pe care şi-o lasă, hainele pe care le poartă (şi le poartă într-un anumit fel) îl reprezintă, îl ascund sau îl exprimă, după acel mobil (n-n motiv, model) uneori misterios, alteori limpede şi raţional, cu care rosteşte cuvintele.

George Ion Ionescu

Completări la memorii

Rudele soţiei. Cu soţia mea, după care plâng de o jumătate de an (şi după care voi plânge cât voi ai trăi încă), m-am cunoscut la cursurile de specializare pentru cercetări în domeniul atomic de un an, în timpul cărora am susţinut două sesiuni de examene (10 examene) lucrările de laborator de la anii patru şi cinci de facultate şi un examen de

licenţă. Dânsa mi-a spus: „Vreau să mă căsătoresc cu tine!”. „Bine, dar eşti mai mare cu cinci ani, şi ai mai avut doi soţi!” „E adevărat, dar cei doi nu valorau cât tine!”, mi-a răspuns. „Unul voia să plec cu el în străinătate, şi eu nu voiam, întrucât am încă trei surori, şase mătuşi şi o mulţime de rude; celălalt nu voia copii, aşa că ne-am despărţit când aveam deja douăzeci şi opt de ani !” „Eu vreau trei copii!”, i-am spus, „Şi te anunţ că am să devin violent dacă ai să mă înşeli!” „Eu nu cred că o femeie poate sta în mod natural cu un bărbat mai mult de zece ani” mi-a răspuns. „După aceea intervine plictiseala, obişnuinţa şi respingerea; eu nu cred că pot fi credincioasă unui bărbat mai mult de zece ani!” Aşa că atunci când ne-am convins că a rămas însărcinată, ne-am căsătorit... pentru zece ani! Când ne-am dus la primăria de sector ne-au întrebat: „Unde sunt martorii dumneavoastră?” „Nu avem!” am răspuns. (Legea cerea doi martori). Aşa încât, au fost chemaţi doi martori dintre funcţionari, primarul de sector ne-a declarat căsătoriţi, şi am plecat la Piatra Neamţ unde familia dânsei a organizat o masă cu vreo douăzeci de persoane şi un preot (erau rău văzute căsătoriile religioase, iar dânsa era membră de partid), preotul a vorbit şi a citit din Biblie vreo zece minute şi iată-ne căsătoriţi şi religios! La această minislujbă, preotul a citat din ritual: „Iar femeia să asculte de bărbat!”, dar eu am comentat: „Părinte, acolo scrie: Să se teamă de bărbat!” „Mai schimbăm şi noi la predică!” mi-a răspuns el. Mama murise abia de opt luni, deci fiind mai puţin de opt luni, conform tradiţiilor, ar fi trebuit să amânăm căsătoria, dar dat fiind că aşteptam deja un copil, am hotărât să nu ne căsătorim religios la Bucureşti, am amânat o nuntă mai amplă (şi amânată a rămas pentru totdeauna!) şi am făcut doar o masă în familie. Mama Tincuţa (soacra!) m-a întrebat: „Ce pretenţii la zestre am![1]”[1] I -am răspuns cu dictonul popular că vreau „Douăzeci de perne mari,toate pline cu ţânţari”, şi „Douăzeci de perne mişi, toate pline cu furnişi” în dialectul moldovenesc. „Eu pe ea o vreau!” Tincuţa era foarte frumoasă; nici după optzeci şi opt de ani nu a albit, părul a rămas auriu, piele albă şi fără riduri; a murit după un atac sanguin cerebral şi după patruzeci de zile de suferinţă, timp în care am îngrijit-o ca un infirmier calificat după al doilea război mondial, când casa noastră din strada Uranus (a tatei) se transformase practic în dispensar, tot cartierul Dealu’ Spirii în care fusese Arsenalul Armatei, Uzinele Vulcan, fabrica de Telefoane, fabrici de Textile, lemnăria Steriadi şi Complexul Rahova de bere, conserve etc. fuseseră distruse, iar localnicii apelau la cei doi doctori care mai rămăseseră în cartier şi îngrijeau de toată lumea; familia noastră pensa, bandaja, eu opream (la 16 ani!) hemoragii, făceam injecţii, şi toţi cei din familie la fel, ş.a.m.d., aşa încât şi acum când soţia mea avea 88 de ani săream din pat, îi dădeam medicamente, o spălam şi toate celelalte; îi dădeam medicamentele sub formă de praf, în ceai, supă sau iaurt; soţia mea nu mai putea vorbi, şi a murit când nu a mai putut înghiţi nici măcar cu paiul. Ăsta a fost sfârşitul. Dar să revenim la rudele soţiei.

La tatăl ei, fuseseră treisprezece copii; merseseră la şcoală în târlici fiindcă nu aveau bani să cumpere atâta încălţăminte; dat tatăl soţiei făcuse şapte clase, şi fiind mai dotat, terminase primul război mondial ca plutonier major; fusese rănit grav pe câmpul de luptă şi scos din foc de un consătean cu care rămăsese prieten de familie până la moartea acestuia; fetele lui erau prietene cu soţia mea şi surorile ei; erau inginere şi profesoare, surorile soţiei erau profesoare şi contabile; după primul război mondial, socrul meu care învăţase ceva contabilitate în armată, fusese angajat de un bogătaş din Piatra Neamţ, numit Lalu, ca să ţină socotelile la exploatările forestiere ale acestora; cumpărase apoi în cartierul „Precista” din Piatra Neamţ un teren de opt sute de metri pătraţi, pe care clădise o casă cu trei camere, baie şi bucătărie; soacra mea credea că am să-i cer vreun teren de acolo, dar eu nu alergam după avere; după ce ne-am căsătorit am închiriat la Bucureşti pe strada Roma la numărul 52A, la mansardă (cu filodormă!) o cameră de patru sau cinci metri pătraţi, cu o sobă de teracotă; noi am instalat gaze în sobă; proprietăreasa, văduva

[1] Familia dânşilor poseda în selectul cartier „Precista” din Piatra, pe strada Liliacului, o casă cu un teren de 800 de metri pătraţi din care s-ar fi putut „tăia” oricând un loc de casă!

unui general, când a văzut asta, ne-a mai dat o cămăruţă de doi metri pătraţi, în care am instalat un closet (separat cu un perete de restul încăperii) şi un robinet cu apă. (Amândoi eram salariaţi şi aşteptam un copil; la naşterea copilului, am primit casă de la stat în „blocul atomiştilor" din Bd. Magheru 35, mai precis două camere într-un splendid apartament de patru camere, pe care îl împărţeam cu un coleg care studiase termoenergetica la Moscova; căsătorit cu o rusoaică (de o mare frumuseţe!), profesoară de muzică, şi care trebuia să vină tocmai din Sahalin (insulă situată în Oceanul Pacific!) unde efectua un stagiu obligatoriu. Între timp, după ce ne mutasem în strada Romei 52A, la etajul doi, unde erau camerele pentru servitori, generăleasa proprietăreasă hotărâse „să facă ordine" în casa (imobilul ei cu patru apartamente, nenaţionalizat) şi chemase la ea pe una din chiriaşele din camerele de servitori de la etajul doi ca să îi pună în vedere să nu mai aducă atâţia bărbaţi la ea în cameră (era de meserie? Nu ştiu!) iar aceasta îi spusese: „Dar la domnişoara fiziciană Teodorescu de pe acelaşi palier nu vine domnul inginer?" (adică eu!). La care doamna generălească, inspirată, replicase: „Dar nu e acelaşi lucru!", dar o invitase pe „domnişoara Teodorescu" la unul din „jururile" ei de Joia după amiaza la care se întâlneau vreo două generălese şi vreo două sau trei colonelese şi maiorese la o cafea săptămânală, ca să dea explicaţii. La care, inspirată, „domnişoara Teodorescu", care era deja însărcinată în două luni, dar nu se cunoştea, i-a spus: „Trebuie să mă duc urgent până sus! Revin imediat", şi a revenit cu o hârtie în mână, cu actul de căsătorie! „Citiţi, vă rog, acest act!" i-a spus ea generălesei. „Act de căsătorie" a citit doamna proprietară, „între domnul George Ionescu şi domnişoara Ecaterina Teodorescu!" a citat dânsa. „Domnul inginer este soţul meu, a informat-o soţia, dar nu locuieşte cu mine pentru că spaţiul e prea strâmt!" a informat-o dânsa pe vajnica doamnă. Aceasta a îmbrăţişat-o şi i i-a spus: „De-acum sunteţi ca o fiică a mea şi vă invit să faceţi baia săptămânală la mine! Iar împreună cu soţul să ne cântaţi din când în când (formam un duet cu soţia mea; doar cântasem în corul Radiodifuziunii!). Pe urmă, i-a pus în vedere „recalcitrantei" că: 1) Ori i se răresc vizitele de bărbaţi; 2) ori se mărită; 3) ori îi cere evacuarea! A fost o ocazie în care m-am convins că o hârtie poate avea o mare valoare dacă constituie un act legal! Între timp, au mai avut loc câteva întâmplări care merită menţionate; mai întâi, fratele vecinului meu din apartamentul din Magheru, în care ne mutasem, s-a certat cu vecinul meu, din motive de ... naţionalism! Domnul frate, medic veterinar (militar?, nu ştiu!) nu suporta ideea căsătoriei cu o rusoaică!; 2) Eu învăţam ruseşte şi englezeşte şi vorbeam din când în când ruseşte cu frumoasa doamnă vecină; până într-o zi când ea mi-a declarat că românii sunt slabi gospodari (cam incapabili, adică!): „Uitaţi, de exemplu," mi-a spus, „voi aveţi până şi uraniu, dar nu sunteţi în stare să îl transformaţi în energie electrică!" La care spuse m-am înfuriat şi i-am răspuns: „Da, dar uraniul nostru pleacă la voi în vagoane plumbuite, şi nu se mai întoarce nimic înapoi!" De atunci au încetat şi discuţiile cu ea şi lecţiile de limba rusă!

Cu vecinul meu, însă, relaţiile au continuat, eu considerând că am o datorie de recunoştinţă faţă de mama dânsului; iată cum s-au petrecut lucrurile. Fiul meu avea aproape trei anişori; era blond ca soţia mea, foarte activ şi frumos ca un înger; dar deodată, m-am pomenit că se usucă; se vestejea văzând cu ochii, nu mai mânca, nu se mai juca, şi se ofilea pe zi ce trece. Am chemat două doctoriţe de copii, aveam angajată o asistentă medicală care îl îngrijea numai pe el, dar se usca văzând cu ochii; ne speriasem că îl pierdem! În această situaţie, ne pomenim cu mama vecinului de apartament, o ţărancă mai şcolită din Panciu, care trăia din cultura unei vii mai dichisite, că vine şi ne spune: „Copilul dumneavoastră a fost deochiat! Eu am din familie unele cunoştinţe mai speciale, aşa că, dacă îmi daţi voie, am să-i descânt, poate că ajută!" I-am răspuns: „Faceţi tot ce ştiţi şi tot ce puteţi ca să-l salvaţi! Eu şi soţia nu avem nici un fel de prejudecăţi!" (Pe vremea aceea se ducea o susţinută campanie antireligioasă, dar eu n-am avut niciodată prejudecăţi antireligioase de nici un fel; în ţările arabe m-am dus la moschee, în România am fost la mânăstiri, dar şi la sinagogă, ş.a.m.d. Doamna (femeia

iniţiată, tămăduitoarea) ne-a descântat copilul, a stins cărbune în apă de izvor, a şoptit, l-a mângâiat şi l- a descântat cum ştia dânsa; a doua zi, copilul bea ceai (nici antibiotice nu puteam să-i dăm până atunci!), în a treia zi se juca prin casă ca şi cum nu fusese niciodată bolnav! Ştiam că celebrul Soljeniţân (autorul celebrei relatări „Arhipelagul Gulag") fusese vindecat de cancer de şamani-tămăduitori din Siberia, dar nu făcusem niciodată caz de asta; de atunci însă, păstrez o mare recunoştinţă mamei vecinului meu, şi orice ar face aceasta, din cauza asta nu mai pot să mă pronunţ şi păstrez rezerva; sunt prea multe lucruri pe care nu le ştim, ca să mă pronunţ eu! Ştiinţa mai are mult de lucru, poate sute de ani, înainte de a se putea pronunţa în vreun fel!

Între timp, apartamentul nostru de patru camere din Blocul Atomiştilor din Bulevardul Magheru 35 fusese vizat de soţia unui amiral, membru în Comitetul Central, aşa că ni s-a propus să ne mutăm în altă parte; vecinul meu fusese de acord, şi după şase luni se mutase singur, într-un apartament de două camere în Magheru 9; la noi (la mine şi la soţia mea) se prezentase un ins care îşi dădea aere de „ilegalist" şi reprezentant al Comitetului Central al Partidului, care ne oferise un apartament de trei camere lângă Cimitirul Bellu, dar la etajul nu mai ştiu care; un apartament de patru camere (aveam deja doi copii) lângă Moara Assan, care când pornea să macine făcea un zgomot infernal, şi tot aşa, iar când i-am spus individului că nu mă mut în orice condiţii, ci vreau un apartament tot în centru, cum i se dăduse vecinului meu, m-a ameninţat că mă mută cu forţa, la care m-am înfuriat şi i-am spus că dacă nu pleacă imediat din apartament, îl scot afară prin uşa închisă! Seara, am telefonat doamnei amiral şi am anunţat-o că nu mă mut în orice condiţii şi nici sub ameninţare, dar că nu vreau să-i fac greutăţi dacă îmi dă un apartament de trei camere în centru (aveam deja doi copii şi eu îl voiam pe al treilea!) cum primise şi vecinul meu în Magheru 9; dânsa a venit la noi a doua zi în Magheru 35, însoţită de un domn de vreo treizeci de ani (cum avea şi dânsa; domnul amiral avea între 50 şi 60 de ani; nu mai comentez), a vizitat tot apartamentul care i-a plăcut foarte mult, ne-a spus: „Se rezolvă!" şi a plecat. După vreo două săptămâni (sau poate o lună), pe când lucram la reactor la Măgurele, mă pomenesc chemat la poartă de un plutonier (cu care mă împrietenisem şi care mă întreba: „De unde luaţi dumneavoastră atomii ăştia?): „Veniţi repede la poartă; vă aşteaptă soţia cu un tovarăş de la Comitetul Central!" Mi-am luat lucrurile, m-am îmbrăcat şi m-am dus deci la poartă; într-un turism Dacia 1300 mai încăpător stăteau în faţă şoferul şi un tovarăş, care s-a recomandat: „De la Gospodăria de Partid a Comitetului Central!" iar în spate, soţia mea şi ... insul care se dădea drept ilegalist şi mare „activist"; am fost duşi în bulevardul Magheru la numărul 9 şi ne-au arătat două apartamente: unul la faţadă, de trei camere, cu o magnifică vedere spre bulevardul Magheru, dar la etajul cinci, şi unul în spate, la etajul trei, cu vederea spre un teren încă viran; eu înclinasem spre apartamentul de sus dar soţia mea, mai înţeleaptă, a optat pentru apartamentul de la etajul trei; mi-a spus: „Ce faci când se strică liftul? Urci încă două etaje? Şi să nu uităm că iarna, pe acest frumos bulevard bate un crivăţ rece, aproape polar!" Eu, care o adoram, aş fi convenit cu orice voia dânsa; aşa şi acum, după aproape şaizeci de ani, stau tot cu faţa apartamentului spre spate, către strada Golescu, de la etajul trei. Nu m-am putut abţine să nu-i spun „ilegalistului" (zicea el) de la C.C.: „Vezi că se poate?" şi s-a putut! Pe loc a fost chemat un lăcătuş şi ni s-a instalat o broască Yale, şi ni s-au înmânat cheile apartamentului; a doua sau a treia zi am primit ordinul de repartiţie; după câteva zile au venit în Magheru 35 două autocamioane imense care au mutat tot ce aveam (mobile, cărţi, haine etc. etc.) în Magheru 9; era prin 1960, şi toată lumea avea casă cu chirie de la stat (chiria nu putea depăşi, prin lege, 10% din salariu), şi astăzi, în 2017, tot aici stau! Am cumpărat casa împreună cu soţia prin anii 80', mie revenindu-mi onoarea de a furniza toate fondurile! Şi acum să revenim la rudele soţiei.

Mama dânsei şi-a urmat soţul, funcţionar, pe la exploatările forestiere, toate de prin localităţi „celebre" ca Barnar (cu vreo treizeci de case), Leşu Ursului (cu vreo cincizeci de case), şi altele, şi pe urmă au cumpărat o casă în cartierul „Precista" din Piatra Neamţ,

unde au clădit o casă cu trei camere, bucătărie şi baie, şi unde aveau o grădină de vreo şapte sau opt sute de metri pătraţi, din care primăria a mai luat vreo sută de metri pătraţi ca să lărgească strada „Liliacului”. Mama soţiei, deşi avea numai vreo şapte clase (poate opt!) era abonată la „Sănătatea” şi pe urmă şi la „Trup şi suflet”; era prin localităţile prin care trecea, un fel de sfetnic medical, avea medicamente de urgenţă şi plante pentru tratamente mai de durată; dânsa era convinsă că cele patru fete trebuie să înveţe mai întâi o meserie, trebuie să se poată întreţine singure, şi abia pe urmă să se mărite; aşa încât cele patru fete făcuseră mai întâi câte cinci ani de şcoală profesională, calificându-se una în croitorie, alta în lenjerie, alta în ţesătorie de covoare, iar soţia mea în administraţie (avea un scris caligrafic cum nu am mai întâlnit la nimeni; fapt curios, erau cele mai frumoase fete din Piatra Neamţ, un unchi al lor era directorul Liceului Pedagogic, un fiu al unui frate (din cei treisprezece!) ai socrului meu, deşi iniţial angajat ca vânzător la o băcănie, ajunsese să deschidă cea mai mare băcănie, plus magazin alimentar, pescărie şi altele) din Piatra Neamţ; un al frate făcea comerţ la Galaţi şi trimitea peşte la Piatra Neamţ, unde era foarte apreciat! Nu mai ştiu ce făcuseră ceilalţi fraţi; unul ajunsese plutonier în armată, dar cu toţii se ţineau tare mândri că se trag din satul Vânători de Neamţ, cei care erau prin lege apărători ai Cetăţii Neamţului; încă din vremea lui Sobieţchi (în 1683, când acesta se întorcea în Moldova după ce despresurase Viena de turci!) strămoşii lor, mari ochitori, doborâseră cu armele de la distanţă câţiva gradaţi sau subofiţeri polonezi imprudenţi, şi pe urmă, când rămăseseră în viaţă numai opt sau nouă oameni, fără alimente şi fără muniţie, se predaseră armatei de zeci de mii de ostaşi polonezi, care rămăseseră uluiţi: „Voi aţi fost singurii din cetate? Voi aţi ţinut în loc o întreagă armată?!” „Să-i împuşcăm! Să-i spânzurăm!” au cerut unii comandanţi polonezi! „Să fie pildă!” Dar regele Sobieţchi, mai înţelept, i-a oprit: „Sunt nişte eroi! Să ştie şi să se ducă în satele lor, în Moldova, să devină aliata noastră!” şi i-a onorat pe ostaşii moldoveni, din care trei sau patru îi ajutau la mers pe alţii trei sau patru răniţi sau bolnavi. „Ospătaţi-i!” a poruncit regele. Socrul meu se lăuda că tatăl lui fusese văr cu Ion Creangă; am vizitat casa din Humuleşti; devenita casă muzeu în Târgu Neamţ; o casă mititică, cu un cuptor mare într-una din camere, cuptor care era şi leac pentru tratarea gripei şi răcelilor; foarte aproape, Ozana cea cu ape mişcătoare, livezile cu poame şi mai încolo, uriaşa cetate de legendă a Neamţului! Când s-a primit ordin de la turci prin secolul al XVIII-lea să se distrugă cetatea, slujitorii domnitorului Racoviţă au îngrămădit trunchiuri de copac lângă ziduri ca jarul să le dărâme, dar n-au avut nici un spor în cetatea prea puţin păzită; dar ce n-au putut face oamenii a făcut timpul şi vremurile; când am vizitat cetatea, prin anii 70’, se lucra la refacere, dar treaba mergea greu şi încet; şi astăzi, după încă cincizeci de ani, tot se mai lucrează la cetate, dar încet-încet prinde contur, iar unele încăperi, odăi şi temniţe, parcă se pot recunoaşte; era o cameră a cărei podea se putea răsturna şi arunca la 7-8 metri adâncime un om în nişte ţăruşi, care îl străpungeau, la porunca domnitorului Ştefan; era o cameră – închisoare în care cine era închis, acolo murea de frig, de foame sau de urât şi singurătate; era cea mai cumplită pedeapsă pe care o dădea domnitorul trădătorilor sau laşilor; mortul nu mai era îngropat; acolo unde murise putrezea şi după mulţi ani oasele îi erau îngropate sau risipite pe râpă, ca la cimitirul săracilor de pe râpa cu schelete din Piatra Neamţ. Când a murit, la 93 de ani, socrul meu din Piatra Neamţ, cartierul Precista, o mare mulţime de oameni (peste o mie?) l-au dus la mormântul din Piatra, şi poate câteva „cucoane” cărora frumosul bărbat de odinioară le spunea cândva cu curtoazie: „Sărut mâinile, Doamnă!”, spre încântarea orăşencelor. Şi acum şi realităţi mai triste şi aproape tragice. Când veniseră comuniştii, câţiva zeloşi îl pârâseră pe nepotul cu băcănia, pescăria şi „colonialele” că are aur; fusese arestat şi bătut o lună de zile fără cruţare: „Să scoţi şi să dai aurul, că aici îţi rămân oasele!” „Eu nu am aur! Cu banii pe care i-am câştigat am clădit o casă, frumoasă e drept, dar care a fost naţionalizată; eu stau într-o cameră de la subsol, şi avem acces doar la bucătărie!” După o lună, convingându-se că nu are nimic ascuns, îi dăduseră drumul; după încă o lună veniseră la el şi îi spuseseră:

„Ne-am convins că eşti om cinstit şi de origine „sănătoasă”!” (Şi în acea familie fuseseră vreo zece copii); avem nevoie de în administrator de încredere; aşa încât dumneata te vei prezenta în fiecare dimineaţă când vine trenul de la Bacău, şi vei face primirea şi repartiţia mărfurilor alimentare care vin pentru oraş, şi vei fi funcţionarul nostru!” Şi aşa, ajunsese viitorul nostru naş de cununie să administreze în regimul comunist alimentarea oraşului cu mărfuri alimentare; oraşul producea celuloză (cel mai mare combinat din Europa era la Piatra Neamţ), hârtie şi cartoane (cea mai mare fabrică de hârtie şi mucava din Europa de Răsărit, care producea hârtia cea mai velină din zonă, avea un combinat care producea fire, textile şi fibre, ţesături şi câte altele la Săvineşti (devenit cartier la Piatra Neamţ, îngrăşăminte la Roznov (cel mai mare combinat dinţară), iar cheresteaua, scândurile şi arborii pentru catarge se exportau din Moldova şi munţii Neamţului în Turcia la şantierul Arsenalului Naval Imperial din Istanbul (catargele navelor flotelor imperiale). Cheresteaua se exporta în Egipt, Siria, Grecia şi nu mai ştiu unde. Populaţia mai creştea vite, oi şi se ştie că o bună parte din birul Moldovei către turci era plătit în oi, care hrăneau o însemnată parte din populaţia Constantinopolului. Dar atunci am făcut şi eu cunoştinţă cu o organizaţie cumplită, cu Mafia Italiană. Era la vreo câţiva ani după Loviluţia („Revoluţia”) din 1989; comuniştii plecaseră de la putere, dar nici prăvăliile nu se întorseseră înapoi la vechii proprietari şi nici gaterele, se pregătea distrugerea combinatului de celuloză, a celui de îngrăşăminte, şi aşa mai departe. Doamna Andrieşescu, cumnata naşului nostru, avea un băiat, inginer constructor, frumos ca un arhanghel, generos ca un mare senior, pregătit în afaceri din familie, care împreună cu o altă minte strălucită, un administrator numit (nu ştiu de ce, nici dacă era doar o poreclă) Parizianu, înfiinţaseră o companie de construcţii (reparaţii, renovări ş.a.m.d.) care mergea admirabil; renovaseră în Bucureşti mai multe blocuri, între care blocul unde era mare hotel „Lido” de pe bulevardul Bălcescu, lucrau pe o scară destul de mare şi aveau parte numai de succese; într-o bună zi, la domnul Andrieşescu (dânsul îşi schimbase numele redevenind Teodorescu) se prezintă nişte necunoscuţi, care se recomandă că reprezintă „afacerile în Construcţii din Italia” şi îi cer să le facă „parte în afaceri” sau să plătească „o primă de protecţie” pentru (sau la) firma pe care o conduceau cu succes! Bineînţeles că vărul nostru îi refuzase politicos, dar destul de ferm! „O să aveţi o mare surpriză, domnule!”, l-au „anunţat” ei; şi într-adevăr, vreo lună mai târziu, când trecea prin Piaţa Romană cu turismul, uşile maşinii vărului nostru s-au blocat şi nu au mai putut fi deschise; la mai puţin de un minut, maşina a luat foc; a izbucnit un fum gros, maşina a ars în întregime, focul nu a mai putut fi stins, iar vărul meu şi cu soţia lui care se afla în maşină, au ars de vii; cei care proiectează automobilele de turism ar trebui să nu mai folosească tapiţerie inflamabilă, care nu mai poate fi stinsă; evident, afacerea de construcţii a scăzut ca importanţă, Parizianu s-a descurcat cum a putut, iar din vărul nostru şi soţia lui s-a ales doar cenuşa. A fost prima mea cunoştinţă cu Mafia; un an sau doi mai târziu am avut din nou de-a face cu isprăvile acesteia!

Dădeam meditaţii copiilor unei frumoase doamne funcţionară la nu mai ştiu care percepţie (unul dădea bacalaureatul!) care îmi fusese recomandată de soţia unui colonel de poliţie pe ai cărui copii îi pregătisem deja pentru bacalaureat; soţul acestei doamne, o frumoasă femeie de cam patruzeci de ani, pe jumătate unguroaică, mare gospodină, care ne făcea clătite după lecţii, soţul acestei doamne zic, un amestec de român macedonean, albanez şi grec, căpătase spre administrare (cu chirie, cred) o parte dintr-un spaţiu comercial situat chiar în incinta Gării de Nord; acolo deschisese un magazin-restaurant şi aşa mai departe, care mergea foarte bine; şi la dânsul veniseră emisarii Mafiei ca să îi ceară să îi devină parteneri; sigur, fuseseră refuzaţi. (românii încă nu se temeau de Mafie), şi plecaseră ameninţând şi aici: „O să aveţi o surpriză!”, dar el nu ţinuse seama de asta. O lună sau două mai târziu, şi tot în Piaţa Romană, frumoasa doamnă administrator-perceptor se trezise cu uşile automobilului blocate; trăsese pe dreapta, iar un tânăr ofiţer de poliţie venise în grabă să o întrebe ce se întâmplă: „Nu ştiu! Spusese dânsa, „dar simt miros de fum!” „Puteţi deschide geamul?” întrebase ofiţerul. „Deschideţi-l imediat! Scoateţi

mâinile pe fereastră, şi acum capul; dumneavoastră fiind mai suplă, o să vă scot forţat prin fereastră dacă uşa nu se poate deschide!” Ofiţerul era foarte bine pregătit; a scos femeia prin fereastră; câteva secunde mai târziu motorul a luat foc, iar automobilul a ars în vreo douăzeci de minute fără a putea fi stins. Tânăra doamnă a rămas uluită, dar ofiţerul i-a spus: „Încă o ispravă a Mafiei în România! Să ne bucurăm că aţi scăpat cu viaţă!” Într-adevăr, tânărul ofiţer o scăpase de o tentativă de asasinat; m-am gândit: Un ofiţer bine pregătit este cu adevărat o comoară! Şi de-atunci n-am mai răspuns la bancurile tâmpite cu ofiţeri de poliţie, atât de gustate de bârfitori, răuvoitori sau inşi neinformaţi; un ofiţer de poliţie este un militar demn de tot respectul şi stima, care trebuie ajutat în lupt lui necurmată cu răufăcătorii, cu ticăloşii şi cu nebunii; mulţi dintre ofiţerii de poliţie o termină rău, în urma câte unui atac sau agresiuni, dar nimeni nu strigă, la nevoie: „Vai, mamă!” ci strigă „Poliţia!” Cu fiul doamnei am întrerupt lecţiile când a început să nu mai înveţe; le-am explicat că nu pot să învăţ în locul lui, dar nu au vrut să înţeleagă, aşa încât m-am retras, „ştergând putina” cum se zice popular,sau „englezeşte” în alt limbaj. Gata cu Mafia! Sunt prea multe de povestit, şi prea multe crime chiar şi în România, aşa că gata! Revenim la rudele soţiei.

După tradiţiile de pe atunci (de acum aproape un secol) prima s-a măritat sora cea mai mare, care avea studii de contabilitate, cu un fost aspirant la onoarea de a fi pilot, dar ajuns doar maistru militar la aviaţie din pricina unor defecte neînsemnate de vedere sau auz, care contau grav în aviaţie. Pe urmă, imediat după cel de al doilea război mondial ruşii căraseră în Rusia toate utilajele din fabricile de avioane româneşti până la ultimul şurub; deportaseră în Rusia toţi tehnicienii muncitori sau personalul care avea o cât de mică legătură cu vreo origine germană; erau în stare să ducă în Rusia şi zidurile, dacă s-ar fi putut, aşa încât cumnatul meu se pomenise trimis la Uzinele „Malaxa” (devenite Republica) pe post de maistru militar pentru fabricarea locomotivelor de mare viteză cu comandă hidraulică; la „Malaxa” se fabricau „electromotoare” (trenuri cu un singur vagon cu motoare electrice-diesel, de mare viteză (încă din anii 30’ ai secolului trecut depăşeau 120 de kilometri pe oră!); unele din aceste trenuri, foarte fiabile, bine întreţinute şi de mare rezistenţă, încă mai funcţionau prin anii 70’ ai secolului trecut pe căile ferate române; în schimb, locomotivele cu comenzi hidraulice, depăşeau 140 de kilometri pe oră, aveau doar două vagoane (sau două locomotive) şi erau oprite din drum doar de terasamentele de proastă calitate (cele pe beton armat au apărut după vreo două decenii) care se desfăceau când trenurile le supuneau la eforturi prea mari. Aceste trenuri erau foarte cerute în America de Sud şi de către guvernele provinciale din China, guverne care trebuiau să fugă repede din calea răsculaţilor sau a rebelilor din diferite ţări ale Americii de Sud sau regiuni ale Chinei. Fiind invitat de cumnatul meu, am vizitat liniile de montaj ale locomotivelor cu comenzi hidraulice de la Malaxa; singurele „linii de montaj” erau de fapt doar nişte şine de cale ferată sudate în fel şi chip, pe care înaintau cu ajutorul unor macarale scheletele metalice ale locomotivelor; toate „liniile de montaj” erau gândite, „proiectate” şi realizate de maiştrii, inginerii şi personalul românesc al uzinei, fără vreo pregătire prealabilă. Tot cumnatul meu, într-o discuţie despre nobleţea neamului românesc, în care spusesem: „Nu se ştie de unde sare iepurele!”, se dusese la un dulap din care scosese un zapis de înnobilare de către domnitorul Moldovei Dabija Vodă, pentru acte de vitejie pe câmpurile de luptă a strămoşului lui „Totoiescu ot Totoieşti” de la rangul de răzeş la cel de boier „pentru luptă” al domnitorului, sau cam aşa ceva. Acest act se află în prezent la nepotul nostru din Toronto, acel nepot al nostru (deci fiul surorii celei mai mari a soţiei mele) care, când îi muriseră ambii părinţi, venise la noi şi ne declarase: „Părinţii mei sunt morţi! Voi sunteţi părinţii mei şi alţi părinţi nu mai am!”, la care soţia mea se uitase la mine; eu deschisesem larg braţele, mă gândisem că numai Dumnezeu a făcut o minune cu Avram a cărui soţie Sara îi dăruise la 60 de ani un urmaş, şi spusesem: „Vino, fiule!”. Este cel care a telefonat săptămânal soiei mele timp de aproape 30 de ani, până când dânsa a murit; acum îmi telefonează mie, dar mai rar, adică lunar.

A doua soră a soţiei mele, Lenuţa, s-a măritat târziu, după 35 de ani; cauza? După război rămăseseră puţini bărbaţi, prea puţini de o condiţie intelectuală, fizică şi cu o stare de sănătate corespunzătoare, aşa încât decât meritată cu un oarecare neica-nimeni, necorespunzător, dânsa, considerată în acel timp printre cele mai frumoase femei din Piatra Neamţ, şi asta nu este puţin lucru, ştiindu-se astăzi şi recunoscându-se (în fine!) că româncele sunt printre cele mai frumoase femei din lume, nu se mai măritase până pe la vreo treizeci şi ceva de ani. Dânsa era profesoară de croitorie, ţesătorie, lenjerie şi crea modele de rochii; fusese invitată în Franţa ca să lucreze la unele Case de modele, pe la vreo douăzeci de ani, dar fiind în plin război mondial nu s-a mai dus; abia prin anii cincizeci şi ceva soarta a făcut să fie văzută de un „mecanic" de la Marele Hotel „Ceahlău" din Piatra, de o vârstă cu dânsa, care căzuse în genunchi şi-i declarase patetic: „Vă cer de soţie în numele lui Dumnezeu Tatăl, al lui Dumnezeu Fiul şi al Sfântului Duh! Dumnezeu v-a adus în calea mea ca să se împlinească sorţii!" Domnul Botescu, acum mecanic la hotelul „Ceahlău" fusese pilot în cel de-al doilea război mondial; îmi spunea: „Fusesem întrebat: Artilerie, tancuri sau aviaţie?" şi alesese aviaţia. Îmi povestea: „Primii doi ani de război în Aviaţie a fost ca un fel de vacanţă; ruşii aveau avioane proaste, încete şi nu ştiau să se bată; am doborât pe frontul de răsărit vreo douăsprezece avioane ruseşti; pe urmă, cam de la jumătatea lui 1943 au apărut avioanele La 5, pe urmă MIG-uri, IAK-uri şi avioanele de asalt; am început să avem de furcă cu ei! Cu americanii am început să avem probleme din 1944; veneau cu o „Valhală" de sute de avioane o dată, fără avioane de vânătoare şi noi, câte 10-12 avioane de vânătoare tot doboram câteva bombardiere deşi erau denumite şi „avioanele suprafortăreţe zburătoare"; aveau opt mitraliere! Pe urmă, avioanele lor de vânătoare primiseră rezervoare de benzină suplimentare şi puteau însoţi bombardierele pe distanţe lungi; cuceriseră aeroportul Foggia, cel mai mare aeroport din Italia de Sud, şi începuseră să ne vâneze; aviaţia de vânătoare americană care venea însoţind bombardierele ziua, primise ordin să ne doboare cu orice preţ; iar în plus, dacă scăpam sărind cu paraşuta, să ne împuşte în timpul coborârii; pe mine m-au urmărit o dată două avioane de vânătoare ale lor până când am intrat în munţi; acolo cunoşteam eu mai bine terenul, pânda şi vicleşugurile, aşa încât şi-au luat seama şi s-au întors; mai greu a fost cu germanii pe frontul de apus când am întors armele împotriva lor; dar tot am doborât vreo şase sau şapte dintre ei până când am trecut de Budapesta; nu mai erau piloţii germani de la începutul războiului; avioanele lor de vânătoare erau la fel de bune, în special Messerschmit-urile 109 şi 110, dar le lipsea experienţa şi îndrăzneala; nici curajul lor nu mai era cel de altă dată, ştiau că au pierdut războiul dar aveau încă cele mai bune tancuri, Tigru şi Pantera, tunuri antiaeriene de 88 mm folosite şi pe post de tunuri antitanc şi luptau cu curajul disperării; la Budapesta ne-au ţinut în loc trei luni până când i-au răzbit românii; pe urmă ruşii ne-au retras din centrul Budapestei şi au declarat că ei au eliberat Budapesta!

Cumnatul meu avea trupul plin de cicatrice plus două la cap, una pe trunchi şi alta pe abdomen, pe celelalte mai puţin însemnate nu le mai pun la socoteală!). La rândul lui, fusese de două ori doborât cu avionul, scăpase rănit dar fusese luat prizonier pe atunci de ruşi; fugise de două ori din prizonierat însoţit de Ion, tovarăşul lui de luptă sau de întâmplare, o dată trecând prin lanuri de porumb sute de kilometri până la liniile noastre. Mergeau doar noaptea; avea atâtea de povestit, încât nu ne-a fi ajuns o viaţă; la întoarcerea de pe front se înscrisese la Politehnică dar nu mai avusese răbdare să o urmeze, aşa încât rămăsese în armată, primise gradul de maior pentru faptele de arme din luptele aeriene, şi fusese declarat instructor de zbor de rangul doi (adică pentru avansaţi!). Cum ieşise din armată? Tot o chestiune de mândrie!Când apăruseră avioanele cu reacţie (prin anii 50' ai secolului trecut), cu un lot de avioane cu reacţie veniseră şi câţiva instructori ruşi, între care unul foarte îngâmfat care le declarase la o şedinţă de instructaj Cu „cadre superioare", cu câţiva colonei şi un general: „Dacă vreunul dintre piloţii români doreşte şi îndrăzneşte să se suie pe un avion cu reacţie, eu sunt dispus să accept

provocarea!” La care Botescu ridicase mâna şi două ore mai târziu se afla la comenzile unui avion cu reacţie. A decolat, a părăsit teritoriul aerodromului, pe urmă şi-a adus aminte că trebuie să se întoarcă, dar la întoarcere a trecut cam pe la 150 de metri înălţime pe deasupra clădirii de comandă a aerodromului; geamurile au zăngănit, zgomotul a fost tare, dar nimic altceva; la cursa ulterioară fie că nu a putut stăpâni avionul, fie că a făcut-o dinadins, a trecut pe la câteva zeci de metri pe deasupra clădirii în care se aflau gradele superioare; în orice caz, fiind sub 100 de metri înălţime zidurile au crăpat, geamurile s-au spart, toate cadrele superioare s-au trântit la sol, iar după zbor, la câteva zile, pe Botescu l-au scos din armată cu o pensie mizeră iar până la urmă l-au angajat mecanic de hotel; bine nu i-a venit, dar nici la Aviaţie nu voia să renunţe, aşa încât era în tratative pentru reangajare. Vrăjită de farmecul lui, declarată căprioară, cea mai grozavă construcţie feminină din Moldova etc. etc., Lenuţa, cea de-a doua soră mai mare a soţiei mele, s-a căsătorit cu el; a fost o căsătorie destul de reuşită dar care s-a terminat prost; din război, Botescu se alesese şi cu un astm; „Bine că nu m-au arestat, ca pe atâţia colegi de-ai mei ofiţeri! Îmi spunea el; „aş fi murit în închisoare!” Aşa, de dragul ei, domnul Botescu, fost ofiţer, primise aprobarea şcolii în care dânsa preda croitoria, să spargă un perete dintre un culoar şi o sală de clasă, să formeze în felul acesta o clasă cu 30 de locuri echipată cu vreo 20 de maşini de cusut, montau o instalaţie de iluminare cu neon (pentru vremea aceea, un vis!) radioficase cu un magnetofon şi câteva difuzoare sala, ceea ce o transformase într-un tărâm de basm pentru fetele de 14-16 ani care învăţau croitorie, lucrul de mână, lenjeria, ţesătoria şi croitoria de lux! Cu instalaţiile se lăudase directoarea, se lăudase inspectoarea şcolară, Lenuţa dăduse examenele pentru gradul I de profesor maistru, iar mecanicul-maior Botescu de bucurie zic eu, a tras într-o seară de iarnă la măsea cu vreo câţiva camarazi de front veniţi în vizită. La întoarcerea acasă la blocul în care locuia, maiorul Botescu a constatat că nu mai are cheile de la intrare, aşa că a început să le caute; între timp (Piatra Neamţ este situată cam la 600 de metri altitudine) s-a lăsat un ger năprasnic; ameţit de chef, dânsul a rămas în faţa blocului până când fie că a leşinat, fie că a adormit, cine mai ştie; când l-au găsit, după câteva ore, unii spun că nu aveau oxigen la spital; alţii că deja murise îngheţat şi nemaiputând să respire; alţii ziceau, dar ce mai contează ce ziceau? Omul era mort şi aşa a rămas. Vreo două sau trei decenii mai târziu, când am revizitat muzeele din Piatra Neamţ (Muzeul de Istorie, Muzeul Artei Preistorice Cucuteni; Muzeul De Pictură şi Artă, Curtea Domnească de la Piatra a marelui Ştefan Voievod, cu Turnu lui Ştefan, Catedrala de prin 1450, Cetatea Neamţului, Agapia; Codrul de argint al lui Mihai Eminescu de la Mănăstirea Văratec, Secu, Pângăraţi, Horaiţa şi atâtea biserici, cetăţi şi mănăstiri) mă pomenesc cu profesorul ghid de la Muzeul de Istorie că mă întreabă: „Ştiţi că femeile au stat ascunse timp de luni de zile de teama soldaţilor ruşi? Ştiţi cât s-au comportat de rău unii dintre ei? Ştiţi că germanii au aruncat în aer toate podurile de peste Bistriţa construite la comanda lui Carol al II-lea, se zice, înainte de război? Ştiţi că trupele germane nu au putut ocupa Bucovina după 23 august 1944, fiindcă s-au opus şi s-au reorganizat imediat trupele noastre de grăniceri? Ştiţi că Cetatea Neamţului era cea mai puternică cetate din aceşti munţi şi nu a putut fi cucerită niciodată prin forţa armelor? Nici dărâmată! Directorul Muzeului de Istorie, ca şi cel al Muzeului de Artă şi Pictură erau rude de-ale soţiei mele, aşa că îmi dăduseră drept ghizi foşti profesori de Istorie foarte bine pregătiţi, foarte docţi şi foarte amabili, cu care era o plăcere să discuţi. Aşa că l-am întrebat şi eu: „Dar despre maiorul Botescu din Bacău, dar stabilit la Piatra Neamţ, îmi puteţi spune ceva?” „Nu.” Îl uitaseră deja, după numai două decenii!

Ce soartă mai au şi eroii! După douăsprezece victorii pe frontul de răsărit şi şase victorii pe frontul de apus (toate omologate!) fusese uitat ca şi când nu ar fi existat niciodată! Curios: Aceeaşi uitare şi la Muzeul de Istorie din Bacău. M-am gândit: Nu ar trebui făcut ceva? Cine mai ştie?! A treia soră a soţiei mele a fost căsătorită cu un inginer agronom; dânsa a murit în urma unei crize combinate de inimă şi de nervi la mai puţin de 50 de ani, pentru că nu putuse evita jefuirea fabricii unde era director de către o bandă de

excroci şi hoţi, combinaţi cu unele „cadre de răspundere”! Şi ea s-a supărat atât de tare încât a plătit supărarea cu viaţa! Nu împlinise încă 50 de ani; pe cealaltă soră, cea mare, o dăduse gata pe la 56 de ani un cancer generalizat pe care cumnatul meu, renumitul oncolog Gh. Chicoş specializat la Bucureşti şi la Paris, nu îl putuse înfrânge! În fine, pe Lenuţa, soţia fostului aviator-mecanic, o dăduse gata, (dar la 87 de ani!), tot o criză combinată, de inimă şi de nervi (atac cerebral). Iată cum s-au petrecut lucrurile; stând de vorbă la o cafea în garsoniera ei din Piatra Neamţ cu soţia mea şi cu vreo două prietene şi vecine, tanti Lenuţa (cum îi spuneam eu, dânsa fiind cu vreo 7 sau 8 ani mai mare decât mine) le- a spus: „Parcă nu mă simt bine.” „Să chemăm 112, urgenţa” , s-a pronunţat una dintre colege. „Bine dar nu îmi este atât de rău încât să chem urgenţa!” a spus Lenuţa. După 7 sau 8 minute era moartă! Ca o jucărie în mâinile providenţei! Şi mi-am amintit cuvintele înţelepte ale soacrei mele: „Fiecare om trebuie să aibă o meserie! Chiar şi fiecare femeie trebuie să poată să se întreţină singură!” Dar după războiul mondial, când soacra şi cele patru fete deschiseseră un fel de Casă de Modă, unde lucrau pentru toată lumea, pe principiul: „Primul venit, primul servit!”, una din cliente sau vecine (ce-o fi fost!) le-a ameninţat: „Dacă nu-mi lucraţi mai întâi mie rochia pe care o doresc, vă reclam la Percepţie!” La care soacra mea a hotărât: „Întrucât tot trebuie să plecaţi voi două la Bucureşti, tu eşti profesoară iar tu lucrezi la fabrica de textile, gata cu visul, Casei de Mode! Nu mai lucrăm nimic pentru nimeni! Şi-au închis afacerea, oricât ar fi fost ea de strălucitoare. Pe urmă, când au murit şi părinţii, surorile au vândut Casa cea mare din str. Liliacului 30, ca să poată împărţi moştenirea cu nepoţii din America; pentru terenurile familiei din Săvineşti şi din Piatra (în Mărăţei), autorităţile au declarat că toate actele au ars, odată cu primăriile, în cel de al doilea război mondial, şi era foarte greu, dacă nu imposibil, să refacă dosarele pentru toate aceste moşteniri, şi toate terenurile şi casele s-au pierdut. Nu mai explic aici cum, dar se poate înţelege! Pot doar să remarc numai cazurile câtorva dintre rudele soţiei mele! Când ne-am căsătorit şi ne-am dus de-a lungul râului Bistriţa în jos ca să căutăm rudele soţiei, am luat-o de la satul Farcaşa; în fiecare sat erau rude de-ale soţiei, care ne-au întâmpinat cu mare dragoste; mulţi ne-au îndemnat să revenim ca să ne stabilim acolo! Şi ei au nevoie de profesori!, ne-au spus, aşa că rămâneţi aici, şi noi avem copii şi avem bogăţie, oi şi vite şi cai şi case pentru dumneavoastră! Dacă şi la bătrâneţe veniţi, şi atunci e bine! Şi sunt zeci de nepoţi care vă aşteaptă! Ne-am dus pe urmă la Iaşi ca să-l căutăm pe domnul inginer Teodorescu, (numele de fată al soţiei, văr primar, care ştiam că lucrează la calea ferată). La gara Iaşi am întrebat un ceferist: „Unde îl putem găsi pe inginerul Teodorescu?” „Inginerul Teodorescu?” s-a mirat el; dar e şeful gării Iaşi! Întrebaţi la direcţie!” La Galaţi, altă surpriză! Căutând-o pe tanti Sultănica, profesoară de engleză, germană şi ... rusă! (Aşa erau vremurile!) am întrebat la secretariatul Liceului de Fete: „Unde o putem găsi pe doamna profesoară Sultana Teodorescu?” Ni s-a răspuns: „Dar este directoarea Liceului! Căutaţi-o la Cancelarie! Sau la Directorat!” Ultimul caz, l-am păţit cu unul din verii soţiei mele; ştiam că lucrează la Ministerul Turismului, deci în blocul vecin, la Magheru 7; când m-am prezentat acolo mi s-a spus: „Rusu, Rusu Constantin!? Dar este directorul Ministerului Turismului de vreo 15 ani! Dumneavoastră chiar nu ştiţi?!” Alt caz: la IFA, unde soţia mea a lucrat în continuare (eu trecusem cu baza la Politehnică) începuse să lucreze o nouă doctoriţă, mai tânără decât nevastă-mea cu vreo zece ani, mamă a două fetiţe etc. Având nevoie de nişte analize, soţia mea s-a prezentat la cabinetul medical, pentru cuvenita trimitere la un Laborator. „Dumneavoastră sunteţi doamna Ecaterina Ionescu născută Teodorescu?” a întrebat-o doctoriţa. „Da!” „De când voiam să vă cunosc! Eu sunt soţia maiorului Oancea, vărul dumneavoastră din Cit, Neamţ, care mi-a vorbit de mai multe ori cu entuziasm despre familia Dumneavoastră! Suntem verişoare!” La care, cuprinse de entuziasm, s-au cuprins în braţe, iar maiorul Oancea a trecut de mai multe ori pe la noi prin Magheru, ca să stea de vorbă cu noi, dar în special cu mine, pe probleme de arme şi înarmare nucleară. Îi plăcea să întrebe şi să se informeze; eu, ca profesor universitar în devenire, eram obişnuit

de la studenţi să fiu întrebat şi să răspund şi lucrurile au mers o vreme de minune! Dar pe urmă s-au terminat prost! Ca ofiţer (maior) dar şi ca inginer mecanic şi constructor specializat în Construcţii şi Fortificaţii, vărul Oancea al soţiei mele fusese numit Comandant Şef Adjunct al Fortificaţiilor din România, al căror Comandant Şef era generalul Şerb; ca fiind aliaţi ai Ruşilor în Pactul de la Varşovia, Şerb considerase că prin obligaţiile asumate prin tratate, noi eram obligaţi să le dăm ruşilor planurile fortificaţiilor şi le dăduse! Ceauşescu era însă de altă părere; considerase actul ca pe o trădare.

Pe generalul Şerb îl trimisese la Predeal unde avea într-o vilă domiciliu forţat, iar pe toţi adjuncţii lui Şerb îi executase pe tăcute, discret şi fără martori; între timp, după două sau trei luni ne pomenim cu o veste tragică de la Spitalul Militar; maiorul Oancea, de 43 de ani, a decedat în urma unei peritonite declarate în urma unei infecţii, datorate unei banale ... operaţii de apendicită! Cimitirul Ghencea Militar, gardă de onoare, pensie pentru urmaşi, salvă de salut, „Nu te vom uita niciodată!"; eu şi cu soţia mea plângând tăcut (în suflet urlam dar ne era ruşine să o arătăm), „Pe o alee camarazi care însoţeau convoiul..." După vreo trei luni, pe generalul Şerb l-au invitat ruşii la Moscova, Ceauşescu nu l-a putut împiedica să se ducă, mai ales că eram încă aliaţi cu ruşii şi legaţi prin toate tratatele; după încă vreo jumătate de an, generalul Şerb a trimis foştilor lui colegi de serviciu o fotografie cu dânsul în uniformă de general sovietic, în faţa unei Dacea (vilă) dăruită de guvernul sovietic! Analogia cu fostul Şef al Spionajului Britanic (Secţia MI 6) fugit în Rusia prin Liban şi Caucaz, după câteva decenii de spionaj, în slujba sovieticilor, care tot aşa, trimesese la MI 6 o fotografie în uniformă de general rus în faţa unei Dacea (vile) dăruită de guvernul sovietic şi care declarase că îi slujise pe sovietici pentru a apăra pacea lumii şi echilibrul necesar acesteia! (Analogia era strigătoare la cer!) Îmi amintesc cum i-a spus o dată doamna Cristina, asistenta medicală pe care o angajasem ca să aibă grijă de copiii mei, maiorului Oancea, care venise cu un geamantan în care nu ştiu ce avea: „Ori îmi arătaţi ce aveţi în geamantan, ori îl luaţi cu dumneavoastră când plecaţi! Nu rămâne nimic aici fără să ştiu eu! Deşi pe mine mă cheamă Cristina (adică „creştina") eu sunt evreică şi am trecut prin multe, atât în Bucovina cât şi în Transnistria, prin România şi prin câte lagăre nu am trecut! Am văzut multe şi îi apăr pe cei pentru care lucrez!" Maiorul nu a mai zis nimic, nici nu a arătat ce are în geamantan, dar l-a luat cu el când a plecat. Îmi amintesc de un alt coleg care primise în vizită un prieten însoţit de un alt coleg sau prieten care îi spusese: „Ştii ceva? E cam târziu şi mi-e greu să mă mai întorc acasă; nu putem petrece noaptea asta la tine?" „Cum nu!" se mirase prietenul nostru. Două sau trei luni mai târziu, colegul-gazdă se pomenise chemat la poliţie, acuzat că a contribuit la fuga şi ascunderea unor oameni urmăriţi în justiţie, judecat de urgenţă şi condamnat la doi sau trei ani de închisoare pentru complicitate la ascunderea unor acuzaţi! Un alt caz care s-a terminat prost (grav!) a fost cazul colonelului Savu, directorul Muzeului Militar Central, ale cărui fete le -am pregătit pentru partea de fizică a examenului de admitere la medicină, unde au şi reuşit cu succes şi au terminat şase ani mai târziu Medicina, devenind doctoriţe. Numai că domnul colonel Savu redactase (scrisese) o teză de doctorat cu subiectul: Dictatura Regală a lui Carol al II-lea; dar câţiva ani mai târziu, când fusese avansat colonel şi numit director al Muzeului Militar Central, dânsul mă avertizase: „Eu sufăr de inimă; dacă vin ceilalţi la putere, într-o zi îmi dublează doza de valeriană pe care o iau dimineaţa pentru boala de inimă şi s-a terminat cu mine!" Şi aşa a fost! Colonelul lua ceaiul dimineaţa la Muzeu, cu factorii de răspundere care aveau diferite sarcini. În 1990, la mai puţin de o jumătate de an de la Loviluţie, colonelul Savu făcuse o „criză de inimă"; luase „din greşeală" un număr dublu de picături de valeriană concentrată, făcuse o criză mortală şi decedase! Accident? Desigur! Dar un accident ... provocat! Pe urmă slujba de pomenire, garda de onoare, „Nu te vom uita niciodată!", salvele de rigoare, prietenii îndureraţi,rudele înlăcrămate, pensia pentru urmaşi şi ... uitarea!

Cazul familiei Oancea, veri ai soţiei mele, poate constitui o exemplificare a unui altfel de sacrificiu; iată despre ce este vorba. Murind amândoi părinţii celor şapte sau opt

fraţi din care cel mai mare avea 19 ani şi terminase liceul, cel mare s-a angajat învăţător, s-a declarat „nene” şi tutore al celor mai mici şi i-a asistat (pe post de părinte) la creştere; soţia mea spune că aveau şi ceva avere: o casă, ceva pământ şi o grădină, şi ceea ce este însă un fapt cu totul remarcabil este faptul că (din câte ştiu eu) unul din fraţi a ajuns unul din directorii Ministerului de Externe, unde a lucrat vreo trei decenii, (ca şi în Anglia la Externe, miniştrii se schimbau, dar directorii în minister rămâneau în post şi făceau treaba); al doilea frate ajunsese comandant adjunct al Fortificaţiilor, maior; una din surori a ajuns inginer electromecanic şi profesor la un liceu tehnic, de unde s-a pensionat pe la vreo 60 de ani şi a murit la peste 90 de ani; altă soră s-a ocupat, se pare, de grădină, unde a avut realizări remarcabile şi a contribuit la întreţinerea întregii familii! Iar „nenea”, fratele cel mare, (cinste lui!), s-a îngrijit de creşterea, întreţinerea şi ajutorarea întregii familii, ce i se mai poate reproşa? Că nu s-a căsătorit, că nu a avut proprii lui copii, că s-a jertfit, într-un cuvânt, pentru întregul lui neam; este cel mai exemplar caz pe care îl cunosc, din câte mi -a fost dat să întâlnesc! Alte exemple? Le veţi găsi în scrierile mele, fiecare are acolo locul pe care îl merită; fiecare caz şi loc este meritat, şi fiecare merit este un caz. Cum spunea înţeleapta mea bunică: „Până la urmă, fiecare are numai ceea ce merită, iar viaţa şi soarta fiecăruia este numai ceea ce şi-a făcut (construit, înfăptuit) singur, cu propriile mâini, cum a vrut sau numai cât a putut prin propriile sale fapte! Soarta şi-o face fiecare om prin propriile sale fapte, iar viaţa îi oferă numai ceea ce merită şi nimic mai mult! Cum spunea şi Cristina, asistenta medicală pe care o angajasem pentru copiii mei: „Eu sunt evreică, deşi mă cheamă Cristina, adică „creştina” şi nu vreau ca cei pe care îi servesc să sufere din cauza păcatelor altora!” Dixi et salvavi anima meum! („Am spus-o, şi mi-am salvat sufletul!”)

Adăugiri. Se ştie că după Dumnezeu, vin medicii. Nici profesorii, nici preoţii, nu le-o pot lua înainte. Mai ales după vârsta de 50 de ani sănătatea şubredă a aproape tuturora îi aduce în primul plan al vieţii (şi al necesităţii) pe medici. Chiar şi în prizonierat, chiar şi în închisoare, medicul (doctorul) rămâne o persoană deosebită şi de o deosebită valoare, deşi cei mai mulţi medici sunt chinuiţi de semenii lor cu veşnice întrebări şi speranţe, şi transformaţi în nişte mucenici ai profesiei. Cu toate acestea, unii îşi păstrează simţul realităţii şi posibilităţilor, şi chiar şi simţul umorului. Am cunoscut câţiva asemenea doctori deosebiţi dintre care cel mai înzestrat cu un nemărginit simţ al datoriei a fost tatăl meu. Când aveam vreo 60 de ani, din cauza unui adenom de prostată, l-am cunoscut pe doctorul urolog Ghiliceanu. Acesta se recomanda deschis: „Eu am fost doctor chirurg, urolog, membru titular al echipei de volei a României vreo douăzeci de ani şi pe urmă medic curant şi întotdeauna afemeiat!” După o asemenea prezentare admirabilă, care-l făcea iubit pe oriunde ajungea, mie mi-a spus: „Nu ştiu dacă adenomul dumitale de prostată este benign sau malign, dar dacă te trimet să te operezi şi să umbli pe urmă cu o ţeavă pe uretră ca să poţi urina câte zile vei mai avea, voi avea mustrări de conştiinţă; dumneata ce doreşti să facem?” I-am răspuns: „Să încercăm ceva medicamentos; consideraţi-mă cobaiul dumneavoastră!” Doctorul a încercat trei luni un medicament nou. Nici un rezultat! Pe urmă, alte trei luni, altul; la fel!Iar pe urmă a descoperit Proscarul, pe care îl iau şi în ziua de astăzi, după mai bine de 20 de ani; adenomul a avansat foarte lent, dar suportabil; cumnatul meu care a fost operat se chinuie cu o ţeavă pe uretră ca să poată urina; eu mă duc de şase ori pe zi afară ca să urinez, dar un doctor mi-a explicat că asta e ceva aproape normal şi în orice caz suportabil!

Un alt medic, la care am fost trimis pentru un deranjament la stomac, care şi dânsul mă trimitea afară când îmi era lumea mai dragă, tocmai îşi luase doctoratul în tratarea bolilor digestive; doctorul mi-a spus deschis: „Sunteţi un caz aproape grav! Nu ştiu prea bine ce aveţi şi nu ştiu cum să vă tratez! Ce facem?” I-am răspuns: „Dacă aş fi un cobai, ce aţi face?” „Aş încerca pe el diferite medicamente până când l-aş nimeri pe cel potrivit!” „Aşa să faceţi!” l-am asigurat. „Voi fi cobaiul dumneavoastră!” Amândoi aveam cam 40 de ani, aşa încât mai aveam timp să facem încercări! Şi doctorul a încercat un medicament,

apoi al doilea, au trecut vreo trei luni şi nici un rezultat! Pe urmă a încercat un compus ciudat cu nu ştiu ce compoziţie metalică, inclusiv Fier şi Wolfram (cu concentraţii de milionimi de gram) şi în trei săptămâni m-a vindecat! M-am gândit: „Dacă nu avea curajul să-mi spună că nu ştie ce am şi cum să mă trateze, deşi tocmai îşi luase doctoratul în asta, aş fi fost acum poate mort!" Am ţinut o vreme legătura cu acest om de mare valoare şi cu simţul răspunderii; pe urmă a fost atras în străinătate şi a dispărut din viaţa mea. Curajosul doctor urolog Ghiliceanu pe care îl cunoscusem după aceea, ne părăsise şi el; doctorul urolog Ghe. Chicoş, cumnatul meu cu doctorate în oncologie luate la Bucureşti şi la Paris, murise şi el răpus tot de cancer; sora mea doctoriţa, tot de cancer, ca şi tata (se mai întâmplă şi aşa!); cumnatul meu fiind şi unul din directorii Institutului Oncologic, ne întâlnisem în curtea institutului cu un bolnav care abia mergea şi care l-a rugat: „Vreau să mai stau acasă, domnule doctor, şi trebuie să aprobaţi dumneavoastră!" „Cum, nu! Vă dau chiar două săptămâni de întrerupere a tratamentului!" După ce bolnavul ne-a părăsit, cumnatul meu mi-a spus: „Bolnavul ăsta în două săptămâni e mort! Cel puţin să moară acasă!" Tatăl meu, când s-a constatat că tumoarea avansează, cancerul pe care îl avea la creier şi la craniu avansează cotropind tot craniul, n-a mai mâncat nimic două săptămâni; când a început să nu mai bea nici apă, în câteva zile a murit. Unii oameni au mai mult curaj în faţa morţii, alţii nu! Unul din colegii lui tata, doctorul legist Ciurea, fiind obligat (numit!) să devină doctorul închisorii Văcăreşti, când nevasta îi spunea: „Copiii nu învaţă, ar trebui să-i mai struneşti!" (aveau cinci copii) îi răspundea: „Lasă-i, săracii! Cine ştie ce soartă îi mai aşteaptă şi pe ei! Câte văd eu..."

Fiecare dintre noi a avut, are şi probabil va mai avea de-a face cu medicii; să nu-i invidiem! Ei trăiau prin confesiunile care li se fac, încercări de tratament, speranţe şi încercări disperate o bună parte din suferinţa lumii, nu o parte mică! Ei alină şi ajută când pot, liniştesc şi, uneori, vindecă! Fac şi ei ce pot, după principiul „Doctorul tratează, iar Dumnezeu vindecă!" „Nu poţi trata trunchiul fără cap, nici capul fără minte şi suflet; abia pe urmă poţi încerca să tratezi şi boala, şi asta se ştie încă de pe vremea lui Zamolxe!" Iar medicul adevărat declară: „Nu ştiu ce ai, nu ştiu ce pot să fac, ar trebui să te tratez dar nu ştiu cum! Hai să încercăm ceva! Poate şi reuşim! Dumneata străduieşte-te şi speră, dacă avem noroc, reuşim!" Aşa spune un adevărat medic, pentru că medicina de foarte multă vreme o ştiinţă, de tot atâta vreme a rămas o artă.

Note din memorie: VIOLUL şi CĂSĂTORIA!

Despre viol, tatăl meu, medic criminalist, avea păreri diferite de opiniile preconcepute. Se ştie că în secolul XIX, fetele se măritau în general pe la 15 ani, după care făceau 4... 5 sau chiar 8...9 copii. Totul începea cu o joacă „de-a mama şi de-a tata" din care nu chiar rareori, adolescente de 14 ani rămâneau însărcinate cu „flăcăi" de 16-18 ani! Totul începea cu „jocurile nevinovate" ale adolescenţei, dar nu rareori fetele de 12 ani erau deja „domnişoare", adică le venise menstruaţia şi începeau un joc cu părţile genitale încercând să atragă băieţii care le plăceau ca să se mărite. Băieţii, pe de altă parte, descopereau cu încântare, superba floare înflorită şi foarte atrăgătoare de lângă ei. Până unde mergeau aceste jocuri? Era o regulă nescrisă, dar practic obligatorie; dacă fata rămânea însărcinată, băiatul trebuia să o ia de nevastă! Când tatăl unei fete din vecini, colegă cu sora mea cea mică, a venit la mama ca să-i spună că fata lui a rămas însărcinată cu fratele meu mai mare (avortul era atunci interzis prin lege) mama l-a întrebat direct pe fratele meu: „Ai avut relaţii cu ea?" Fata era drăguţă şi studentă la geografie. Fratele meu era deja inginer şi a recunoscut imediat; la care mama o hotărât: „Atunci o iei de nevastă!". De atunci sunt 60 de ani aproape, şi nici nu s-a pus problema vreunui „viol". În schimb, în cazul vărului Traian al mamei, unchiul meu cel simpatic şi plin de haz, mai mulţi tineri „glumiseră" cu fata unui „muzician" din cartierul Sebastian; cea mai bună partidă (băiat cu avere!) era „unchiul" Traian, iar tatăl fetei l-a dat în judecată „pentru viol" (ceilalţi tineri fiind scoşi din cauză) şi ameninţându-l pe Traian cu închisoarea! Traian

luase fata de nevastă, ea îi făcuse câţiva copii frumoşi şi sănătoşi care au ajuns bancheri şi oameni de afaceri şi gata! Aşa că tatăl meu, medic legist când i se prezentau reclamaţii de viol,avea întotdeauna reţineri; până unde merseseră „jocurile" tinereţii? Se opusese fata? Sau voise şi ea să participe şi să cedeze naturii?

Un caz mai puţin obişnuit dar rămas celebru era şi cel al unei tinere doctoriţe proaspăt numită pe şantierul centralei termoelectrice de la Hunedoara ca medic de urgenţă. Foarte conştiincioasă şi luând foarte în serios jurământul hipocratic, doctoriţa, curajoasă, se ducea şi noaptea unde era chemată, riscându-şi siguranţa personală, pentru eventualul bolnav aflat în suferinţă. Cunoscând acest lucru, mai mulţi tineri de pe şantier dăduseră o alarmă falsă; doctoriţa era foarte frumoasă, inimoasă şi săritoare; plecase imediat la locul chemării, în toiul nopţii, dar pe drum (era vară) fusese oprită, întinsă pe o pătură şi violată. Surpriză! Nu făcuse nici o reclamaţie, dar după această ciudată întâmplare care se pare că îi plăcuse şi îi deschisese alte orizonturi, nu mai putea juisa cu mare plăcere decât cu doi-trei bărbaţi odată! I se dusese vestea, ei puţin îi păsa, iar eu am inventat expresia: „Sunt şi cazuri când unele femei (sau chiar fete) nu mai pot de vrut!" Iată şi explicaţia pentru reţinerile tatălui meu la cazurile de viol. Fusese oare fata virgina? De multe ori fusese; dar oare era cu adevărat un caz de viol? Sau natura îşi ceruse drepturile? Fusese cumva o încercare de atragere a bărbatului? Sau nu se mai putuseră opri?

Îmi amintesc cum într-o seară (toţi cei patru fraţi eram pe vremea aceea studenţi, prin anii 50') veniseră la noi, foarte bine dispuse, nişte colege de la medicină ale surorii mele, însoţite de colegi, ca să danseze. Şi de cum a început muzica să răsune, câteva domnişoare studente au început să se dezbrace. Când a apărut mama cu nişte sandvişuri, colegii le-au făcut semn să se îmbrace, subînţelegând că acest „dans" nu se va sfârşi ca în alte părţi. Ce să mai comentez?

Când am terminat eu prima facultate, Electronica, şi am ieşit inginer, una din prietenele mamei, contesa Esterhazy (cel puţin aşa pretindea dânsa) îi propusese mamei să devenim rude, eu urmând să o văd pe nepoata ei la o „vedere", cum se zicea pe atunci; zis şi făcut! Fata vorbea franceza şi germana, studia la Facultatea de Limbi străine engleza, (la modă pe atunci), cânta la pian, era blondă aurie şi foarte frumoasă. Totul a mers bine, până când pe la ora 17.00, dânsa a declarat că are „ore de curs". Surpriză! Când a plecat, în strada Sirenelor o aştepta un tânăr oacheş, ţigan, pe care mi l-a recomandat ca „însoţitorul" dânsei! M-am îngrozit! Dacă acum, când nu s -a hotărât încă nimic, o aştepta un însoţitor „muzician" (să-i zicem!) ce va fi mai târziu? Şi mi-am interzis să o mai văd! Era foarte atrăgătoare, bine crescută, arătoasă, delicată şi amabilă, dar până unde merseseră relaţiile ei cu „însoţitorii"? Eram oameni trecuţi de 23 de ani, vârsta la care totul înfloreşte dar şi fierbe în fiinţa umană. Aşa că am întrerupt orice legătură, telefoane, vederi ş.a.m.d. Mirată, contesa Esterhazy i s-a adresat mamei: „Ce s-a întâmplat?" La care mama i-a răspuns jenată: „Să vedeţi, fiul meu este foarte gelos, iar nepoata dumneavoastră are deja „însoţitori" Să lăsăm timpul să hotărască bla, bla, bla..." De atunci n-am mai văzut-o pe atrăgătoarea nepoată.

Tot cam prin vremea aceea, când de-abia ieşisem inginer, câteva babe din cartier („doamne" frate, „sau cucoane"!), care nu aveau ce face, îi propuneau tot felul de „partide" mamei, eu fiind „subiectul"! Curios, am întrebat-o pe una din aceste „bine intenţionate" vecine de mahala: „Ce Dumnezeu aţi găsit la mine? Nu mai sunt şi alţi tineri ingineri pe lume?!" „Ei, mi-a răspuns dânsa, sigur că mai sunt şi alţii, dar pe dumneata te ştim din adolescenţă când veneai cu plasele de la Piaţa „Rond", cu câte 20 de kilograme de legume sau de cartofi în fiecare mână, că eraţi cu fetele de la ţară pe care le creştea tatăl dumitale câte zece la masă! Te ştim de când veneai de la 16 ani cu butelia de aragaz pe umăr de la depozitul din strada Gramont! De asta te vrem pe tine, eşti voinic, harnic şi „educat"! Ai lucrat la radio de la 14 ani! Poţi deci să ştii şi să ţii o casă, şi ştii ce înseamnă

asta! Ei, de asta te vrem pentru fetele din cartier, că pe cei mai buni băieţi îi fură câte-o văduvă sau una trecută deja prin multe mâini şi duşi au fost!" Am tăcut, uluit; iată deci prin ce eram „atrăgător", căram plasele şi butelia de aragaz pe umeri! De, fiecare om cu soarta lui, şi fiecăruia ceea ce probabil merită! Atât despre acest subiect, aici! Până la urmă şi eu m-am căsătorit cu o femeie cu cinci ani mai în vârstă decât mine, care mai ţinuse doi bărbaţi, de care divorţase, cu care avusese, doi copii, pe care o iubisem enorm, şi cu care până la urmă fusese, atât de fericit cât este posibil în această viaţă! Aşa că până la urmă avuseseră dreptate „cucoanele" din mahalaua Dealu' Spirii?!

George Ion Ionescu

Activitatea („Cariera") mea în cercetare. Eu şi ceilalţi

Aceste rânduri sunt şi un protest împotriva declaraţiilor inconştiente care nu văd în cei 45 de ani de dominaţie comunistă decât o epocă de decădere.

Încep prin a spune că nu puteam face nimic fără colegii mei, fără ceilalţi lucrători din cercetare şi administraţie şi mulţumesc tuturor pentru tot ce am putut realiza şi nu aş fi realizat fără sprijinul lor neprecupeţit. Planul acestei expuneri este următorul:

1. Aparatul pentru radiografii „pe întuneric", nealimentat cu energie electrică.
2. Punerea în funcţiune a unei camere Wilson „perfecţionată", care fusese raportată ca funcţionând deja de 8 ani.
3. „Amprenta gamma". Aflarea şoferului care accidentase mortal un biciclist.
4. Dozimetrul „cu geam".
5. Călătorii (misiuni) în străinătate.
6. Măsurări de grosimi cu radiaţii beta. Măsurarea celei mai mici grosimi a unui strat subţire depuse pe un suport din plastic (50 Å = 50 miliardimi de metru) prin măsurarea intensităţii radiaţiei X caracteristice induse prin bombardarea stratului cu electroni (cea mai mică grosime măsurată vreodată până atunci în lume).
7. Determinarea fără contact cu ajutorul radiaţiilor a volumului transportat de o bandă rulantă.
8. Măsurarea celei mai mici cantităţi de substanţă (10^{-18} grame, adică o milionime de milionime de milionime de milionime de gram), prin metoda etalonării unui spectrometru gamma direct în radioactivităţi (metodă originală, nepublicată nici în ziua de azi pentru a nu fi copiată în alte laboratoare); recordul mondial de măsurare la data respectivă (prin anii '70) era de 10^{-16} grame.
9. Determinarea „împuşcării" (scurtcircuitării) unui cablu electric cu izolant din polistirenă.
10. Determinarea poluării radioactive cu precizii nemaiatinse până atunci şi constatarea că apa care alimentează Bucureştiul nu este radioactivă (sub un picocurie/litru, dar unele ape minerale sunt puţin radioactive (până la 8 picocurie/litru) deci cu mult sub limita maximă permisă.

Şi acum intrăm în domeniul ştiinţifico-fantasticului.

1. Mi s-a cerut să iau parte la cercetări privind aurele corpurilor, câmpurile biologice, amprenta aurei ş.a.m.d. Am colaborat 15 ani cu doamna Guja de la Institutul de Antropologie şi am descoperit că aurele corpurilor sunt caracteristice corpurilor care au apă, nu sunt caracteristice corpurilor vii, dar fosilele nu au aură, iar aurele oamenilor (palmele) pot fi folosite ca amprentă.
2. Cum îmbolnăveşte o cultură de microbi o altă cultură de microbi cu care nu se află în contact.
3. Cum se poate comunica la distanţă (sute de kilometri) prin intermediul unei persoane aduse într-o stare specială de catalepsie (să-i zicem) cu o altă persoană adusă în aceeaşi stare prin impulsuri electrice emise şi recepţionate în sistem Morse.
4. Mi s-a cerut să cercetez cum pot fi electrocutaţi soldaţii din echipajul unui tanc.
5. Mi s-a cerut să cercetez cum pot fi iradiaţi soldaţii din echipajul unui tanc.

6. Mi s-a cerut să cercetez de ce se pot produce fenomenele de Poltergeist de către unele persoane tinere; mi-am declinat competenţa.

7. Mi s-a cerut să mă pronunţ asupra mijloacelor de a vătăma de la distanţă psihicul unui om prin mijloace parapsihologice; am refuzat să colaborez la această cercetare.

Toate aceste cercetări presupun, după mine, existenţa unor câmpuri complexe fizico-bio-psiho-electromagnetice şi a altora de natură încă necunoscută; după părerea mea, vor trebui multe decenii de cercetare pentru a avansa în toate aceste domenii. Factorii de răspundere apelau însă adesea la cadre universitare, la cercetători sau dădeau pur şi simplu câte un ordin pentru cercetarea unor fenomene despre care abia auziseră. Închipuindu-şi că un simplu ordin este suficient pentru a determina un succes. Eroare!

8. Mi-a atras atenţia legătura existentă între coeficientul de atenuare al radiaţiilor gamma în substanţă de densitatea acestor materiale, şi după cercetări efectuate câţiva ani am descoperit că se poate stabili o asemenea legătură prin intermediul unei ecuaţii de gradul trei între coeficientul de atenuare μ al radiaţiilor gamma şi densitatea ρ. Mulţumesc şi acum, încă o dată, matematicienilor Zamfirescu şi poate alţii de la calculatorul de atunci al IFA-ei (anii ’60) care m-au ajutat să stabilesc această formulă. Culmea, lucrarea mi-a fost respinsă de la publicare pe motiv că am făcut uz de prea mulţi factori şi de un maximum de volum. Am fost aşa de supărat, încât şi astăzi, după aproape 50 de ani, lucrarea încă zace în nişte dosare aşteptând să cer din nou publicarea.

Reluăm:

Activitatea („Cariera”) mea din cercetare. Eu şi ceilalţi.

N-aş fi scris aceste rânduri dacă nu m-aş fi simţit provocat de nişte neica-nimeni de la diferite posturi de televiziune, pentru care epoca lui Ceauşescu (nu a ei!) adică anii 1964-1989 au fost doar o epocă e stagnare, de decădere şi de greşeli la care ar fi contribuit întregul popor român, în afară de cei care au participat la experimentul „loviluţiei”. Se uită în prezent (scriu aceste rânduri în 2017) că o ţară (sau un imperiu!) nu se construieşte din manifestaţii de stradă (fie ele şi cu pancarte şi cu beculeţe!), nici din goana calului. Când Gingis-Han (războinicul tătar) a cucerit China până la fluviul Albastru, un înţelept prinţ chinez, numit (ca şi al doilea om după Mao din China comunistă) Ciu-en-lai, poate, se zice că i-ar fi spus: „Tu ai putut cuceri un imperiu din goana calului, dar un imperiu nu se poate păstra, nici administra din goana calului; nici tu nu vei putea păstra ce ai cucerit fără o administraţie de învăţaţi chinezi!” La care, se zice, Gingis-Han, care era nu numai un cuceritor, dar era şi un înţelept, i-ar fi răspuns: „Tu vei organiza această administraţie! Vei fi al doilea om din imperiu după mine, şi nimeni nu va ieşi din cuvântul tău, nici măcar membrii familiei mele, aşa cum în problemele militare nimeni nu iese din cuvântul lui Subotai! Tu vei fi împăratul administrator! (Reamintim că prinţul Subotai nu a pierdut nici o bătălie şi nici un război, spre deosebire de marii cuceritori ai lumii; Subotai a cucerit cea mai mare parte din Asia, Rusia, şi a ajuns neînvins până în Silezia; conducătorii tătari s-au retras la Urumci în Mongolia, pentru a alege un nou han, atunci când a murit Gingis.) Se pare că şi Ceauşescu a ştiut să se înconjoare de oameni „buni şi bătrâni” care au construit imperiile; când în luptele cu tătarii, prinţul Uigurilor Negri a fost ucis, uigurii şi-au trimis căpeteniile şi ofiţerii la Gingis-Han, căruia i-au spus: „Prinţul nostru e mort! L-am apărat până în ultima clipă, dar a fost învins în luptă ca un viteaz! Dacă ne primeşti, vom lupta de acum înainte pentru tine!” Legenda spune că de atunci în garda hanului Gingis primii o mie de oameni erau aleşi dintre Uigurii Negri, care niciodată nu şi-au trădat stăpânii! România lui Ceauşescu ajunsese un stat care producea 14 milioane de tone de oţel pe an, 7 milioane tone de grâu, 8 milioane de tone de porumb, 9 milioane de tone de ţiţei, avea a şasea flotă a lumii, redusese analfabetismul de la 82 la sută la mai puţin de 18 la sută, ajunsese o ţară în care fiecare om avea de lucru, avea asistenţă medicală şi învăţământ cu adevărat gratuit, fiecare om avea o locuinţă şi totul se mişca spre un viitor mai bun. În ce priveşte abuzurile, Ceauşescu desfiinţase arestările politice, desfiinţase închisorile şi dăduse drumul deţinuţilor politici. Fiecare om avea unde locui, iar

chiria nu depăşea 10% din salariu. În ce priveşte pregătirea, ea este verificată direct în prezent; din cei 15000 de medici plecaţi în străinătate, nici unul nu a fost trimis înapoi ca incapabil sau nepregătit; la fel nici unul din cei o sută de mii de ingineri plecaţi, sau din cei patru milioane (sau poate mai mulţi) meseriaşi, lucrători şi muncitori plecaţi în străinătate. Şi acum câteva cuvinte despre munca şi activitatea de cercetare din România. Mai slab plătiţi, cu aparatură mai precară, cu presiuni mai mari în plan psihic, cercetătorii români şi domeniul medical, ştiinţific (chimie, fizică, tehnică diversă, construcţii de maşini (tractorul românesc construit la Braşov era premiat la Berlin; automobilul ARO construit la Curtea de Argeş era căutat în America de Sud, pentru că în munţii Anzi circula fără greşală la 3000 de metri altitudine; nave petroliere de peste 100000 de tone erau construite la Galaţi ş.a.m.d. Iar aceşti neica nimeni de pe la televiziuni îndrăznesc să defăimeze orice, dezlănţuind un război româno-român, ca în Evul Mediu! Ştiu ce spun, pentru că în tradiţia familiei mamei mele o parte dintre strămoşi erau „viteji”, adică ofiţeri, aduşi din Timoc cu plată de către Matei Basarab, care înfrânseseră oştile moldo-cazace ale lui Vasile Lupu la Teleajen şi Valea Călugărească, în lupte fratricide; li se dăduse pe urmă pământ în loc de bani, dar când s-au săpat prin secolul XX podelele câtorva biserici clădite de Matei, s-au găsit lăzi cu bani îngropate în podele! De aceşti viteji (ofiţeri deci) era nevoie fiindcă „oastea mare” a ţării (care putea strânge şi 60000 de ţărani!), prost înarmată, cu coase în chip de lănci, măciuci şi buzdugane, şi nepregătită pentru luptă „dădea dosul” când avea de a face cu duşmani antrenaţi pentru război! Ţăranii, deşi curajoşi, nu doreau să moară prosteşte în luptă, iar vitejii (ofiţerii) aveau rolul să-i antreneze la luptă, conducându-i şi dând exemplu! În prezent, avem din nou de a face cu un război stupid şi nejustificat între români, instigaţi de interese străine, care aruncă cu noroi în tot ce a făcut gloria acestei ţări, inclusiv în istoria ei! Iată de ce mă simt obligat „să iau cuvântul” şi să explic, în măsura în care am cunoscut direct această activitate de cercetare, şi să dau exemple de realizări ale colegilor mei, înainte de a relata ce am realizat eu în cercetare. Astfel, colegul Relu Millea fiind trimis într-un schimb de experienţă (sau de specializare) în SUA, a realizat acolo primul etalon de capacitate electrică din lume din domeniul picofarazilor (10^{-12} farazi); pentru această realizare a fost ales membru al Societăţii Inginerilor Electrotehnicieni din SUA; întors în ţară, a fost promovat director al Institutului Metrologic. Colegul Mihai Grecescu, alt şef de promoţie (am avut câţiva colegi în seria noastră care au primit la toate examenele numai calificativul maxim (nota 10 sau calificativul foarte bine) a luat o parte esenţială la realizarea primului betatron industrial românesc şi a unui accelerator liniar, fiind apoi chemat (delegat) să lucreze la Institutul de Cercetări Nucleare din Geneva (Elveţia); Grabari a realizat primul aparat pentru detectarea radiaţiilor alfa din minereuri; Radu Dumitrescu a realizat măsurarea unor intervale de 10^{-11} secunde (10 picosecunde) pentru a studia unele reacţii nucleare la ciclotron prin metoda timpului de zbor; Colegul Mircea Andrei a plecat în Franţa, unde a ajuns să conducă un colectiv care cuprindea câteva zeci de cercetători cu studii superioare şi a contribuit la realizarea unor cercetări din domeniul radiotehnicii însumând 140 de comunicări; noi, colegii lui, l-am propus (din păcate post-mortem) să devină membru al Academiei Tehnice din România. Lista realizatorilor din cercetare provenind din/sau lucrând în România poate fi prelungită la toate domeniile ştiinţei, fie că este vorba de electronică, fizică, chimie, medicină, biologie şi ştiinţele naturii, cultură, istorie sau din alte domenii. Există multe enciclopedii (care acum, în 2017, pot fi cercetate prin internet) în care sunt citaţi cercetători români şi pe care nu le pot cita aici, întrucât ar umple volume întregi; citez doar un fapt care ar putea să ne pună pe gânduri; dată fiind specialitatea mea principală, aceea de profesor şi universitar, am cercetat diferite volume şi cărţi actuale despre educaţie şi învăţământ; am găsit cărţi apărute în Germania, scrise în limba germană de către medici români eminenţi, care abia apoi au fost traduse din germană în limba română. Din acest domeniu o voi mai cita doar pe scriitoarea Silvia Cinca, autoare de succes din Statele Unite ale Americii şi

Canada, autoarea cărţilor „Radiografii pentru succes”, „Radiografii pentru iubire”, premiate în Canada ş.a.m.d.

O altă temă (idee) pe care vreau să o prezint înainte de a expune cercetările şi realizările mele în domeniul cercetării, este cea a colaborării între oamenii de ştiinţă. Consider că fără colegii mei n-aş fi realizat aproape nimic în domeniul cercetării ştiinţifice, fiindcă lucrările sunt, mai ales în prezent, deosebit de complexe, şi fără o colaborare cu colegii care stăpânesc diferite tehnici şi manipulează diferite aparate, nu pot realiza aproape nimic; iată de ce consider că numai cu sprijinul multor colegi se pot obţine rezultate viabile, valabile şi valoroase. Cred că un exemplu va clarifica mai bine lucrurile. Prin anii ’70 colectivul de colegi şi prieteni am reuşit să măsurăm grosimi de straturi subţiri echivalente cu 50 Ångströmi, adică cincizeci de miliardimi de metru, cele mai mici grosimi care fuseseră măsurate până atunci, şi limita sub care picăturile evaporate şi depuse pe un suport din plastic încă nu formează prin coagulare stratul subţire. Astfel, depunerea stratului (pentru care trebuie să stăpâneşti tehnicile vidului înalt) a fost realizată de doamnele Maria şi Ariana Popa; fascicolul de electroni pe care l-am folosit (tot în vid) pentru a bombarda stratul metalic subţire şi a determina excitarea (emisia) radiaţiei X caracteristice de fluorescenţă a cărei intensitate mi-a permis să determin grosimea echivalentă a stratului, am obţinut-o în microscopul electronic japonez de ultimă generaţie al Politehnicii, dirijat (manipulat) de fizicianul Dionisie Bojin, care a colaborat fără nicio rezervă la aceste cercetări. Abia măsurarea intensităţii fascicolului de radiaţii X de fluorescenţă, caracteristice materialului metalic al stratului de depunere, folosind detectoare de radiaţii X şi gamma cu scintilaţie sau cu semiconductoare mi-a permis mie şi acestor cercetători să determinăm (prin anii ’70) acea grosime minimă echivalentă de 50 Ångströmi (cincizeci de miliardimi de metru) şi să citez în teza mea de doctorat (pentru care i-am citat pe toţi colaboratorii) această realizare. Fără toţi aceşti colegi nu aş fi putut realiza nimic, cu ei, am realizat o performanţă. Mai spun doar că m-am dus să prezint această realizare la fabricile de piese electronice de la Pipera (Bucureşti). Un coleg de acolo care conducea laboratoarele lor, mi-a spus câteva vorbe care m-au dezamăgit. „Aţi venit cu douăzeci de ani prea devreme! Noi nu folosim încă straturi mai subţiri de o mie de Ångströmi! Iată de ce consider, când văd pe câte unul cum se umflă în pene, că trebuie să reamintesc că fără colaborarea mai multor grupuri de colegi nu se mai poate realiza nimic, iar individualiştii îngâmfaţi şi paranoici care se laudă cu realizările lor „individuale” nu au nici o justificare.

Activitatea („Cariera”) mea din cercetare

Relatând unor cunoştinţe activitatea depusă în cercetarea ştiinţifică, efectuată timp de mai bine de cincizeci de ani, care se prezintă, de fapt, ca o continuă aventură, mai pasionantă decât un meci de fotbal, am fost sfătuit să scriu ce am realizat, ce am dat greş, cum am procedat, şi ce a fost nou în toată această activitate. Şi iată de ce, acum, după mai bine de optzeci de ani de viaţă, descriu, înainte de a uita, ce am întreprins, ce am realizat, ce am dat greş, cine m-a ajutat, unde am greşit; repet, cercetarea ştiinţifică efectuată din pasiune este mai pasionantă decât un meci de fotbal, cu realizări (succes! Am dat „gol”, insucces (am ratat!)) şi pot constitui tot atâtea surse de emoţie ca şi cel mai pasionat meci sportiv. Cercetările le voi prezenta aşa cum le-am întreprins în timp, cam în ordinea efectuării lor, aşa cum le-am trăit, aşa cum le-am gândit. Deci, să începem!

1. Instalaţia de radiografiere „pe întuneric” şi fără alimentare cu energie electrică.

Se aflase pe vremea aceea (deci prin anii şaizeci ai secolului trecut (douăzeci!) că armatele occidentale dispuneau (între alte realizări remarcabile) de un aparat pentru efectuarea unor radioscopii „pe întuneric”, adică folosind instalaţii care nu aveau nevoie de alimentare cu curent sau energie electrică; filmele (înregistrările) efectuate puteau pune în evidenţă schijele sau gloanţele din corpul uman (din abdomen, membre etc.), care erau înregistrate pe un film; la lumina unor lămpi cu petrol puteau apoi să fie scoase efectuând

operaţia la lumina unor lămpi cu petrol, cum procedase un doctor american cândva, când o operase pe mama lui Edison folosind pentru iluminat câteva lămpi cu petrol şi o oglindă de dimensiuni mai mari. Mi se prezentase deci de câţiva ofiţeri comanda unei asemenea instalaţii de „radiografiere pe întuneric”, cu o instalaţie care să nu trebuiască să fie alimentată cu curent electric, inexistent, evident, pe câmpurile de luptă. Eram considerat deci nu numai ca un specialist în fizică şi aplicaţiile radiaţiilor ci şi ca un fel de vrăjitor care realizează lucruri neobişnuite; şi astăzi, când relatez aceste lucruri şi întâmplări unui om obişnuit, se miră: „Cum a fost posibil?” Iată cum a fost posibil să realizez un asemenea aparat. Ştiam că în afară de instalaţiile pentru radiografia umană, care foloseau tuburi pentru raze X, alimentate cu curent electric, se foloseau în industrie surse de radiaţii penetrante cu cobalt şaizeci (Co^{60}) pentru grosimi de oţel de până la 2 centimetri, surse de iridiu radioactiv pentru table şi grosimi de oţel mai mici; tehnica fiind numită „gamagrafie” (prin analogie cu „radiografia” care străbătea grosimi de corp uman mai mici de zece centimetri); coeficienţii de absorbţie diferiţi ai oaselor, muşchilor, ţesuturilor moi şi tumorilor permiteau apoi punerea în evidenţă a ţesuturilor bolnave, tumorilor, gloanţelor sau schijelor, şi aşa mai departe. Radiaţiile gamma penetrante ale cobaltului erau constituite din două cuante gamma de 1,17 şi 1,33 Mev pentru fiecare act de dezintegrare al unui atom de cobalt 60; radiaţiile iridiului, mai puţin penetrante, cuprindeau cuante gamma cu energii de 140 kev până la 400 kev; radiografierea corpului uman era efectuată cu radiaţii X de 30 keV corespunzând unei tensiuni electrice în instalaţie de 30 kiloelectronvolţi, până la o sută cincizeci de kiloelectronvolţi; un fascicol de electroni accelerați la aceste energii producea prin „frânarea” bruscă pe un anticatod din wolfram (tungsten) sau alt material radiaţia X de frânare descoperită de Röntgen la începutul secolului XX şi folosită apoi pentru radiografiere, tratamente medicale, în industrie şi aşa mai departe. (Fac aici o paranteză; pentru a le explica studenţilor mei semnificaţia termenilor ştiinţifici şi importanţa limbii greceşti în ştiinţă, plecam de la analogia cu termenii astăzi uzuali; astfel, radioscopie însemna cercetarea cu radiaţii (X de exemplu; grecescul verb scopon însemna a cerceta, a căuta); radiografia însemna a înregistra dar şi a scrie (verbul grecesc „grafon” însemna „a scrie”); radiologie însemna ştiinţa radiaţiilor (verbul „logon” înseamnă a descrie, a vorbi despre); radioterapie a trata cu radiaţii, radiodiagnostic (în medicină a pune un diagnostic folosind radiaţii, şi aşa mai departe.)) Aşa că m-am gândit: dacă trebuie să facem o radioscopie sau o radiografie a corpului uman fără a folosi radiaţie de frânare produsă într-un tub de radiaţii X, trebuie să folosim radiaţiile X caracteristice produse de izotopii radioactivi ai elementelor; aceşti izotopi radioactivi nu există în natură decât dacă au perioade de înjumătăţire foarte mari, dar pot fi produşi prin activare cu neutroni la un reactor nuclear; ştiam că toţi izotopii stabili ai elementelor naturale pot deveni radioactivi prin captură de neutroni, aşa cum erau cei produşi într-un reactor nuclear prin fisiunea Uraniului 235 sau a Plutoniului 239; dezactivarea se face de obicei prin emisie de radiaţii beta (electroni) şi radiaţii gamma „de dezexcitare”. Aşa că am luat la rând elementele din tabelul lui Mendeleev ca să văd care element are izotopi care, prin activare (iradiere) cu neutroni devin radioactivi, iar prin „dezexcitare” produc radiaţii gamma cu energii de 30-150 keV corespunzătoare radiaţiilor X folosite în radioscopia corpului uman. După mai multe încercări m-am oprit la elementul telur, prin a cărui iradiere cu neutroni, se produceau izotopii radioactivi care emiteau radiaţiile gamma (sau X) căutate. Telurul prezenta în plus avantajul că nu mai era necesară o separare izotopică; un gram de telur costa cam 12 lei adică echivalentul a zece pâini; izotopii produşi prin procese de separare izotopică erau cam de o mie de ori mai scumpi decât elementul natural (care se prezenta ca un amestec de izotopi). Şansa în cazul acesta era că toţi izotopii stabili, deveniţi prin iradierea cu neutroni radioactivi, emiteau radiaţii gamma „de dezexcitare” în gama (domeniul) necesar pentru radiografierea corpului uman. Mai erau şi alte elemente aproape potrivite, dar fie că erau prea scumpe, fie că erau prea rare etc. Aşa că faimoasa instalaţie de radiografiere „pe întuneric” a fost constituită din două-trei grame de telur introduse într-o bilă de plumb (protecţia operatorului instalaţiei) care prin cei circa trei

centimetri de plumb protejau operatorul; în bilă, în faţa sursei de radiaţii era prevăzut un orificiu, cu un ecran (perete) mobil, care putea fi pus într-o poziţie laterală descoperind sursa de radiaţii) şi în plus se putea mişca în sus şi în jos de-a lungul unei vergele de fier, de-ajuns de solidă ca să susţină cele 6-7 kilograme ale găluştii de plumb. Inginerul mecanic care proiectase şi realizase „instalaţia" de care era foarte mândru, mi-a cerut să o publicăm într-o revistă de specialitate fără să spunem la ce foloseşte; „instalaţia" a fost clasată ca secret, ca să nu afle adversarii din Vest că şi noi puteam face „radiografii pe întuneric". S-a brevetat, s-au produs câteva instalaţii, s-a probat, verificat şi experimentat pe oase de porc sau de bovină, cu cuie de fier înfipte în ele, pe probe din diferite materiale (brevetul era pe numele IFA, evident, iar eu am devenit, după cei circa doi ani de la realizarea instalaţiei, „specialist în aplicaţii ale radiaţiilor şi izotopilor radioactivi", am fost însărcinat să predau un asemenea curs la secţia de ingineri fizicieni de la Politehnică (plătit) şi lector despre aplicaţiile radiaţiilor la cursurile postuniversitare de la IFA- Măgurele (neplătite!). Trebuie să spun aici că profesorul Ciorăscu, devenit directorul Institutului de Fizică Atomică de la Măgurele, îmi trimitea mie prospectele şi publicaţiile de specialitate care veneau pe numele dânsului; uimit de atâta amabilitate m-am dus la Direcţie (nu era atâta formalism veşted pe atunci ca mai târziu), şi l-am întrebat: „Publicaţii şi extrase pe numele dumneavoastră ajung la mine; nu este o greşală?" Mi-a răspuns zâmbind (era o comoară de om şi de profesor de instrumente şi aparatură electrică şi magnetică): „Nu e nici o greşală! Eu le trimet! Tu o să fii şeful secţiei de aplicaţii ale radiaţiilor şi izotopilor radioactivi pe care trebuia să o conduc eu! Dar fiind numit director, lucrurile s-au schimbat. Nu eşti tu soţul frumoasei domnişoare Teodorescu? Nu ai terminat acuma şi facultatea de Fizică? Nu ai tu doi copii? Nu stai tu în Institut mai mult decât acasă? Vezi că te cunosc! Şi mai eşti şi inginer electronist!" Evident, am rămas uimit, dar profesorul Ciorăscu era un model de inginer (absolvent al Politehnicii!) şi profesor, cu inteligenţă, capacitate de administrare şi Om! Se zice că, înainte cu o zi de cutremurul din 1977, în cursul unei şedinţe de conducere a IFA, obosit, a declarat: „Problema asta o s-o mai dezbatem şi mâine! Între timp am să mă sfătuiesc şi cu profesorul Hulubei." Obosit, uitase că Hulubei era mort de doi ani! Şi într-adevăr, a plecat în noaptea aceea de martie 1977 să se sfătuiască cu profesorul Hulubei; a murit îngropat sub ruinele singurului bloc dărâmat în strada Brezoianu; avusesem ore de fizică şi matematică la Casa de Cultură de la Podul Mihai Vodă a Ministerului de Interne; ocolisem ruinele cu fiul meu, fără să ştiu că acolo se sfârşise marele profesor şi director Ciorăscu; pe fiul meu îl obligasem să participe la aceste ore, la care îl puneam în rândul întâi de bănci ca să înveţe matematică şi fizică, nu numai muzică, aşa cum voia el. În 1963 când trecusem cu baza de la IFA la Politehnică, mi se ceruse aprobarea profesorului Ciorăscu, am cerut audienţă şi mi-a spus: „Dacă vrei să te duci, du- te! În fond trebuie să-i pregătească cineva şi pe inginerii fizicieni! Şi dacă nu tu, sau unul care a făcut şi inginerie şi fizică, cine îi poate pregăti mai bine? Dar ţine legătura! Nu întrerupe cumva munca la cercetare! Mai există pe lumea asta şi contracte de cercetare şi contacte omeneşti! Dar nu vreau să te pierd de tot!" Şi iată că îl pierdusem eu pe dânsul, mi-l luase Cutremurul...

2. Camera Wilson

Între timp, deci între 1958 şi 1973, am primit de la domnul Dragomirescu, şeful meu direct (de colectiv) sarcina de a pune în funcţie (de fapt, de a construi!) o cameră Wilson („cu ceaţă") cu care trebuiau să vizualizeze „urmele" particulelor alfa, pe urmă beta (adică electroni), pe urmă ce se va mai putea... Gurile afurisite spuneau că principalul „merit" în cercetare al domnului Dragomirescu fusese că-i dusese în închisoare hrană profesorului Hulubei (arestat şi anchetat abuziv câteva săptămâni) de către securitate în timpul „obsedantului deceniu" (care a durat ceva mai mult de un deceniu, din 1945 până în 1962, când s-a proclamat a doua declaraţie de independenţă a României). Membru al unei secte religioase (nu mai ştiu dacă adventişti, baptişti, scientişti, Martorii lui Iehova sau Oastea Domnului), Dragomirescu nu se temea decât de Dumnezeu; când Hulubei, colaborator al familiei Curie de laureaţi ai premiului Nobel, descoperitor al elementului numit de el

„Moldaviu”, dar redenumit Franciu de către francezi, şi atribuit altcuiva[1] [*], acest domn Hulubei de viţă nobilă moldovenească, devenit şi ofiţer aviator francez în primul război mondial, „reţinut pentru cercetare” şi închis o vreme de comunişti (între atâtea excese ca interzicerea lui Eminescu, Rebreanu, Enescu şi alte abuzuri ale unor analfabeţi comunişti profitori ai unui regim impus de ruşi) deci Dragomirescu se dusese cu pachete la închisoare; ceilalţi colaboratori şi „admiratori” ai lui Hulubei îl părăsiseră discret, uitând că-l cunoscuseră vreodată. După o vreme însă, Hulubei (se zice) se împrietenise cu Gheorghiu-Dej (erau destul de apropiaţi ca vârstă) şi-şi descoperiseră o pasiune comună: baia turcească de aburi, unde puteau sta în apă caldă fără să fie spionaţi şi puteau stabili programul nuclear al României; Hulubei primise ca zestre clădirea din satul Măgurele (la 6 kilometri de marginea Bucureştiului, unde fusese pensionul de fete pe lângă care, cândva, Eminescu scrisese poezii melancolice de dragoste; profesorul Bădărău înfiinţase Institutul de Fizică, iar la Cluj se înfiinţase IFA-cinci, şi aşa mai departe.

Domnul Dragomirescu se însărcinase deci pe mine şi pe colegul Liviu Marinescu, inginer electrician, să automatizăm acea cameră Wilson, cu ceaţă, dar care trebuia să devină o instalaţie modernă, foarte sensibilă şi sigură în funcţionare; am lucrat la camera aceea cu ceaţă mai bine de doi ani, am ajuns să fotografiem (automat!) urme de particule alfa, electroni (particule beta), electronii produşi la formarea de perechi, şi aşa mai departe; Liviu Marinescu i-a cerut lui Dragomirescu: „Daţi-ne o primă mai consistentă!” „Se poate!”; i-a răspuns Dragomirescu. „Vă dau al treisprezecelea salariu (pe vremea aceea, prin 1962, se putea). „Daţi-ne voie să prezentăm câteva fotografii de urme, să comunicăm ce am obţinut!” „Nu se poate!” ne-a spus Dragomirescu. „Camera asta e raportată că funcţionează de vreo şapte ani!” „Dar cum aţi făcut?” m-am mirat eu, uluit. „Am luat şi noi poze de urme din literatură şi pe urmă... am băgat-o în reparaţii şi modernizări, şi v-am pus la lucru pe voi! Am rămas foarte mirat. Deci se putea „şi aşa”! Tehnicianul care lucra cu mine, un tânăr foarte capabil numit Ivănescu, care văzuse multe, m-a avertizat: „Nu vă mai miraţi! O să mai vedeţi... destule!” A fost primul meu contact cu „fizica” de birou, cu lucrările de cercetare raportate, dar nu şi efectuate, cu înşelăciunea din nobila lume a cercetării ştiinţifice! Aveam să mai văd, în timp, destule mistificări, falsuri, rapoarte ale unor realizări imaginare, şi alte minuni.

3. Amprenta gamma

Tot cam prin aceeaşi vreme (lucram încă la Reactorul Nuclear de la Măgurele) a venit la mine un ofiţer de la miliţie, care lucrase cu tata, fost fotograf, dar pasionat de criminologie, pe care îl cunoşteam de câţiva ani; între timp absolvise şcoala de ofiţeri şi dreptul, dar se specializase în tehnicile folosite în criminalistică. Era destul de supărat; l-am întrebat cu ce îl pot ajuta, şi mi-a spus: „Avem un caz nerezolvat, sau greu de rezolvat; a fost găsit un biciclist mort pe şoseaua de centură a Bucureştiului, cu bicicleta sfărâmată probabil de un camion, făcută covrig, cu farul spart... Omul a murit din lovitură ... Cazul s-a întâmplat probabil noaptea... Şoferul de camion poate că nici nu îşi imaginează că l-a omorât... Şi nu avem alte indicaţii ca să prindem făptaşul! Tatăl dumitale mi-a spus: «Duceţi-vă la fiul meu, e fizician, inginer şi lucrează la Măgurele... Poate că vă poate ajuta!»” Şi atunci m- am gândit: Nu are decât bicicleta călcată de camion... mortul... o sticlă spartă din far... Ştiam că toate materialele conţin atomi ai celor nouăzeci şi două de elemente din tabelul lui Mendeleev... atomi care conţin fiecare câţiva izotopi stabili care prin interacţiunea cu neutronii devin radioactivi gamma, şi emit radiaţii gamma caracteristici fiecărui izotop. Toate aceste radiaţii gamma caracteristice fiecărui izotop se suprapun şi formează ca o amprentă rezultantă de radiaţii gamma caracteristică fiecărui material... Amprenta caracteristică gamma a materialului, deci! I-am spus ofiţerului: „Îmi puteţi aduce câteva cioburi din sticla de la locul accidentului? Sunt cumva mai multe feluri

[*] [1] Aşa a pierdut România încă un Premiu Nobel!

de cioburi de sticlă? Dar vă rog să vă grăbiţi; timpul acţionează împotriva noastră şi favorizează uitarea! Peste câteva ore ne-au fost aduse, de către ofiţer, de la locul accidentului, două tipuri de cioburi de sticlă; m-am gândit că al doilea tip de sticlă ar putea proveni de la un far spart al camionului care produsese accidentul. Le-am dus imediat mecanicilor-operatori care introduceau probele la iradiat cu neutroni, în aşa numitul „canal 36”; după câteva ore de iradiere, probele au ajuns prin camerele „fierbinţi” (cu probe de radioactivitate mare) la instalaţiile spectrometrice de analiză gamma. Cu ajutorul unor detectoare cu scintilaţie a fost descompusă „amprenta” (digitală, râdeam noi) gamma a fiecărui tip de cioburi. I-am spus ofiţerului însărcinat cu ancheta: „Opriţi toate camioanele care au un far spart, când şi cum puteţi, şi aduceţi-ne câteva cioburi din farurile sparte, fiecare set de cioburi în punga lui! Să vedem ce ne spun „amprentele” gamma! Poate avem noroc!” A doua zi ne-au fost trimese patru punguţe cu cioburi de la patru camioane diferite. Le-am dus la iradiat, iar după câteva ore au ajuns la instalaţiile de analiză gammagrafică dotate cu detectoare cu scintilaţie; pe urmă am început să comparăm spectrele; cel de la camionul de la locul accidentului, şi cel de la primul camion cu far spart identificat pe şosea; amprentele gamma (spectrele) nu coincideau. A doua comparaţie: spectrul sticlei de la camionul care probabil produsese accidentul, şi al doilea camion identificat pe şosea cu farul spart; din nou „amprentele gamma” nu coincideau. A treia comparaţie: probele („amprentele gamma”) se suprapuneau! L-am chemat imediat la telefon pe ofiţerul anchetator şi i-am spus: „Probele de sticlă de la camionul al treilea şi cele de sticlă de camion de la locul accidentului se suprapun! Întrebaţi-l pe şofer unde era acum patru nopţi! (În noaptea accidentului.) Chemat la interogatoriu, şoferul de camion incriminat a declarat: „Eu eram la «o băută» cu bunul meu prieten, cutare!” Domnul „cutare” a confirmat: „Nu mai ştiu ce am sărbătorit, dar am băut până la jumătatea nopţii!” Ofiţerul anchetator a verificat că... „martorul” de „băută” nici nu fusese în Bucureşti în acea noapte; ajunsese în Bucureşti abia a doua zi! Aşa că l-a avertizat: „Mărturia mincinoasă se pedepseşte pentru complicitate cu patru ani de închisoare!” „Să vedeţi, am confundat ziua! Băuta a fost cu o zi mai târziu!” Şi şi-a retras declaraţia. „Când şi unde ai spart farul camionului!” l-a întrebat din nou ofiţerul anchetator pe şoferul încriminat. Nu ştiu ... am lovit ceva pe şoseaua de centură într-o noapte” şi a indicat data accidentului. „Ştii că omul lovit de dumneata a murit de frig pe şosea în noaptea aceea? Dumneata eşti vinovat de crimă prin imprudenţă, fugă de la locul faptei, neacordarea primului ajutor în caz de accident...”, şi a scos probele incriminatoare. Pus în faţa „amprentelor gamma” şoferul şi-a recunoscut fapta. Nu mai ştiu ce s-a întâmplat, dar am avut satisfacţia că mi-am făcut datoria, iar „amprenta gamma” a făcut carieră!

4. Dozimetrul „un geam”

Mă mutasem „cu laboratorul” (sediul) de cercetare în „Blocul Roşu” din Măgurele, unde primisem împreună cui Liviu Marinescu o cameră de vreo 40 de metri pătraţi, în care instalasem „camera cu ceaţă” (Wilson), o mică bibliotecă, aparate de măsură şi „instalaţia pentru radiografie pe întuneric”. Am cunoscut atunci un chimist, pe nume Iulian Dumitrescu, pe care unii îl bârfeau, alţii îl lăudau, încât nu mai ştiai ce să crezi. Credincios principiului meu că „numai faptele contează”, şi doar timpul poate proba omul (se cunosc proverbele: „Cunoşti un om doar după ce ai mâncat un sac cu sare împreună cu el”, „Cunoşti un om numai după ce ai început o afacere cu el, şi afacerea merge prost”, „Omul doar la greu se cunoaşte” şi aşa mai departe).

Mă pomenesc deci, într-o zi, cu domnul Dumitrescu la mine în laborator că-mi spune: „George, numai tu mă poţi salva!” „Cum aşa?”, l-am întrebat. „Iată despre ce este vorba!”, mi-a răspuns. „Am primit sarcina, de la nivele foarte înalte (şi arată cu un deget în sus) să cercetez dacă din diferite parafine sau chiar resturi petroliere, se pot obţine, prin iradiere cu doze mari de radiaţii gamma, uleiuri minerale sau substanţe... mergând către

ulei comestibil!", mi-a spus. „Uite ce se întâmplă!", mi-a spus. „Pentru iradierile astea se folosesc doze de zeci de mii de rad! (sau razi), iar doza mortală pentru om este de cinci sute de rad! Prin străinătate au murit mai multe rânduri de chimişti cu cercetări cu dozele astea de radiaţii. Numai tu poţi să mă ajuţi!", mi-a spus. „Am fost la colectivul de dozimetrie din Institut, dar ei mi-au spus că se ocupă doar cu protecţia personalului împotriva radiaţiilor; ei măsoară doze de până la câteva zeci de milirem pe săptămână pentru o persoană din Institut, lucru care se face prin înnegrirea unui film, sau cu un mic condensator electric cu dielectric din cuarţ, a cărui sarcină electrică de încărcare se neutralizează sub acţiunea radiaţiilor, prin efectele iradierii. Or, pentru doze aşa de mari, ei nici măcar nu au aparatură. Există procedee chimice de măsurare, dar sunt foarte scumpe, nesigure şi de durată! Găseşte ceva!" Reamintim cititorului că prin „doză de radiaţii" se înţelege în general energia transportată, de exemplu, de un fascicol de radiaţii; diferitele efecte produse de radiaţii sunt produse de fapt de către energia absorbită de diferitele corpuri (sau substanţe) de la fascicolele (sau câmpurile) de radiaţii. Această energie absorbită produce diferite efecte mecanice (pierderea rezistenţei la efort, sfărâmare), electrice (ionizarea mediilor străbătute), descărcarea unui condensator etc.), optice (colorarea şi brunarea corpurilor, opacifiere), chimice (schimbă compoziţia unor soluţii, face posibile anumite reacţii chimice, imposibil de realizat în absenţa unui câmp de radiaţii), biologice (îmbolnăviri, moarte etc.). Intensitatea tuturor acestor efecte depinde de mărimea (cantitatea) de energie, deci de doza absorbită de corpuri (substanţe) pe la câmpurile de radiaţii. Pentru a caracteriza mărimea acestei energii, se foloseşte ca unitate pentru măsurarea energiei absorbite radul, care corespunde unei energii absorbite de 100 erg pe gram. În cazul dozei absorbite de om, ea se măsoară în rem (de la **r**oentgen **e**quivalent **m**an), care corespunde unei doze absorbită în muşchi (sau în apă) de 83 erg pe gram, iar în os de 93 erg pe gram. Doza letală (mortală pentru om) este cam de 500 rad (sau rem); insectele mor cam la zece până la 12 mii de rem; bacteriile la cinci până la zece milioane de rad (rem) ş.a.m.d. „Dacă eu mă iradiez cu dozele de cincizeci-şaizeci de mii de red cu care lucrez, în două-trei săptămâni dau colţul!", mi-a spus Dumitrescu.

M-am gândit atunci care din efectele radiaţiilor ar putea fi folosit pentru a măsura energia şi deci doza absorbită la o iradiere. Şi m-am oprit la efectul de brunare (opacifiere) produs la iradierea unor materiale transparente, cum ar fi sticla şi materialele plastice; plasând la o distanţă bine determinată şi iradiind un timp bine determinat o probă (pătrat) din sticlă (am folosit un geam comun din sticlă calcosodică comună) gros de trei milimetri, cu latura de 1,4 milimetri (deci cu o arie de aproximativ doi centimetri pătraţi) şi iradiindu-l cu radiaţia gamma produsă de o sursă de radiaţii de activitate radioactivă Λ, exprimată în dezintegrări pe secundă, la o distanţă r de sursa de radiaţii, voi avea o intensitate I a fascicolului de radiaţii egală cu energia emisă ΛEγ (unde Eγ este energia cuantei gamma emisă la o dezintegrare, de împărţit la suprafaţa sferei de rază r având ca rază r distanţa de la sursa de radiaţii la pătratul de sticlă: $I = \Lambda E\gamma/4\pi r2$; pe suprafaţa S a pătratului de sticlă voi primi în timpul t energia $W = I \cdot At = \Lambda E\gamma/4\pi r2 \cdot At$. Raportată la masa plăcuţei de sticlă: $m = A \cdot g \cdot f$, unde g este grosimea plăcuţei, A este aria iar f este densitatea plăcuţei, pot determina energia primită de plăcuţa de sticlă pe unitatea de masă, deci doza de radiaţii primită de aceasta în timpul t, căreia îi corespunde un anumit grad de brunare (opacifiere) a sticlei. Pentru a măsura gradul de brunare se poate folosi un „spectrometru", de fapt o sursă de lumină albă şi o celulă fotoelectrică, sub acţiunea unui fascicol de lumină care trece prin sticla brunată şi cade pe celula fotoelectrică, al cărui curent produs este măsurat cu un microampermetru, se poate determina transparenţa plăcuţei de sticlă (de geam de trei milimetri, în cazul nostru) înainte şi după iradiere, corespunzând primirii unei anumite energii, şi deci unei anumite doze, care produce un grad de brunare bine determinat. Expunând la iradiere, la o anumită distanţă şi un anumit timp, un număr de plăcuţe de sticlă (comună, de geam!) se pot determina, după gradul de opacifiere, dozele de radiaţii primite la iradiere, Geamul acela de sticlă nu mă costa aproape nimic; sticla

(geamul) se putea cumpăra de la o prăvălie oarecare; gradul de transparenţă al sticlei iradiate se putea măsura însă numai în câteva laboratoare de optică bine echipate. Un asemenea laborator se afla la Institutul de Fizică situat la etajul V al unui bloc de pe Calea Victoriei la numărul 120, la doi paşi de casă (locuiam pe atunci în blocul atomiştilor, situat pe bulevardul Magheru la numărul 35; Institutul de Fizică era condus de eminentul profesor Eugen Bădărău, iar laboratorul de optică de viitorul academician Lodi Ţopa, colegul soţiei mele care mi-a măsurat necondiţionat toate probele aduse de mine, dar a refuzat să fie trecut pe lucrare. Nu m-a mai interesat cum au brevetat cele două institute ideea şi lucrarea, eu eram fericit că puteam măsura doze uriaşe egale cu zece mii sau cincizeci de mii de „razi", corespunzătoare unei doze de radiaţii de douăzeci sau de o sută de ori doza mortală pentru om; Iulian Dumitrescu putea acum să-şi iradieze parafinele sau produsele petroliere cu ce doze poftea, dar punând alături şi o mică plăcuţă de sticlă cu latura de 14 milimetri, al căror grad de brunare (opacifiere) îi putea indica doza primită. Bineînţeles, după moda vremii, lucrările erau secrete, au fost brevetate de IFA, folosite şi la calibrarea dozimetrelor chimice, ş.a.m.d. Încă o dată îmi exprim respectul şi recunoştinţa faţă de Lodi Ţopa, pe care l-am întâlnit mai târziu la Paris, în laboratorul profesorului francez la Chapelle, care creştea cristale de cuarţ din soluţii sau din topituri, cristale din care se tăiau pe urmă probe pentru realizarea unor detectoare de câţiva centimetri cubi cu ajutorul cărora, prin efect piezoelectric erau detectate de la distanţe de mulţi kilometri, submarinele. Îmi cer scuze faţă de cititor (dacă mai citeşte cineva aceste rânduri!) pentru modul dezlănţuit în care prezint întâmplările, care am spus că constituie p adevărată aventură ştiinţifică, mult mai pasionantă, şi cu mult mai importantă decât cu meci de fotbal! Iată cum s-au petrecut lucrurile. Era în 1968.

Fusesem invitat de partea franceză la un Congres de Electronică Nucleară la Paris. Intrarea trupelor pactului de la Varşovia (mai puţin România) în Cehoslovacia, mă prinsese la Viena, unde stăteam doar la fizicienii, chimiştii (Liviu Gălăţeanu de exemplu) sau funcţionarii români (ca de exemplu secretarul trei de ambasadă Valentin Ionescu, unul din cei mai frumoşi bărbaţi pe care i-am întâlnit vreodată, şcolit la Moscova şi Bucureşti, ulterior ministru al Energiei Atomice din România (exista şi aşa ceva, cu sediul în palatul clădit de Antonescu în Piaţa Victoriei): În semn de recunoştinţă le dusesem ultimele cărţi de fizică şi chimie apărute în România. O paranteză: ce m-a supărat (şi întristat) la Viena, a fost constatarea făcută la Kunsthistorische Muzeum (Muzeul Istoric de Artă) că exponatele din Aur proveneau în proporţie de opt sau nouă zecimi din Transilvania; ceşti, căni sau tăvi din aur, prelucrate (sau produse) de meşterii saşi sau români din Transilvania, între 1700 şi 1914 austriecii extrăseseră de acolo (după cum aveam să aflu mai târziu) circa 2000 de tone de aur, adică de zece ori mai mult decât tot aurul din tezaurul lui Decebal jefuit de romani). O altă paranteză; eram la Viena, în trecere spre alte capitale şi ţări, nouă sau zece cercetători şi oameni de ştiinţă şi cultură română; numai eu şi Valentin (pe care îl consideram rudă pentru că ne chema pe amândoi Ionescu!) ne-am întors în România la sfârşitul misiunii, toţi ceilalţi „au fugit" cum se spunea atunci, în Vest, din Canada până în Australia, aşa cum a făcut Haraga, secretarul de Partid al organizaţiei de la Rector, care se bătea vajnic cu pumnul în piept de patriot ce era!) şi toţi ceilalţi. Am profitat deci de şederea la Viena ca să vizitez Schönbrunul (neavând bani, făceam drumul de patru kilometri de la Viena la Schönbrun pe jos, spunând că îmi place plimbarea şi detest tramvaiul!). Aflând de intrarea ruşilor în Cehoslovacia (ce analogie cu intrarea germanilor nazişti în Praga la 15 martie 1939!) i- am spus lui Valentin că sunt ofiţer de rezervă consemnat, cu jurământul depus în 1955, şi dacă este nevoie mă întorc în România. M-am prezentat deci la Ambasadă (deşi locuiam atunci la Gălăţeanu, ofiţer chimist român care lucra la laboratoarele IAEA (Agenţia Internaţională de Energie Atomică). La Ambasadă m-au consemnat la Viena, urmând ca ei să-mi comunice dacă pot să-mi continui drumul (Congresul de Electronică Nucleară la care fusesem invitat se ţinea la sfârşitul lui septembrie dar eu aveam „in plan" să vizitez şi Veneţia, să trec prin Milano şi

Torino, să urc prin Italia peste Alpi şi să intru în Franţa pe la Modane, şi aşa am făcut. La Viena mi s-a comunicat după patru zile că pot şi mi se recomandă să-mi continui drumul către Paris (de fapt către Centrul Nuclear Francez de la Saclay); am părăsit deci Viena, plecând în Italia, drept către Veneţia, cu cele zece plase cu alimente pe care le purtam (nu cumpăram , din cei şaptezeci de dolari care mi se schimbaseră din lei, decât cărţi poştale ilustrate, pâine şi plăteam intrările la muzee; România se bucura atunci de simpatie generală în Vest pentru că nu intrase în Cehoslovacia; Ceauşescu ţinuse miting după miting şi timp de trei zile condamnase „agresiunea din Cehoslovacia"; pe urmă, ambasadorul sovietic Drozdenko (nu sunt sigur de nume) ceruse audienţă la Ceauşescu, şi acesta încetase orice protest, ca şi cum cineva îi închisese gura cu un fermoar al tăcerii.

La Viena am înţeles cât de adevărată este afirmaţia că un an de călătorii în străinătate (dacă ţii ochii deschişi şi te duci la Muzee, Biblioteci şi Universităţi, nu la beţii şi la prostituate), echivalează cu un an de studiu la Universitate; în al doilea rând, am înţeles de ce se spune că musafirii sunt ca peştii; după trei zile încep să pută şi trebuie să plece, chiar dacă au adus cadouri; într-adevăr, primele trei zile musafirii sunt interesanţi, amuzanţi şi aduc ştiri şi noutăţi; pe urmă îşi pierd farmecul şi devin doar un şir de greutăţi suplimentare şi dificultăţi. Viena, deşi foarte mare capitală imperială (profesorul Ausländer mă învăţase că, de fapt, capitala nu era Bucureşti, nici Budapesta, ci Viena). Viena nu îşi revenise încă de pe urma războiului al doilea, mondial, depopulată (populaţia nu era mai mare decât la Budapesta sau la Bucureşti), părea cumva învechită faţă de centrul Bucureştiului) destul de săracă faţă de România care se ridica, eliberată de ocupaţia rusească; la Viena se vedeau destule locuri virane, mai erau chiar ruine, deşi trecuseră mai bine de douăzeci de ani de la terminarea celui mai mare război al tuturor timpurilor; austrieci nu mai ştiau nimic despre cele câteva luni în care românul Iuliu Maniu fusese şeful poliţiei din Viena şi îi scăpase de ameninţarea bolşevicului maghiar Bela Kuhn; Iuliu Maniu apelase la ostaşii români (transilvăneni, bucovineni, bănăţeni ş.a.m.d.) din trupele austro-ungare dezorganizate de la Viena, şi în două luni lichidase ameninţarea bolşevică ce prindea contur din Ungaria, Bavaria şi Ucraina. Am plecat deci în Italia. Ceea ce m-a frapat, ajuns în gara din Veneţia, a fost faptul că pe peroane, din zece în zece metri, erau plantaţi poliţişti în uniformă sau carabinieri; l-am întrebat pe unul (româna se apropie foarte mult de dialectele italiene) dacă vine vreo personalitate pe care o vor saluta atâtea gărzi; s-a uitat lung la cele zece plase cu alimente ale mele (neavând bani, şi fiind hotărât să stau, dacă se putea, două luni pe drum, ca să pot vedea cât mai multe lucruri în Austria şi Italia, umblam cu hrana după mine, ca veveriţa şi hârciogul) şi mi-a spus: „Grămada asta de plase este cu dumneavoastră?" I-am răspuns că da. „Cum le transportaţi?" Eu duceam câte 4-5 plase odată la o distanţă de 20-25 metri pentru a putea supraveghea ambele grămezi deodată; pe urmă reveneam şi luam şi al doilea transport de plase; pe măsura desfăşurării călătoriei grămezile deveneau tot mai mici... „Fiţi atent", mi-a spus poliţistul italian din Veneţia, „pe aici se fură foarte mult... mai ales bagaje; de aceea suntem atât de mulţi pe cheiuri!" Ceea ce m-a frapat în al doilea rând la Veneţia a fost mulţimea gunoaielor din vestitele canale; cred că localnicii le aruncau în ideea (speranţa!) că marea va face curăţenie în locul lor. Am avut un mic şoc, când am văzut că ungurii au o adevărată manie a curăţeniei; chiar şi în loturile cultivate cu legume, aleile erau măturate şi potecile dintre laturi erau presărate cu praf de cărămidă roşie, ca să se usuce repede şi să rămână curate; când treceai din Austria în Ungaria te izbea deosebita ordine şi curăţenie din Ungaria, faţă de gradul mai redus de organizare din Austria; vorbesc aici de anii '70 când eram tânăr şi încă mai călătoream, absorbind totul ca un burete; nu ştiu ce mai este astăzi, după o jumătate de secol dar m-a izbit întotdeauna curăţenia unguroaicelor, foarte bune soţii, foarte bune gospodine, foarte grijulii mame, renumite în lume ca amante, recunoscute că preferă soţii români, recunoscuţi drept cei mai virili (neam de ciobani, consumă multă brânză şi lapte de oaie!). M-a mirat întotdeauna obtuzimea şi îngustimea de vederi a guvernanţilor şi politicienilor unguri şi români, care mereu au ceva

(chiar şi nimic!) de împărţit; mai înţeleaptă, populaţia amestecată din Ungaria şi Transilvania, Banat, Crişana ş.a.m.d., a rezolvat problema în felul ei; la şapte milioane de familii se apreciază că sunt cam două milioane de căsătorii mixte şi gata! Ajunsesem deci la Veneţia; ca şi în Iugoslavia, cu patru ani mai înainte, banii mei ar fi ajuns doar pentru două sau trei nopţi la un hotel; când poliţistul cel amabil îmi face semn şi cheamă o femeie care aştepta pe peron: „Domnul caută o gazdă!” cred că a spus poliţistul. Bucuroasă, o femeie încă tânără, mi-a spus: „Andiamo!”. Adică „Să mergem!”. Neîncrezător, am întrebat „Cuanto?” (Cât?). „Due dolari una notte!” „Uno!” , i-am replicat. Mi-a făcut semn că un dolar şi jumătate. Trebuie să spun că un dolar din 1968 avea valoarea a zece dolari de astăzi. Am făcut semn că accept, ea a luat trei din plase, eu restul si ne-am îndreptat spre ieşirea din gară; după vreo zece minute de mers şi de traversat canale, femeia s-a oprit în faţa unei clădiri destul de arătoase, a deschis o uşă şi m -a poftit: „Prego!” Am intrat într-un hol mărişor unde m-a întâmpinat un perete cuprins de igrasie până aproape de tavan, şi nişte alţi pereţi la fel cu cel din hol; m-am uitat cu groază la pereţi, pe urmă mi-am făcut curaj şi am trecut mai departe. Am plecat apoi să văd Piaţa San Marco, Palatul Dogilor, faimoasele muzee, fabricile de sticlă de Murano (insulă), biserica Santa Margarita, Grand Canale, şi am alergat, cred, câte 20-30 de kilometri pe zi, dar în câteva zile am văzut cât în alte părţi într-o lună; m-a impresionat grozav faptul că faimoasa Piaţă San Marco era acoperită de apă, cu o adâncime de câţiva centimetri (nu puteai să nu te uzi!), foarte multe clădiri erau cuprinse de igrasie, negustorii de suveniruri te trăgeau de mânecă, mâncarea era mai scumpă decât în România, iar oferta feminină începea la apusul soarelui, peste tot frumuseţi, biserici bogate, muzee pline de picturi, clădiri care mărturiseau un trecut glorios, dar care nu mai era decât un trecut, nu şi un prezent, canale care puteau fi trecute pe poduri, din loc în loc, oameni care adăstau (nu ştiu ce!) prăvălii, palate, biserici... După mai puţin de o săptămână am plecat la Milano. M-am dus să văd mai întâi „Il Cimetiera Monumentale”, crezând că îmi va ajunge o zi, eroare grosolană şi fundamentală! Mii şi mii de morminte împodobite fiecare cu cel puţin trei-patru statui, majoritatea din bronz, morminte cu ornamente din marmură, kilometri pătraţi de morminte din marmură ornate cu statui din bronz... mi-ar fi trebuit câteva luni ca să le văd pe toate! Spre seară am renunţat şi m-am întors la „albergo” (pensiune, han). A doua zi m-am dus să vizitez Domul, adică să-i spunem ceea ce este, Marea Catedrală din Milano. O faţadă de câteva sute de metri, ziduri înalte de cincizeci de metri sau mai mult, o măreţie care te depăşeşte; în faţa Catedralei (Domului) din Milano simţi (resimţi, de fapt) cât de mic şi de neînsemnat este un om (adică tu!) în faţa Grandorii, Măreţiei, Artei şi Istoriei; totul parcă este făcut ca să-ţi arate cât de neînsemnat, de şters, de mic, de nesemnificativ eşti în faţa Miracolului, a Magicului, a lui Dumnezeu... Am înţeles atunci fervoarea care îi cuprinde pe credincioşi, pe temători, pe mistici... Am, părăsit piaţa Domului copleşit, mic, umilit... dar cu o altă putere (capacitate) de admiraţie şi de înţelegere. Seara, hotelierul, înţelegând că sunt singur, că nu mă interesează prăvăliile şi că nici nu am aproape nici un ban de cheltuit, m-a sfătuit să mă duc pe „Bulevardul Gării”, că am ce vedea. După ce s-a întunecat, cei şase kilometri ai Bulevardului Gării s- au umplut cu o mulţime amestecată, pestriţă, diversă şi multicoloră.... Sunt un admirator al femeilor, dar venind din România femeilor cele mai frumoase din Răsăritul Europei, italiencele, unele foarte frumoase, dar cele mai multe negricioase, mai scunde şi mai bondoace decât rusoaicele, polonezele aurii sau aprigele romănce, nu m-au impresionat prea mult; i-am spus patronului de la Albergo (han!) că, probabil, italiencele frumoase sunt trimese să facă film, sau teatru... sau să cânte la Scala... Milano însă, ca metropolă, m-a impresionat. Capitală economică, industrială şi financiară a Italiei, un centru al Industriei Chimice din Europa Apuseană, centru Social, Istoric şi Ştiinţific al Italiei şi Uniunii Europene, cu cei zece milioane de locuitori ai săi, Centru al Industriei Mecanice, Electrotehnice dar şi Capitală a Modei, Artei şi Literelor, Milano impresionează ca varietate istorică şi întindere, ca activitate şi vivacitate, ca frumuseţe... Ţi-ar trebui câteva vieţi ca să studiezi şi să cunoşti Milano, un oraş echivalent

unei ţări; eşti copleşit. Când am ajuns la Torino am fost mai puţin zdrobit, mai puţin copleşit. Milano nu poate fi comparat decât cu Parisul.

Am ajuns la Paris pe la jumătatea lui septembrie cu doar una sau două plase cu hrană, obosit, flămând şi cu doar doi dolari în buzunar; era destul de bine după Viena, Veneţia şi ... Milano! Am ajuns în fine în Cartierul Latin (mai ieftin), unde pe o stradă care cred că se chema Gay-Lusac, locuia cumnatul meu, dr. Chicoş (francezii pronunţau „Şicoş" şi mi-au spus că la hotelul respectiv nu locuia niciun doctor Chicoş (pronunţat cu „şi!"). A doua zi am făcut cerere la Comisariatul Francez pentru Energie Atomică, pentru a putea vizita laboratoarele pentru aplicaţiile radiaţiilor de la Saclay, şi a putea lucra acolo. Mi s-a permis accesul în laboratoarele conduse de domnul Huy, tatăl mai multor copii şi cam cu 7-8 ani mai vârstnic decât mine! Imediat ce am ajuns la Saclay, francezii au organizat un seminar la care am fost rugat să prezint realizările româneşti în domeniul aplicaţiilor radiaţiilor; am prezentat atunci măsurarea grosimilor prin transmisia radiaţiilor, prin retroîmprăştiere, determinarea fără contact a volumului transportat de o bandă rulantă; măsurarea mărimii dozelor („cantităţilor" impropriu zis) prin folosirea sticlelor, iar în contrapartidă am fost invitat să vizitez laboratoarele pentru măsurarea grosimilor folosind radiaţii şi cele de dozimetrie: Supriză! Când un tehnician mi-a prezentat o instalaţie care folosea radiaţii α (care sunt foarte slab penetrante) pentru determinarea grosimilor foarte mici prin transmisie (mergând până la miime de micron, adică la 10^{-6} m) Huy s-a oprit, spunându-i: "Domnul este un specialist dar lucrează cu radiaţii gamma şi beta; instalaţia asta nu trebuia prezentată!" După vreo două săptămâni de activitate, domnul Huy mi-a spus: „Aici vă puteţi termina doctoratul! Statul francez vă va acorda o bursă de 600 de franci, eu vă pot acorda încă o bursă de o mie de franci, dacă veţi lucra în laboratoarele conduse de mine!" I-am explicat că trebuie întâi să mă adresez la ambasadă şi să cer acordul ţării mele, ca să nu se creadă că am fugit în Franţa; i-am mai spus că având doi copii şi fiind obişnuit să-mi întreţin familia, nu poate fi vorba să lucrez cu mai puţin de 3000 de franci pe lună, plus bursa de 600 de franci pentru doctorat; spre surprinderea mea, a fost de acord imediat şi mi-a spus să revin ca să facă formele de angajare, urmând ca soţia cu copiii să vină direct la Paris! Între timp, m-am dus tot la Paris, la laboratoarele pentru cercetarea creşterii cristalelor la profesorul La Chapelle, unde lucra colegul soţiei mele Lodi Ţopa. Soţia lui, când aflase că plec la Paris, îmi dăduse pentru Lodi un pachet de vreo două kilograme şi o scrisoare în care îl ameninţa că dacă nu se întoarce în curând în România (Lodi lucra în Franţa de vreo doi ani) îşi ia un amant! Aşa că Lodi se hotărâse să se întoarcă mai întâi acasă, urmând să vadă ce face mai târziu! Lodi a ajuns academician şi a lucrat la Institutul de Fizică al profesorului Bădărău de pe Calea Victoriei; m-a ajutat să fac măsurătorile la „dozimetrul cu geam", cum i-am zis acelui detector care folosea fenomenul de opacifiere a sticlei sub acţiunea radiaţiilor pentru a determina doza („cantitatea" acestora). A refuzat să apară pe lucrare, dar eu l-am pomenit şi i-am mulţumit la „concluzii". A avut o purtare de gentleman desăvârşit.

Între timp, profesorul La Chapelle a apărut ca să vadă cine era străinul venit din România pentru a-i vizita laboratorul. Trebuie să relatez că în laboratoarele profesorului La Chapelle se creşteau cristale prin topitură şi prin depunere; depunerea putea dura luni de zile, rezultând cristale de bioxid de siliciu de mărimea unei sticle de un litru din care se decupau bucăţi de câţiva centimetri pătraţi pentru construirea unor detectoare pentru detecţia zgomotului motoarelor submarinelor aflate în imersie (submersate). Se folosea efectul piezzo-electric; apa presată de submarinul în mers presa şi stratul de oxid de siliciu, care prin efect piezzo-electric producea o mică încărcare electrică pe două din feţele cristalului ; acest mic semnal electric era amplificat, fiind astfel pusă în evidenţă prezenţa submarinului imersat. Profesorul m-a întrebat cu ce mă ocup, ce studii am, şi i-am spus că la bază sunt inginer electronist, dar am terminat şi facultatea de fizică a Universităţii şi lucrez în domeniul detectării radiaţiilor. „Foarte bine!" mi-a spus. „Întrucât domnul Ţopa pleacă în România, vă fac propunerea să lucraţi în laboratoarele mele, în

aceleaşi condiţii cu domnul Ţopa; adică cu un salariu de 3000 de franci pe lună, plus bursa de 600 franci pentru doctorat, în sistem fifty-fifty, adică patru ore vă ocupaţi de laboratoare, mai ales că sunteţi şi inginer, iar patru ore de studiul cristalelor şi teza de doctorat, pe care îl veţi susţine cu mine!”I-am mulţumit profesorului Chapelle şi i-am spus că mă simt onorat să lucrez pentru şi cu dânsul, dar întrucât eu am doi copii şi sunt obişnuit să îmi întreţin familia, nu ştiu dacă îmi vor ajunge 3600 de franci! La care dânsul a zâmbit şi a exclamat: „Patru mii de franci!” Am continuat: „Am o soţie foarte frumoasă care nu ştiu ce va face în Franţa!” „Cinci mii de franci!”, a exclamat profesorul! Numai să lucrezi pentru mine!” Ochii lui Lodi, ieşiţi în afară de la natură, se bulbucaseră ca la broască; profesorul a adăugat: „Când se va întoarce domnul Tsopa, veţi lucra împreună în aceleaşi condiţii pe care vi le ofer acum!” Am mulţumit din nou şi am spus că trebuie să obţin acordul Ambasadei. „Nici o problemă!” , m-a asigurat. „Avem cele mai bune relaţii cu România, ţara francezilor pierduţi din Orient! Pe care Napoleon o vedea reintegrată la Franţa!”

Când am plecat din Franţa, la plecare colegii de la Saclay au organizat o mică masă, la care am fost invitat să spun câteva cuvinte; am vorbit despre apropierea româno-franceză, despre caracterul franco-latin al culturii române moderne şi am încheiat cu clasicul: „Vive la France!”. Mi-a răspuns prin câteva cuvinte de răspuns şeful laboratorului; mi- a răspuns în câteva cuvinte, subliniind că fusese uimit că vorbesc franceza curent din familie, că se ştie că România este o soră mai mică a Franţei iar Bucureştiul este Micul Paris din Orient, şi a încheiat cu „Vive la Roumanie!” Recunosc că am fost mişcat; la unul din marile muzee din Paris, o doamnă prezentatoare mă întrebase şi dânsa unde am învăţat franceza. „Avec maman!”, i-am răspuns, şi deci vorbesc numai în limba literară şi nu în argoul modern, ca toată lumea! Sunt, sau vreau să par afectat?”. I-am răspuns cinstit: „Nu vorbesc în argoul modern curent, ca toată lumea, ci în franceza literară pentru că alta nu cunosc! Asta este franceza care se vorbeşte încă la Bucureşti!”

Trebuie să spun că în tot acest răstimp am locuit la doctorul Chicoş, care va deveni unul din directorii Institutului de Oncologie din Bucureşti, care avea un doctorat în Oncologie luat la profesorul Bârzu, directorul Institutului de Oncologie din Bucureşti, şi studia şi lucra acum la profesorul Jammet, directorul Clinicii de tratare a Cancerului produs în special de Radiaţiile Penetrante, la Paris; cumnatul meu avea o bursă de 600 de franci de la statul francez şi un salariu de 2500 de franci de la profesorul Jammet; trebuie să spun că o sticlă de vin înfundat costa 2,7 franci; o baghetă, adică o franzelă groasă cam cât mâna dar lungă cât vreo 50 de centimetri costa cam 60 de centime; dacă îmi aduc aminte bine, un bilet de metrou era un franc, ş.a.m.d. Nu era chiar raiul, dar cu salariile acelea se putea trăi.

Între timp, m-am dus la sediul UNESCO de la Paris, unde mă anunţaseră colegii fizicieni de la Bucureşti şi de la Măgurele, se dau echipamente pentru laboratoarele de fizică de liceu, gratuit! Profesorul Agârbiceanu îmi spusese: „Du-te şi vezi despre ce este vorba! Nu te umili, chiar dacă te duci să umbli cu milogeala, dar nici nu te ţine mândru, că doar te duci să ceri, nu să dai! Şi ştii ce zice poporul nostru transilvan: Dacă ţi-e prea multă milă de calic, îi porţi traista! Şi mai zice: La pomul lăudat să nu te duci cu sacul mare! Du-te şi vezi Parisul, cu acel celebru turn Eifell postat ca un asin în mijlocul turmei, şi mai ales Muzeul Luvru! Eşti foarte tânăr (aveam abia 35 de ani!) şi o să-ţi folosească!” M-am dus deci la UNESCO şi acolo, surpriză! Serviciul de Relaţii Externe care acorda şi echipamentul gratuit de Fizică pentru licee, era condus de domnul Edgar Reichmann, care cu vreo doi ani mai înainte, venise la Bucureşti, la Cenaclul „Geometria Pasiunii” pe care îl înfiinţasem şi îl conduceam, deşi în ochii unor aşa zişi literaţi adevăraţi nu eram decât „un inginer”, adică un om nepotrivit! Domnul Reichmann se prezentase şi îmi spusese: „Sunt născut în România şi ţin mult la această ţară! Pe lângă funcţia curentă, mă ocup de arta literară şi de critica de teatru, dar pentru a putea publica ceva în România, se cere în ţara dumneavoastră să fi citit măcar un eseu într-un Cenaclu Literar; Cenaclul dumneavoastră îmi convine perfect (la Bucureşti locuia undeva prin Militari, pe lângă Politehnica din

Grozăveşti); aşa că l-am invitat la prima şedinţă de cenaclu, a prezentat un eseu, a publicat în presa românească vreo două articole de critică, anul următor a venit din nou la Bucureşti şi la Galaţi, unde se născuse, şi am rămas prieteni; a rămas uimit de talentul literar al studenţilor şi cadrelor de la Politehnica; din materialul (în special poezie) primit la Cenaclu; cel puţin un sfert (cam 25%!) era direct publicabil, cu doar câteva retuşări; unii din membrii cenaclului au ajuns nu numai ingineri şi chimişti remarcabili, ci şi literaţi sau cărturari ca Dan B., şi alţi vreo câţiva.

Văzându-mă, domnul Reichmann a exclamat: „George, ce faci aici!?" I-am răspuns: „Am venit cu miloaga! Vreau să-mi daţi echipamente pentru laboratoarele de fizică din licee!" „Cu plăcere!", mi-a răspuns. „Dar trebuie să vă declaraţi ţară în curs de dezvoltare!" „Asta trebuie să întreb la ambasadă, ştiu că ne-am declarat de curând ţară mediu dezvoltată!" „Nu-i nimic!", mi -a răspuns. „Declaraţi că în materie de echipamente sunteţi ţară în curs de dezvoltare şi îţi dau şi o sută de geamantane cu echipament să le duci la Bucureşti!" (Faimosul „echipament gratuit pentru laboratoarele de fizică din licee" începea într-un geamantan dublu, ceva mai mare decât unul obişnuit. Când au aflat cei de la ambasadă că trebuie să ne declarăm pentru acest caz „ţară în curs de dezvoltare" nici n-au vrut să audă; aşa că toată cererea şi aprobarea au rămas baltă; doi ani mai târziu, prin 1970 şi ceva, când o echipă mai înţeleaptă a declarat România „ţară în curs de dezvoltare" numai pentru domeniul nuclear, România obţinea deja 1,7 milioane de dolari ca ajutoare (după ştiinţa mea) folosiţi în bună parte pentru realizarea unui „ansamblu subcritic" la Piteşti (de fapt un reactor nuclear) aproape numai cu subansamble româneşti. (Cam în vremea aceea, după ce Ceauşescu protestase împotriva ocupării Cehoslovaciei de către ruşi în 1968) România, care realizase şi relaţii diplomatice cu Israelul şi Germania Federală, era în graţiile Occidentului.

Când i-am comunicat lui Reichmann refuzul Ambasadei, mi-a spus: „George, vezi tu cel de-al treilea loc din biroul ăsta, acum gol, de lângă uşa aia din spate? Ei bine, acum o lună acolo stătea un delegat bulgar; locul este rezervat pentru Europa de Sud-Est, incluzând şi Balcanii şi România; n-ai vrea să-l ocupi tu? Salariul este cam de cinci mii de franci pe lună! (Mi-am făcut repede socoteala; cinci franci însemnau un dolar, deci în dolari cam o mie de dolari; când scriu aceste rânduri (în 2017) un dolar de atunci însemna cam 8-10 dolari din 2017; deci mi se oferea un post cam de 8000-10000 de dolari pe lună; era cea mai generoasă ofertă care mi se făcuse vreodată! Am rămas uimit, dar Reichmann a continuat: „Ştii franceza, româna, ceva rusă şi engleză, ai absolvit deja două facultăţi; eşti doctorand, deci foarte potrivit pentru acest post! Uite o coală de hârtie, scrie o cerere în limba franceză şi pe urmă acţionăm în continuare!" „Dar dacă greşesc nişte accente?" i-am spus. „Nu-i nimic, le corectez eu! Sau mai bine să scriu cererea cu totul!" Şi a început să scrie. Pe urmă a pus mâna pe telefon: „Volodea, poţi veni acum până la birou?" „Imediat." Şi după mai puţin de un minut a apărut Ivan Volodea (doar Reichmann era şeful lui). „Uite, dânsul e Ghiorghi, care o să-i ia locul lui Paşa, bulgarul, eşti de acord?" La care Volodea s-a întors către mine: „Bei?" m-a întrebat. „Sunt antialcoolic! (ceea ce era adevărat). „Nu beau alcool." „Cânţi?" m-a mai întrebat. „Am cântat în Corul Radio!" „Găvărişi pa ruskii? (Vorbeşti ruseşte?) „Pa nimnoscu!" (Puţin) i-am răspuns. Dacă şefu' te vrea, eşti al meu mi-a spus Volodea. Şi a scris mare, pe cerere: „ Da" (Da se spue la fel şi în ruseşte) adică „De acord!". În numele Uniunii Sovietice, delegat Volodea I. „Poftim!" mi-a spus. „Şi să fie într-un ceas bun!" „Acum mai trebuie doar acordul delegatului României pe lângă UNESCO, profesorul Lipatti, şi eşti angajat!" mi-a mai spus Reichmann şi a pus mâna pe telefon. „Profesorul Lipatti vine la mine într-o jumătate de oră! Până atunci poate eşti curios să ştii de ce vreau să te păstrez!" Şi a continuat: „Vreau să nu uit limba română, care este adevărata mea limbă maternă, deşi eu sunt pe jumătate evreu şi cam pe trei sferturi francez! Iubesc Franţa, şi iubesc România! Vei avea sarcina să te plimbi cu mine pe malurile Senei, cu copiii tăi, şi să-mi vorbeşti româneşte! Împreună vom constitui o familie mai mare, şi cu soţia mea! Eşti puţin şi militant, dar aici trebuie să-ţi dai şi un

doctorat! Vei constitui o legătură directă Franţa-România, unde vei comunica fără intermediari ce avem noi de comunicat! Şi reciproc, Ambasada României (sau partea României) va comunica direct fără intermediari, ce are de comunicat!" Ştiam de la tatăl meu că tatăl lui Reichmann, stabilit la Galaţi, de dragul României şi al unei românce, fusese o asemenea dublă legătură cu Franţa şi Anglia mai bine de două decenii; în 1940 sau 1941, când germanii intraseră în România îl contactase şi Gestapoul, care considerase că un Reichmann viu era mai important şi mai util decât unul mort (mai ales că mareşalul Antonescu nu admitea lovituri de forţă ale germanilor pe teritoriul României, cât mai rămăsese după ocupaţia din 1940). La 23 august 1940, Reichmann tatăl se afla la Arad; în vâltoarea luptelor de atunci de la Păuliş (în special) pentru Arad, dintre unguri şi elevii şcolii române de ofiţeri din Arad („Pe aici nu se trece!") nu puţini au muşcat ţărâna! Ungurii au fost opriţi după ce au cucerit Aradul; dar mai departe, încercând să treacă frontiera într-un automobil împreună cu cele două fete, un şofer român la volan, dintr-o confuzie probabil, Reichmann tatăl şi cele două fete fuseseră împuşcaţi de grănicerii români. Băiatul, rămas la Galaţi, scăpase şi fusese crescut de nişte rude. Dar să revenim la Paris. După câteva zile, profesorul Valentin Lipatti îmi spune (îmi amintisem de fratele lui, celebrul pianist Dinu Lipatti, rămăsese în Elveţia unde devenise profesor la Conservatorul de la Geneva), Valentin Lipatti fiind profesor la catedra de franceză de la Universitatea din Bucureşti şi fiu de moşier, deci om de încredere şi de cuvânt! „Uite ce facem; dumneata locuieşti la Magheru 35, în Blocul Atomiştilor; sediul UNESCO în România; unde eu mă întorc luna viitoare pentru o vreme, se află în Piaţa Romană la doi paşi de dumneata; dumneata te întorci acum în România şi ne întâlnim acolo, iar în două săptămâni pleci la Paris cu soţia şi copiii! De ce să pară plecarea la Paris o fugă?" Pe vremea aceea eram dispus să cred orice; pe Valentin Lipatti nu l-am mai văzut niciodată; la sediul UNESCO din Bucureşti am fost tratat cu o perfectă şi egală indiferenţă; întâmplător am aflat abia după vreo patruzeci de ani, când a murit Valentin Lipatti, că în ziua când îmi ceruse să mă întorc întâi la Bucureşti că „se aranjează totul mai bine de acolo", fusese avansat colonel de securitate, post onorabil şi de foarte mare răspundere, care adăugat la firea mai temătoare a lui Valentin L. îl îndemnase la o exagerată prudenţă; tot ca un semn al acestei exagerate prudenţe, vreo zece ani eu nu am mai primit nici o viză de plecare în afară de „Cortina de Fier". Mi s-a permis doar să trec prin Ungaria, Polonia şi chiar Germania de Răsărit, dar zece ani adio Franţa, Italia sau chiar Iugoslavia; se considera probabil că prea îmi luasem avânt; şi abia după ce ruşii m-au chemat de trei ori, am primit aprobarea să plec la Moscova. „Ca să vezi doar ce vor" mi s-a spus; trecuseră însă deja un număr de ani de la aventurile din Franţa! Dar să revenim la Reichmann. Când a aflat că mi s-a cerut să mă întorc mai întâi în România, mi-a spus: „Am impresia că nu o să ne mai vedem niciodată; poate, doar dacă voi trece eu prin România. Dar să mai facem o încercare; Comitetul pentru Energie Atomică Francez caută cercetători pentru Centrul nou înfiinţat de cercetare de la Grenoble; au clădit până şi locuinţe care stau neocupate, rămase la roşu; du-te acolo unde ai făcut cerere să mergi la Saclay (care este deja un oraş de peste 36000 de slujbaşi)! Grenoble rămâne încă nelocuit! Şi întreabă care sunt condiţiile de viaţă la Grenoble; la calificarea ta, te vor angaja imediat şi poate că Ambasada va ceda, ca să nu devii „un fugit" cum se exprimă ei!" M-am dus deci la Comitetul de Energie Atomică de la Paris; salariul la Grenoble : cam 4000 de franci .... ; în plus: locuinţă gratuită (fără chirie), încă la roşu; trebuia să spui unde vrei să se afle baia, bucătăria, robinetele de apă, intrările... ş.a.m.d. Nu plăteai în primii ani chirie, lumina, apa, gazele, abonament la preţ redus la restaurantul cantină; sora mea Ivonne, care venise în vizită la soţul ei la Parsi, mi-a spus: „Nu se poate! Ne întoarcem întâi în România şi pe urmă vom vedea!" Această soră a mea terminase medicina atunci când eu terminam politehnica; pe urmă făcuse „naveta" opt ani la Lehliu; abia după aceea dăduse examen din nou şi fusese angajată la Policlinica MAI; pe urmă fusese chemată la ministrul de interne, care îi spusese: „Policlinica MAI nu are director de ceva vreme; după

informaţiile noastre, dumneata eşti cel mai energic doctor din toată policlinica noastră; aşa că am să vă rog să primiţi, interimar să îndepliniţi nesalarizat şi funcţia de director al Policlinicii noastre, două trei luni! Lunile astea trecuseră de mult, dar interimatul nu se mai termina! Soţul ei, doctorul Chicoş, îşi dădea al doilea doctorat, la Paris, şi o chemase să viziteze Parisul; acum se întorcea în România şi voia să mă ia cu ea, pentru a se asigura că mă întorc!

Ţin minte câteva evenimente de la drumul de întoarcere; am renunţat la Lyon ca să ne oprim la Grenoble; totul era aşa cum îmi fusese descris; la Centrul de Cercetare care se organiza, lucra şi un fiu (din cei cinci) a profesorului de matematică F.I. poreclit „Bizeţ" după îmbrăcămintea apărătoare a ghetelor; Bizeţ (fizicianul) mi-a spus: „Vino, domnule, la Grenoble! Faci ce vrei primii doi ani, nu te întreabă nimeni de sănătate! Îţi alegi şi îţi finisezi locuinţa cum vrei! După primul an îţi iei automobil! Mai am şi eu cu cine schimba o vorbă în limba română! Şi cu cine să mă duc la masă! Să am şi eu un vecin! Că aici au de toate, au bani, şi case şi orice; numai cadre n-au!" Al doilea eveniment de pe drumul de întoarcere în România s-a întâmplat la Vengtimilia, în Italia, pe Coasta de Azur; m-am dus ca tot omul să mă rad şi să mă tund; frizerul, curios ca toţi sudicii, m-a luat la întrebări: „Dove e signore?" (De unde sunteţi?) „Signore e siciliano?" „La vostre lingua e un pocodiferente de la nostre d'Italia!" (Se ştie că siciliana este destul de diferită de italiana literară clasică, având şi cuvinte arabe şi o moştenire franceză ş.a.m.d. „Sunt din România!" I-am răspuns. „A! di Romagna!" L-am lăsat în evocarea lui (probabil că nici nu auzise de România) dar amintirea asta se suprapune cu o alta, o discuţie pe care am avut-o cu un preot italian: „Voi, rumeni, slavi..." La care am izbucnit eu: „Noi siamo latini!" „No se pote!" „Ma, se pote! Come se dice la cuesta?" şi i-am arătat fruntea.."Fronte!" mi-a declarat el. „În româneşte frunte!" i-am spus. „E cuesta?" „Manichia!" „În româneşte mănuşă" i-am zis. „E cuesta?" „Orrechia!" „În româneşte ureche!" am răspuns eu. „Ma la vostra lingua e molto latina!" a comentat preotul. „Cuaranti percente di antigua latina!" am completat eu... Dopo unii autori, în italiană, în italiană, solo 38% di lingua e latina!" L-am lăsat pe preot cu mirările lui, dar mi-am amintit discuţia mai târziu când tot cu un preot catolic, de data asta mai cult, căutam o limbă de înţelegere; eu nu vorbesc poloneza (e mai grea decât rusa, iar preotul nu voia să vorbească ruseşte din principiu). „Ma, io parlo latina", mi-a spus el. Aşa că el a vorbit în latină şi eu în româneşte şi până la urmă, într-o bună măsură, ne-am înţeles!. Cititorul crede, poate, că aceste relatări sunt în plus, dar ele arată totuşi şi care sunt limitele comunicării, ale lipsei de informaţii şi cum se poate trece peste ele.

La Viena nu ne-am mai oprit; din vagon am auzit un strigăt în româneşte: „Ajutor!" Am aflat pe urmă că în zona aceea aproape pustie a gării din Viena, în care oprise trenul nu erau nici peroane ca lumea, nici pază, nici lumină (eram deci în 1968!). Imprudentă, o doamnă mai în vârstă, românca, fusese foarte fericită când doi „hamali" îşi oferiseră „serviciile"; pe urmă, unul dintre ei îi apucase geamantanul prea voluminos pentru puterile femeii şi fugise cu el peste şine, iar celălalt îi pusese un cuţit în gat şi o ameninţase „Dacă strigi, te omor!" Femeia trecuse peste şine, şi abia după vreo jumătate de oră apăruse un paznic trezit din somn. Când am trecut prima oară prin Viena, cam la un deceniu după cel de-al doilea război mondial, Viena nu mă impresionase; un oraş aproape pustiu, în care se vedeau imprimate crunt realităţile celui de-al doilea război mondial, cu o populaţie mai mică decât cea a Bucureştiului, cu un Schonnbrunn gol în care vedeam destule elemente de decor, ca o butaforie! Viena nu mi se păruse acel oraş minunat despre care bucovinenii spuneau: „Bucureştiul e un sat mare care înconjoară un oraş mic unde e o capitală; nici măcar Budapeste nu e o capitală pe măsură; capitala e Viena, oraşul muzicii, oraşul imperial unde se iau deciziile şi în care se fac legile, oraşul luminii al Europei de Răsărit care a rezistat la două asedii ale turcilor pe care i-a învins, şi care a eliberat Ungaria, Transilvania şi Balcanii.

Ce m-a nemulţumit direct, ca român, la Viena, a fost când am descoperit a Kunsthistorisches Museum o mulţime de obiecte din aur, de la monede dacice (cosoni) la dubloni, imperiali, de la podoabe la căni din sau placate doar cu aur; în cele câteva mii de ani cât dacii au recoltat aur din Transilvania (California Antichităţii Europene) cu toate armurile aurite ale regilor traci aliaţi cu troieni pomeniţi în Iliada, cu tot dreptul regilor daci de a exploata aurul (minele) cu prioritate, romanii nu reuşiseră să jefuiască din Dacia decât câteva sute de tone de aur, după unii mai puţin de 300 sau 400 de tone de aur cu totul; cu toate acestea, finanţele romane se îmbunătăţiseră pentru decenii, împăratul Traian construise monumentala Columnă şi Forumul care îi poartă numele (şi ale căror ruine se pot vedea şi astăzi, încă monumentale!). În numai două sute de ani de stăpânire a Transilvaniei însă, austriecii reuşiseră să-şi însuşească peste 2000 de tone de aur, jefuind fără milă această cea mai bogată provincie a imperiului lor. Fusesem revoltat văzând cănile şi obiectele de aur făcute de meşterii saşi în Braşov şi Sibiu, şi împrăştiate prin toată Europa; nici astăzi nu este pentru mine o amintire plăcută şi mi se strânge inima când îmi reamintesc de acest jaf. Dar... istoria s-a scris, şi aşa va rămâne!

După ce ne-am întors la Bucureşti, sora mea s-a dus la ministrul ei şi i-a spus: „Eu nu vreau să devin funcţionar; eu vreau să rămân medic; un funcţionar uită în principiu jumătate din cunoştinţele de specialitate pe care le are în cinci ani; peste încă cinci ani uită jumătate din ceea ce îi mai rămăsese din cunoştinţele de specialitate pe care le avea; dacă nu îmi găsiţi un înlocuitor la postul de director, plec în reţeaua medicală civilă! După două luni s-a găsit şi înlocuitor şi lucrurile s-au liniştit.

Dar să revenim la activitatea mea din cercetare.

6. Despre măsurarea unei grosimi echivalente de cincizeci de miliardimi de metru (Ångströmi), am vorbit deja în introducerea acestei părţi; în esenţă am folosit fascicolul de electroni al unui microscop electronic cu care am bombardat depunerea metalică de pe un suport din material plastic; lovind stratul, electronii provoacă din partea atomilor depuşi emisiunea radiaţiei X caracteristică de fluorescenţă; măsurând intensitatea acestei radiaţii caracteristice se poate determina grosimea stratului depus. Am mers din aproape în aproape cu straturi tot mai subţiri (aceste straturi nici nu se mai văd, şi sunt până la urmă doar picături invizibile pe stratul suport).

7. Determinarea fără contact a volumului transportat de (sau pe) o bandă rulantă.

Ideea acestui brevet mi-a venit în timpul unui seminar cu anul V Ingineri Fizicieni, fiind provocat de un student să arăt cum s-ar putea măsura cu ajutorul radiaţiilor, fără contact, nu numai grosimile materialelor ci şi secţiunile şi volumele corpurilor, ca de exemplu al încărcărilor transportate de o bandă rulantă. Dacă transversal faţă de banda rulantă vom monta un şir de ansamble sursă de radiaţii (de o parte a benzii rulante) – detector (de cealaltă parte a benzii rulante (grosimea încărcăturii (materialului transportat pe banda rulantă) ne va fi indicată din distanţă în distanţă, realizând o imagine prin puncte a secţiunii materialului transportat pe banda rulantă; dacă după un timp Δt realizăm (măsurăm) o altă secţiune a materialului transportat pe banda rulantă (distanţată faţă de prima la distanta $v \cdot \Delta t$, realizăm pentru timpul $\Delta t_1 = n \cdot \Delta t$ o măsură a volumului unui trunchi de copac, atunci măsurarea va începe la semnalul dat de un detector cu celulă fotoelectrică, atunci când trunchiul trece (apare) în faţa unei linii sursă de lumină – fotocelulă, montată tot transversal dar deasupra benzii rulante şi se va încheia pentru trunchiul de lemn dat atunci când (după ce) trunchiul trecut (s-a terminat) prin faţa liniei sursă de lumină – fotodiodă (sau un alt element fotosensibil, deci sensibil la lumina folosită). Ideea a fost brevetată de către Serviciul de brevete al Politehnicii şi oferită serviciilor miniere. Unul din directorii de mină contactaţi mi-a spus: „Domnule profesor, crezi că eu sunt nebun să-mi aduc controale suplimentare în casă? Păi în momentul de faţă socotesc încărcarea benzii cu un sistem basculant şi raportez ce vreau eu! Dumneata îmi aduci mie un control suplimentar! Pe care nu- l mai pot minţi! Şi în plus, îmi iradiază personalul!” „Dar sursele sunt calculate ca să nu fie un pericol pentru personal şi vor fi

montate la distanţă! Numai semnalele vor circula!" „Da, dar personalul se va teme şi 1) sau va strica instalaţia, fără să deplaseze sursele de radiaţii, sau 2) va scoate sursele şi le va arunca!" Din păcate, avea dreptate! Cu vreo doi ani, mai înainte de ideea determinării volumului transportat de o bandă rulantă, construisem împreună cu inginerul Dănilă, un tip superdotat care fusese până atunci autorul a 36 de brevete privind circuitele electronice, care prin anii '90, deşi din cauza invidiilor era numai şef de lucrări, fusese ales direct decan al facultăţii de Automatică, construisem spuneam o instalaţie cu care, folosind o sursă slabă de radiaţii beta, măsuram grosimea unui strat de material depus pe un suport din plastic pentru a realiza diferite componente electronice: rezistenţe, condensatoare (capacităţi) ş.a.m.d. Temându-se de radiaţiile beta (pe care le opreşte şi un strat mai gros de carton), personalul fabricii în frunte cu vreo doi maiştri scosese din funcţiune instalaţia, pretextând că se defectează des!, dar nu scosese din instalaţie sursa de radiaţii beta şi nici nu deteriorase placa suport pe care era montată placa; cu un cuvânt, o acţiune haotică, produsă de o informaţie greşită (toate radiaţiile sunt periculoase! Produc cancer şi moarte etc. etc.) şi care a obligat direcţia fabricii de componente la măsuri disciplinare). În fine, ăsta era nivelul de cunoştinţe şi inteligenţă al acelui personal, în acele locuri şi în acele vremi. Brevetul determinării volumului transportat de o bandă rulantă a fost vândut (sau numai propus) de Politehnică în străinătate; mie mi s-a dat încă un salariu lunar ca recompensă un an sau doi; după care totul s-a înmormântat. Numai că după asta mă pomenesc cu un inginer ceh, care a venit special din ţara lui la Politehnică, pentru ca să mă întrebe dacă îi dau voie să folosească ideile din brevet la nişte mine din munţii Harz. I-am spus că acest lucru nu mai depinde de mine, că brevetul aparţine Politehnicii, şi că trebuie să se adreseze rectorului Voinea. Nu ştiu cum a procedat ulterior, eu mi-am dat consimţământul să folosească brevetul dacă Politehnica îi dădea voie, dar el mi-a spus că vrea să mă recompenseze şi direct, cu o vacanţă de trei săptămâni în Cehia, pe cheltuiala lor! I-am spus că fusesem deja de două ori la Praga şi prin Cehia; prima oară fusesem pentru câteva zile şi rămăsesem peste o săptămână, a doua oară ne-am spus (eu şi soţia) că stăm la Praga doar trei zile în drum spre Germania şi rămăsesem în Praga şi prin Boemia zece zile. „Aveţi o ţară foarte frumoasă!"i-am pus. „Dar şi ţara dumneavoastră e foarte frumoasă!" mi-a răspuns el. „La noi (adică la cehi) se ştie că micul Paris (adică Bucureştiul) este un oraş al grădinilor! Puteţi să mi-o dovediţi?" Aşa că am plecat de la grădina Politehnicii (din Grozăveşti), am străbătut apoi Gădina Botanică, am traversat Dâmboviţa către grădina Venus (Opera) şi de aici am ieşit la Cişmigiu, la hotelul unde locuia. După ce s-a întors în Cehia, inginerul meu ceh mi-a trimis invitaţia promisă: trei săptămâni în Boemia pe spezele statului Cehoslovac. Şi aici intrăm în partea ciudată a problemei: partea română nu mi-a dat aprobarea să plec! Aşa o persoană preţioasă eram, şi aşa era o nevoie de mine încât nu puteam să mă duc în Boemia pe socoteala cehilor! Şi cine se opunea? Cred că din cei trei şefi de la catedrele de fizică din Politehnică, doi dăduseră referate negative (de care eu nu trebuia să aflu!) ca să nu mi se aprobe plecarea! Motivaţie: o să fugă în Vest, e aşteptat în Franţa ş.a.m.d.... Cât rău şi câte rele nu poate face invidia! Atât despre măsurarea volumului transportat de o bandă rulantă.

8. <u>Determinări de masă de substanţe plecând de la radiaţia emisă de acestea</u>

Această aplicaţie a rămas secretă timp de peste 40 de ani, interval de timp pentru care eu jurasem că voi păstra secretul. De ce secret? Pentru că plecând de la instalaţiile de detecţie cu care determinam prin spectrul de radiaţii emis prezenţa izotopilor radioactivi, reuşisem să-mi imaginez o metodă pentru a determina, prin măsurarea dozei de radiaţii emise, şi masa de substanţă care emite acea doză de radiaţii într-un interval de timp dat. În ce constă ideea? Genială, în fond, dar faptul că îmi aparţine pe de-a întregul şi toată lumea mi-a spus că era convinsă că „nu se poate ca plecând de la un spectru de radiaţii, fie el şi caracteristic, să determinăm şi masa de substanţă radioactivă care o emite. Şi totuşi se poate! Cum am procedat? Şi aici fără sprijinul colegilor emu nu aş fi realizat mare lucru; dar creierul care a gândit realizarea a fost al meu, şi lăsând la o parte falsa modestie, ideea determinărilor a fost genială. Mai întâi, doctorul Furnică (eu îi

spuneam în glumă doctorul Termită) şeful laboratorului de studii şi cercetare asupra efectelor nocive ale radiaţiilor (cu care am scris împreună o carte intitulată „Radiaţiile nucleare, protecţia omului şi a mediului” de George Ionescu, Gheorghe Furnică; această carte care a apărut la Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică în două ediţii de mii de exemplare, s-a vândut în câteva zile de fiecare dată), încheiase contractul de determinare a poluării Dunării şi a solului României la IAEA (International Agency for Atomic Energy) de la Viena, care ne-a finanţat împreună cu Ministrul Sănătăţii cumpărarea celui mai grozav analizor cu 9000 de canale de la firma Canberra, eroul acţiunii fiind de data aceasta doctorul Andreescu, secretarului Ministerului Sănătăţii timp de decenii. Acest domn Andreescu era un om plin de energie, bolnav de inimă, mare realizator şi mare fumător (fuma ţigară de la ţigară); a murit în timpul unui congres de luptă împotriva poluării cred, ţinut la Braşov, când i-a pleznit inima în câteva bucăţi. Lista se continuă cu doctorul farmacist Rădulescu, şeful grupului de farmacişti pentru cercetare al Ministerului Sănătăţii, care avea sediul în Piaţa Galaţi, unde se studia poluarea radioactivă, dar şi metodele de determinare a Uraniului 235, cel mai grozav exploziv atomic. Şi era unit prin aceste trei grupuri, de la Politehnică unde aveam acces la marele calculator, chimiştii de la Institutul de Igienă, farmaciştii de la grupul de cercetare pentru radiaţii al militarilor şi în plus un grup de cercetători de la IFA care studia spectrele radiaţiilor gamma şi mai studia şi ce întreprindeam eu şi grupurile cu care lucram (controlul de spionaj intern, gen 0215!) se întrepătrundeau la studiul poluării şi al minereurilor de uraniu, thoriu, metale rare şi aşa mai departe.

Ideea care mi-a venit mie a fost următoarea: Care este cel mai bine cunoscut spectru de radiaţii al unui izotop radioactiv? Fără îndoială, spectrul Ra 226 (Radiului 226) din familia Uraniului, care spectru are vreo sută de linii gamma (adică emite vreo sută de tipuri de radiaţii gamma de energii foarte bine cunoscute, cu posibilităţi de producere foarte bine cunoscute; dacă am realiza un etalon folosind Ra 226 şi am înregistra pentru o durată de timp dată cuantele de radiaţii gamma emise, acestea puse pe o diagramă ar constitui o legătură cu cantitatea (masa) de izotop radioactiv emiţător; am putea realiza o curbă de etalonare între energiile radiaţiilor gamma şi masa de izotop radioactiv emiţător; dacă acum am considera în locul probabilităţii de emisie reale a unei cuante gamma de o energie dată de către Radiu o probabilitate de 100% (de exemplu, ştim că linia cutare de atâtea sute de kiloelectronvolţi este de 34%; în locul numărului de cuante (determinat experimental în timp de atâtea ore) vom socoti un număr de 100/34 ori mai mare, este ca şi cum probabilitatea de emisie a acelei linii va fi de 100% pentru toate liniile emise de Ra 226, va rezulta o diagramă număr de cuante timpul Δt, în funcţie de energia fiecăruia dintre ele; dar ştim că fiecare cuantă emisă corespunde dezintegrării unui atom radioactiv, iar în timpul Δt se dezintegrează atâţia atomi radioactivi; numărul egal cu constanta radioactivă de înmulţit cu numărul de atomi radioactivi şi cu timpul de înregistrare îmi va da numărul de cuante produse. Izotopul Cobalt 60 emite de exemplu două linii gamma având energiile de 1,17 şi 1,33 megaelectrovolţi; cu probabilităţile de emisie (p_1 şi p_2), înmulţind numărul de cuante gamma înregistrate în timpul Δt la fiecare linie cu factorii $1/_{p1}$ şi $1/_{p2}$ este ca şi cum am considera că fiecare linie are probabilitatea de producere de 100%, dar asta corespunde cantităţii de substanţă radioactivă prezentă în probă... Şi iată cum curba de etalonare număr de cuante înregistrate se transformă într-o curbă de etalonare masă de izotop radioactiv în funcţie de energia cuantelor emise; dacă în spectrul înregistrat am liniile de 1,17 şi 1,33 MeV am 60-60; dacă am linie de 140KeV am K40 (potasiu 40) şi aşa mai departe. Suprafeţele de sub fotopic corectate prin aducerea (corectarea) probabilităţii de emisie la 100% corespund acum maselor (cantităţilor) de izotop radioactiv existente în probă! Etalonul de Radiu 226 a fost realizat de chimişti şi farmacişti sub forma unui cilindru din material inert din punct de vedere radioactiv, dar corespunzând prin dizolvarea unei cantităţi de 1 milicurie de Ra 226 geometriei de măsurare a probei de nămol din sedimentele Dunării, nu emitea însă liniile de radiaţie corespunzătoare poluării radioactive. Probele de nămol din Dunăre au fost preparate prin

diferite procedee, plecând de la ideea că lanţul trofic este următorul; algele fixează izotopii radioactivi aduşi în Dunăre de apele de răcire ale celor 12 reactori nucleari din Munţii Pădurea Neagră din Germania Federală; cu aceste alge şi plante acvatice se hrănesc peştii; cu aceşti peşti, alţi peşti, animale şi oamenii; peştii mor, cad la fundul apei şi se transformă în mâl şi în nămol care corespund celor aduşi în Dunăre de izotopii din apele de răcire ale reactoarelor nucleare, deci poluării radioactive. Cei de la Viena ne întrebau mereu cum am determinat aşa de precis cantităţi atât de mici de substanţă, dar noi tăceam şi nu dădeam niciun răspuns; fişele de comunicări tehnice ale României de la IAEA, cu numerele 119, 219, 319 ş.a.m.d. erau deosebit de precise dar nu se ştia cum au fost făcute. Nu am publicat nimic vreodată în legătură cu ideile, metodele şi tehnologiile folosite; nu am brevetat niciodată nimic pentru că odată brevetate, metodele sunt ale lumii întregi, nu mai aparţin ţării tale. Marile Companii Internaţionale au prostul obicei să mai adauge două şuruburi la aparatul construit de tine, şi pe urmă plătesc încă 5000 de dolari ca să breveteze „noul” aparat, ca fiind aparatul lor. În faţa acestor rechini un particular sau o ţară mică sunt fără apărare. Cine va mai da încă 5000 de dolari pentru un nou brevet? Iar brevetele sunt luate pe şi în numele unor avocaţi, persoane particulare sau a unor anonimi neica-nimeni şi folosite, dacă este nevoie, la momentul oportun. Un exemplu: instalaţia de foraj până la 3000 de metri adâncime proiectată şi construită în România a fost copiată şi reprodusă în China în sute şi mii de exemplare, vândute în toată lumea ca instalaţie de concepţie chineză; le-a zis cineva vreodată ceva? Insulina a fost descoperită de doctorul român Paulescu, care lucra la Paris, dar Premiul Nobel pentru descoperirea insulinei a fost atribuit unor canadieni; profesorul Hulubei a descoperit spectrometric un nou element, pe care l-a denumit „Moldaviu”, dar Premiul Nobel a fost dat unor francezi care l-au separat (se pare!) chimic şi redenumit „Franciu”; cunoscând aceste cazuri şi multe altele de acest gen, nu am mai brevetat nimic în legătură cu această metodă, gândită de mine şi realizată împreună cu colegii mei; dacă cititorul obişnuit nu a înţeles mare lucru din metoda descrisă de mine mai înainte îmi cer scuze, dar îi reamintesc că nu poţi înlocui anii de facultate, patru sau cinci câţi sunt, şi o activitate de cercetare de câteva decenii, cu câteva file de memorii dintr-o autobiografie, oricât ar fi de binevoitor autorul acesteia. Am descoperit izotopii de dezintegrare ai Uraniului 235 sau ai Uraniului 238 trimişi în Dunăre până la nămolul din dreptul Olteniţei; Delta încă nu era poluată; am descoperit că apele minerale sunt radioactive cu activităţi de până la 6-7 picocurie, ceea ce, poate, le face mai eficiente; dar până pe la 10 picocurie la litru aceste activităţi radioactive nu sunt, se pare, periculoase; am mai descoperit că există zone de poluare în care legumele sunt foarte slab radioactive; fanaticii antipoluare radioactivă le-ar arunca, dar natura este, se pare, mult mai înţeleaptă şi mai adaptivă; instalaţiile noastre de teren au pus în evidenţă(a treia ţară din Europa, după Suedia şi cam o dată cu Polonia) dezastrul de la Cernobîl, când un reactor energetic de plutoniu a fiert efectiv zona activă a reactorului care funcţiona pe bază de plutoniu 239 aruncând în lumea largă sute de tone de material radioactiv; gurile afurisite au cobit că multe decenii (sau poate secole!) viaţa animalelor mari nu va fi posibilă la Cernobîl şi în zona poluată, dar după vreo trei decenii, unele animale au reapărut în zonă, mănâncă plante parţial radioactive, rod lemnul şi servesc de hrană altor animale; pe lângă bacterii, viermi şi animale mai simple, ca şi la Bikini unde s-au efectuat explozii nucleare experimentale, au reapărut mai întâi şobolanii şi şoarecii, ciupercile, pe urmă mistreţii şi lupii, plantele au devenit uşor radioactive dar animalele sălbatice le mănâncă; încă un miracol al naturii? Deci, nu e bine să ne grăbim cu aprecierile şi deprecierile. Cum i-a spus Ciu-En-Lai, al doilea erou al Chinei moderne după Mao unui reporter, care îl întrebase ce părere are despre evenimente recente, ca războiul chino-indian, relaţiile cu Coreea şi altele: Sunt abia vreo două decenii de la aceste evenimente: trebuie să mai aşteptăm cel puţin vreo suta de ani! Dar să revenim la studiul poluării şi studiul minereurilor de Uraniu şi thoriu pentru aplicaţii paşnice şi mai puţin paşnice, poate militare. Într-o seară, spre surprinderea mea, domnul Rădulescu, un distins

şef al grupului de cercetare pentru farmacie al Ministerului Sănătăţii, ne opreşte (era trecut de opt seara; aplicaţiile speciale le făceam seara târziu), scoate şampanie şi pişcoturi şi ne invită să toastăm; „Vom sărbători, ne-a spus, coincidenţa rezultatelor noastre, obţinute cu ideile considerate năstruşnice ale domnilor George Ionescu, Gheorghe Furnică şi ale tuturor, cu rezultatele obţinute la IFA-Măgurele, în laboratoarele de spectrometrie gamma de la etajul doi al reactorului nuclear de acolo, cu o precizie mai bună de cinci la sută, coincidenţă obţinută prin efectuarea continuă de cercetări în paralel de spectrometrie gamma cu cercetările efectuate de noi!". Am toastat, ne-am bucurat, dar m-a şi mâhnit lipsa de încredere în capacitatea noastră de a gândi, a lucra şi a realiza, după un set de idei care deschidea noi orizonturi, pe care ei nu au fost foarte capabili să le descopere. Pe de altă parte, m-am bucurat că se recunoscuse metoda de măsurare prin calibrare în doze de radiaţii a instalaţiilor gamma imaginată de mine, fiindcă reprezentam România, ţara noastră, la IAEA la Viena şi pe plan internaţional, şi aceste măsurări „în paralel" la care lucraseră poate mai multe laboratoare, ne asiguraseră de corectitudinea rezultatelor. Ce se întâmplase? Soţia lui Cojocaru Viorel, fizician care lucra în laboratoarele nucleare de spectrometrie gamma de la Măgurele-Reactor, soţia lui deci, era farmacistă şi lucra cu domnul Rădulescu, şeful farmacist din Piaţa Gemeni; împreună trimiteau probe şi rezultate ca să mai fie verificate o dată, la Măgurele; coincidenţa acestor măsurători efectuate după metode nonconformiste cu o precizie mai buna de 5% cu rezultatele obţinute prin metode mai „clasice" de noi în Piaţa Gemeni, era o garanţie că nu greşeam, şi din acest punct de vedere, admisibil şi de înţeles; dar de ce pe ascuns? Mă verificau şi pe mine? Spuneau că şi armata (care folosea şi ea rezultatele noastre) ceruse o dublă verificare; posibil. Am resimţit, cum era şi normal, un dublu sentiment: de satisfacţie şi de părere de rău. Se pare că aşa e în viaţă: fiecare mulţumire să fie dublată şi de oarecare amărăciune. Cum spunea un glumeţ: Aşa e şi în fotbal!

Am părăsit aceste preocupări prin 1980, cam după cutremur; Institutul de Igienă a considerat că poate continua cercetările şi singur; şi-au cumpărat un calculator mare; au angajat personal şi au trecut la studiul sistematic al poluării radioactive a României. Cu datele privind poluarea radioactivă a României au fost umplute patru fişeturi, pe urmă, după „loviluţie", un contabil zelos a declarat că „va recupera fişeturile" şi după moartea doctorului Furnică a aruncat toate datele privind poluarea radioactivă a României timp de câteva decenii. Asemenea date, ceva mai sărace, se mai găsesc doar la Institutul Politehnic, dacă nu cumva se va fi găsit şi aici vreun zelos... Cu aceste date s-au obţinut grade didactice, comunicări şi... comentarii! Ce m-a deranjat însă cel mai tare au fost cererile de a mări cu precizii mergând până la 10^{-14} grame de substanţă radioactivă morcovii, varza şi cartofii... pentru familia Ceauşescu şi ... alţii! De parcă s-ar fi pregătit să trăiască veşnic. Şi m-am gândit: Cine ştie cum o să sfârşească ăştia!.. Şi s-a văzut la execuţia din '89! Prin 1980 însă m-am retras din contractele de studiu ale poluării; acum puteau funcţiona şi fără mine! Am declarat că am prea multe preocupări şi alte teme de cercetare. Mă deranja şi faptul că veneau fel de fel de indivizi neaveniţi şi-şi băgau nasul (sau cel puţin încercau) în dosarele mele (în afară de cele din cadrele legale n-am avut niciodată secrete; e mai comod!

9. Şi acum o ultimă temă de cercetare: <u>Străpungerea prin scurtcircuitare a cablurilor</u> <u>electrice subterane</u>; dizolvă ele, fără să ne dăm seama, apă? Un coleg de la energetică m-a rugat să îl ajut, preluând parţial o temă de mare importanţă practică; se străpung cablurile subterane pentru că ele dizolvă, fără să ştim, în cantităţi infime, apă? Problema este de mare importanţă în energetică, fiindcă un cablu odată scurtcircuitat, trebuie înlocuit, ceea ce presupune localizarea străpungerii, săpături pentru scoaterea şi înlocuirea părţii scurtcircuitate, încercări de testare, măsuri de asigurare etc. Până la urmă, ducându-mă la noul Institut pentru Aplicaţiile Radiaţiilor de la Măgurele Bucureşti, am constatat, după ce m-am sfătuit cu noii mei colegi mai tineri de acolo, că unica metodă utilizată pe teren pentru a verifica dacă un cablu poate reţine apa (şi deci se poate

scurtcircuita) era efectuarea unor măsurători în infraroşu cu unde cu lungimi de undă de 10200 Å, ş.a.m.d. Concluzia generală a cercetării a fost una negativă: cablurile subterane nu se scurtcircuitează (străpung) pentru ca se reţine apă, ci din alte numeroase şi aparent neînsemnate cauze. Ce m-a impresionat însă în modul cel mai plăcut a fost faptul că majoritatea noilor şefi din cercetare, bine pregătiţi şi siguri pe ei, a fost faptul că erau aproape toţi foşti studenţi de la grupele de ingineri fizicieni instruiţi, pregătiţi şi educaţi de mine şi colegii mei, care acum la rândul lor, conduceau munca de cercetare. Unul mi-a spus: „Mai ţineţi minte ce scria cu litere de 15 centimetri în laboratorul dumneavoastră, când ne cereaţi să realizăm fiecare câte un aparat pentru examenul final de licenţă ca inginer? M-am prefăcut că nu-mi aduc aminte. „Să vă reamintesc eu”, mi-a spus fostul meu student: „Cum nu se poate face un lucru ştie orice prost!”, şi mai jos: „Tu, descurcă-te!”.

Şi acum, ieşim din domeniul cercetării ştiinţifice şi intrăm în domeniul ştiinţifico-fantastic. Mi s-a cerut să fac cercetări să mă pronunţ asupra unor ipoteze sau să iau parte la cercetări:

1) Asupra aurelor corpurilor. Voi reveni.

2) Cum se îmbolnăveşte o cultură de microbi (bacterii) de la alte culturi de microbi cu care nu se află în contact (deci de la distanţă). A explicat că trebuie să admitem existenţa unor câmpuri biologice care transmit un anumit tip de informaţie cu valoare biologică, şi acest câmp provoacă îmbolnăvirea unei alte culturi, aflată într-un alt vas şi în altă stare; acest tip de câmp, să-i zicem biologic doar pentru a exprima ideile, este vinovat de multe fapte; guvernează metabolismul, adică schimbul necontenit de energie, de substanţe şi de informaţie dintre corpul viu şi mediu; dintre două sau mai multe corpuri vii; fenomenele de creştere; fenomenele de reproducere; zborul păsărilor în stol şi mişcarea peştilor în bancuri; la un nivel superior este legat de fenomenele de producere a instinctelor, dragostei, emoţiilor şi a unor fenomene psihice la om şi animale; acest câmp biologic poate explica multe lucruri; el este studiat de mult timp, iar vrăjitorii şamani ştiu mai multe lucruri despre toate aceste lucruri decât poate admite şi cuprinde filozofia noastră actuală a ştiinţei.

3) Anumite cercuri, să le spunem speciale, ştiinţifice sau de informaţii, ştiau că în Rusia se făceau experimente de transmitere a unei informaţii de la Moscova la Leningrad prin intermediul unor oameni cu proprietăţi neobişnuite, aduşi într-o stare apropiată de starea numită impropriu de catalepsie în sistemul linie-punct (ca în alfabetul Morse); să zicem că cel de la Moscova era „excitat” într-un mod special într-o stare de emisie, poate electrică, să-i zicem stare punct; această stare era înregistrată de un alt om, aflat la Leningrad, la 700 de kilometri distanţă, fără ca între cei doi să existe vreun fir de legătură sau vreo altă comunicaţie. Am mai scris undeva că la diferite autorităţi, să zicem militare, medicale sau de securitate, existau ofiţeri care erau de fapt oameni de ştiinţă calificaţi care se ocupau de una sau de mai multe clase de asemenea fenomene, să le zicem mai rare, dar popular numite miracole, minuni sau ciudăţenii; spre exemplu o anumită rusoaică, să-i zicem Nina K., putea mişca anumite obiecte numai prin puterea gândului şi a privirii; dintre cei care se ocupau de asemenea fenomene făceau parte spionul ofiţer supradotat Pavel Coruţ, viitorul general Streinu, autor al câtorva cărţi despre asemenea fenomene şi mulţi alţii. Vulgul neinformat, slab educat şi pus pe bârfă, consideră că aşa zisa Securitate, cum era poreclită popular şi această parte a elitei ştiinţifice speciale, îşi închipuia Securitatea compusă doar din turnători, miliţieni abuzivi, torţionari şi călăi; în realitate nici unul din ofiţerii şi oamenii de ştiinţă care constituiau această elită nu se ocupa de asemenea activităţi pe care le exacerba o imaginaţie populară bolnăvicioasă. Să dăm un exemplu: războiul meteorologic... La vârf, se certau politicienii între ei. Şi deodată, în localităţi din nordul ţării, în Maramureş sau Bucovina se produceau inundaţii catastrofale, ploua necontenit două sau trei zile cu câte o sută de litri pe metru pătrat, apele unor râuri creşteau cu doi sau trei metri şi toată lumea se ruga lui Dumnezeu să înceteze. În

realitate, în regiunea de frontieră (s-a observat că perturbaţiile acestea nu se produceau la distanţă mai mare) acţionau o serie de dispozitive, să le spunem tunuri energetice, sau laseri de mare putere, sau acceleratoare de particule care produceau un jet sau fascicul de particule sau de radiaţie care produceau ionizarea atomilor din regiunea vizată, producând ionii care acţionau ca nişte centri de condensare pentru moleculele de apă, şi de aici ploile, inundaţiile şi dezastrele: Acelaşi lucru se petrece când se însămânţează într-un nor ioni de iod, sau se iradiază o zonă cu anumite radiaţii laser. Influenţează asemenea iradieri oamenii sau animalele? Sigur că da! De ce în regiunea de frontieră, sub 150 de kilometri? Pentru că la distanţă mai mare fenomenele se petrec numai cu un consum uriaş (imens!) de energie. Pot fi atacaţi prin iradieri psihice la distanţă conducătorii şi personalităţile politice, pot fi ele „scoase din uz”? Se pare că da şi există şi o clasă de fenomene bio-fizico-psihice care presupun existenţa unor câmpuri (fascicole de exemplu) specifice, care se folosesc deja, şi împotriva cărora (pentru apărarea personalităţilor) se folosesc mijloace specifice (persoane cu proprietăţi speciale, aparatură electronică specifică, şamani, medici, psihiatri şi tot tabloul; vulgul vede acolo doar minuni, miracole şi fenomene divine; desigur, ştiinţa are şi părţi mai ascunse, se ocultează anumite cunoştinţe, farseurii şi escrocii se laudă cu ceea ce de fapt încă nu a fost realizat, dar eu numesc toată această vânzoleală intrarea în domeniul ştiinţifico-fantasticului.

3. Astfel, eu sau alţi fizicieni, am fost întrebat cum se poate comanda la distanţă (agresa, de fapt) prin intermediul unei persoane sau al unui aparat, psihicul unui om politic, conducător, adică provoca o hipnoză la distanţă, sau un fenomen de îmbolnăvire ca acela cu microbi aflate în aceeaşi încăpere, dacă se poate trimite un fascicul liber ca să iradieze o anumită ţintă la distanţă; dacă se poate trimite o radiaţie care să distrugă statul major al unei armate, sau un sabotor spion; iată de ce se dezvoltă şi metodele de asigurare a securităţii instalaţiilor (centrale electrice, baraje), aparaturii şi oamenilor importanţi. Fenomenele psihice nervoase şi parapsihice sunt însă doar slab cunoscute şi încă şi mai puţin utilizate! Vor mai trece multe decenii şi secole până când vor fi folosite aceste fenomene socotite acum de domeniul miracolului. În ce mă priveşte, nu m-am împăunat niciodată cu asemenea realizări sau cunoştinţe, dar în lecţiile mele introductive la cursurile de fizică pe care le-am ţinut, vorbeam şi despre câmpurile de radiaţii biologice, parafizice şi parapsihice, despre câmpul bio-fizico-psihic, despre aceste clase de fenomene ale naturii vii şi nevii care constituie pentru oamenii neavizaţi miracole şi minuni. Nu mi s-au reproşat niciodată aceste prezentări şi clasificări de la cursurile mele introductive, dar mi s-a cerut permisiunea de a le înregistra, ceea ce am admis cu plăcere, cu condiţia de a mi se da şi mie o copie, pentru a o folosi şi a-mi clarifica gândurile. Probabil că printre cei veniţi suplimentar la aceste lecţii erau şi curioşi, agenţi informatori şi entuziaşti. Şi acum o paranteză. Colegul meu Marin Ivaşcu, fizician, numit director (general! director, frate!) al Centrului de Cercetări Atomice de la Măgurele şi pentru o vreme şi vicepreşedinte al Marii Adunări Naţionale, a descoperit că eu eram şi profesor la Casa de Cultură. Fiind rugat să ţină el cursuri pentru elevii ofiţeri de la Academia (Şcoala) Ministerului de Interne, nu mai apuca să-şi ţină cursurile, fiind prea solicitat (ocupat) şi îmi telefona: „George, du-te şi ţine-mi cursul la ofiţeri! Apărarea Anti-Atomică!” sau „Bomba cu hidrogen”, aşa încât mă duceam la Casa de Cultură unde erau adunaţi uneori câte 600 de elevi ofiţeri într-o sală, cărora le prezentam tema cerută. Aceste cursuri aveau şi partea lor bună, fiindcă din aceste înregistrări efectuate de personalul M.A.I. cu multă bunăvoinţă la ordinele comandantului Casei de Cultură, colonelul (viitor general) Lungu, am scris împreună cu Marin Ivaşcu cartea „Fizica şi Problemele Energiei”, cam de 150 de pagini, din care prima parte, privind diferitele fenomene din care se scot informaţii şi energiile uzuale, a fost scrisă de mine, dar 50 de sutimi tratând Centrala Nucleară de la Cernavodă şi o serie de Probleme Specifice României au fost scrise foarte conştiincios de Ivaşcu, el având surse mult mai extinse de informare; cartea a fost scoasă în 10000 de exemplare şi s-a epuizat

imediat, eu însumi trebuind să apelez la o librărie pentru a obţine câteva exemplare pentru a le dărui (cartea nu şi-a pierdut actualitatea şi poate fi găsită uneori în bibliotecile publice).

Obişnuiam, în ultimele decenii în care am mai predat cursuri la Politehnică, să prezint în penultimele lecţii Reactorii Nucleari, Acceleratoarele de Particule, Laserii şi Armele (Aplicaţiile militare respective), Arma (Bomba) Atomică şi Arma (Bomba) Termonucleară, Bomba Cu Neutroni, puţină Astrofizică şi să dau note scrise ca de obicei. Amfiteatrul se umplea la maximum cu studenţi, vizitatori (fetele îşi aduceau chipurile prietenii, care mă înregistrau, dar mie îmi făcea plăcere fiindcă rolul unui profesor universitar este şi acela de a face o sinteză a cunoştinţelor (mai recente!) din timpul vieţii sale. Consideram şi atunci, şi consider şi acum, că un profesor care nu reuşeşte să se facă înţeles este un non-sens; într-un fel prezinți o lecţie unor elevi de liceu, şi cu totul altfel unor studenţi de anul cinci, sau, ca inspector, unor educatoare. Astfel, în urma unor prezentări la o Adunare a Societăţii de Fizică din România, la care au asistat întâmplător şi câteva persoane sus-puse (ministrul Educaţiei, doi membri ai Comitetului Central, un Academician) ş.a.m.d., plăcându-le stilul meu de prezentare direct, dar la nivelul asistenţei, despre pericolul atomic, armele nucleare şi atâtea subiecte incendiare inclusiv parapsihologice, am fost declarat „Agitator al Comitetului Central” şi solicitat să plec de la Politehnică la dispoziţia Comitetului Central al Partidului, ceea ce am declarat că nu se poate, eu fiind slujbaş credincios al Politehnicii! „Ce aţi zice dacă câinele dumneavoastră v-ar părăsi, fugind la alt stăpân?” le-am spus. Şi m-au lăsat să slujesc în continuare la Politehnică.

Să revenim însă la <u>domeniul cercetărilor ştiinţifico-fantastice</u>.

4. şi 5. Am fost solicitat să fac cercetări despre modul în care 4. Pot fi electrocutaţi soldaţii din echipajul unui tanc şi 5. Cum pot fi iradiaţi soldaţii din echipajul unui tanc. Am răspuns că soldaţii din echipajul unui tanc pot fi electrocutaţi în acelaşi mod în care se electrocutează o spălătoreasă care uită să lege maşina de spălat electrică cu o bornă la pământ, dar în cazul unui tanc, vehicul care este în mişcare, se poate folosi doar producerea unei zone cu proprietăţi electrice; consumul de energie este într-atât de mare încât procedeul devine absolut neeconomic; problema îmi fusese pasată de colegii de la Energetică, dar nici eu nu voiam să fac cercetări cu rol de călău, deşi pentru apărarea patriei mele aş face orice; dar oare nu aşa se justifică toate crimele, prin bune intenţii? Autorităţile s-au mulţumit însă cu această explicaţie şi m-au lăsat în pace; un prea mare consum de energie!

6. Soţul unei colege a soţiei mele, inginerul Alexan, lucra la CNŞT (Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie). Îi fusese adusă din Anglia în care se prezentau fenomenele de Poltergeist produse de un domn numit Menard sau Manning (nu mai îmi aduc bine aminte) adică fenomenele de distrugere a instalaţiei electrice produse în special de persoane tinere când nu pot suferi un vârstnic, sau o situaţie: se sparg becuri, zboară pietre pe culoare, se văd umbre (stafii), se produc imagini de groază, hipnoză, visuri anapoda şi catalepsii. Asemenea fenomene există, dar nu pot fi (încă) explicate. Unii neagă existenţa lor (e cea mai comodă atitudine); alţii declară fenomenele ca iluzii sau chiar minuni; cred că nu putem afirma că asemenea fenomene nu există, aşa cum se neagă şi existenţa stafiilor, strigoilor, vampirilor, fantasmelor şi aşa mai departe. Fenomenele continuă însă să se producă, tot ciudate, şi încăpăţânate; alte sute şi mii de ani, cu toată negarea existenţei lor. În ce mă priveşte, mi-am declinat competenţa, explicând că eu sunt fizician, adică pot încerca să explic fenomenele fizice, nu posibilitatea producerii fenomenelor parafizice sau mai grav, a celor parapsihice; cred că vor mai trece secole şi multe mii de cercetători şi zeci de institute de cercetare vor trebui să se ocupe de aceste fenomene, înainte de a ne putea exprima vreo părere. În fond, nu ştiu deloc ce face

un şaman în timp ce intră în transă, nici în ce stare ajunge, nici ce face de fapt; dar faimosul scriitor rus Soljeniţăn, fost căpitan de artilerie în armata rusă (autorul cărţii „Arhipelagul Gulag”, laureat al premiului Nobel) fusese condamnat la şase ani de lagăr pentru că ceruse democratizarea sistemului sovietic, se îmbolnăvise de cancer după cinci ani de lagăr şi fusese eliberat din lagăr, considerându-se că mai are doar câteva luni de trăit. El plecase în Siberia, unde un şaman (sau mai mulţi) îl vindecaseră de cancer, în pofida diagnosticului doctorilor şi al medicinii oficiale. Existenţa unei ştiinţe şi a unor cunoştinţe paralele cu cele oficiale nu poate fi negată; pieile roşii din America (numite impropriu, dintr-o eroare, indieni) cunoşteau procedee de anestezie cu mii de ani înainte de era noastră; dovadă, craniile trepanate ale unor mumii din Anzi[†]; chinina, care vindecă malaria şi frigurile erau cunoscute de vechii incaşi; spaniolilor le-a fost făcută cunoscută de către o prinţesă incaşă crescută de soţia unui guvernator spaniol, căreia îi devenise fiică adoptivă, care îi salvase viaţa. Există o medicină antică şi o medicină greacă şi clasică antică, ale căror procedee eficace erau cunoscute probabil din epoca bronzului, dacă nu chiar din neolitic. Pot fi vindecate unele boli prin hipnoză? Se poate trata cancerul prin procedee de tămăduire? Se pare că în anumite cazuri, da! Există o putere a vrăjii şi a blestemului? Cred că da, dar numai în anumite cazuri; şi aici există şi cazuri de imunitate; anumite persoane nu pot fi nici hipnotizate nici influenţate; în unele cazuri (rare) credinţa (şi rugăciunea) vindecă; în alte cazuri, produce nebunie. Să negi totul în bloc este foarte comod, dar şi foarte nepractic şi nefolositor. În ce mă priveşte, am făcut doar două experimente pe care le pot considera din domeniul parapsihologiei: Un experiment cu bagheta (asemănător cu cele cu ramura de alun) şi cele privind aurele corpurilor. Să începem cu baghetele.

7. Căutarea apei sau a minereurilor sau a unui anumit lucru cu ajutorul unei ramuri de alun, sau a unui pendul se numeşte radiestezie; în minerit (în evul mediu) rebdomanţie. Se zice că aceste tehnici ar putea fi folosite şi pentru a detecta anumite boli ale organelor interne. Armatele unor state aveau desemnat (alocat) un radiestezist la fiecare batalion, însărcinat cu găsirea apei. Nu se ştie precis când a fost descoperită această tehnică, dar ea este străveche, cel puţin dinainte de Evul Mediu. Nu toţi oamenii pot învăţa procedeele radiesteziei dar, un procent, după unii cam de 10% din cei ce încearcă, poate. S-a întâmplat că pe când mă apropiam de 40 de ani, deci prin anii 1970, s-a ţinut la Brăila o Consfătuire pe probleme de educaţie şi învăţământ la care am fost delegat să iau parte; simultan se ţinea acolo un Congres al Societăţii de Parapsihologie, aşa încât hotelurile din oraş erau suprapopulate, iar eu am fost rugat să împart camera pe care o ocupam cu un distins ofiţer de marină, care comandase diverse nave, inclusiv unul din petroliere noastre uriaşe (peste 100 000 tone deadweight). Dânsul folosea atât pendulul, cât şi două sârme în formă de L, pe care le ţinea în poziţia Γ , iar căutarea trebuia efectuată în direcţia intersecţiei celor două sârme. În cele câteva zile cât am stat împreună, am căutat (şi am găsit!) monede şi diferite mici obiecte ascunse; când am prezentat mai târziu această tehnică domnului inginer Svoronos care practica radiestezia cu ramura de alun la Institutul de Geologie, fiind un găsitor de succes al apelor subterane, acesta mi-a spus că nu are încredere în sârmele în formă de L, nici în domnul ofiţer de marină, şi vrea să mă pună la încercare. Dânsul împreună cu un coleg au ascuns undeva (în rafturile unei biblioteci, în spatele unor cărţi) un mic obiect, pe care, spre surprinderea dânşilor şi a mea, l-am găsit din prima încercare; dânşii au repetat verificarea metodei L-urilor şi am reuşit din nou să găsesc obiectul. Trebuie să spun că nici proprietatea aceasta de clarviziune nu mi-o descoperise tatăl meu când eram adolescent, şi prevăzusem: 1) ieşirea Italiei din război în 1944; 2) înfrângerea noastră şi a germanilor din Rusia în 1944; 3) îl învinsesem la şah la 17 ani pe unul din fraţii G. din familia de şahişti care locuiau în cartierul nostru, Dealul Spirii, care dăduse doi campioni naţionali şi 4) scrisesem la 14 ani următoarea poezie de trei strofe pe care i-o citisem la început doar tatei, şi intitulată „Rugăciune”:

O Doamne, dacă tu exişti,
De ce există ochii trişti,
De ce atâtea suferinţi,
De ce ne minţi, de ce ne minţi?
Rămân poteci, rămân izvoare,
Şi noi pierim, şi nu le ştim,
Şi nu ştim viaţa ce rost are,
Şi niciodată n-o să ştim!
Căci ce e viaţa noastră-ntreagă?
O întrebare, un răspuns,
Şi tot ce facem de-ndoială,
Şi de nefiinţă e pătruns!

Tata ascultase şi mă întrebase: „Ai citit-o undeva? Ai auzit-o în altă parte?" „Nu, tată!" i-am răspuns. „Scrie!" mi-a spus. Cam la fel s-a întâmplat cu domnul Svoronos. Vreme de vreo două decenii mi-a trimis spre luare la cunoştinţă şi comentare cercetări de radiestezie şi care făceau economii de multe milioane Institutului de Geologie la găsirea zăcămintelor de apă, petrol şi minereuri, iar mai târziu de uraniu. Când am fost chemat mai târziu de doamna Guja să iau parte la studiile privind aurele corpurilor, l-am ajutat şi eu pe Svoronos să efectueze cercetări privind aurele rocilor, tehnică denumită mai apoi „petroglifie" sau studiul aurelor rocilor, care a fost premiată la un Congres de Geologie care s-a ţinut la Atena. După întoarcerea la Bucureşti m-am mai întâlnit de câteva ori cu distinsul ofiţer care m-a învăţat cum să preiau energie şi bunăstare de la arbori, cum să exercit clarviziunea, meditaţia şi autorelaxarea şi mi-a relatat cum a ghidat marele petrolier pe care îl conducea pe Mediterana către Alexandria în timpul unei furtuni îngrozitoare care dura de mai multe zile şi care se manifestase şi pe plan magnetic, scoţând din funcţiune şi dispozitivele de orientare magnetică ale vasului. Încercând să ia legătura cu ţara, a constatat că, spre surprinderea lui şi a ofiţerului radionavigator, acestea funcţionau, şi a explicat la Amiralitate situaţia, cerând permisiunea să folosească în mod excepţional pentru orientare tehnicile paranormale, permisiune care i s-a acordat, reuşind să verifice ruta spre Alexandria unde au ajuns cu bine pe un întuneric deplin, într-un timp de furtună îngrozitoare şi fără nici un accident şi nici o deviere.

Un alt experiment pe care l-am verificat a fost aflarea cu ajutorul unui pendul (de fapt o mică bilă de aramă sau de metal preţios atârnată la capătul unui fir de aţă) a unor obiecte, cum ar fi unele metale, mici obiecte sau este folosită de istorie şi arheologie. Îmi stârnise curiozitatea activitatea unui istoric englez care, fiind scos la pensie cam înainte de vreme din lipsă de fonduri, se întorsese în ţinutul lui natal, Cornwell, unde se apucase să caute cu ajutorul „pendulului" micile rămăşiţe de metal sau sfărâmăturile (în special metalice) rămase în solul bogat în artefacte al Angliei preistorice şi romane. Spre surprinderea generală, găsise nu numai artefactele pe care le căutase în zona în care bănuia că acestea se află, ci şi sfărâmături metalice a căror prezenţă nu o bănuia; săpase numai acolo unde se aştepta să găsească ceva, evitând cheltuielile inutile de investigare. Puteţi încerca şi dumneavoastră! Realizaţi un mic pendul dintr-o aţă, la capătul căreia legaţi un mic obiect metalic ceva mai greu (eu îmi foloseam verigheta de aur, care are două grame); acest mic „pendul" se va „roti" atunci când veţi ajunge în vecinătatea unor obiecte pe care le căutaţi; pentru început, luaţi o farfurie de aluminiu şi aduceţi „pendulul" din aţă deasupra ei; el se va roti când veţi lungi aţa cam la 30 de centimetri; deasupra unei farfurii din alamă la ceva mai mult, peste 35 de centimetri; la o farfurie din fier, cam la 40 de centimetri. De ce se produce acest fenomen şi cum poate fi explicat, nu ştiu, aşa cum nu ştiu cum acţionează ceaiul de sunătoare, pătlagina în infecţii sau vrăjile şamanilor. Dar ca metodă de inspiraţie şi amuzament, ca să ne învăţăm mai modeşti sau ca să ne învăţăm copiii să caute în necunoscut, aceste încercări sunt foarte utile. Atât despre

paranormal. Voi relata acum cititorului cercetările efectuate asupra aurelor corpurilor, şi cu acest subiect ne apropiem deja de cercetarea ştiinţifică.

8. Studiul aurelor corpurilor

Un tehnician medical sovietic numit Kirlian (de fapt un armean) care se ocupa de aparatura pentru tratamentul reumatismului cu ajutorul undelor electromagnetice de frecvenţe înalte, a descoperit că dacă introduce o placă fotografică între palmă şi unul dintre electrozii între care se aplică câmpul electromagnetic, şi dacă producem un şoc de tensiune de aproximativ 30 de kilovolţi dar cu o durată de ordinul unor fracţiuni de microsecundă, se produce o descărcare electrică iar pe film apare o imagine a palmei, organului sau obiectului fotografiat cu o aură, care a şi fost numită aura corpului, în tehnică a primit numele de tehnică Kirlian, după numele descoperitorului. La început s-a crezut: 1) că au aură doar corpurile vii, constatându-se că fosilele nu au, practic, aură; 2) că această aură este specifică fiecărui corp, ca un fel de amprentă digitală, la identificarea corpului; 3) că se pot pune în evidenţă stările (patologice ale) organelor bolnave; 4) că se pot efectua şi aure alb-negru (nu numai color) mai ieftine, care îşi pot găsi diferite aplicaţii, ca de exemplu la studiul rocilor, lemnului, micilor artefacte cu valoare arheologică, ş.a.m.d. La noi, s-au ocupat de asemenea cercetări un doctor Dumitrescu; dânsul pusese în evidenţă cancerul la şobolani prin efectuarea unor examene de aură, dar când încercase să efectueze o aură a propriului torace, fusese dus de două ori cu salvarea la urgenţe pentru supravieţuire; când am fost chemat de doamna Guja de la Institutul de Antropologie să ajut la cercetările de studiu al aurelor, doctorul Dumitrescu emigrase deja la Paris, unde scrisese o carte foarte interesantă, importantă şi foarte căutată despre aurele corpurilor, dar eu nu l-am mai cunoscut personal. De aplicaţiile medicale ale aurelor se ocupa şi un doctor (cred că se numea Vintilă, dar nu-mi mai amintesc precis), care avea un laborator pe lângă biserica Visarion, şi fiind om foarte capabil, lucra singur; dânsul considera orice alte cercetări ca intruziuni (incursiuni!) în domeniul aurelor, ca un fel de concurenţe, poate! În fine! Când doamna Guja s-a adresat catedrelor de fizică ale Institutului Politehnic pentru a fi ajutată să caute o explicaţie fenomenului de producere al aurelor corpurilor, avusesem onoarea să fiu delegat să ajut, ştiindu-se că sunt un tip mai curios şi gata să mă ocup de orice mi-ar fi stârnit interesul. Doamna Guja era foarte cooperantă, stătea aproape toată ziua în laboratorul de la Institutul de Antropologie şi declara acolo că se înconjurase sau colaborase cu persoane sau inşi mai capabili decât dânsa; dânsa înregistra imediat fotografiile aurelor într-un laborator complex care cuprindea şi un laborator fotografic, şi le usca pe sârme întinse chiar în camera dânsei; avea un fiu deja student, pe care îl învăţase (ca şi pe soţ; inginer cercetător în domeniul tehnicii construcţiilor, cred) să-şi încălzească singuri (sau să-şi pregătească) masa de prânz, ceea ce le asigura tuturor o mai mare independenţă în cursul zilei; aplica cu iscusinţă proverbul Europei de Răsărit: „De vrei să fii bine servit, să-ţi fii tu însuţi, ţie, slugă!” şi ajuta pe toată lumea şi era ajutată la fel, aşa cum fac basarabenii pe întinderea sovietică; atunci când m-a rugat să fac parte din Comisia care i-a acordat titlul de doctor în ştiinţe (eu fiind deja profesor universitar cu doctorat) nu numai că am primit cu plăcere, dar am şi relatat realizările dânsei legate de fizică, la care luasem parte. Ce am descoperit împreună? 1) Că aurele corpurilor nu sunt specifice doar corpurilor vii, ci tuturor corpurilor, permiţând aşadar cercetări legate de roci, specii de lemn, artefacte arheologice ş.a.m.d. 2) Că fiecare corp şi cu atât mai mult fiecare aură palmară umană de exemplu, are un caracter specific, existând ca amprentă o aură care poate fi folosită pentru identificare, analog cu amprentele digitale şi palmare; 3) Că fenomenul poate fi folosit şi pentru a studia influenţe psihice (dânsa ar fi dorit să cerceteze aurele femeilor legate de termenele de menstruaţie şi menopauză, dar aici nu am mai colaborat); în fine, când mi s-a cerut să trec la studiul fizic aprofundat al producerii aurelor, am constatat că există şi influenţe psihice şi biologice, nu numai fizice (electrice şi luminoase) în fenomenul producerii aurelor. Am introdus deci ipoteza existenţei unor câmpuri complexe de unde electromagnetice produse de un câmp fizico-bio-psihic

complex, pentru al căror studiu şi cercetare ar fi necesare multe decenii şi sute de cercetători, fonduri şi Institute. Fiind o persoană foarte perseverentă, tenace şi capabilă de mari realizări, dânsa a scos şi două volume de sinteză a rezultatelor obţinute, printre ai căror 17 autori am avut onoarea să mă număr printre primii cinci sau şase, dar pe care nu le-am enumerat în lista mea proprie de lucrări, nefiind din domeniul meu specific, cel de spectrometrie cu aplicaţii în domeniul atomic. Mai semnalez aici doar cum ne-a pândit şi aici aventura; unor indivizi strecuraţi pe la Institutele Statale Centrale de administrare a activităţilor ştiinţifice le-a strecurat diavolul în minte ideea de a-i asupri şi pe medici; Institutul de Antropologie a fost desfiinţat, directorul, profesorul doctor Sähleanu gonit de acolo (dar nu trimis să care lăzi la fabrica de bere Rahova ca pe un amic mai tânăr de-al meu) şi trimis în teritoriu ca medic endocrinolog (specialitatea de bază a dânsului); era prea mare şi prea cunoscut pe plan internaţional ca să poată fi coborât mai mult! Ţin minte doar că l-am întâlnit la o plimbare prin parcul „Venus” (situat aproape de Institutul Universitar Medico-Farmaceutic) şi i-am spus: „Nu vă mai amărâţi domnule doctor! (se desfiinţau unele Institute de Cercetare), o să se revină, iar dumneavoastră nu vă poate lua nimeni ce aţi realizat! (Când se desfiinţase cu tam-tam Meditaţia Transcedentală.) În ce mă priveşte, fusesem prevenit de coloneii puşi în retragere la Casa de Cultură unde predam matematică şi logică pentru bacalaureat, să nu mă duc şi să nu mă înscriu acolo, că este o cursă! La fel, când se întinsese influenţa grupării lui Grigore Bivolaru mi se spusese: să nu vă duceţi la Bivolaru! Este în vizor şi vor fi loviţi! Îl întâlnisem pe domnul Bivolaru cândva, pe la începuturi, dar nici „Meditaţia transcedentală” nici Adunările de mii de oameni ale lui Bivolaru nu m-au impresionat, aşa încât m-am ţinut deoparte, şi bine am făcut, fiindcă m-am scutit de o serie de neplăceri şi complicaţii! Intelectualitatea, şi evident, nu numai cea din România, simţea nevoia unei Renaşteri dar Oficialitatea Semicalificată din vârful Administraţiei Româneşti i se părea că e veşnică, îi părea că trebuie să păstreze cu orice preţ puterea şi în domeniul intelectual, lucru dealtfel imposibil, care a şi contribuit, cel puţin în parte, la explozia din 1989. Ceea ce se poate reproşa regimului din România şi sub Ceauşescu, au fost acţiuni ca: 1) Tăierea pensiei lui George Enescu, rămas la Paris; 2) Refuzul de a primi moştenirea Operei sale de către Brâncuşi, sub motiv că e decadentă! Aici s-au acoperit de oprobii Leonte Răutu şi Ghizele Voss şi nimic nu îi mai poate scuza! 3) Obsesia Elenei Ceauşescu de a deveni academician, ceea ce a dus, după Revoluţia din 1989, la demiterea lui Radu Voinea, rectorul Politehnicii de la Preşedinţia Academiei; şi atâtea alte acte arbitrare, nejustificate şi păguboase pe toate planurile. Mă opresc aici cu prezentarea contribuţiei mele, nu neapărat modeste (Eu am o vorbă: Să mai fie şi preoţii modeşti! Că au de ce!) la cercetarea de fizică din România din secolul trecut şi trei, la contribuţia mea, mai modestă, din domeniul învăţământului.

9. Şi acum o ciudăţenie: pe afiş, adică $\mu = f(\rho)$, adică <u>Dependenţa factorului de atenuare al radiaţiilor gamma de densitate.</u>

Eram pe vremea aceea tânăr cadru de cercetare la Institutul de Fizică Atomică din Măgurele-Bucureşti, deşi înainte de 1963 când am trecut din nou cu baza la Institutul Politehnic (devenit Universitatea Tehnică) din Bucureşti, deci nu împlinisem încă treizeci de ani, dar terminasem deja Electronica, 4 ani de Fizică şi specializarea în Fizică Şi Tehnică Nucleară de un an cu 10 examene plus cel de Licenţă de la IFA+Universitate. Observasem că între coeficientul de atenuare μ al radiaţiilor gamma şi densităţile materialelor există o directă dependenţă; cu cât un material este mai dens, cu atât absoarbe mai puternic radiaţiile gamma; aşa că am luat o enciclopedie de fizică cu tabelul tuturor coeficienţilor de atenuare pentru radiaţii gamma ai tuturor elor 92 de elemente principale din tabelul lui Mendeleev, şi am calculat: 1) Factorul de corelaţie dintre cei doi factori, μ, coeficientul de atenuare, şi ρ, densitatea materialelor; 2) Forma acestei corelaţii (dependenţe), sub forma unei ecuaţii (relaţii) de gradul trei, de forma: $\mu = c_1\rho^3 + c_2\rho^2 + c_3\rho + 4$.

Dacă factorul de corelaţie admis după anumite criterii şi având pentru datele existente valori care se încadrează între anumite limite, atunci se admite că există o corelaţie între cele două valori, care se poate exprima printr-o formulă de calcul.

Pe vremea aceea calculatorul IFA era plasat într-o clădire roşie, la etajul al doilea, şi avea o groază de tuburi electronice care consumau o bună parte din curentul electric din laborator, se încălzeau îngrozitor şi trebuiau răcite cu o mulţime de ventilatoare, dar şi aşa, tot s-a găsit un matematician, numit Dan (sau şi Florin) Zamfirescu, care s-a oferit să mă ajute; a calculat împreună cu mine coeficientul de corelaţie (după ce am căutat în literatură ce coeficienţi erau admişi), pe urmă am calculat coeficienţii c1, c2, c3 şi c4 din relaţie, am verificat formula, iar la Politehnică am măsurat în laboratoarele Catedrei de Fizică (eram deja asistent la domnul Ausländer) coeficienţii de atenuare pentru o groază de materiale, pe urmă le-am cântărit, le-am determinat grosimea, volumul şi densitatea, ca nu cumva să mă înşel; totul se potrivea perfect. L-am anunţat pe colegul Zamfirescu Dan că îl consider coautor, şi am redactat singur un raport cât un acatist în care relatam pe larg procesul de descoperire a acestei relaţii, analogă cu o relaţie similară pentru radiaţii B (beta) care purta numele descoperitorului (Seitz sau altfel) şi am depus tot materialul la redacţia revistei de Fizică de la Măgurele; peste vreo două luni, surpriză! Am fost chemat la redacţie, mi s-a înapoiat materialul şi am fost anunţat că „nu poate fi publicat în această formă; este prea extins!” „Bine”, am replicat „dar trebuie să mă justific! Este vorba de fapt de o mini-lege a naturii pe care am pus-o în evidenţă!”. La care nişte „somităţi” (aşa se credeau, dar nu au realizat nimic, cel puţin în fizică) m-au prevenit în convorbiri particulare, că „nu poate fi numită o relaţie universală relaţia Ionescu-Zamfirescu din fizica nucleară aplicată!” „Dar relaţia similară de la radiaţiile beta, poate fi numită cu numele de relatie Seitz? De ce?” Mi-am amintit pe urmă că un alt coleg dăduse referat negativ la o notă a mea intitulată „Calculul dozelor de radiaţie primite de corpurile în mişcare” şi făcuse scandal redacţiei după ce întârziase publicarea lucrării în „Studii şi Cercetări de Fizică”. Am luat deci înapoi lucrarea $\mu = f(\rho)$ şi am aruncat-o printre notiţele mele; de atunci sunt peste 50 de ani şi niciodată nu m-am mai atins de ea. Păcat de colegul Zamfirescu, matematicianul care a fost tare dezamăgit!

Curios este faptul că lucrarea mi-a fost înapoiată de profesorul Oncescu, asistentul şi urmaşul lui Ciorăscu la conducerea Centrului de Cercetare de la Măgurele, care mi-a spus cu regret: „Ai să mai ai de a face cu invidia! Lucrează, ţine-te tare şi aşteaptă!”. Eu mi-am amintit de deviza lui Faraday: „Munceşte, săvârşeşte, publică!” şi de clasicul francez care spunea: „Talentul nu aşteaptă, ca timpul să-l măsoare!” şi am adăugat de la mine: „Tot ce prea mult aşteaptă, În aşteptare moare!” La profesorul Oncescu acasă eram invitat cam de două ori pe an în strada Titus nr. 41 ca să-i aduc ultimele mele lucrări, mi-a şi spus că din cursuri să-i aduc un exemplar şi pentru fiul său, tot fizician, care lucra în Germania la Karlsruhe, iar când a fost ales (numit?) director la IFA Măgurele şi numit din oficiu Preşedinte al Comisiei Naţionale pentru Dozimetrie, Radiaţii şi Izotopi Radioactivi (sau cam aşa ceva) m-a chemat şi mi-a spus: „Te-am numit din oficiu membru al conducerii comisiei, fiindcă eşti foarte bine pregătit şi vreau să am cu cine mă sfătui şi contrazice dacă se va ivi cazul!”. „Sigur că n-am cu ce să te plătesc şi dacă vei pleca la vreun Congres în străinătate, te vei duce pe banii tăi! Dar eu vreau în Comisie şi oameni care să aibă curajul, care să-mi spună ce cred ei cu adevărat şi să ştie ce spun!”.

Poate că voi publica totuşi lucrarea pe care eu o numeam $\mu = f(\rho)$, dezgropând-o din arhiva personală, luând-ul şi pe Dan Florin Zamfirescu drept coautor, dar asta doar dacă voi mai avea timp! (am depăşit deja 83 de ani!), energie şi bani!

Şi acum îmi mai aduc aminte cum a acţionat invidia asupra mea; când am publicat cartea: Probleme Rezolvate De Tehnică Nucleară la Editura Tehnică prin anul 1972, câţiva colegi din generaţia mea îi sfătuiau pe coautori: „Nu lucraţi cu Ionescu şi nu-i scrieţi nimic! Nici măcar nu o să vă pomenească!” dar Berinde, Grecescu, Meitert, Luchian şi soţia mea

nu au ţinut seama de aceste „sfaturi” iar eu am trecut pe toţi pe copertă în ordine alfabetică, iar plata s-a făcut după volumul de probleme redactat de fiecare. (Pe urmă Berinde tot s-a supărat pe mine pentru că la o Lucrare didactică cu probleme de Reactori Nucleari a apărut al treilea în ordinea: ’Meşter, Ionescu, Berinde’ deşi el era deja al doilea director la IFA, dar Meşter m-a rugat: „Lasă-mă să apar primul! Lucrarea este o parte din cartea mea de vizită ca să fiu numit conferenţiar!” Iar eu m-am conformat, deşi redactasem şi aici peste 50% din lucrare! Dar aici nu mai acţiona invidia! Cum să apară el, director, al treilea! Şi mi-am amintit cum profesorul academician Milcu apăruse în calitate de coautor pe vreo 80 din cele 200 de comunicări şi studii editate după un congres de medicină; „Ce vrei, dragă!” se zice că ar fi spus el unui colaborator apropiat: „Doar erau ideile mele!”. „Altă paranoie!” m-am gândit eu şi mi-am amintit proverbul rusesc: „Unde-i multă minte, mai încape şi ceva prostie!”. Ne oprim aici cu relatările vieţii sociale din cercetare; ar mai fi de spus... o imensitate!

Post Scriptum: Consideraţii asupra tipurilor de cercetare

Prima problemă care se pune în cercetare este când „merită” să faci o muncă de cercetare; evident, depinde ce urmăreşti; de obicei se urmăreşte câştigul şi avantajul imediat, aşa cum se pune problema şi în cazul unui război, când o serie de considerente se elimină de la sine. În cazul „ştiinţei pure” nu se mai pune problema unui „câştig imediat”; pentru efectuarea cercetării, justificate sau nu, se consumă foarte mulţi bani, care de obicei nu se mai recuperează, şi reprezintă, economic, resurse consumate. Ulterior, foarte multe cercetări, chiar şi cele de fizică teoretică, se justifică prin aplicaţiile lor, care aduc în timp şi compensaţiile materiale aşteptate. În ceea ce priveşte căile prin care se dovedeşte prin cercetare ceva, acestea sunt doar două: teoria şi experimentul sau combinaţii ale lor în diferite grade şi proporţii.

Astfel, dacă admitem că nu putem explica, ci numai descrie fenomenele, noi nefiind capabili să răspundem şi la întrebarea „de ce” se produc fenomenele ca de exemplu: De ce cad corpurile? (De ce se produc fenomene de atracţie şi de gravitaţie?), De ce corpurile încărcate cu sarcină electrică produc fenomene de atracţie sau de respingere, în funcţie de tipul (genul, spunem şi „semnul”) sarcinii electrice?, De ce sarcinile electrice în mişcare generează şi câmp magnetic?, De ce undele electromagnetice reprezintă o combinaţie de câmpuri electrice şi magnetice?, De ce pe o anumită treaptă de existenţă a materiei apare materia vie caracterizată de fenomenele de metabolism şi de reproducere, dar şi „câmpul biologic”, adică acea formă de existenţă a materiei (prin materie înţelegând orice există!) care produce câmpul biologic al viului?, şi lista se poate continua la nesfârşit. Masele populaţiei vorbesc de minuni şi miracole, la fel ca şi teologia, filozofia şi parapsihologia, dar la întrebarea „De ce?” se produce un fenomen de un anumit tip (sau gen) încă nu se poate răspunde; noi descriem doar modul în care se produc fenomenele, dar nu putem explica de ce se produc; astfel, un câmp magnetic variabil în timp produce (induce) un câmp electric, dar de ce se produce fenomenul inducţiei electromagnetice nu putem explica. Dacă judecăm lucrurile în felul acesta, putem spune şi că fiecare fenomen este un miracol, cum spune o anumită filozofie, şi că nu suntem capabili să aducem (producem) vreo explicaţie; cum spune altă filozofie. Dar, oricum am prezenta lucrurile, din punctul de vedere al cunoaşterii rămâne suverană experienţa; numai în laborator se poate dovedi faptul că se produce un fenomen, producându-l! la cerere şi putând repeta (reproduce) producerea în condiţii date. Zicem deci că „se poate dovedi” existenţa sau apariţia unui fenomen (sau eveniment) producându-l efectiv în laborator printr-o experienţă nouă. În această experienţă se poate folosi pentru cercetare aparatura existentă sau o aparatură nouă. În ajutorul acestei cercetări se poate elabora şi o teorie; şi teoria poate fi o teorie

nouă, sau o teorie de dezvoltare din care deja există o bună parte; astfel, pentru a explica anumite fenomene a fost prezisă existenţa particulei beta, care s-a dovedit a fi un electron negativ (sau negatron), dar ulterior a fost prezisă şi existenţa unui electron pozitiv (prescurtat, „pozitron"), a fost prezisă pe cale teoretică existenţa neutronului, producerea diferiţilor atomi prin reunirea mai multor atomi de hidrogen, reacţiile nucleare (şi bomba!), a transuranienilor şi posibilitatea construirii unui amplificator de lumină (Light Amplifier By Stimulated Emission of Radiation = LASER), şi chiar şi enunţarea unor paradoxuri de forma celui emis de astrofizicieni („Dacă o teorie despre cosmos, astre sau univers nu este îndeajuns de nebună (citeşte „ţicnită"!) nu are nici o şansă să fie adevărată!"), sau afirmaţia ironică a lui Gamow: „În Cosmos (Univers) doar trei lucruri pot fi infinite: imensitatea, hidrogenul şi proştii!". Aşa a putut apare speculaţia denumită „teoria Big-Bang-ului", după care Universul apare dintr-un grăunte de nimic! Contrazicând dictonul latin care declara: „Ex nihilo, nihil!". Cât valorează aceste „teorii" îl lăsăm pe cititor să judece singur.

Evident, experienţa şi teoria se combină în diferite moduri şi grade; uneori, experienţa o ia înaintea teoriei şi este necesară o teorie care să explice acest lucru; alteori, teoria o ia înaintea experienţei şi prezice anumite realităţi, evenimente sau existenţa anumitor fenomene; în acest caz în laborator trebuie efectuate o serie de experienţe (experimente) pentru a dovedi justeţea (sau „adevărul") celor prezise. De aceea în cercetare se cere fantezie, răbdare, cultură şi voinţă. În rezumat, modul de efectuare a cercetării şi legătura dintre experiment şi teorie a fost indicat în tabloul de mai jos, admiţând însă primordialitatea experienţei asupra teoriei, dar fără să se pretindă că această afirmaţie are o valoare absolută.

TIPURI DE CERCETARE

Experienţa se poate caracteriza (se poate efectua):	Teorie + Experiment Situaţii:	Cercetare Teoretică
1. Ca o experienţă principial nouă.	A. Experienţa o ia înaintea teoriei şi trebuie: a) să fie explicată (cercetare de dezvoltare); b) să fie elaborată o teorie nouă.	A. Când teoria este principial nouă şi face preziceri.
2. Prin folosirea aparaturii existente urmată de interpretări.	Când apar dificultăţi de interpretare (neconcordanţe):	B. Teorie de completare a celei vechi sau de dezvoltare
3. Prin fabricarea de aparatură.	B. Teoria o ia înaintea experimentului În acest caz, experienţa trebuie să verifice şi să completeze teoria.	

Reamintim că în general în cercetare se cere fantezie, răbdare, cultură şi voinţă.

George Ion Ionescu

ACTIVITATEA MEA DIDACTICĂ nu a pus probleme speciale; în afara celor obişnuite la Institutul Politehnic, decât prin puţine particularităţi: În primul rând, atmosfera de la curs şi laboratoare era mai severă decât cea de la alte institute, cu mult mai precisă şi elevată decât cea de la Institutul de Auto sau cele Particulare. La fel ca toţi profesorii Politehnicii în peste cincizeci de ani de activitate, nu am întârziat niciodată, considerând că nu poţi face să te aştepte şaizeci sau o sută de studenţi, fiecare minut de întârziere de-al tău însemnând de fapt o oră sau chiar două ore pe plan social; în al doilea rând, fiecare şedinţă de două ore de curs îi ia unui profesor universitar, dedicat şi devotat profesiei, cel puţin o zi de pregătire. Nu te poţi prezenta neinformat în faţa studenţilor, aşa că, de fapt, trebuie să înveţi toată viaţa. Ştiinţa nu aşteaptă după întârziaţi; iar cei educaţi sau formaţi de mine au dreptul la cea mai bună pregătire. Aşa încât am urmat şi absolvit Facultatea de Electronică a Politehnicii, Facultatea de Fizică a Universităţii Bucureşti, specializarea de

un an în Fizică şi Tehnică Nucleară şi Cercetare la Bucureşti-Măgurele, Facultatea de Matematică-Mecanică din curiozitate la Universitatea Bucureşti, şi am luat doctoratul în Fizica Radiaţiilor la Politehnică. Am urmat la zi numai cursurile de la Electronică (Politehnică), celelalte studii le-am efectuat învăţând singur şi ducându-mă doar la profesorii consacraţi (Şerban Ţiţeica pentru Fizica Teoretică; un an sau doi preda termodinamică; alţi doi ani Fizica Statistică, pe urmă Electromagnetismul, Fizica Atomică şi Nucleară, şi aşa mai departe; m-am dus la cursurile de specializare la toate orele timp de un an după terminarea Politehnicii şi patru ani la Facultatea de Fizică (eram şi salarizat); la specializare am dat zece examene (două semestre) şi examen de licenţă; la Facultatea de Matematică am ajuns în urma acuzaţiei colegilor din Catedra de Fizică a Politehnicii că încă nu terminasem complet decât patru ani de Fizică la Universitate şi direct specializarea (după Electronică) aşa încât m-am dus să mă înscriu din nou la Fizică, dar „scutire de frecvenţă”, aşa cum vream eu, nu se acorda la Universitate decât la Matematică-Mecanică, aşa încât am luat taurul de coarne şi am reluat examenele de la început ş.a.m.d. Ca asistent la Politehnică (cinci ani), şef de lucrări (zece ani), mă duceam şi la Universitate ca să asist la cursurile de acolo şi să fac lucrările de laborator de la Facultatea de Fizică; la optică l-am avut ca asistent pe Athanasie Truţia, fost coleg cu soţia mea, care mi-a permis să efectuez câte o după amiază întreagă de lucrări (3 şedinţe a câte două ore cu trei grupe), dar s-a mirat că am ţinut să efectuez treizeci de lucrări de optică (erau obligatorii doar douăsprezece lucrări), dar i- am spus, când l-am rugat să efectuez lucrările: „Eu vin aici ca să învăţ de la dumneavoastră care ştiţi bine optică, nu doar ca să iau un examen!”. Îmi aduc aminte cum doamna Giurgea efectua chiar dânsa împreună cu asistenţii dânsei experimente la curs, cu lumină polarizată, proiectări pentru a exemplifica fenomenele de interferenţă şi difracţie, ş.a.m.d. Când ne-a predat cursurile de fizică statistică, mi-a împrumutat chiar notiţele dânsei cerându-mi să refac demonstraţiile, şi îi păstrez cea mai respectuoasă şi recunoscătoare amintire; tot ce am folosit ulterior de la diferiţii autori şi profesori, am citat cu precizie; unele demonstraţii le-am refăcut eu însumi, uneori simplificându-le întrucât foloseam şi cunoştinţele de la Politehnică; ajunsesem să cunosc lucrările de Electricitate, Electronică şi Magnetism pe dinafară; la o probă (examen) de laborator la Universitate am efectuat măsurarea unor capacităţi într-o jumătate de oră; se acordau pentru măsurători şi examen două ore! Asistentul a crezut că ştiam dinainte rezultatele, aşa că m-a pus să măsor în plus nişte inductanţe, iar apoi să-i arăt că ştiu să folosesc punte dublă pentru măsurarea rezistenţelor; când am terminat toate măsurătorile, m-a întrebat: „Ai mai făcut undeva asemenea măsurători?”. I-am răspuns că eu însumi eram asistent la Politehnică şi terminasem acolo Facultatea de Electronică; m-a întrebat: „Şi de ce mai faceţi şi Fizica?”. „Ca să învăţ!”, i-am răspuns. Cu alţi colegi ai soţiei mele, ajunşi între timp asistenţi la Universitate, am efectuat lucrări de electricitate (la Universitate erau montate, pentru exemplificare, experienţele fundamentale din Electricitate şi Magnetism, aşa cum fuseseră ele realizate de Faraday şi Ampère); în schimb, la Politehnică efectuasem lucrări practice de Emiţătoare şi Receptoare Radio, Electroacustică şi Măsurări Electrice şi Electronice, Propagarea Undelor şi Televiziune şi câte altele! Mă pregăteam de parcă ar fi trebuit să trăiesc veşnic! Aveam un avantaj: descoperisem când terminasem anul cinci (absolvisem) Facultateade Electronică şi terminasem patru ani la Facultatea de Fizică la Universitate, că pot lucra câte două zile, două nopţi în şir fără să dorm, după care compensam cam la două săptămâni cu un somn de 10-12 ore; trebuind să aleg ce facultate voi termina mai întâi, am ales Electronica; toată iarna precedentă măsurasem cu o instalaţie de la firma Rohde-Schwartz câmpul emis de o staţie experimentală de televiziune instalată pe „Casa Scânteii”; alergând cu o camionetă prin tot Bucureştiul, pentru a stabili ce putere trebuia să aibă staţia de televiziune pentru a acoperi Bucureştiul (pentru propagarea undelor, un oraş este un teren accidentat!) şi am stabilit experimental că este necesară o putere de 15 kW; în acelaşi timp, învăţasem să calculez intensitatea câmpurilor de microunde prin vreo cinci metode de calcul, dintre care

cea mai precisă mi se părea metoda şi aproximaţiile unui japonez numit Murakami; învăţasem în anul precedent engleza tehnică, de care aveam nevoie pentru a mă documenta, rusa tehnică şi ceva germană şi olandeză, pentru a descoperi lucrările şi comunicările de la Uniunea Internaţională de Radio; în camera de la părinţi, pe care o locuisem cu tatăl şi fratele meu, erau vrafuri de însemnări, calcule şi rezultate ale măsurătorilor experimentale, dar nimic scris şi mai aveam doar o lună şi ceva până la 25 iunie, termenul final pentru predarea lucrărilor de diplomă; nu ştiu dacă în luna aceea am dormit mai mult de 10 sau 12 nopţi; pe podea era un strat de hârtii cu calcule şi însemnări, dar nu se arunca nimic, pentru că nu ştiam ce anume însemnări voi folosi. (Aceeaşi metodă am văzut mai târziu că folosea în Institutele de Cercetări; femeile de serviciu nu aveau voie să se atingă de hârtiile şi obiectele de pe mese, fiindcă acolo cercetătorii aveau uneori câte o hârtie pe care notaseră o idee, care se dovedise de preţ mai târziu. Când a venit o femeie de serviciu, care vrând să demonstreze cât de harnică este, şi a aruncat câteva hârtii, s-a iscat o furtună de proteste şi s-a adeverit zicătoarea citată de mareşalul Molthee: Prostul harnic face prăpăd!”.) Aşa încât, o lună de zile nu s-a făcut „curat” şi nu s-a aruncat nimic din camera în care îmi pregăteam examenul de stat de Electronică, cu o lucrare privind propagarea undelor radio în oraşe cu profesorul Edmond Nicolau, eroul şi zeul nostru adorat, care ştia aproape totul, scria cărţi privind electromagnetismul şi măsurările din electronică, literatură savantă şi de propagare etc. La termenul fixat, am predat lucrarea de diplomă; trei săptămâni mai târziu susţineam examenul de licenţă şi deveneam inginer; peste câteva luni împlineam 23 de ani. Pe urmă am fost luat de profesorul Răduleţ, dar după câteva luni am plecat la IFA la o specializare de 1 an pe care am efectuat-o în 1957. Acolo am cunoscut-o pe cea pe care destinul mi-o alesese ca soţie, după care, în 1958 am început să lucrez în cercetare la IFA, iar din 1959 şi ca asistent la a doua Catedră de Fizică a Politehnicii şi m-am înscris din nou la Universitate la Matematică-Mecanică (atât se putea cu scutire de frecvenţă); am terminat cei şase ani de facultate de la Matematică-Mecanică în patru ani, cei mai grei fiind anii 4 şi 5 când am susţinut cele mai grele examene! Cel de Aritmetică, cu un ardelean de vârsta mea, Tiberiu Popoviciu, cel de Algebră cu Froda, cel de Geometrie Afină cu colegul meu Teleman Kostake (Eu îi spuneam Castacae), cele de astronomie (Trigonometrie Sferică, Astronomie şi Astrofizică, de fapt trei examene distincte), şi cel de Funcţii de Variabilă Reală şi cel de Funcţii de Variabilă Complexă; în anul V şi VI mi se permisese transferul la Facultatea de Fizică a Universităţii (tot scutit de frecvenţă), aşa că dădusem din nou examenele de la Specializarea de 1 an: Fizica Atomică, Fizica Nucleară, Mecanica Cuantică, Dozimetria Radiaţiilor, Detectarea Radiaţiilor, Acceleratoarele de Particule etc. etc etc.

Şi acum câteva întâmplări mai deosebite; la examenul de licenţă, profesorul de Marxism şi Filozofie îmi dăduse nota opt; celelalte examene atingeau notele maxime; curios, l-am întrebat pe profesor dacă mai pot răspunde ca să-mi mărească nota (voiam ca măcar la examenul de licenţă să iau maxim!). Mi-a răspuns foarte binevoitor: „Vezi, dumneata ai deja nota maximă: opt! Fiindcă numai Dumnezeu poate şti Filozofie de nota zece! Iar nota nouă este rezervată pentru slujitorii Filozofiei, adică pentru noi, cei care o slujim! Dumneata ai luat deci nota maximă!” (Între timp, fiind înscris din oficiu şi la doctorat de profesorul Răduleţ, dădusem şi acolo examenele de Marxism, Limba Rusă şi Limba Franceză, şi luasem zece sau foarte bine! Dar să-l invoci pe Dumnezeu în plină epocă marxistă era o îndrăzneală pe care am apreciat-o cu admiraţie!

Îmi amintesc că Aritmetica mi s-a părut excesiv de grea; totul se postula, nu se putea demonstra aproape nimic, aşa că trei luni de zile renunţasem la orice distracţie (cărţi de literatură şi istorie, cinema şi TV) şi studiam cu sârg. Aritmetica lui Popoviciu! La examen în vară, am tras un bilet şi m-am dus direct la tablă, ca să răspund; ardeleanul Popoviciu m-a oprit politicos şi mi-a spus: „Duceţi-vă în bancă 10-15 minute, gândiţi-vă cum şi ce veţi răspunde, faceţi-vă măcar un plan de expunere, şi pe urmă răspundeţi! De

ce vreţi să mă jigniţi (indirect) demonstrând, sau măcar pretinzând, că la un examen ca cel de Aritmetică se poate răspunde din mers?" Eram deja în anul patru la Matematică şi ştiam că şi matematicienii au ciudăţeniile lor. Dar între timp, la Politehnică primisem dreptul de a preda, deşi eram un asistent („asistent cu drept de predare" se zicea), aşa că doream să îi demonstrez lui Popoviciu cât de serios învăţasem pentru acel examen, la materia pe care şi astăzi o consider cea mai dificilă din formarea unui adevărat matematician. M-am dus în bancă, mi-am făcut un plan de expunere, pe urmă am primit permisiunea de a ieşi la tablă, am expus subiectele ca şi cum aş fi ţinut un curs. Popoviciu m-a aprobat şi m-a întrebat: „Unde predaţi? Predaţi undeva?" „La Politehnică!", i-am răspuns mândru. „Şi vă completaţi cunoştinţele de matematică?" „Totdeauna mi-a plăcut matematica!", i-am răspuns din nou. M-a felicitat, mi-a pus nota maximă şi m-a mai întrebat: „A fost greu studiul?" „Trei luni!", i-am răspuns. „Dar am învăţat să gândesc mai profund!" „Asta era!", mi-a răspuns. „Matematica formează!" Vă întrebaţi, poate, de ce expun felul în care mi-am făcut studiile de profesor. Iată de ce: Pentru că formarea unui profesor, fie de liceu, fie universitar, nu se încheie odată cu un examen de licenţă; de fapt, studiile acestea se continuă toată viaţa! Examenul de Algebră cu asistenţii lui Froda, care practic se retrăsese din activitate, a fost greu, dar nu mi-a rămas în memorie; în schimb, examenul de Geometrie Afină cu Kostake Teleman, fostul meu coleg de gimnaziu de la Colegiul Naţional Sfântul Sava, mi s-a întipărit bine în memorie. Iată cum s-au petrecut lucrurile. Celor 4 sau 5 fraţi Teleman, care se dedicaseră matematicii, nu li se permisese să se înscrie la facultate, pe motiv că tatăl lor, inginerul Teleman, avusese un „şantier" (naval!) la Corabia (pe malul Dunării, în Oltenia, de fapt un atelier de reparat şalupe) şi deci fusese un capitalist şi alte aiureli de felul acesta, justificate prin conceptul absurd de „luptă de clasă"! Rezultatul fusese că, la Politehnică de exemplu, la examenul de admitere, se stabiliseră trei „categorii sociale"; fii de muncitori, care aveau rezervate 80% din locuri şi care intrau şi cu medii de cinci şi şase; categoria a doua: copii de funcţionari, de intelectuali, de profesori, şi alţii care aveau dreptul la 10-12 la sută din locuri, şi fiii (copiii) fostelor „clase exploatatoare" care aveau 8%; în plus, unii tineri declaraţi „de origine sănătoasă" făceau liceul în doi ani în loc de patru (noi le spuneam cei „de la paralel" sau „paralei", după care urmau şi la Politehnică „cursuri paralele" (Politehnica de „paralel") pe scurtătură; fraţii Teleman nu disperaseră, şi rămăseseră acasă (tatăl lor lucra şi era destul de bine plătit, cu toată vina de a fi fost „exploatator"! Şi mai era şi căsătorit cu o nemţoaică!) acasă învăţaseră de zor matematică; după vreo trei-patru ani (nici aberaţiile şi exagerările nu pot dura la nesfârşit) li se dăduse voie fraţilor Teleman să se înscrie la Facultatea de Matematică; după doi ani de la înscriere ajunseseră în anul IV la facultate susţinând câte doi ani într-un an; la Politehnică, eu făceam meditaţii la matematică cu cei de la „paralel" care se minunau, cum de mă descurc la exerciţiile cerute de ilustrul profesor Ciorănescu, aşa că eu şi „Tecu" aveam ce ne povesti. Examenul de Geometrie Afină şi Diferenţială ar fi trebuit să fie susţinut cu celebrul profesor Vrînceanu, dar acesta fiind foarte bătrân şi bolnav, îl trimisese pe „Tecu" (Teleman) care, după ce mă ascultase cu răbdare două subiecte, îmi spusese: „Daţi-mi carnetul să vă trec nota! Nu e nevoie să vă mai ascult!" I-am răspuns: „Vă rog să mă ascultaţi şi cel de-al treilea subiect! Este cel mai interesant!" M-a ascultat şi mi-a spus pe urmă: „Ce ai mai făcut? Te pierdusem! Florin Constantiniu a făcut Istoria, şi e celebru, Leahu e medic, Cîrlan e inginer constructor şi toţi au ajuns bine! Până şi Dragomirescu şi-a atins visul: E profesor de sport!" (Erau foştii colegi de la „Sava"). Vreo zece ani mai târziu m-am întâlnit din nou cu Teleman; între timp (după două decenii!) geniul lui nativ şi studiul îl transformaseră efectiv în urmaşul lui Vrînceanu şi în cel mai calificat şi celebru profesor de geometrie diferenţială din România, ceea ce nu era puţin lucru, dat fiind că Şcoala Românească de Matematică era recunoscută pe plan mondial de către Şcolile Rusă (ilustră) şi Franceză; la Bucureşti se ţineau Congrese Internaţionale de Matematică, se editau lucrări, manuale şi cursuri

universitare traduse apoi şi în alte limbi, elevii români luau „aurul” la Olimpiadele de matematică, iar eu fusesem trimis să „studiez” cazul lui Kostake Teleman, care la un seminar de marxism declarase în public „că el crede în Dumnezeu, că problema asta nu se poate rezolva prin edicte” şi se dorea ca eu să fac un referat şi, pe baza câtorva asemenea lovituri, el să fie dat afară! O măgărie similară s-a încercat şi cu fratele lui, tot matematician, Silviu Teleman, care însă emigrase în Italia, ceea ce era evident o pierdere pentru România. Din cei cinci sau şase inspectori generali pe ţară, eram singurul care terminase şi matematica, aşa încât se dorea să chestionez, să anchetez şi să-l condamn pe tovarăşul Teleman cu „ardoare” muncitorească, „vigilenţă” revoluţionară şi câte şi mai câte. Aşa că m-am dus la câteva lecţii de curs ţinute de Kostake Teleman (invidioşii doreau să fie „condamnat pe toate planurile”), am luat legătura cu câţiva doctoranzi ai lui Teleman, şi m-am dus la Ministerul Educaţiei şi Învăţământului, unde, printre cele patru birouri (mobilă) ale Inspectorilor Generali, aveam biroul meu, cu invitaţia expresă de a mă transfera la Minister: „Ei, aţi făcut referatul pentru Teleman?”, am fost întrebat. „Îl fac acum! Am toată argumentaţia în minte!” „Să fie dur!”, mi-a spus tovarăşul, „Priceputu” se numea, adică priceput la toate! „Trebuie dat ca exemplu!” „Sigur, va fi dat ca exemplu!”, i-am răspuns. Şi am scris: „Tovarăşul Teleman Kostake are reputaţia, printre colegii matematicieni, de a fi cel mai renumit geometrician din perioada actuală, urmaş al marelui matematician geometru Vrânceanu, binecunoscut şi peste hotare, participant important la ultimele două Congrese Internaţionale de Matematică de la Bucureşti, funcţionar şi profesor ireproşabil în geometrie diferenţială, afină şi relativistă.”, şi am ţinut-o tot aşa pe toată pagina. Priceputu a citit, s-a minunat şi m-a întrebat: „Şi care e concluzia?” „Concluzia este că toţi oamenii mari au ciudăţeniile lor şi nici el nu face excepţie! Trebuie lăsat în pace, dacă nu vrem să ne trezim citaţi la „Europa Liberă” ca incapabili şi furioşi dezlănţuiţi!” „Aşa zici dumneata?” „Cred că prudenţa cea mai elementară ne dictează să uităm „sesizarea” doctorului de marxism care uită că nu este rostul lui să stabilească dacă există sau nu Dumnezeu! Pentru asta mai trebuie să treacă câteva mii de ani sau mai mult, cum a spus tovarăşul Ciu-En-Lai când a fost întrebat despre viitorul relaţiilor chino-indiene: „Pentru un răspuns imediat, a declarat tovarăşul Ciu-En-Lai, dat fiind că de la tulburările (de fapt, războiul) de frontieră nu a trecut decât un deceniu; va trebui să mai aşteptăm cel puţin o sută de ani înainte de a formula vreo părere, dat fiind că India şi China sunt vecine de mii de ani şi niciodată între ele nu s-a dus vreun război adevărat!” Aşa că şi la noi, Tovarăşul Teleman a fost lăsat în pace, dar i s-a transmis pe căi ocolite să fie mai atent ce declară la seminariile publice de marxism!

Cam tot prin acel timp s-au iscat din senin discuţii furtunoase la „Gazeta Matematică”, Gazeta avea o serie A pentru „avansaţi” (profesori, olimpici etc.) şi o serie B cu probleme pentru elevi. Existau acolo două grupuri de redactori matematicieni care se gelozeau, se bârfeau şi se certau fiecare cu cei din celălalt grup. Eu am primit sarcina (eram pe vremea aceea inspector general la Ministerul Educaţiei şi Învăţământului, evident nesalarizat!) de a stinge conflictul. Cum tot pe vremea aceea marele animator sufletist al Societăţii de Matematică (cu secţii pentru profesori, studenţi, cercetători şi elevi era marele profesor academician Nicolae (Nae!) Teodorescu, acelaşi cu profesorul nostru de la Politehnică la Matematici Speciale care ne înscrisese şi la a doua facultate, cea de Fizică-Matematică de la Universitatea Bucureşti unde era decan, (dânsul afirmase că un inginer care nu are şi studii universitare, cel puţin de filozofie, este ca o pasăre care nu ştie să zboare şi neavând aripi trebuie să devină alergătoare!); dânsul zic, se ocupa şi de gazetele de matematică; am cerut permisiunea doamnei (tovarăşei!) ministru Spornic să îl consult mai întâi pe dânsul pentru a găsi o soluţie mai înţeleaptă (se spunea eufemistic: mai potrivită!) şi am primit aprobarea ca orice soluţie stabilită cu dânsul să fie întărită ca o soluţie a Ministerului Învăţământului, aprobată de Ministră şi întărită (dovedită!) prin prezenţa mea ca inspector general (şi delegat al Ministerului) pentru rezolvarea cazului.

M-am prezentat deci la Decanatul Facultăţii de Fizică şi matematică (cu care susţinusem cu vreo zece ani mai înainte examenele de matematică şi funcţii speciale ca să primesc un sfat cum să rezolv acel conflict. „Sunt înverşunaţi!" mi-a spus, „nu cred că o să reuşim să-i împăcăm!". „Dar dacă în loc să-i împăcăm i-am pune să se întreacă?", am îndrăznit eu să propun; „am putea să le trasăm sarcina de a redacta numere diferite din revista pentru elevi, adică seria B!" „Chiar aşa!" a precizat dânsul; „grupul lui Rogai să se ocupe de numerele impare, iar grupul celălalt de numerele pare ale revistei; să vedem cine va redacta numere mai bune şi mai reuşite!" La şedinţa de organizare (şi reorganizare) a activităţii revistei, am declarat: „Sunt delegat din partea tovarăşei ministru să vă declar că trebuie să găsim o soluţie împreună, dar dacă tovarăşul Academician Teodorescu gândeşte o soluţie, aceea va avea şi girul Ministerului şi va deveni obligatorie! Are cuvântul tovarăşul Academician Teodorescu, profesorul nostru, al tuturor!" La care domnul academician a spus: „Iată ce ne-am gândit, dumneavoastră alcătuiţi, pe bază de simpatii personale, două grupuri de lucru, în funcţie de preferinţe personale şi simpatii; aşa să rămână organizarea! Grupul tovarăşului Rogai va redacta numerele impare ale revistelor, iar grupul B, va alcătui numerele pare! Şi vom vedea cine va reuşi să elaboreze reviste mai frumoase, mai atrăgătoare şi mai căutate!" „Soluţia tovarăşului profesor Teodorescu mi se pare cea mai înţeleaptă!" am întărit eu. Nu trebuie să ne declarăm formal ca formând grupuri distincte; acest lucru va rezulta din contribuţia dumneavoastră la elaborarea (şi redactarea) revistei! Trebuie să vă mai spun că o soluţie înţeleaptă ca aceasta, adică evidenţierea prin calitatea muncii este aprobată de tovarăşa ministru şi stinge orice conflict, înlocuindu-l cu o întrecere în muncă! Voi trece la vot soluţia, cu adăugarea că numerele cele mai reuşite vor fi premiate de Conducerea Societăţii de Matematică şi de Minister!" Nu mai trebuie să subliniez că a urmat o adevărată întrecere, cele două grupuri lucrând foarte eficient şi fiind constituite din oameni foarte competenţi, activitatea Societăţii de Matematică nu a avut decât de câştigat.

Tot pe linia unor măsuri de îmbunătăţire a pregătirii şi învăţământului de matematică, s-a luat pe linie administrativă hotărârea (nu mai ştiu dacă s-au luat şi decizii exprimate formal) ca prin completarea studiilor de matematică ale profesorilor cu studii incomplete, cei care reuşeau să absolve primii trei ani de studiu (din cei şase!) ai facultăţilor de matematică de la principalele universităţi din ţară, prin studii efectuate la cursuri la zi, la seral sau fără frecvenţă, căpătau dreptul să predea ca profesori titulari la clasele 6, 7 şi 8, adică gimnaziu; cei care terminau (cu examenele de rigoare) anul patru al facultăţii, căpătau dreptul de a preda şi la clasa a noua; cei care terminau anul cinci al facultăţii, putea preda ca titular la clasa a zecea, iar cei care terminau şi anul şase şi examenul de licenţă, căpătau toate drepturile unui absolvent de la cursurile de zi, inclusiv pe acela de a lucra în Institute de Cercetare, în Armată sau în Învăţământul Superior cu susţinerea examenelor de asistenţi cerute acolo. Aceeaşi măsură a fost aplicată apoi pentru cazul fizicii, biologiei, studiilor umaniste ş.a.m.d. completându-se în timp necesarul de profesori; numai medicii au rămas cu vechea organizare, neadmiţându-se nici un fel de concesie de la studiile de zi şi de şase ani pentru a deveni medic rezident, şi a încă şase ani de rezidenţiat pentru a deveni medic deplin, cu dreptul de a trata bolnavii independent, de a indica şi semna reţete, de a avea ştampilă şi cabinet propriu ş.a.m.d. În plus, pentru ca un medic să lucreze în Învăţământul Superior sau în Cercetare, trebuiau susţinute examene suplimentare la fiecare cinci ani, examene de specializare, de cunoaştere a noilor tehnici şi aparaturi, aşa încât un medic se specializa într-un domeniu bine precizat: cardiologie, urologie, pneumatologie, neurologie ş.a.m.d.

„Tu ţi-ai da copiii sau soţia pe mâna unui medic care nu este un specialist, ca de exemplu pe mâna unui urolog, pentru o boală de inimă?", am fost întrebat. „Evident că nu!", am răspuns. Dar pentru că un medic trebuie să poată răspunde şi la cazurile de urgenţă, începând din anul IV de facultate, şi mai ales în anii V şi VI, fiecare examen se sparge (se desface) în următoarele probe (de fapt examene): diagnostic, tratament,

urmărirea bolnavului, precum şi examen oral şi examen grilă, cu sute de întrebări şi teste, studenţii din anii V şi VI trebuind (un medic trebuind să răspundă şi la cazurile de urgenţă care se pot produce într-un tren, la o excursie la munte, pe front sau în localităţi izolate, medicul fiind şi un specialist, dar şi un medic cu pregătire generală, trebuind să facă faţă unei crize de inimă, unei naşteri, unui leşin, unei arsuri grave sau unei crize de nervi sau de isterie. Aşa se face că medicii pregătiţi în România, după criterii riguroase (foarte severe!), atât generale cât şi specializate, sunt foarte căutaţi în toată lumea şi pe toate continentele; când Băsescu, pe atunci preşedintele României, într-un acces de inconştienţă şi de incompetenţă, i-a invitat pe medicii din România să plece dacă sunt nemulţumiţi de salarii şi de statutul lor social, au plecat în străinătate 15000 de medici din cei 40000 existenţi în România; niciunul dintre aceştia nu a fost trimes înapoi ca incompetent, nepregătit sau incapabil; ei au ajuns să fie căutaţi, curtaţi, foarte bine plătiţi şi să conducă cercetări în Institutele Medicale din toate ţările lumii, ba chiar şi din Germania, Anglia, Franţa şi din Statele Unite ale Americii.

La ingineri, situaţia s-a clarificat într-un mod puţin deosebit, întrucât s-a stabilit încă de veacuri că mecanica, electrotehnica, chimia şi construcţiile sunt ştiinţe, tehnici şi inginerii deosebite. „Şcoala de Punţi, Construcţii şi Şosele” înfiinţată în Bucureşti încă din 1868 s-a organizat în facultatea de Electromecanică, cea de Construcţii Civile şi Chimie Industrială, pe urmă au apărut facultăţile de Hidroconstrucţii, Chimie Siderurgică (fier) şi Metalurgie Neferoasă, pe urmă a apărut şi o facultate de Materiale pentru Construcţii, a apărut o facultate de Tehnologie a Construcţiei de Maşini, un Institut de Căi Ferate, cu facultăţi aparte de Automobile şi Telefonie Feroviară, o facultate de Transporturi, iar după primul Război Mondial, o Academie Militară, după cel de al doilea Război Mondial, facultatea de Electrotehnică s-a scindat în Electrotehnică şi Maşini Electrice, Energetică, Electronică şi Telecomunicaţii şi apoi şi Automatică şi Calculatoare, luând naştere în final zece facultăţi diferite; la fel s-a întâmplat cu Academia Comercială şi de Înalte Studii Economice ş.a.m.d. Şi astăzi se consideră că un inginer nu este format decât după cel puţin cinci ani de practică (faţă de şase ani la medici; chiar şi asistentele medicale nu pot fi calificate fără trei ani de facultate!). Un caz special îl prezenta cândva dificultatea de a pregăti ingineri de construcţii civile, cu toate avantajele care decurg din necesitatea de a construi tot timpul clădiri şi imposibilitatea de a evita construcţiile, urmată de salarii mai mari, un rang social de invidiat (cine se poate lipsi de o casă?), dar şi de lucrul pe şantier în condiţii precare de insolaţie, intemperii, pericole fizice imediate şi 10 ore de lucru pe zi; au urmat desigur şi ironiile (cel mai greu să construieşti un dig cu bolovanii de la hidro! Adică cu cadrele pregătite acolo) şi fuga de ingineria în construcţii (de ce să te faci inginer constructor cu acelaşi salariu ca un inginer telefonist, unde ai o muncă mai curată, mai comodă şi mai puţin periculoasă?). I -am întrebat pe colegii de la construcţii: „De ce îi treceţi voi pe studenţii voştri de anul I aproape fără probleme la toate examenele, iar din anul II daţi cu ei de pământ pentru cea mai mică greşeală?”. „Uite ce e; e ca la medicină, ţie ţi-ar conveni să cazi de pe un pod, cu pod cu tot în Dunăre, pentru că cel care a proiectat podul a greșit la calcule sau a greșit ceva la execuţie? În anul I îi trecem ca să îi atragem, şi pentru că examenele generale sunt fără urmări; altfel se prezintă lucrurile începând din anul II de facultate! Ca şi la medici, în anul I primul ajutor, cunoştinţe de igienă, răsfăţ şi ifose; dar din anul II începe treaba serioasă; tu ţi-ai da soţia pe mâna unui medic nepregătit, inconştient sau incompetent? Nu mai vorbesc de chirurgi, o greşeală, şi taie o mică arteră, care înseamnă moartea; şi nu-ţi mai scapă nimeni copilul dacă un medic a pus un diagnostic greșit şi nu a acţionat la timp! De chimiste ce să mai vorbim? Dacă greşesc, pot să ardă de vii, să se otrăvească, să le explodeze instalaţia şi nimeni nu le mai poate salva! E ca la o uzină de armament! Un genist sau un artificier nu poate greşi decât o singură dată! Şi nici nu poţi să-l mai chemi înapoi din rai, după explozie! Ba chiar şi la un copil; dacă l-ai scăpat din mână şi s-a apucat de droguri, ai pierdut douăzeci de ani

de activitate! Râdeaţi voi de ISEP (Institutul pentru Studii Economice şi Politice V.I. Lenin, cum se numea pe vremuri), numindu-l „Institutul pentru Salvarea Elementelor Pierdute, deşi alergaţi cu limba scoasă după frumoasele şi calculatele fete de acolo, dar cine conduce lumea? Bancherii, Contabilii şi Economiştii, iar orice acţiune nu se poate concepe pe lumea asta fără Timp, Energie şi Bani! Or fi având ei strămoşi rău blamaţi, cămătari, escroci şi hoţi, dar când întinzi mâna după bani, sau ceri un credit, trebuie să te milogeşti, să dai explicaţii şi să dai cât nu face! Asta ca să ne lămurim că formula: „Informaţia înseamnă Putere!" nu înseamnă mare lucru dacă nu ai bani! Cum cânta cândva marele actor Constantin Tănase:

„Bani, bani, vrea oricare
Fie mic sau fie mare,
De vreo două mii de ani,
Toată lumea cere bani!

Lipsa de studii de pedagogie a inginerilor care predau în Învăţământul Tehnic se poate suplini prin studii suplimentare de Pedagogie-Psihologie şi Practică Didactică şi ore de Laborator şi Atelier, dar lipsa de bani nu se poate suplini cu nimic, pentru că banii înseamnă putere; când ai bani eşti mai simpatic, mai curtat şi chiar... mai frumos! Iar la piaţă, când nu ai bani, negustorii spun că începi să miroşi a prost; de ce ai mai venit pe la piaţă? Cine are bani le are pe toate; şi cele mai frumoase case,şi cele mai frumoase automobile, şi cei mai buni medici şi cele mai frumoase femei, iar când nu-i ai, abia atunci simţi cu adevărat ce înseamnă puterea lor, atracţia de neînlăturat, necesitatea şi atotputernicia banilor!

Dar să revenim la cariera mea didactică; eu consider că aceasta a fost posibilă prin efectuarea de studii la cele trei facultăţi de electronică, de fizică, de matematică-mecanică. Să revenim la examenele de Astronomie; colegul Petre, care studia şi el Matematică-Mecanică şi era şi funcţionar la Observatorul Astronomic, m-a invitat vreo trei nopţi la Observator ca să admirăm Cerul şi Stelele, să urmărim trecerea stelelor pe la Meridian (de acolo se dădea şi ora exactă) şi aşa mai departe; el s-a îndrăgostit de Astronomie şi nu s-a mai putut despărţi de ea; colegul Toma a păţit la fel cu Astrofizica; misterele cele mai adânci străjuiesc (şi păzesc) Cosmosul, dar nici Toma nu s-a mai putut despărţi de Astrofizică; şi după cincizeci de ani, tot de Astrofizică se ocupa! Am hotărât deci, că pentru mine este un semn de cuminţenie să nu mă îndrăgostesc de nicio disciplină cum ar fi Astronomia sau minunata şi misterioasa Biologie, întrucât odată legat sufleteşte de vreo asemenea disciplină-Moloh[1], eşti înghiţit şi pierdut pe vecie. Îmi amintesc cum ieşeam dimineaţa la tramvaiul de la ora cinci ca să mă duc să mă culc (atunci când se stingeau stelele!); Observatorul Astronomic era la marginea Parcului Carol, unde îşi aveau capătul şi câteva din liniile astea de tramvaie; oamenii care se înghesuiau ca să se suie în tramvai mi se păreau nişte fiinţe furnici – insecte neînsemnate (faţă de frumoasa, luminoasa şi magnifica imensitate a Cerului!), neînsemnate şi inutile, agitate şi speriate de Prezent şi de Viitor, fiinţe insecte fără de care Cosmosul ar fi fost mai armonios, mai luminos, mai frumos, mai misterios şi mai dumnezeiesc; şi pentru că nu le poţi avea pe toate, am hotărât că voi fi doar un fizician şi nu voi mai studia niciodată cărţile de Astronomie, nu voi mai privi vrăjit Cosmosul, şi nici ceea ce trece dincolo de planeta Pământ. În aceeaşi ordine de idei, am hotărât să las deoparte şi splendorile Biologiei cu misterele, ciudăţeniile şi vrăjile ei şi atât de atrăgătoarea Chimie Fizică, singura care se apropie de limita dintre viu şi neviu, şi Medicina cu Psihicul, Undele Biologice şi Cerebrale, care toate sunt atât de atrăgătoare că merită, nu una, ci multe vieţi de om, dar care te împiedică să devii un specialist, fie şi numai în fizica şi aplicaţiile radiaţiilor, care înseamnă deja un Univers. Am hotărât că nu poţi să te ocupi de toate, aşa cum nu poţi să te îndrăgosteşti de toate

[1] Moloh era zeul fenician suprem căruia i se aduceau ca jertfă copii mici; aceştia erau aruncaţi de vii în interiorul statuii metalice din tablă a zeului, încinsă la roşu; la fel un student sau un om de ştiinţă înrăgostit de un anumit domeniu nu se mai poate ocupa de altceva.

femeile care ar merita acest lucru, şi nici măcar de cele care ţi se oferă, pentru că ai comune în paralel cu ele poezia, visele şi frumuseţea, dar a te ocupa de prea mult înseamnă să pierzi totul. Am făcut excepţia doar cu o disciplină: matematica. Să revenim deci la examenul de funcţii de variabilă reală; acest curs nu îmi pusese probleme deosebite, dar era ţinut de unul din foştii colegi ai fratelui meu (mai mare cu trei ani decât mine) de la Colegiul Naţional Sfântul Sava şi de la Politehnică, pe care o părăsise după ce se îndrăgostise de matematică; după numai doi ani de asistenţie la Matematică (în loc de 3-5 ani) fusese avansat şef de lucrări şi ţinea cursul de funcţii de variabilă reală la zi şi la seral, iar eu, care aveam examen cu dânsul, voiam să mă prezint bine pentru a nu fi luat în derâdere (se zice popular: „în balon”) de fratele meu, ajuns deja mare şef de şantiere pentru construcţia celei mai mari centrale termoelectrice din ţară de la Iernut pe Mureş şi prieten cu Sâmboanu, devenit profesorul meu. Aşa că le-am rugat pe şase din colegele de la matematică (unele fete sunt un exemplu şi un model de conştiinciozitate în prezenţa la curs, luare de notiţe, studiu şi repetiţie pe rezumate, chiar şi atunci când nu înţeleg unele noţiuni) şi cam în trei luni am redactat o versiune viabilă a cursului privind funcţiile de variabilă reală ţinut de profesorul Sâmboanu. Fetele l-au dactilografiat în vreo zece exemplare care au circulat printre studenţi, s-au pregătit temeinic, iar eu am oferit un exemplar dactilografiat profesorului în cadrul examenului cu grupele noastre. Nu a fost foarte impresionat, dar a recunoscut că i-a făcut multă plăcere acţiunea noastră, m-a invitat la tablă, am răspuns la două bilete în loc de unul (ca să nu-mi iasă vorbe) după care mi-a spus: „Ia exemplarul redactat de dumneata, te duci pe rândul de sus (sala era în amfiteatru) şi-mi scrii pe foi separate tot ce nu ţi-a plăcut în cursul meu, ce observaţii ai şi unde crezi că se poate îmbunătăţi ceva, vreo demonstraţie, vreo definiţie, orice!” M-am dus în ultimul rând (era deja ora zece) şi până când s-a terminat examenul (pe la ora trei fără ceva) am scris tot ce am crezut eu că merita semnalat, în special enunţări mai clare şi mai justificate ale unor definiţii şi demonstraţii mai detaliate în câteva locuri. Când a terminat examenul, Sâmboanu a luat notele scrise de mine, le-a citit şi comenta: „Aici nu sunt de părerea dumitale, definiţia asta este destul de clară pentru un student sârguincios; aici ai dreptate, am să completez!” şi aşa mai departe. Mi-a întins mâna, m-a felicitat şi mi-a spus: „Dacă renunţi la inginerie, ştii unde mă găseşti; te am în vizor!” făcând aluzie la propria lui carieră.

Fetele ar fi dorit să continue experienţa de redactare de cursuri, dar timpul nu mi-a mai permis. Următoarea experienţă de la facultatea de matematici am avut-o la cursul de Analiză Numerică. Titularul cursului era un tânăr asistent cu drept de predare, domnul Cuculescu (sau Cuculeanu) care a avut bunăvoinţa să-mi permită să mă prezint la examen în orele dânsului de consultaţie; aşa că la ora 15 (cred) într-o frumoasă şi senină după amiază de primăvară, într-un cabinet de la un etaj al Universităţii din Bulevardul Elisabeta primeam primul bilet de examen cu exerciţii de rezolvat cu tot de la examenul de Analiză Numerică; la ora 16, domnul Cuculeanu s-a dus să-şi ţină cursul la studenţii de la zi. În pauză a venit să mă vadă şi m-a întrebat: „Ai răspuns în scris, cum am cerut?” „Da”, i-am răspuns, „dar nu am apucat să efectuez toate calculele!” „Bine”, mi-a spus, „nu contează prea mult; dar ca verificare, rezolvă şi problemele astea!” Şi mi-a mai dat un bilet de examen cu exerciţii cu tot. Pe urmă a plecat să ţină a doua şedinţă de curs; la şase avea un seminar la cei de la seral, aşa că mi-a mai dat un bilet de examen; pe la şapte şi jumătate a venit să verifice ce am făcut. „Ai terminat toate problemele?” „Da!”, i-am răspuns. „Nu se poate!” şi s-a apucat să mă chestioneze. După vreo douăzeci de minute (sau mai mult) m-a întrebat: „Ai avut vreun calculator?” „Ştiam că nu e voie!” i-am răspuns. „Aşa e! dar am vrut să te verific! Ai nota zece, dar te rog să-mi răspunzi la încă o întrebare!” „Poftim!” „De ce stai dumneata la proştii ăia de la Politehnică, în loc să vii la noi la Universitate, la Matematică, unde îţi e locul!” Am rămas fără grai, şi cred că şi cu gura căscată. Mai târziu, când am descoperit că el şi soţia lui, care îmi era colegă la Catedra de Fizică de la Politehnică, şi soţia mea aveau ceva în comun: oraşul Piatra Neamţ, unde locuia şi avea mai multe proprietăţi familia soţiei mele, şi mânăstirea Agapia, unde dânsul

venea în fiecare an la o măicuţă care era rudă cu soţia lui, aşa că ne-am împrietenit puţin; când am fost numit inspector general la Ministerul Educaţiei şi Învăţământului, Cuculeanu împreună cu un coleg au concurat pentru redactarea unui curs de geometrie (pentru gimnaziu, clasele V-VII), pentru profesori; era cel mai bun manual de geometrie de bază care îmi căzuse în mână, cel mai clar, cel mai bine redactat şi cel mai bine rezumat din câte manuale veniseră la concurs; ministerul a cerut (ordonat!) scoaterea a 10000 de exemplare din acest manual, care au dispărut din librării în câteva zile;contrariat (în toată ţara erau cam 9300 de profesori de matematică), am cerut reeditarea cărţii; două luni mai târziu au apărut încă 5000 de exemplare, care au dispărut şi ele cam într-o săptămână; curios, am efectuat o mini anchetă printre librari, şi am descoperit că cei care cumpărau cu mare grabă manualul cu noţiuni geometrice de bază erau inginerii de toate specialităţile, unii studenţi şi profesori şi părinţii viitorilor candidaţi la Politehnici şi Universităţi, care voiau să se asigure că au în bibliotecă o carte valoroasă! Ulterior am mai păţit aşa ceva cu câteva manuale pentru profesori, care s-au epuizat practic instantaneu (adică în câteva zile), eu însumi, care mă ocupam de editarea seriei de manuale pentru profesori la minister, obţinând doar cu mare greutate câteva manuale ca să le redistribui. Care era secretul succesului acestor cărţi? În primul rând, era faptul că nu cereau fiecărui autor să scrie decât ceea ce ştia dânsul mai bine; mai întâi mă informam în lumea profesorilor din toată ţara care sunt cei mai buni şi capabili profesori universitari (sau de liceu) din diferitele domenii şi specialităţi; dânşii se cunoşteau între ei de decenii şi nici un impostor, sau vreun superficial nu îi poate păcăli pe toţi specialiştii dintr-un domeniu; pe urmă ne sau mă duceam la Universitatea respectivă să-l rugăm pe specialistul respectiv să scrie doar capitolul pe care îl cunoştea mai bine şi pe care îi făcea plăcere să-l prezinte; aşa se face că la elaborarea manualului de biologie „clasică” pentru profesori am solicitat vreo 14 profesori, în majoritate de la Universitatea din Bucureşti; au fost editate 10000 de exemplare. (A trebuit să duc muncă de lămurire între biologi ca să-i fac să scrie! Erau certaţi crunt între ei, şi se criticau cu o conştiinciozitate demnă de o cauză mai bună. Un singur caz de asemenea conflict am mai întâlnit doar la Iaşi unde şefii de catedră de la două Catedre cu uşile pe acelaşi culoar nu-şi vorbeau şi un „trimis” de la fiecare Catedră m-a condus până la jumătatea culoarului!)Manualul de biologie „clasică” pentru profesori trebuia urmat de un al doilea volum (Ecologie; Studii de biochimie, endocrinologie, ştiinţa viului şi genetică etc.). Acest volum însă nu a mai putut apare, fiindcă a intervenit, ca un geniu al răului, Elena Ceauşescu. Iată cum s-au întâmplat lucrurile: Aflând de la javrele – cozi de topor şi invidioşi – pupători în fund, că la Editura Didactică salariile erau binişor mai mari decât la celelalte Edituri, iar acum creşteau din nou în urma editării Seriilor de cărţi pentru Profesori (de care mă ocupam direct şi care ajunseseră la al şaisprezecelea volum), că în urma trecerii la editarea cursurilor universitare, salariile celor de la Editura Didactică mai crescuseră şi în anul precedent cu câteva procente, că la Editură se juca ping-pong şi volei după ora trei, şi că se renunţase deja la tehnica depăşită a tipăririi cu piatră (rotaprint), sfătuită prost, influenţabilă şi invidioasă, Elena Ceauşescu hotărâse scurt: se elimină din programul Editurii Didactice şi Pedagogice toate editările de Cursuri Universitare, Cărţi pentru profesori etc. etc., care se vor edita doar pe plan local, atât cât permit resursele locale pentru că, pentru că, bla, bla, bla, bla, bla, bla. M-am simţit direct atins, pentru că în programul de apariţii al Editurii Didactice (de fapt, a Ministerului Educaţiei şi Învăţământului) era prevăzută apariţia unei adevărate Enciclopedii de Electricitate şi Magnetism cu Aplicaţii Tehnice, în care urmau să apară urmaşii profesorului Remus Răduleţ, profesorii Timotin şi Ţugulea, profesorul Mocanu, precum şi câte un capitol consistent de la fiecare din centrele în care se preda şi se cerceta Electromecanica, aşa cum era Catedra de Electromagnetism cu Locomotiva Diesel Electrică din Craiova, Catedra de Electromecanică din Timişoara, ş.a.m.d. Reuşisem să conving vreo 16 cadre şi şefi din Electromecanică să colaboreze, lucru care mi-a cerut eforturi diplomatice de peste un an; odată cu ordinul Elenei Ceauşescu, toate aceste eforturi erau practic anulate; Timotin şi Ţugulea nu au mai apărut; profesorul Mocanu şi-a

salvat cursul, o prezentare magnifică a Electromagnetismului, dar care a apărut mai târziu; profesorul Remus Răduleţ a prezentat o culegere inspirată de Probleme de Electromagnetism, dar realizările din toate celelalte Centre Provinciale pe care intenţionam să le scot la lumină nu au mai apărut niciodată. Am fost aşa de revoltat de această acţiune, încât practic m-am retras de la Ministerul Educaţiei şi Învăţământului în 1989 pe muteşte (nici nu era nevoie de vreo acţiune, eu lucrând acolo pe gratis). Îmi aduc aminte cu cât interes era aşteptată apariţia volumului de „Biologie Modernă" (să-i zicem) pentru profesori, şi cum am fost întrebat: „De ce nu aţi apărut ca „editor" la primul volum, acela de Biologie clasică". „Cum să apar ca editor dacă nu sunt biolog?", le-am răspuns. „Ar fi fost echivalentul unui plagiat!" Cursul de chimie pentru profesori a fost scos de un grup de profesoare de la Bucureşti, selecţionat din operele precedente ale dânselor; război în toată regula! „De ce aţi apelat la nişte şefe de lucrări, când erau atâtea mărimi dornice dă se afirme ca editori?" Le- am dat acelaşi răspuns: „Pe lucrări apar doar cei care le realizează! Nu cei care îi conduc pe alţii!" Manualul de „Electronică pentru profesori" a fost redactat de doi profesori din Cluj, domnii Toth (cred) şi Cioară, care îl aveau pregătit de câţiva ani, dar cărora nişte „cauzaşi" de prin alte părţi le refuzaseră publicarea. („Cum să apară provincia înaintea Centrului Electronic de la Bucureşti?!"), dar lucrarea fiind excelentă şi foarte de calitate ca manual didactic, am cerut (şi am obţinut!) apariţia ei trecând peste orice alte considerente; la lucrările de fizică a fost mai simplu; cunoşteam lumea profesorilor universitari de fizică din România, ştiam cine şi cât valorează, aşa că pe cărţile pentru profesori au apărut numai cei care au lucrat la ele; aici am redactat şi eu câteva capitole, limitate strict la domeniile din care îmi dădusem doctoratul şi eram „acasă"; am avut evident şi reproşuri, dar Elena Ceauşescu destinase eşecului toate publicaţiile pentru profesori şi o bună parte din cursurile universitare, aşa că ce mai contau câteva critici? Cartea de biologie pentru profesori se epuizase atât de repede (10000 de exemplare!) aşa încât eu însumi a trebuit să caut la un depozit un exemplar pentru mine! În fine, tempi pasati! Cu seria asta de cărţi pentru profesori Priceputu s-a lăudat peste tot! L-am lăsat în pace, conform principiului"Laissez faire, laissez passer!" Un singur lucru m-a deranjat la acest om; după ce pe vremea comuniştilor se lăudase, bătându-se cu cărămida în piept cât de patriot a fost el, după „loviluţie" a descoperit că se trage dintr-o veche familie de liberali; iar fiul lui a devenit o vreme secretar al partidului liberal (pentru Bucureşti). Mare ţi-e grădina ta, Doamne! Ar fi murit el mai puţin dacă nu trăda (într-o mică dar semnificativă măsură) partidul comunist, care îl transformase dintr-un contabil oarecare cu studii oarecare de ASE, într-un şef de servicii universitare la Ministerul Educaţiei! Băiatul lui a ajuns un foarte capabil inginer, cele două fete doctoriţe, ceea ce înseamnă că şi-a făcut datoria faţă de societate. Deşi când am fost numit (din oficiu!) la Minister, s-a arătat ostil, crezând că vreau să fac carieră funcţionărească! Când şi-a dat seama că nu mă interesează cariera funcţionărească a devenit uman, şi ne- am înţeles foarte bine; cred că şi-a dat seama din aprecierile mele (după cinci ani, mai ştii doar jumătate din ceea ce ştiai ca specialist, după încă alţi cinci ani mai ştii jumătate din jumătatea rămasă; adică eşti un fel de nimeni ca specialist şi te-ai, deja, birocratizat, pe urmă, dacă ţi se termină cariera (sau şansa) funcţionărească devii, în locul specialistului în radiaţii, sau a chirurgului pentru intervenţii de urgenţă, sau a eminentului matematician, sau a chimistului capabil să sintetizeze aproape orice, devii, spuneam, un neica nimeni care joacă şah pe aleile din Cişmigiu sau un abonat la funcţia de pierde-vară pe aleile din acelaşi Cişmigiu!

Dar să revenim la studiile mele de matematică, şi cum poţi fi lovit (boicotat ar fi prea mult spus) de soartă şi de oameni, pe neaşteptate, printr-un adevărat joc al dragostei şi al întâmplării.

Trebuia deci să susţin în anul IV de la facultatea de matematică un examen (reunit) de Calculul Probabilităţilor (mai estompat şi Funcţii de Variabilă Complexă), care figura pe primul loc în Nomenclatura Examenelor de la Facultatea de Matematică). M-am prezentat deci cu un dosar de vreo două sute de file la o Comisie (aşa lucra tânărul profesor Boboc,

până de curând, şi tânăr decan al Facultăţii de Matematică). Spre surprinderea mea, când am intrat în sală, am fost dat în sarcină celui mai „al dracului” (sever) dintre asistenţii prezenţi, un tânăr domn numit Sireţki, renumit pentru prezentarea de probleme ghicitoare de diferite tipuri, în diferite forme şi în şi mai diferite cazuri. Dânsul a binevoit să mă asculte până la un anumit punct, pe urmă când a venit vorba de introducerea funcţiilor de variabilă complexă iar eu i- am afirmat că pentru un inginer aceste funcţii dificil de tratat sunt o anexă. „Mult mai mult decât atât!”, mi-a spus, „sunt o parte esenţială a matematicii!”, mi-a declarat; pe urmă s-a uitat în carnetul meu de student plin cu calificative maxime, şi mi-a spus: „Cum aţi luat numai calificative maxime la matematică? Şi la politehnică aţi avut tot calificative maxime?”. Am încercat să-i explic cum că pe vremea aceea eram mai tânăr, că eram student la două facultăţi (socotind şi fizica); auzind discuţia, profesorul Boboc l-a întrebat pe neaşteptate pe Sireţki; „Ce calificativ merită acum? Poate lua examenul?” „Ştie cam de şapte!”, i-a răspuns Sireţki, dar nu are suficient exerciţiu!” L-am rugat să se uite prin dosarul în care aveam cam două sute de file cu probleme rezolvate, dar nu puteam să mă laud cu pregătirea unui război cu şcoala de probabilităţi a academicienilor Mihoc şi Onicescu, cu şcoala românească privind funcţiile de variabilă complexă, cu operele lui Ciucu şi colaboratorii, ş.a.m.d. „Mai dă-i un bilet!”, i-a cerut Boboc. M-a mai ascultat vreo jumătate de oră. „Prezintă deformaţii ale şcolii de la Politehnică!” Altă discuţie: „Cât să-i dăm?” „Şase!” „Veniţi la vară pentru cursuri de completare a cunoştinţelor şi consultaţii!”, mi-au cerut. „S-ar putea să vă mărim nota! Cel puţin matematica pe care aţi învăţat-o până acum v-a servit la ceva? Sau a fost doar un fel de reclamă?”. Eu mă simţeam descumpănit; la nici un examen nu păţisem aşa ceva, nici nu fusesem tratat cu o asemenea desconsiderare, consideram eu. Nu-mi imaginam că această atitudine fusese aleasă special ca să fie afectată o altă persoană: profesorul Ciucu! Ce se întâmplase? Cu câteva săptămâni mai înainte se susţinuseră examenele de admitere la Universitate, inclusiv la Facultatea de Matematică. Unul din cele câteva (trei sau patru) subiecte indicate spre rezolvare fusese greşit; un candidat mai îndrăzneţ şi mai spiritual scrisese pe teză: „Primele subiecte le-am rezolvat eu, fiindcă sunt corecte; ultimul să îl rezolve tac-tu, fiindcă e greșit!”. Corectorii făcuseră haz, dar a doua zi „cazul” cu teza „în cauză” ajunsese la Minister pe la ora zece; la ora 12 ministrul Ciucu (al Învăţământului Superior) îl demitea pe decanul Boboc al Facultăţii de Matematică pentru „Neglijenţă în serviciu” (se purtau şi pe vremea aceea, deci prin anii ’70, etichete bombastice). Se ştia cumva că eu sunt vecin (apartamentele 64 şi 65 de la etajul 3 scara B din blocul „EVA”; că soţiile noastre îşi telefonau, că uneori beau şi o cafea împreună; copiii adolescenţi ai lui Ciucu erau cunoscuţi în bloc ca năzdrăvani, pentru că mergeau în exteriorul blocului, la nivelul etajului cinci, pe o cornişă lată doar de 20 de centimetri, fiind urmăriţi din Bulevardul Magheru de o mulţime curioasă dar îngrijorată. Toate acestea l-au făcut pe Boboc să creadă că îi va produce o îngrijorare (sau supărare) lui Ciucu, dacă mă va brusca puţin pe mine; dar au trecut câţiva ani până am găsit această explicaţie. Sireţki era cunoscut ca un puitor de probleme ghicitoare; întâlnindu-mă toamna prin Cişmigiu, mi-a spus fără răutate: „Veniţi la consultaţii şi la mărire de notă. Tovarăşul Boboc este un domn, şi nu poartă pică nimănui!” „Domnule Sireţki, i-am răspuns, eu lucrez la o culegere de probleme rezolvate de Tehnică Nucleară de 400 de pagini (care a apărut la Editura Tehnică în 1972), trebuie să mă acordez cu opt autori, fac matematică din pură plăcere, iar tramvaiul o să se întoarcă tot la „Spânzuratu’ (locul fusese numit aşa din cauza unei sinucideri produse cândva pe calea Rahovei în acel loc), aşa că nu pot să mai viu şi la consultaţii, mai ales că mai am de rezolvat şi anii cinci şi şase de facultate; lucrez la Măgurele şi la Politehnică, lucrez gratuit la Ministerul Educaţiei; am o nevastă şi doi copii pe care îi întreţin pentru că aşa am văzut la tatăl meu, mai dau şi meditaţii pentru că banii nu ajung...” „Dar puteaţi să nu vă însuraţi!” (Deci, implicit am greșit având doi copii, o soţie şi răspunderi; după dânsul,

dacă ai o pasiune, asta e! Ori matematica, ori nimic! Era o altă optică! L-am salutat şi am întrerupt legăturile cu Catedra la care se susţinea examenul de „Funcţii de Variabilă Complexă”, pentru care am prins şi o stranie aversiune...! A fost singurul caz în care am avut o durere în toate studiile mele de la Universitate. Dar şi la Politehnică am avut o ciocnire cu profesorul Gh. Cartianu la examenul de „Baze Radio” din anul II, de la Facultatea de Electronică. Trăsesem un bilet în care mi se cerea să indic schema circuitului echivalent al unui transformator care funcţiona la medie,înaltă şi joasă frecvenţă ş.a.m.d. Am rezolvat schema folosind cunoştinţele de la circuitele profesorului Ciorăscu pe care le ştiam de la Universitate (unde dădusem un examen cu măsurări de unde radio) şi am prezentat schema profesorului Cartianu. Neobişnuit să i se prezinte şi alte demonstraţii decât cele proprii, Cartianu a aruncat o privire grăbită peste demonstraţia prezentată de mine, şi mi-a spus ca o sentinţă: „Şterge! E total greșit!” sau ceva echivalent. La care m-am pomenit spunându-i ca şi când ar fi fost un coleg de-al meu: „Nimeni nu a îndrăznit să-mi spună până acum vreodată că aş fi greșit vreo demonstraţie!” (domnule profesor!) La care s-a uitat la mine, mirat (nimeni nu îndrăznise probabil până atunci să-l contrazică, cel puţin dintre studenţi, mergând pe ideea că „şeful are întotdeauna dreptate chiar şi atunci când nu are şi mai ales atunci!”); şi-a aranjat ochelarii pe nas, a reconsiderat pe o hârtiuţă neobişnuita schemă şi mi-a spus: „E bine! Şterge!” După care a mai trecut în fugă o dată pe la mine şi mi-a spus: „Suficient! Dă-mi carnetul!” Nemulţumit de calificativ, m-am dus la decan, colonelul Cătuneanu şi am cerut reexaminarea; aveam o bursă care consta în masa de prânz (eram considerat în categoria a 3-a socială (fiind funcţionar superior) şi o bursă de 50 de lei (o pâine costa cam doi lei) pentru rezultate bune la învăţătură şi nu voiam să le pierd; Cătuneanu mi-a aprobat, dar m-a atenţionat: „Fii atent! Profesorul Cartianu nu admite să fie contrazis de nimeni, niciodată! M-am prezentat din nou la examen; primele două subiecte, scheme, calcule, au trecut fără accidente; dar când am prezentat cel de-al treilea subiect, legătura dintre câmpul şi sarcina electrică, m-a pus dracul să afirm: „Această legătură este echivalentă cu prima lege a lui Maxwell, legea fluxului electric, care de fapt nu se poate demonstra, ci doar verifica în laborator! Cartianu s-a întors radios către mine şi mi-a spus: „Deci dumneata nu ştii să demonstrezi această lege! Calificativul dumitale este suficient! Dă-mi carnetul să-i trec nota!” M-am dus din nou la decanul Cătuneanu, care mi-a spus: „Eu pot să-ţi aprob încă o reexaminare, dar te-am avertizat că profesorul Cartianu nu admite să fie contrazis! De data asta s-ar putea să te pice şi să-ţi pierzi şi bursa! Fii prudent, şi evită un conflict!” Mi-am adus atunci aminte de reacţia profesorului Răduleţ, la o discuţie similară la nişte ore de consultaţie care se ţineau în laborator, la care declarasem că o anume mărime electrică nu se poate introduce decât în laborator, şi că de fapt noi nu demonstrăm legile ştiinţei, ci doar le descriem! Profesorul zâmbise şi îmi spuse: „Dar tocmai experienţele astea de laborator la care te referi ca dovezi de verificare a legilor, şi nu reprezentările matematice sunt considerate de cei mai mulţi oameni de ştiinţă ca cea mai bună şi mai sigură demonstraţie!” „Să fim serioşi, domnule profesor” m-am trezit răspunzând, „demonstraţie înseamnă reprezentare matematică, nu experiment!” „Deci dumneata de raliezi la grupul pentru care primează experienţa!” mi-a spus profesorul Răduleţ. „Este un punct foarte materialist de vedere!” Colegii care erau de faţă se îngroziseră când mă auziseră spunând: „Să fim serioşi, domnule profesor!” ca şi când aş fi discutat cu unul din tinerii asistenţi, speriindu-se numai la gândul represaliilor la care ar fi putut recurge profesorul Răduleţ (în acea vreme preşedintele Academiei Române, iar peste câţiva ani preşedintele Comitetului Electrotehnic Internaţional al ONU, făcând cinste acestui organism internaţional şi totodată României! Profesorul zâmbise, dar nu mă uitase! Făcând parte din Comisia cu care dădusem Examenul de Stat la Facultatea de Electronică, îl trimisese după examen pe unul din fruntaşii seriei, pe Radu Millea să mă cheme la dânsul ca să îmi spună: „Mâine la ora 9

să vii la mine la Catedră! Vreau să faci parte dintre asistenţii mei!” După ce a mai trecut un an, am avut satisfacţia de a-i răspunde cu mândrie profesorului Cătuneanu, care întâlnindu-mă pe unul din culoarele Politehnicii din Polizu (Politehnica pe atunci avea vreo trei sau patru localuri): „Domnule profesor! Eu sunt deja asistent în Catedra de Electrotehnică a profesorului Răduleţ!” „Voiam să lucrezi în cercetare la circuitele pentru modularea în frecvenţă!” mi-a spus; „te-a propus colegul dumitale Alexandru Popovici (altă minte luminată a generaţiei noastre, mare realizator care a ajutat la înfiinţarea Institutului de Telecomunicaţii al Algeriei din Oran, şi a lucrat cu abnegaţie pentru gloria profesorilor Gh. Cartianu, Alexandru Spătaru şi Roman Stere, neglijându- se pe sine, ceea ce eu îi reproşez); tema modulării în frecvenţă este de foarte mare viitor. După numai doi ani, primele circuite cu modulaţie în frecvenţă funcţionau deja, dar eu nu l-am auzit vreodată pe Cartianu lăudându-şi sau mulţumindu-le colaboratorilor; în schimb, consider că profesorul Răduleţ a fost cel mai generos om pe care l-am cunoscut vreodată; dădea tot ce putea, fără să se tocmească, fără să economisească şi din toată inima. Şi pentru a încheia cu bârfeala, am să-l pomenesc aici, numai de bine, pe profesorul Ausländer care m-a luat sub aripă când începusem pregătirea pentru doctorat, eram dator vândut (nu în sensul că aş fi avut datorii; nu am făcut datorii niciodată, dar nu-mi mai ajungeau banii; şi în ultimii doi ani când am pregătit doctoratul şi soţia mea mi-a dat bani, i-am considerat împrumutaţi şi imediat ce am putut i-am dat înapoi). Ausu mi-a spus: „Eu te avansez şef de lucrări pe răspunderea mea, fiindcă ai terminat a doua facultate, ai absolvit un an de specializare, te-ai înscris la doctorat, şi ai doi copii de crescut, dar în schimb îţi cer, ca un contract, să mă slugăreşti cinci ani, în afară de faptul că îmi cânţi la pian; slugăreala va consta că răspunzi, de data asta ca inginer, de funcţionarea laboratoarelor Catedrei de Fizică ale Politehnicii (şi erau deja patru laboratoare la care urmau să se adauge alte trei sau patru laboratoare care se construiau în Grozăveşti, la Noul Local). Ai de întreţinut trei laboratoare de Fizică Atomică şi Nucleară şi Aplicaţii; dacă se strică sau nu funcţionează o lucrare, nu face nimic; dacă nu funcţionează a doua, o repari a doua zi; dar dacă se strică a treia (erau câte 12-16 lucrări în fiecare din cele trei laboratoare) te îmbarci în primul autobuz, ai cheile de la laboratoare şi începi să repari; de unde locuim noi în Magheru, în blocul Atomiştilor (Magheru 35) faci pe jos până la Gara de Nord (localul din Polizu) 20-25 de minute, că eşti tânăr, dacă nu prinzi un autobuz, şi repari. Am mulţumit, am admis tot ce cerea, iar profesorul Ausländer a devenit sprijinul meu de nădejde. Profesorul Agârbiceanu, fiul faimosului scriitor şi preot, cu studii efectuate în Anglia, era coborât, parcă, dintre gentlemenii englezi. Amabil, dar puţin mai distant, nu-ţi trasa nici o sarcină; trebuia să ştii singur ce ai de făcut, dar cam o dată pe lună, te invita la o discuţie cu doi sau trei profesori,la care, de fapt, raportai ce ai realizat; nu ţi se dădeau nici galoane, nici prime; suprema recunoaştere şi răsplată era o invitaţie la „un coniac la Athenée Palace”. La acest „coniac” se pleca în grup, câte 7-9 asistenţi şi şefi de lucrări premiaţi, şi şefii, sau numai profesorul Agârbiceanu; odată ajunşi la barul de la Athenée Palace, barmanul cunoştea ritualul; se turna un coniac într-un pahar ceva mai mare, apoi se împărţea în alte 7-9 pahare mai mici, care erau oferite fiecăruia din cei „premiaţi”. Cu metoda aceasta profesorul Agârbiceanu conducea unul din cele mai reputate laboratoare de cercetare de la Măgurele (unde s-a realizat cel de al treilea laser cu argon din lume şi primul laser energetic din lume cu bioxid de carbon) cu o putere de ordinul a 1000 de watt în fascicol, lămpi cu fluorescenţă, cel mai înalt (rarefiat) grad de vid din lume, ş.a.m.d. După ce încheiasem „pactul”de reparare a instalaţiilor cu profesorul Ausländer, spre surprinderea mea am constatat că instalaţii şi aparate care nu se stricaseră decât foarte rar, au început să se strice ceva mai frecvent; i-am rugat pe colegii mei să umble mai blând cu instalaţiile, dar în acelaşi timp, am intrat la idei şi la bănuieli; am stat deci la pândă noaptea, fără lumină după ce, cel mai târziu la ora 10 (adică 22) se terminau şi ultimele lucrări de la

seral, ca să văd dacă nu cumva avem şobolani prin laboratoare (mai ştii? Doar fuseseră atâtea ruine în cartierul şi zona Gării de Nord!), şi ce să vezi? Nea Emilian, laborantul care locuia şi chiar dormea într-o nişă din laborator, deregla, la lumina unei lanterne, instalaţiile delicate, reglate cu multă caznă de asistenţi, scotea elemente fine din aparate şi le punea în anumite locuri din laborator, numai de el ştiute, şi scotea din funcţionare unele instalaţii mai sensibile! Am aprins lumina şi am strigat la el: „Ce faci aici, nea Emilian? Ai înnebunit?!" L- am văzut că se clatină şi îmi spune: „Am vrut să verific dacă şi dumneata ştii carte! Că până acum am ştiut instalaţiile astea numai eu, Bianu şi cu mortu'! (Adică predecesorul profesorului Bianu). Dar dumneata le-ai reparat, te pricepi, aşa că n-o să se mai întâmple!" I-am spus arătându-i palma: „Nea Emiliane! Dacă îmi mai umbli şi îmi dereglezi vreo instalaţie din laborator, îţi zbor fesul (avea o pălărie cu un bor, strâmtă pe cap, pe care o purta tot timpul) şi îţi promit că îţi vei petrece la spital cel puţin următoarele două săptămâni!" Ştiam bine ce vorbeam, în cartierul în care mă născusem erau: 1) Uzinele Vulcan, cu mii de muncitori tineri, amatori de orice fel de lupte; 2) Atelierele pentru prelucrarea lemnului Steriadi, cu şcoli profesionale şi sportive; 3) Combinatul şi Fabrica de bere Rahova, cu alte mii de muncitori; 4) Fabrica de telefoane „Vestitorul" devenită „Electromagnetica" şi pricina multor conflicte; fabricile de textile şi fabrica de ciorapi, Adesgo, unde lucrau numai femei, aşa că era mai bine să nu ieşi „la horă" (la „şină" unde se intersectau liniile de tramvai cu linia de tren care trecea pe la Uzinele „Vulcan", mai jos, pe Uranus erau Ateliere ale Armatei, unităţi ale arsenalului, Comenduirea, iar sub Dealul Cazărmii, Pivniţele „Zarea". Pe vremea aceea, aveam 90 de kilograme de muşchi şi oase, jucam baschet şi participam la concursurile de înot pe trei kilometri, dar în cartierul meu natal, faimosul cartier Rahova-Dealu Spirii era mai bine să nu ieşi, sau să te abţii şi să stai acasă dacă nu ştiai să te aperi; aşa că am pus mâna pe nea Emilian şi l-am scuturat bine (nu puţin!) cu promisiuni de a-i aplica şi o corecţie „ca să ai motiv să te odihneşti la spital, nea Emiliane, măcar vreo două săptămâni!". „Nu ştiam că la lista celor ce ştiu fizică trebuie să te adaug şi pe dumneata!", mi-a spus. „Va fi: Eu, Bianu şi cu mortu' şi cu Ionescu ăla vânjosu'!", şi mi-a promis că va veghea el însuşi să nu mai fie boicotate (sabotate, stricate) instalaţiile. Eram deja obişnuit cu intervenţiile studenţilor de la seral care veneau (uneori) special cu cleşti şi şurubelniţe, şi te trezeai cu întreruperi de curent, scurtcircuite, dereglări de instalaţii optice, fisuri ş.a.m.d. Luasem obiceiul să verific fiecare instalaţie atât la venirea, cât şi (mai ales!) la plecarea studenţilor de la seral, dintre care câte unii erau puşi pe rele, ca de exemplu să lase laboratoarele pe întuneric; „dacă nu e curent şi e întuneric, nu se mai fac lucrări, aşa că plecăm acasă!". Între timp se lămuriseră că „asistentul ăla înalt şi brunet e şi inginer electrician, aşa încât unii studenţi mă ajutau să întreţin şi să repar instalaţiile; dar eu îmi luasem obiceiul să verific tot laboratorul înainte de încheierea lucrărilor. Doar aveam o înţelegere cu profesorul Ausländer, nu? Şi doream şi eu să fiu invitat la „coniacul" lunar al profesorului Agârbiceanu. Ajungeam de obicei târziu acasă, dormeam mai puţin, dar laboratoarele funcţionau, conform înţelegerii. Începusem deja să realizez câte o lucrare nouă de laborator cu studenţii (aici îmi erau de cel mai mare folos tocmai studenţii de la seral! care aveau mai multă experienţă practică). Nu m-am apucat niciodată să repar ceva până nu s-a defectat; aşa zisele verificări periodice doar dereglează sau chiar defectează aparatura mai delicată; funcţionează? Nu s-a stricat? Las-o să funcţioneze![1] Aparate destinate să funcţioneze 10-12 ani a funcţionat în acest program şi douăzeci de ani fără să se mai defecteze! Din păcate, multe defecte erau provocate de tinerii asistenţi nepricepuţi, neîndemânatici, dar îngâmfaţi (le ştiau ei pe toate!). Le-am pus în vedere (şi au fost foarte miraţi) când le-am pus în vedere să nu

[1] Am descoperit abia mai târziu că există şi un proverb anglo-american care spune: "Don't fix it, if it isn't broken" Nu repara ceva (instalaţia) dacă nu s-a stricat!

cumva să butoneze aparatele făcând tot felul de „încercări” neroade până nu studiază în amănunţime prospectele, indicaţiile de lucru şi de folosire ale echipamentelor, iar punerea în funcţiune am cerut să se facă pas cu pas doar în prezenţa persoanelor cu experienţă sau ai delegaţilor producătorului. Concluzie: Trebuie luate măsuri de precauţie, nu numai împotriva studenţilor puşi pe fapte mari, ci şi împotriva atotcunoscătorilor care ştiu doar să strice orice! Nu mai dau alte exemple, am avut de reparat destule aparate deteriorate din neglijenţă, îngâmfare sau prostie de-a dreptul. Un singur caz nu l-am uitat şi nici nu l-am iertat; iată ce s-a întâmplat. Din laboratoarele de fizică nucleară dispăruseră două surse de radiaţii penetrante gamma; după vreo trei săptămâni de căutări, le-am găsit; una era montată sub podea, iar cealaltă pe un perete, aproape de tavan; le detectasem prezenţa doar pentru că în acele laboratoare fondul de radiaţii era întrucâtva crescut faţă de doza obişnuită de radiaţii. Cazul era grav din cauza pericolului, dar şi din cauză că legea pedepsea grav furtul de surse de radiaţii care puteau fi folosite pentru iradieri mortale greu de detectat în timp, aşa cum se întâmplase în cazul iradierii lui Gheorghiu-Dej care a şi murit de cauza asta. După cercetări demne de detectivistică, l-am identificat pe principalul autor al faptelor, şi am cerut exmatricularea lui din toate laboratoarele Universităţilor Statului, ceea ce am şi obţinut; cei care au ştiut dar au tăcut (acel student de la seral se şi lăudase cu fapta lui criminală) au fost consideraţi complici şi exmatriculaţi din Politehnică. Iată deci că un student provocase o faptă (avarie) care putea produce iradierea involuntară şi primejdioasă a unor nevinovaţi! Iată deci că o aşa-zisă „glumă” poate avea un efect criminal nociv cu vătămări sau îmbolnăviri grave. Despre colegii din Politehnică, ce să mai spun? Coca Muntescu, eminentă chimistă, care a murit la 34 sau 35 de ani din cauza unei decalcifieri produsă prin iradiere, ca să fie ea prima chimistă din România care îşi dă doctoratul ce să mai spun? A fost! Dar nu a murit mai puţin pentru asta! Sau colegul de la Metalurgie care a murit din cauza sursei de radiaţie gamma de nu mai ştiu câţi Curie activitate (poate cinci-zece) pe care o căra pe braţe când se defectau instalaţiile de semnalizare ale instalaţiei şi el aducea sursa de la subsol la etajul I al clădirii; şi acest coleg a vrut să fie primul doctor-inginer metalurgist şi a fost! A murit primul din Politehnică din cauza iradierii! Şi câţi alţii n-au rămas muţi, surzi, decalcifiaţi, lipsiţi de imunitate ş.a.m.d.; la reactor, cam după 7-8 ani de activitate, au murit operatorii mecanici care manipulau sursele de radiaţii şi materialul iradiat cu neutroni; pe urmă, radiochimiştii care lucrau cu activităţi radioactive mari, cei de la „camerele fierbinţi”, pe urmă cei care încercau să obţină „repede, repede!” rezultate spectaculoase prin iradiere... Ne oprim aici. Imprudenţa se plăteşte întotdeauna, uneori cu moartea. Aş dori să închei acest paragraf; accidentele au întotdeauna în ele ceva trist, mai ales atunci când pot fi evitate.

Şi acum câteva idei generale. Nu te faci profesor dacă eşti bâlbâit, gângăvit, hârâit, încet la minte sau olog; nu ai voie să te prezinţi în faţa studenţilor în ţinută neglijentă, ameţit de droguri sau de alcool, sau numai răcit. Să-ţi clamezi certurile cu nevasta, vecinii sau soacra, să te legi de defectele unuia dintre studenţi, după cum cei deficienţi nu au voie să le impună celor normali suferinţa sau numai prezenţa lor pentru că ei suferă! Suferinţa induce suferinţă şi nu ai voie să faci asta. Pentru tratamente există personal specializat şi plătit pentru asta.

Cred şi susţin că un profesor care nu reuşeşte să se facă înţeles de către studenţii săi este un nonsens. Pe de altă parte, trebuie să te adaptezi la public; într-un fel vorbeşti despre pericolul atomic sau boala de iradiere unor ofiţeri, şi cu totul altfel unor educatoare. Dacă soarta te-a ales ca să ai de a face cu elevi de liceu, trebuie să ţii seama de particularităţile vârstei, de elanurile adolescenţei, de nevoia de mişcare şi de afirmare a tinerilor şi adolescenţilor; ţăranii sunt un alt public specializat, dar care trebuie respectat. Profesorul care vorbeşte doar cu tabla, cel care dă numai exemple negative, moralistul care nu este el însuşi un exemplu, sunt doar cazuri şi exemple care nu trebuie urmate. Să nu uităm niciodată cî în special pentru tineret puterea exemplului este cea care este

urmată cel mai adesea, iar un profesor lipsit de moralitate trebuie eliminat imediat din învăţământ. Nu pot fi admise niciun fel de excepţii pentru viaţa personală. Un profesor este el însuşi în primul rând o persoană publică şi trebuie să fie şi un exemplu sub toate aspectele. Fiecărei categorii de indivizi trebuie să-i vorbeşti pe înţelesul ei şi trebuie să-i dai exemple pe care poate să le urmeze.

Printre studenţii mei s-au numărat:

- Fiul primul ministru Gaston Marin, băiat de nota 9;
- Fiul lui Chivu Stoica, pe atunci preşedintele Rep. Socialiste România, băiat de nota 6-7;
- Fiul ministrului (general) Nuţu de la Interne, băiat de nota 7;
- Fata Ghizelei Vass, aflată atunci pe post de ministru la Cultură, studentă de nota 10 spre excepţional;
- Fiul colonelului Cervinski (ulterior general) şeful Comunicaţiilor din Ministerul de Interne (băiatul fusese catalogat drept autist şi incapabil să înveţe matematică din cauză că de fapt bietul băiat surzea, după ce a fost tratat în mod adecvat, de învăţătura lui m-am ocupat personal, şi a fost ascultat nu oral, ci în scris, a luat la matematică nota 9; printr-o minune, după vreo doi ani, s-a vindecat şi-a redevenit un copil normal).

Cum să te porţi cu toţi aceşti tineri? Nepotul ministrului Marinescu de la Construcţii de Maşini avea la mine nota 8, dar dorea calificativul maxim „ca să fie egal cu colegii săi”, deşi ştia că nu este la nivelul lor; nepotul generalului St. dorea şi el nota 10, dar nu ştia suficientă matematică pentru ca să ia mai mult de 7 la cursul de Reactori Nucleari. Cazul cel mai nostim din cariera mea de profesor a fost însă cel al tânărului Davidsohn, pe care profesoara lui de matematică încerca, sau poate dorea, să-l facă să înveţe dându-i note proaste şi bătându-şi joc de el. Nu ştiu cine mi l-a prezentat sau cine mi l-a recomandat (nu primeam un elev decât dacă după testări, care puteau dura şi două săptămâni, eram sigur că pot să-l ajut sau că pot scoate ceva din el. Cum poţi să-ţi iei un elev la pian dacă are două degete paralizate, nu aude şi nu se poate mişca? Eu nu fac minuni şi nu cred în miracole; după ştiinţa mea, numai Iisus Christos şi poate unii sfinţi au făcut minuni şi miracole. (sau poate doar experimente care celorlalţi le-au părut aşa.), şi în toată cariera mea didactică, de cercetare sau în experienţa mea de viaţă nu am avut parte de miracole. Aşa că tânărul Davidsohn, elev prin clasa a unsprezecea, şi cu mine ne-am sfătuit cum putem să-i schimbăm părerea distinsei dumnealui profesoare de matematică, făcând-o să-şi schimbe şi obiectul bătăii de joc. Ca de obicei, am început între timp rezolvarea exerciţiilor de trigonometrie (necunoaşterea trigonometriei este principala cauză pentru care par atât de grele calculul diferenţial şi cel integral, ceva algebră şi geometrie şi chiar unele exerciţii mai simple de calcul diferenţial.) „Vedeţi dumneavoastră, doamna profesoară se opreşte când ajunge la vreo ecuaţie de gradul III, şi asta se întâmplă cam odată pe săptămână; „Asta iese din programă!” spune dânsa, dacă am rezolva vreo ecuaţie de gradul ca să-i impun şi eu cu ceva?” „Uite ce facem” i-am spus; „Nu pot să-ţi dau vreo formulă pentru rezolvarea ecuaţiilor de gradul III, dar o metodă sau procedeu pot să te învăţ, ca să faci faţă direct prin rezolvarea ecuaţiei; este metoda lui Cardan, medic, matematician, om de curte şi zurbagiu din secolul XVII, care a şi murit într-un duel pe care se pare că el l-a provocat, şi care poate conduce la formule de rezolvare, dar se poate aplica şi direct ca metodă, fără a mai afla şi o formulă generală. Iată cum se procedează; printr-o substituţie liniară de forma $x=y+\alpha$, se reduce termenul de gradul II din ecuaţia completă de gradul III: $ax^3+bx^2+cx+d=0$, aducând-o la forma simplificată Cardan: $a_1y^3+c_1y+d_1=0$, în care se face o nouă substituţie de forma: $y=\beta+\gamma$, rezultând două ecuaţii care prin câteva artificii simple pot fi rezolvate cu ajutorul unor ecuaţii de gradul II şi găsi direct soluţiile ecuaţiei în x iniţiale. Zis şi făcut! L-am învăţat aşadar pe tânărul meu elev Davidsohn metoda de rezolvare Cardan a ecuaţiilor de gradul III, pe care eu însumi o învăţasem dintr-o foarte bine redactată Carte de Algebră a lui Kuroş când eram prin anul III la Facultatea de Matematică, tradusă la noi din rusă, maghiară, sau mai ştiu eu ce limbă exotică sau a cailor, cum se spunea despre maghiară. Şi când la şcoala lui David,

profesoara se pregătea să spună: „Şterge! Asta este o ecuaţie de dragul III şi nu este în programă!”, tânărul meu elev a ridicat două degete şi a declarat: „Eu ştiu şi pot să rezolv această ecuaţie prin metoda Cardan!” Vrând să dea un exemplu că nu e bine să te lauzi cu ce nu poţi să faci, şi poate şi ca să se mai distreze niţel, profesoara l-a invitat la tablă, i-a oferit o treime din spaţiul tablei şi i-a spus: „Rezolvă!” şi şi-a continuat lecţia. Tânărul meu elev care avea în urmă o după amiază întreagă de rezolvări de ecuaţii de gradul III cu mine, şi două sau trei cazuri rezolvate până la capăt cu soluţiile obţinute în complex, a mai cerut puţin spaţiu şi după încă vreo treizeci şi ceva de minute, spre surprinderea generală (inclusiv a profesoarei, care poate nici nu auzise de algebra lui Kuroş!) a rezolvat ecuaţia. Uimire, admiraţie, exprimarea faţă de „un caz”; fapt este că optica întregii clase şi a „doamnei” faţă de elevul „ciudat” Davidsohn, s-a schimbat! Nici domnul tată Davidsohn nu mi-a rămas dator; dânsul conducea raionul de vânzare stofe şi costume inclusiv bărbăteşti de la marele magazin „Lafayette” devenit „Victoria” de pe Calea Victoriei, unde m-a invitat, a scos de sub masă mai multe bucăţi de stofă cu lungimea de doi-trei metri fiecare, dar care fiind considerate „cupoane”, se vindeau cam la o treime de preţ, m-a pus să aleg; un croitor bun scoate şi dintr-o bucată de stofă de 2,80 metri ceea ce un risipitor scoate dintr-o bucată de 3,20 metri; am ales deci două eşantioane sau cupoane („resturi”) şi dânsul mi l-a ales pe al treilea, pentru care am plătit doar o treime din preţul obişnuit; totul a fost absolut legal şi corect, resturile de baloţi vânzându-se cu o treime de preţ ca de obicei, dar mai ales personalului şi cunoscuţilor acestuia (m-am gândit: „Minte de evreu, ce vrei!”). Pe urmă Davidsohnii au plecat la New York la cea mai mare comunitate evreiască din lume, oferindu-mi ca, dacă ajung la New York să mă lanseze în „lumea bună[1] de acolo.

Cazul generalului Poenaru. Este vorba mai întâi de cazul fiului domnului general, un copil supra-supradotat, şi al frumoasei şi tinerei sale soţii, o doamnă supra-supra ambiţioasă, care ajunsese tehniciană în subordinea soţiei mele. Întâmplarea (uneori se spune şi „Hazardul!”) a făcut ca la instituţia la care lucra tânărul ofiţer Poenaru (nu mai ştiu dacă se scrie şi cu i sau fără şi dacă nu cumva dânsul nu mai era chiar aşa de tânăr) pentru a cărui educaţie familia dânsului muncise dar şi vânduse vreo două „sfori” (bucăţi mai mici) de pământ, să apară o tânără frumuşică, înălţută, ambiţioasă, feministă convinsă că femeile trebuie să se lupte pentru emanciparea lor (adică să iasă din „sclavia” bărbaţilor), care se lupta din greu să-şi termine liceul, liceu pe care până l-a urmă l-a învins, dar fiind foarte plăcută de toată lumea, şi în primul rând de cei trei sau patru ofiţeri superiori din zonă, a fost până la urmă şi dânsa „învinsă” (sau s-a lăsat învinsă!) de domnul ofiţer (pe atunci maior) Poenaru, care a cucerit-o străbătând drumul către mâna şi inima dânsei. Au avut un copil, un băieţel, care spre uimirea generală s-a dovedit nu numai supra-supradotat ci şi supra-supra activ, spre fericirea familiei şi a tuturor prietenilor. Între timp dânsa a terminat liceul, a terminat (sau urma, studia) şcoala de operatori chimişti, şi a fost repartizată la reactorul nuclear şi acolo în echipa soţiei mele cu care s-a înţeles excesiv de bine şi imediat. Între timp nici domnul ofiţer Poenaru nu a stat pe loc; a devenit colonel, a terminat studiile superioare de chimie, cum i s-a cerut, a urmat şi a absolvit cu succes cursurile de Stat Major pentru generali de la Bucureşti şi de la Moscova şi a fost numit pentru merite deosebite şi în urma studiilor absolvite, Şeful Armei Chimice a Armatei Române. Un singur punct umbrea puţin atmosfera familiei; dânsul, fiind general şi comandant al unei arme importante pe ţară, i-a explicat soţiei că nu poate să comande în toată ţara zeci şi sute de mii de oameni, iar acasă să fie comandat de nevastă! Dânsa a declarat că înţelege orice, dar că ţine totuşi să fie egală în toate cu dânsul, şi... a vorbit de divorţ! Dânsul i-a explicat că nu poate divorţa; ar fi o prea mare dovadă de slăbiciune dacă nici cu propria soţie nu se poate înţelege. Interesant este şi modul în care am ajuns eu în toată povestea asta! Între timp, băieţelul lor crescuse şi era

[1] Sunt mai mulţi evrei la New York (peste şase milioane!) decât în tot statul Israel (care avea pe atunci sub cinci milioane de locuitori, dintre care un sfert arabi).

prin clasele primare; copiii mei se apropiau de prima clasă primară; domnul general dorea să ştie de la mine în primul rând dacă băieţelul lui este cu adevărat supra-supradotat şi ce e de făcut; doamna general se plângea că, deşi băiatul ei era cu cel puţin doi ani înaintea colegilor lui de vârstă, învăţătoarea nu-l scotea din premiul III pe motive de disciplină; doamna general insista ca domnul general şi ministru al Armei Chimice să se ducă şi să ceară socoteală doamnei învăţătoare; în fine, familiile noastre se apropiaseră; dânşii locuiau într-un apartament cu trei camere al unei vile pe la Arcul de Triumf; dânsa voia mai mult, dar domnul general-ministru nu dorea o casă mai mare, nici un alt automobil decât o Dacie 1300 obişnuită şi nici nu voia să-i ceară socoteală doamnei învăţătoare; într-o discuţie cu soţia, domnul general i-a spus deschis: „Nu mă duc să discut cu învăţătoarea.” „De ce?” a insistat dânsa. „Lasă-l să se înveţe de mic cu nedreptatea! Cine ştie ce va avea de suferit în viaţă!” „Auzi!”, se supăra dânsa. „să se înveţe de mic cu nedreptatea! Păi să nu dai divorţ?” Între timp, când ne chemau la ei, copiii se jucau pe sub masă toate jocurile copilăriei: alergări, târâş, ţipete, de-ascunselea, de-a alergatu’n patru labe şi erau foarte fericiţi; doamna general se mai supăra dar asculta de adorabila mea soţie şi-i lăsa în pace. M-au întrebat cu privire la copil şi am recunoscut: Era cu cel puţin doi ani înaintea copiilor de vârsta lui, era şi super-super dotat şi super-super activ, ceea ce ar fi mulţumit orice pereche de părinţi, dar dânsa ar mai fi dorit şi un premiu I cu cunună, ceea ce pe dânsul, generalul, mult mai echilibrat şi mai înţelept, îl lăsa absolut rece. M-am simţit încadrat la mijloc; şi eu luasem premiul III în loc de premiul I de la doamna Catalina, învăţătoarea mea, dar mai primisem şi bătaie la palmă cu linia până când tatăl meu medic îi explicase doamnei învăţătoare că mama ne dăduse pe toţi la Conservator, la pian, şi că îmi strica degetaţia, dar premiu mai mare decât III tot nu-mi dăduse; părinţii mei însă mai aveau trei copii care luau premii, aşa că problema premiului meu I se stinsese de la sine până în clasa a III-a când bătrânul învăţător Teodorescu, amuzat grozav de şotiile noastre copilăreşti, îmi dăduse în fine premiul I! La Poenari însă conflictul s-a agravat brusc din cauze exterioare; tovarăşul Ministru al Forţelor Armate îmbătrânea; ochii tuturor se îndreptau spre cel mai capabil ofiţer, care însă nu ambiţiona spre funcţia asta de ministru, şi-şi vedea de treabă! Se înconjura de oameni capabili, ceea ce pentru cei din mediul înconjurător lui era încă un semn de îngrijorare; mie de exemplu îmi propusese să trec direct sub comanda dânsului cu gradul de căpitan şi salariu dublu faţă de cel din învăţământ, urmând să fac toate şcolile posibile pentru a avansa şi a deveni un ofiţer complet. Îmi spunea: „În bună parte, tatăl dumitale a făcut cu dumneata ce trebuia; o educaţie severă şi completă cu o serioasă bază tehnică şi matematică. Este tocmai ceea ce este necesar pentru funcţiile de conducere. Vino şi vom lucra împreună!” Între timp, băieţelul lor creştea mai mult decât bine şi frumos; „Există un singur pericol” le-am explicat, „Înţelegând atât de repede toate lucrurile, există pericolul să se plictisească şi să nu mai înveţe! Din păcate, la copiii supradotaţi este un pericol real şi grav; Hai să-l amăgim cu matematica, cu ceva sport, istorie şi lecturi!” Şi a mers! Copilul devenea cult, bine dezvoltat (sportul!), raţional (matematica), frumuşel ca maică-sa şi culmea! Înclinat spre înţelepciune ca taică-su! Veţi spune: o familie fericită! Norocită de Dumnezeu! Da, dar Dumnezeu poate că nu prevăzuse ce va face un anumit domn Olteanu, ministrul adjunct de la Apărare; gurile afurisite spuneau că ar fi fost rudă pe de departe cu nişte membri ai familiei Ceauşescu. De vreo treizeci de ani, domnul ofiţer Poenaru bea la masa de prânz o sticlă de 440 ml de bere, cu 3 sau 4% alcool; numai că nu ştiu prin ce minune, după o asemenea masă de prânz cu un pahar de bere, tovarăşul general Poenaru fusese găsit undeva pe Calea Griviţei, stând pe nişte trepte de piatră din faţa unei case de dincolo de gară. Alertată (nu se ştie de cine!) poliţia militară a apărut în mai puţin de 10 minute şi îl dusese pe domnul general la un spital militar de urgenţă; după mai puţin de două săptămâni, un Consiliu de Onoare al Ofiţerilor din Ministerul Apărării Naţionale îl degradase la gradul de locotenent-colonel, îl pensionase cu o pensie mică, pe măsură şi îl scosese din armată. Tovarăşul Olteanu putea fi liniştit, generalul Poenaru nu mai putea să

se gândească nicidecum să concureze la funcţia de Ministru al Apărării Naţionale din România. Vă întrebaţi, poate: asemenea fapte sunt posibile? Vă răspund cu o replică agramată: Se pare că da! Actele „vorbeşte”. M-am gândit şi eu, ce s-ar fi întâmplat cu mine la MFA, eu fiind adus acolo de generalul Poenaru pe post de consilier ştiinţific sau colaborator? Dar mai bine să nici nu ne mai gândim! După aceea lumea s-a schimbat din nou; dânsa a divorţat de domnul locotenent-colonel, tânărul copil supradotat s-a plictisit să tot înveţe; „La ce bun?”. Dar vremea trece, şi lumea se schimbă şi ea, aşa că TAROM-ul (compania aeriană) a fost reorganizat, iar ca nou director a fost numit (ca să vezi întâmplare!) un fost profesor de-al fostului general Poenaru, de la una din şcolile urmate cândva de acesta. Acest fost profesor l-a cerut ca adjunct pe fostul general Poenaru; i-a fost dat. A cerut să i se dea acestuia fostul grad; i s-a dat, mai ales că directorul adjunct al TAROM-ului avea un salariu mai mare decât cel de general. Acum Ministrul Olteanu l-a vrut înapoi; dar generalul Poenaru nu s-a mai înapoiat. Când tânărul fost copilul supradotat a început să se plictisească la şcoală şi să nu mai înveţe, domnul fost general, acum director general al TAROM (căci fostul profesor murise) m-a chemat la telefon ca să găsim o soluţie; am găsit-o: Matematica şi Politehnica; dar tocmai când lucrurile începuseră să meargă şi băiatul relua studiul şi se îndrepta cu plăcere spre meseria de inginer, eventual de aviaţie şi pilot, destinul meu s-a schimbat brusc; pe vremea aceea conduceam cam de vreo 10 ani Cenaclul literar, muzical şi artistic intitulat frumos „Geometria Pasiunii” pentru cadre didactice şi studenţi care funcţiona admirabil şi scotea câte două caiete de proză şi poezie pe an, unul cu creaţii ale studenţilor şi cadrelor didactice, celălalt cu poezie patriotică, aşa cum considera că este de datoria noastră noul rector, tovarăşul Tache Voicu. În urma unui complot paşnic, organizat de doamna profesoară de chimie Felicia Cornea, şefa sindicatului din Institutul Politehnic, de domnul conferenţiar „hidro” Cazacu, prim solistul orchestrei inginerilor, şi de mine, conferenţiarul acum George Ionescu, preşedintele Cenaclului „Geometria Pasiunii”, fusese cumpărat la Politehnică un splendid pian cu coadă „Lipatti” de fabricaţie românească, şi fusese instalat în Sala Senatului ca să se vadă că şi inginerii dezvoltă cultura, nu numai literaţii!

Rectorul Tache Voicu îmi ceruse să-i cânt la pian câte o oră sau două pe săptămână, orice vreau eu, pe post de magnetofon (încă nu apăruseră prea multe magnetofoane pe vremea aceea!); obligaţia îmi fusese reamintită pe urmă de rectorul Traian Voinea care ajunsese şi preşedintele Academiei Române şi o îndeplineam cu mare plăcere cam o dată pe săptămână, interpretând numai muzică romantică. În timpul lui Tache Voicu prezentul explodase însă sub forma unei adrese a Ministerului Educaţiei şi Învăţământului, prin care se cerea cadrelor didactice, în special celor de la Matematică şi Fizică (sub semnătură!) să-şi ia angajamentul că nu vor mai da meditaţii (se considera o nedreptate faţă de clasele mai puţin avute). Cam cu o lună mai înainte, făcând exces de zel, rectorul Tache Voicu organizase într-un mare amfiteatru cu cadrele de la Catedrele de Matematică şi Fizică, un mare miting, întrebând retoric la şedinţă: „Cine dintre dumneavoastră dă meditaţii?” Şi din cele vreo trei sute de cadre din sală fusesem singurul care ridicasem mâna, recunoscând că dau meditaţii. Rectorul Tache Voicu apreciase gestul, dar acum, având în vedere şi adresa Ministerului Educaţiei, mă numise să iau sub semnătură angajamentul tuturor cadrelor didactice de la aceste catedre că nu vor mai da meditaţii; când i-am anunţat pe doi funcţionari de la Organizaţiile Comitetului Central cu ai căror copii făceam meditaţii, că nu mai am acest drept, aceştia mi-au spus imediat: „Acest act nu se aplică şi în cazul nostru. Noi suntem ai Comitetului Central unde sunt alte reguli!”. Până la urmă, în cazul meu s-a găsit o soluţie; Voi da meditaţii în cadru organizat la Casa de Cultură a Ministerului de Interne pentru elevii care vor solicita pregătire pentru bacalaureat sau alte consultaţii, de două ori pe săptămână, dar voi fi plătit numai cu o treime din salariul unui profesor de liceu (cât prevedea legea). Copilul supra-supradotat de odinioară a venit de câteva ori la Casa de Cultură, dar cu media reuşită la examenul de admitere la Politehnică, nu a mai intrat la subingineri; după vreo doi ani, obosit de toată

agitaţia de la TAROM şi domnul general a făcut o criză de inimă şi a murit. Câţiva ani mai târziu, la un an de la „loviluţie” a murit şi colonelul Savu, directorul Muzeului Militar, care a luat „accidental” o doză de valeriană (suferea de inimă); ambiţioasa şi divorţata doamnă general Poenaru a făcut şi ea o criză de inimă şi a murit. Mi s-a părut ciudat că toţi militarii sau alţii de care se credea că nu mai este nevoie, iau o doză de ceva, fac o criză de inimă şi mor. Colonelul Savu, a cărui teză de doctorat fusese: „Dictatura regală a Regelui Carol al II-lea”, şi ale cărui fete le pregătisem pentru examenul de fizică la Institutul Medico-Farmaceutic, îmi spusese: „Dacă se schimbă regimul, eu nu trăiesc mai mult de şase luni!” Suferea de inimă şi lua dimineaţa o doză de picături de extract de valeriană. După „loviluţie”, într-o dimineaţă când lua ceaiul cu personalul de la Muzeul Militar, luase „din greşeală” o doză mai mare de valeriană, făcuse o criză de inimă şi murise. „Nu te vom uita!”, „Vom păstra vie amintirea ta!”, salve de armă de onoare, cam aşa se termina cu gradele superioare când se credea că nu mai este nevoie de ele. Echipa de serviciu trage salva de onoare – şi gata. Asta e tot. Ne oprim aici.

Alte amintiri din „Cariera mea didactică”? Poate câteva îndrăzneli. Iată-le:

Mai întâi am îndrăznit să nu-i „pic” la examen pe studenţii care nu ştiuseră unul sau două subiecte, din cele câteva de la examenul final. Îi amânam! Mai precis: nu le treceam nici o notă în catalogul de examen şi îi chemam o săptămână sau chiar două după sesiune la consultaţii, Joia sau Vinerea după amiaza la ora 17; de la 17 la 19, deci până la ora 7 seara, pregăteau unul din subiectele pe care nu-l ştiuseră la examen, pe urmă de la 7 la 8, (adică la ora 20), dădeau lucrare scrisă (după ora 20 plecau ca să nu piardă masa la cantină). După o săptămână sau două reuşeau să scrie tot ceea ce era necesar ca să ia o notă de trecere. Acest mod de lucru m-a adus repede, (imediat!), în conflict cu secretarele şi uneori cu unii decani, care m-au luat la întrebări; le-am spus: „Noi nu suntem puşi aici ca să-i trântim pe studenţi la examene; noi suntem puşi aici ca să-i învăţăm carte! Or, în viaţa unui om se pot întâmpla multe accidente care să-l împiedice să înveţe, mai întâi o boală, pe urmă o dragoste nefericită; lipsa de hrană sau pierderea unei fiinţe apropiate, numai de el ştiută! Puţină flexibilitate, înţelegere şi înţelepciune ca de exemplu o amânare îi pot salva! Să nu uităm că două restanţe îl pot face să-şi piardă bursa, ceea ce pentru unii dintre ei poate constitui o destul de mare nenorocire; în fine, pentru mine în spatele fiecărui eşec al unui tânăr sau tinere, este o mamă care plânge; n-am trântit niciodată la examen vreo studentă însărcinată; am ajutat-o să înveţe, explicându-i din nou la consultaţii ceea ce nu înţelesese de la curs şi asigurând-o că va lua examenul. La fel am procedat cu disperaţii, cu dezechilibraţii sau cu nebunii care ameninţau că se sinucid; nu-mi încarc eu conştiinţa cu temerea că am contribuit la o tentativă de sinucidere; i-am chemat, am vorbit cu ei, i-am pregătit la consultaţii şi i-am asigurat că pot lua examenul şi că până atunci nu le trec nici o notă în catalog. Până la urmă, am fost chemat la unul din comitetele de Partid, care aveau cumva şi dreptul de a decide în zona lor de guvernare. „Este adevărat că nu-i trântiţi pe studenţi la examene, punându-i pe cei slabi pregătiţi să înveţe la dumneavoastră mai mult, şi răvăşindu-le în felul acesta sesiunea de examene?” „Nu, pentru că eu îi pun să înveţe după sesiune!” „Dar lungiţi fără aprobare sesiunea, încălcaţi legea şi regulamentele.” „Cred că regulamentul este depăşit!” le-am răspuns eu. „Eu nu sunt profesor ca să-i trântesc la examene, ci ca să-i învăţ carte, aşa încât să fie folositori societăţii mai târziu, nu să obţină rezultate aparent mai bune acum, dar care nu mai constituie o bază pentru viitor! Pot să dau şi un exemplu?” „Încercaţi!” mi-au răspuns câţiva inşi cu minţi mai luminate din Comitet. „Iată!” le-am răspuns. „În revoluţia americană s-au înfruntat coloniştii americani care erau în multe cazuri simpli vânători, şi trupe britanice alcătuite în parte din mercenari germani din Hanovra, devenită semi-posesiune engleză prin alegerea ducelui de Hanovra ca rege al Angliei. Aceste trupe engleze, sever instruite şi antrenate să lupte în rânduri strânse şi formaţii compacte, echipate cu tunici roşii ca să nu se vadă sângele rănilor când soldatul era rănit, luptau cu coloniştii americani, ţărani, vânători şi crescători de vite care se rarefiau (se împrăştiau) imediat ce

intrau în luptă cu trupele engleze, pentru ei, pentru americanii răsfiraţi, nu era nicio problemă să lovească (să împuşte) unul sau chiar doi soldaţi englezi din formaţiile compacte la fiecare împuşcătură, în schimb soldaţilor englezi le venea mult mai greu să-i lovească pe rebelii americani răsfiraţi ca la vânătoare! Explicaţia e simplă; soldaţii englezi luptau după regulile unui regulament depăşit şi au avut pierderi îngrozitoare! După ce s-au analizat evenimentele, regulamentul a fost schimbat, dar între timp trupele engleze pierduseră războiul!" „Şi dumneata crezi că aceste reguli pot fi schimbate chiar aşa de uşor?" am fost întrebat. „Nu!" le-am răspuns. „Dar putem încerca!". Unui alt grup de critici le-am spus: „Dumneavoastră aţi auzit de luptele dintre germani şi ruşi de pe şoseaua Volokolamskului, când germanii ajunseseră cam la 20 de kilometri de Moscova?". Unii auziseră, alţii nu, aşa că mi-au cerut să mă explic. „Situaţia era gravă", le-am spus. „Germanii ajunseseră la aeroporturile de la Demedievo şi Şeremetievo, la 30 de kilometri de Moscova şi la Volokolamsk, cam la 20 de kilometri, la Kalinin (fostul Tver) la nord de Moscova, şi se băteau pentru Dimitrievo, ca să înconjoare capitala! Şi totuşi, pe şoseaua Volokolamskului, la mai puţin de 20 de kilometri de Moscova au fost respinşi de 17 ori, ceea ce părea de domeniul miracolului. Şi ştiţi cum s-au întâmplat lucrurile? Stalin dăduse ordin să se reziste cu orice preţ pe şosea; „Nici un pas înapoi! Cu orice preţ!", iar germanii veneau cu tancuri, cu artilerie şi mitraliere grele. O rezistenţă de baraj pe şosea ar fi spulberat trupele sovietice în câteva zile; trupele generalului Pamfilov fuseseră însă formate şi instruite în Asia Centrală, în bună parte din vânători şi pădurari siberieni, cazahi şi tot felul de asiatici, tătari şi mongoli; când apăreau trupele germane cu tancuri şi tunuri de 88 de milimetri, ostaşii lui Pamfilov se retrăgeau în pădurile ce se întindeau nesfârşite pe ambele părţi ale şoselei Volokolamskului; pe urmă, după ce trecea grosul trupelor germane, atacau din ambele părţi ale şoselei ariergarda germană, pe care o nimiceau, lăsând trupele din avangardă fără muniţii, alimente şi arme de schimb, în pericol de a fi lipsite şi de strictul necesar, aşa încât germanii se retrăgeau pe locurile de plecare. Bine-nţeles că situaţia a pus pe gânduri statul major sovietic, care a cerut explicaţii; ce se întâmplă acolo? Pamfilov îşi face de cap! Pamfilov încalcă legile şi regulamentele, au spus ceilalţi comandanţi, reclamându-l pe Pamfilov pentru nesupunere! La care Stalin i-a cerut explicaţii lui Pamfilov: „Ce se întâmplă acolo? Dumneata încalci legile, regulamentele şi chiar dispoziţiile de luptă?" a fost întrebat Pamfilov. „Luptele sunt grele", a răspuns Pamfilov, „şi trupele luptă cum ştiu ele mai bine, dar regulamentul este depăşit!". La care Stalin, care nu era un prost, i-a ordonat lui Pamfilov: „Ia să vii dumneata la Moscova şi să raportezi ce faci acolo! Iar dacă regulamentul este depăşit, până într-o săptămână să redactezi altul, mai apropiat de situaţia reală!". „Dumneata ai luptat la Păuliş, lângă Arad?" l-am întrebat pe unul din cei care „mă anchetau" provenit din vechii ofiţeri. La Păuliş, elevii unei şcoli de ofiţeri români opriseră ofensiva trupelor maghiare în august-septembrie 1944, în direcţia Aradului. „Aţi luptat după regulamente sau s-a murit după regula: „Pe aici nu se trece!" am continuat eu. „Ştiţi cum a murit Pamfilov? Era un om mândru şi curajos, care nu se trântea la pământ nici în timpul încleştării luptelor, ci rămânea în picioare în uniformă de general, lucru despre care aflaseră şi nemţii, aşa încât a fost luat în vizor de câţiva lunetişti germani şi împuşcat, dar regulamentul a fost schimbat şi germanii nu au reuşit să treacă de Volokolamsk!" „Deci dumneata afirmi că regulamentul nostru este depăşit?" am fost întrebat. „Cred că trebuie modificat şi completat." am răspuns. „Dacă ne gândim la pregătirea generală de ingineri, mai important este viitorul decât succesul de moment; vedeţi, la Politehnică nu se poate trece din anul I în anul II dacă studentul nu este pregătit la desenul tehnic, cel puţin la nivelul unui profesionist. La facultatea de Transporturi nu poate absolvi anul IV dacă nu poate gara un tractor cu o remorcă în curtea unei întreprinderi (ar râde şi curcile de el, nu numai toţi şoferii din garajul unde ar urma să fie şef)! Nu poate trece de anul IV dacă nu poate citi literatură tehnică engleză şi rusă; nu trece de examenele de organizare a întreprinderilor, de cele de contabilitate şi administraţie şi aşa mai departe; de ce să-l trecem la examenele fundamentale dacă nu

are cunoştinţele necesare unui om cult? La consultaţiile de joia şi vinerea după amiaza orice student avea dreptul să-mi pună orice întrebare; dacă eu nu reuşeam să-i răspund la întrebare, avea dreptul la mărirea notei de la examen cu cincizeci de sutimi (o jumătate de punct); uneori mi se puneau şi întrebări fără răspuns, ca de exemplu: „Până unde se întinde Cosmosul?" sau: „Dumnezeu a creat Universul; dar cine l-a creat pe Dumnezeu?" la care răspunsul meu era: „Dume Frage! Keine Antwort!", adică: Întrebare prostească, nu se dă răspuns! (proverb german). Le explicam studenţilor că nici ştiinţa nu poate răspunde oricărei întrebări, că de fapt nu ştim să explicăm de ce se întâmplă fenomenele, ci numai cum; că nu putem explica şi de ce, ci doar descrie, şi de aici încolo teologia vorbeşte de miracol, mulţimile de minuni, iar filozofii se ceartă; datoria unui inginer este să folosească ceea ce cunoaştem, să aplice în practică ce se descoperă în laborator şi să nu creadă decât în ceea ce se poate verifica experimental. Restul intră în domeniul minunilor, al zvonurilor şi al poveştilor cu zâne. Fiind pe vremea aceea şi inspector general la Ministerul Educaţiei, lucrurile se discutau mai deschis, se admiteau şi excepţii în formarea studenţilor şi chiar compromisuri. Niciodată nu am ajuns la ceartă, nici nu am fost discutat vreodată în şedinţe de adunări generale pentru a fi criticat. În 1960 mi se propusese să devin membru de partid. Am considerat că sunt prea multe arestări şi am spus că sunt preocupat cu studiile universitare, dar în particular le-am spus unora că erau prea multe arestări. După ce a venit la putere (practic singur) Ceauşescu, în 1962, am fost chemat din nou şi am intrat în Partidul Comunist. După numai un an, studenţii m-au propulsat în Comitetul de Partid al Facultăţii şi pe urmă al Politehnicii şi m-am mirat. „De ce?" O întâmplare de pe atunci m-a lămurit. Studenţii de la Electronică fuseseră acuzaţi că sunt printre ei legionari. Ce se întâmplase? Câţiva studenţi scriseseră pe uşile de la cămin devize de felul: „Aici locuieşte pilotul Fantastic!", „Noi suntem viitorul!", „Noi suntem gânditorii de mâine" şi alte asemenea bazaconii. Pe motiv că şi legionarii consideraseră că ei sunt viitorul se găsiseră câţiva amatori de parvenire, ca să-i acuze că sunt legionari, şi au dat peste noi, cei de la Electronică III, care ţineam şedinţele de partid lunare în mai puţind e o oră, şi când a venit un delegat să ne „critice", după cinci minute i-am luat cuvântul. A încercat să riposteze, a încercat să răspundă, dar a trebuit să tacă. Am fost chemaţi pentru asta la alt comitet unde am explicat că Partidul ne-a învăţat să folosim timpul, nu să ne ţinem de vorbărie. Dacă are ceva să ne spună pentru îmbunătăţirea activităţii, poftim, are cinci minute, chiar mai mult. Dar nu ca să trăncănească fără rost! Până la urmă ni s-a dat dreptate. Iar când a venit vorba despre studenţii „legionari" Croitoru, secretarul inginer de la Electronică III şi cu mine, i-am întrebat: „Cum pot fi tinerii ăştia legionari, la mai bine de 20 de ani de la al doilea Război Mondial? Legionarii au fost lichidaţi: întâi de Carol al II-lea, care i-a omorât pe toţi cei cu pregătire superioară, 2) întemniţaţi de Mareşalul Antonescu după Răscoala din ianuarie 1941; 3) arestaţi şi lichidaţi după 1944 de către guvernele comuniste, iar tinerii ăştia nici măcar nu se născuseră; cum ne mai putem lăuda noi că am educat tineretul?" Ni s-a dat dreptate, şi după criticile respective le-am spus instigatorilor (invidioşi de pe la Metalurgie şi mai ştiu eu de unde, care îi invidiau pe electronişti): „Vreţi să vă ridicaţi pe cadavre? A trecut vremea!" Şi studenţii au fost lăsaţi în pace. Mie mi-au spus după aceea: „Acum înţelegeţi de ce v-am propulsat tocmai în Comitetul de Partid pe Politehnică? Cine ne-ar mai fi luat nouă apărarea?".

După trecerea obsedantului (şi blestematului) deceniu 1948-1962, în care România a fost condusă de CEKA (apoi prin urmaşele ei, NKVD şi KGB), de cei zece mii de „Consilieri sovietici", (dacă nu or fi fost mai mulţi!, şi de Vîşinski), nici o Adunare de Partid (care aveau votul definitiv şi decisiv în toate problemele) nu au mai condamnat practic pe nimeni. După încă vreo 10 ani numărul de membri de partid ajunsese la 4 milioane care lucrau practic pentru cele 12 milioane de membrii de familie, şi chiar ţăranilor li se dăduseră loturi de pământ de câte o jumătate de hectar (sau chiar un hectar socotind şi generaţia vârstnică, socri etc.), de pe care scoteau (din grădinărit) mai mult venit decât cel provenit de la gospodăria colectivă. Am prezentat în altă parte cazul unui frate mai mare al

mamei, unchiul Ilie, care ajunsese preşedintele Gospodăriei Colective de la Măgurele (sau Bragadiru, după alte delimitări administrative), unchiul Ilie creştea vaci; în mod obişnuit, un ţăran avea o vacă sau două, douăzeci de oi şi doi sau patru cai, curtea de găini şi păsări (raţe, gâşte etc.), şi doi sau trei câini, porci etc. Unchiul Ilie avea însă douăzeci de vaci, lucra câte 16 ore pe zi şi avea doi argaţi care hrăneau vacile; îl ajuta ţaţa Maria, Ioana sau Veta, soţia, copiii, care mulgeau vacile, fabricau brânză, smântână, unt şi frişcă şi cam de două-trei ori pe săptămână unchiul Ilie încărca un docar mai încăpător cu frişcă, brânză absolut proaspătă, preparate în zilele precedente, lapte şi alte produse, şi pleca la marile cofetării din Bucureşti; ajungea din Calea 13 Septembrie (supranumită cândva şi Calea Lăptarilor) la Ambasador şi Athenée Palace, şi câştiga onest suficienţi bani ca să-şi ţină băiatul la şcoala de Agenţi Sanitari, fata la liceu, şi rangul în cartier şi în familie (frate mai mare!). Când au venit comuniştii i-au luat tot, şi cele patru hectare de la părinţi, şi vacile, şi oile, dar nu i-au luat şi caii pentru că nu se opusese colectivizării. A fost lăsat în pace, declarat ţăran mijlocaş şi înscris ca îngrijitor de animale la GAC (Gospodăria Agricolă Colectivă) Măgurele. I s-au dat în grijă zece vaci, dar după vreun an, el a cerut să îngrijească 15 vaci, a fost declarat îngrijitor fruntaş; i s-au dat apoi în grijă 20 de vaci, care erau hrănite de un ajutor, soţia lui le mulgea şi le spăla, şi pentru a da o pildă celorlalţi colectivişti, după trei ani a fost ales preşedinte al Gospodăriei Colective, cu sarcina de a genera îngrijirea a câte 20 de vaci şi de către ceilalţi „fruntaşi”. Se puteau isca scandaluri şi proteste, dar unchiul Ilie era un om calculat şi un înţelept; le-a spus celorlalţi îngrijitori: „Voi, dacă aveţi greutăţi, vă aduceţi familia şi bătrânii să vă ajute, nimeni nu se uită cât lapte, brânză şi ce produse au mâncat; eu vă dau mălaiul din care faceţi mămăliga, aşa încât primul fel de mâncare îl aveţi asigurat de gospodărie, ceva legume avem aici, iar banii ce vi se cuvin îi depunem la CEC şi numai nevestele au acces la ei, că voi îi beţi! Carnetele de CEC stau la Colectivă sub cheie; voi primiţi bani doar pentru haine, pentru copii, neveste şi pentru bătrâni, botezuri sau nunţi sau înmormântări; să nu furaţi că vă dau afară; să nu faceţi scandal că tot pe voi vă bate miliţia. Porci pentru Crăciun creştem cu toţii!” Şi veneau inspecţii la Bucureşti ca să se minuneze şi să plece cu plasele şi sacoşele pline, dar nea Ilie nu lua şi nu dădea ţuică, vin sau alcool, dar brânzeturi, frişcă, lapte, cât voiai! Îi spunea fratelui meu care ieşise inginer: „Cât câştigi tu pe şantier?” „Păi, un salariu, cam de vreo o mie de lei!” „Vino la mine să mă ajuţi la administraţie şi control şi îţi dau trei mii! Am nevoie de câţiva oameni mai şcoliţi şi activi ca să nu se fure prea mult!” Când a depăşit 65 de ani şi a vrut să iasă la pensie i-au spus: „Nu ieşí, eşti un exemplu! Mai stai până la 70 de ani cu dispensă!” Până la urmă tot a ieşit la pensie la 70, au mai trecut vreo doi sau trei ani şi până la urmă tot a murit! A fost totuşi un exemplu că lucrurile pot să meargă, că oamenii pot fi sătui, trataţi de medici, copiii pot fi îngrijiţi şi trimişi la şcoală, iar oamenii pot trăi fără grija zilei de mâine, că altfel, de ce mai avem stat, GAS, şi pe unchiul Ilie? „După „loviluţie”, ginerele lui, Titel, asistent sanitar, căsătorit cu frumoasa Angela, verişoara mea (blonda fată a lui nea Ilie, frumoasă ca un înger, după cum îi era şi numele, absolventă de liceu), a găsit altă metodă să se îmbogăţească; s-a adresat unor bătrâni pe care îi ştia din cartier, fără urmaşi, dar care se plângeau amarnic de pensiile mici şi lipsa de mijloace. „Nu vrei să am eu grijă de tine? Îţi aduc mâncare acasă, te îngrijesc (era asistent medical calificat), îţi administrez cheltuielile cu câte venituri ai, achit impozitele şi îmi laşi casa (curtea, proprietatea, ogorul) moştenire, când tu nu vei mai fi. După vreo zece ani, Titel avea în proprietate şase sau şapte case, vreo trei procese de la urmaşii care nu-şi aduseseră aminte că au rude în nevoie decât la moartea acestora, iar Titel angajase acum şi o firmă de catering pentru prepararea meselor, le ducea bătrânilor hrana cu maşina lui proprie acasă, comasase vreo două perechi ale celor cărora le căzuseră pereţii pe ei la case, le cumpărase aparate de radio şi le lua ziare, iar acum veneau la el şi bătrâni din alte cartiere ca să-i îngrijească; cererea era aşa de mare, încât

Titel cel grijuliu abia reuşea să se achite de echivalentul de azil pe care îl organizase şi nu mai primea cereri! La ce să mai adune atât de mult? Ştia doar că nici el nu e veşnic! Dar să revenim la punctul de plecare şi activitatea mea didactică.

Voi referi în rândurile care urmează la o activitate semididactică, aşa-zisa practică industrială şi agricolă. Mi-am dat seama că prezentarea la directorul întreprinderii (fabricii, uzinei etc.) întâlnirea cu directorul şi inginerul şef, directorul tehnic, administraţia cantinei şi a căminului, nu erau decât câteva aspecte ale activităţii de practică industrială. Activitatea din ateliere, adică cea esenţială, era condusă în atelierele de producţie de maiştri. Maiştrii, oameni cu treizeci sau chiar patruzeci de ani vechime, cunoşteau lucrurile mult mai bine decât inginerii şefi de sectoare, aşa încât după ce terminam întâlnirile cu inginerii sau alţi factori de răspundere, mă prezentam la maistru cu următorul discurs: „Dumneavoastră sunteţi factorul de răspundere şi de decizie din acest atelier (sector, zonă etc.); datoria mea este să încerc să-i învăţ ceva meserie pe aceşti studenţi-ucenici, dar nu pot, neavând nici eu experienţa necesară, aşa încât fac apel la dumneavoastră ca să mă ajutaţi să învăţăm meserie, primul învăţăcel fiind eu, profesorul lor! Studenţii vor asculta în secţie numai de dumneavoastră; dacă ei greşesc cu ceva sau nu respectă disciplina fabricii, vă rog să-mi spuneţi mie şi eu mă voi găsi acolo pentru a aplana lucrurile sau pentru a-i pedepsi. Invers, dacă vom avea vreo cerere sau reclamaţie, ne vom adresa în primul rând dumneavoastră care sunteţi cel mai în măsură să ne înţelegeţi şi să ne ajutaţi! Disciplina fabricii este obligatorie în secţia în care am intrat; dacă studenţii vor putea şi să lucreze (uneori înlocuind o parte din personalul aflat în concediul de vară) vă vom fi recunoscători. Ortice abatere a studenţilor îmi va fi raportată mie care o voi sancţiona imediat (eliminarea de la practică avea ca urmare imediată repetenţia în anul de studii respectiv, nu era glumă deloc nici atunci). Observaţi că nu lăsam studenţii la discreţia măsurilor care ar fi putut fi luate de personalul fabricii; orice plângeri trebuiau să-mi fie raportate mie, ş.a.m.d. Invers, nu discutam în contradictoriu cu personalul fabricii, numai eu şi maistrul atelierului sau secţiei, care era şi cadru cu muncă de răspundere, ne ocupam de activitate şi disciplină. Rezultatul: în cele patru decenii cât am condus practică industrială sau agricolă, nu am avut niciun conflict major în vreo fabrică sau uzină. Studenţii şi tinerii muncitori se întâlneau la club, pe terenul de sport, la dans, la chermeze şi niciodată nu am avut vreun conflict. Singurii factori cu care am avut de luptat în armată, au fost câţiva gradaţi (caporali sau mai rar sergenţi) când am fost convocat (concentrat) să conduc activităţi cu studenţii în armată, şi care subofiţeri atâta timp cât ofiţerul era la post în cazarmă, nu provocau conflicte, dar când acesta lipsea (cum se întâmpla noaptea) se găsea câte un caporal care ca să se grozăvească „dădea alarma”, ceea ce perturba somnul studenţilor sau a recruţilor, spre distracţia câtorva subofiţeri chercheliţi.

Poate că ar mai fi de subliniat şi câteva aspecte mai puţin roze ale practicilor agricole, industriale şi de şantier. Astfel, în anul 1963 când m-am transferat cu baza de la IFA la Politehnică, pe motiv că cei care nu conduseseră munci de şantier sau practică industrială în anul precedent trebuiau să execute două luni de practică în industrie, în loc de una, pentru a realiza o compensare; eu, care în anul precedent nu avusesem baza în Politehnică, am fost trimes să execut şi eu două luni de practică la IOR (lipseau acolo cadre) iar când am încercat să explic cazul la Comisia de Practică şi necesitatea de a petrece o lună şi cu cei doi copii ai mei, un căpos de la Comisie s-a repezit la mine: „Ce, ai venit la Politehnică doar ca să-ţi dai doctoratul?” „Bine-nţeles!” i-am răspuns. „Dumneata de ce nu ţi-ai dat doctoratul?” „Eu am muncit la Partid!” mi-a răspuns el înfipt. (credea că m-a dat gata!) Dar nu ştia cu cine are de-a face! „Şi din cauza, asta, a lipsei dumitale de pregătire profesională, trebuie să sufere studenţii dumitale?” Nu mi-a răspuns, dar nici nu s-a mai legat de mine! Îmi umbla vorba că „umblă cu cei de la Minister”, (fusesem deja numit Inspector General Nesalarizat la Direcţia Învăţământ Postuniversitar). „Umblă cu cei de la Interne!” (Era adevărat, fusesem solicitat „să umplu şi o normă” de meditaţii pentru

bacalaureat, şi ore la viitorii ofiţeri de poliţie privind apărarea antiatomică, fiind plătit cu o treime de salariu, că atât prevedea şi permitea legea, iar la Ministerul de Interne mă simţeam cu adevărat bine şi ocrotit!). Buni colegi, buni camarazi, ofiţerii de poliţie se dovediseră oameni dintr-o bucată, dintr-un cu totul alt material şi cu totul altfel modelaţi în bine, faţă de glumele proaste care se făceau pe seama miliţienilor. Aşa că eram lăsat în pace! Iar eu lucram până la limita puterilor, convins că România lui Ceauşescu merită eforturile, că are un viitor şi este o putere! Şi a fost, până când au intervenit cozile de topor, trădătorii de ţară şi speculanţii dornici de îmbogăţire care au stricat şi au furat totul! Dar să revenim la practicile industriale. Apăreau uneori probleme cu fetele, fie cu cele care lucrau în producţie, fie cu studentele noastre. Cum venea primăvara, începeau să vină din ce în ce mai sumar îmbrăcate; după o şedinţă de consultaţii la care declarasem că femeile din România sunt de departe printre cele mai frumoase femei din lume, la egalitate cu polonezele şi rusoaicele (ţări în care lucrasem) m-am pomenit că la următoarele şedinţe de curs, primul rând (şaisprezece locuri) din amfiteatrul BN104 era ocupat de zece fete din an, aranjate, decoltate şi ... superbe! După cele 100 de minute de curs (lucram fără pauză, care se lua la fiecare 2 ore odată, câte 20 de minute), fetele au venit totuşi să mă întrebe „Ei, cum v-a plăcut?” „Superb!” le-am răspuns, „Dar o să ne iasă vorbe!” „Nu-i nimic! Lăsaţi pe noi! Dar veniţi să ne fotografiem!” Şi ne-am fotografiat!

La facultatea de Transporturi unde predam, le explicam studenţilor cum un electron încărcat electric negativ se deplasează către anodul pozitiv şi pentru a sublinia că nu putem prevedea comportarea elementelor din natură, le dădeam exemplul unui electron care se deplasează cu o viteză v perpendicular pe un câmp de inducţie magnetică B, dar forţa care îl acţionează acum f= e(vxB) este perpendiculară atât pe direcţia vectorului viteză v cât şi pe direcţia vectorului câmp magnetic de inducţie B, formând împreună cu aceştia un triedru tridreptunghic, fapt neprevăzut de nici o teorie prealabilă, dovedit doar în laborator şi care constituie una din legile fundamentale ale electromagnetismului (legea lui Ampère). Şi pentru a mă face mai bine înţeles, le dădeam exemplul unui vapor tras de pe cele două maluri de două locomotive în contra curentului râului; ei bine, în cazul electronului care se deplasează în lungul fluviului imaginaţi-vă că vaporul s-ar deplasa în sus către cer! Şi ca să devină mai plastic exemplul, înaintam printre şirurile de bănci pline de studenţi, explicând: „Eu sunt vaporul!” Şi aşa mi-a rămas numele! Timp de decenii, s-a ştiut că la Politehnică Cenaclul literar „Geometria Pasiunii” este condus de „Vaporul” care ţine şi Cenaclul lunar pentru studenţii de la Căminul de Fete, unde poţi să te manifeşti cum vrei: poezie, mimă, Decanul făcea ciclul de lucrări „de canal!”, dacă nu ştii să vorbeşti, când spui „în lături” se poate înţelege şi „în lătúri”, şi nu-ţi va zice nimeni nimic, cu condiţia să nu te legi de „Casa domnitoare” (adică de Ceauşeşti), doar dacă afirmi că Rector se trage de la Rădăcina Rect, probabil că e puţin adevăr şi în asta, şi copiii se distrau colosal; ideea că anii aceia 25 (adică din 1964 şi până în 1989) au fost ani trişti, este cu totul neadevărată; toţi studenţii aveau bursă, loc la cămin şi masa rezervată la cantină, trebuiau doar să înveţe ca să aibă şi burse pentru învăţătură; toţi oamenii aveau de lucru şi locuinţă asigurată de stat; chiriile nu întreceau 10% din salarii; asistenţa medicală şi învăţământul erau cu adevărat gratuite iar elevii şi studenţii (cam ca peste tot în lume!) !nu prea” plăteau vreun ban la transportul în comun. Dar mai erau şi exagerări şi chiar abuzuri, deşi Ceauşescu interzisese orice arestare pe motive politice. „Dacă cineva moare sub anchetă, îi luaţi locul”, le spusese Ceauşescu organelor respective, care mi se plângeau mie, la Casa de Cultură. MAI de ... abuzurile lui Ceauşescu. Predam pe vremea aceea la Facultatea de Transporturi. După ce fusesem „Africanul” (prin primii ani), „Zimbrul” (la Facultatea de Electronică), pe urmă, părându-li- se prea dură porecla, „Zimbruleţul” (care m-a încântat!), acum eram „Vaporul”. (Într-o zi, înainte de curs, absolvenţii de la Facultatea de Transporturi cu care aveam cursuri, alergau pe culoare strigând „Vine Vaporul! Vine Vaporul!” tare, ca să aud eu, şi s-au refugiat în sala de curs. Am intrat, i-am identificat pe cei doi,i-am ridicat în picioare şi le-am explicat: „Foarte adevărat! Eu sunt Vaporul, şi mă

mândresc cu asta! Imaginaţi-vă cum ar intra un adevărat Vapor cu elicele în mers în portul Agigea! Se iscă valuri de 2-3 metri! Toate şalupele s-ar scufunda, digurile ar fi inundate, de aceea Vaporul trebuie tras cu precauţie de remorchere până la chei! Eu sunt Vaporul! Luaţi loc şi nu vă mai ascundeţi! O să vă mândriţi că aţi luat lecţii şi aţi fost la Cenaclu cu Vaporul!" Vreme de decenii, la Cenaclu sau aniversări, am fost ovaţionat vreme de câteva minute cu strigătul colectiv: „Vaporul! Vaporul!", care mă emoţiona şi îi rugam să se oprească. Nu-i aşa că e frumos să ai amintiri?

Şi acum şi un caz care putea să se termine prost. Venise cineva cu ideea că fiind multe utilaje parţial defecte la Canalul Dunăre-Marea Neagră şi prea puţini mecanici, aceste utilaje şi vehicule ar fi putut să fie reparate de ... studenţii de la Transporturi! Printre alţii, am fost delegat să înrolez voluntari în această acţiune! Surpriză! Succes general! Când au auzit studenţii de la Transporturi că urmează să stea trei luni cu mâinile murdare de ulei până dincolo de coate ca să repare, să monteze şi să demonteze maşini după voia lor, au dat buzna să se înscrie şi să plece; dar înainte de asta s-au organizat (cel mai bine cunosc situaţia de la anul doi) cursuri suplimentare la matematică, fizică şi electrotehnică, urmate de examenele respective şi au fost admişi la această acţiune numai studenţii cu medii peste opt, adică merituoşi. Şi am plecat la Canal, la Atelierele de la Poarta Albă şi nu mai ştiu care localităţi, şi ne-am înfundat în Ateliere, şi am intervenit ca să li se facă program special pentru masa de prânz, cu prelungiri (băieţii erau pasionaţi de autovehicule până la disperare!) şi în prima lună deja reparaseră o parte din tractoraşele care trimeteau aer comprimat pentr-un tub de cauciuc la o remorcă pentru a ridica sarcinile, dar tubul de cauciuc crăpa, iar personalul de pe şantier trimitea tot utilajul la „Reparaţii" pentru un tub de cauciuc spart! (Neîngrijindu-se măcar să aibă o legătură de asemenea tuburi!) Şi a trecut o lună de fericire şi de mânjire cu ulei până la coate şi am intrat în luna a doua!Şi atunci a venit un „activist" UTM sau UTC de la Constanţa pus pe fapte mari! Cum se poate ca studenţii să stea doar în ateliere şi să repare maşini?! Asta nu este suficient de educativ! Să dea la târnăcop, în dealul de cretă, (unde nu puteau folosi maşinile de săpat!). Acolo se face educaţie! Şi a mai venit şi un activist de partid care voia să demonstreze şi el „cât de vigilent este", şi când m-am întors într-o zi de luni de la Bucureşti la şantier, entuziaştii mei studenţi de la Transporturi nu se mai găseau în Ateliere, ci dădeau cu târnăcopul la un capăt al Canalului de pe dealul de cretă, iar din partea cealaltă, tot cu târnăcopul,veneau deţinuţii, condamnaţi la muncă silnică pentru mai ştiu eu ce crime, adevărate sau imaginare! Şi după vreo câteva zile aud primele accese de tuse la studenţii mei: „Hâ! Hâ! Hrr!" şi tot aşa. Au făcut băieţii ceaiuri,au făcut cafele, au plecat la locul de cazare, dar a treia zi după ce nu s-au luat alte măsuri de combatere a gripei, i-am ales pe cei mai bolnavi şi le-am spus: „Plecaţi cu primul tren la Bucureşti şi anunţaţi că aici este o epidemie de gripă netratată şi periculoasă şi dacă nu se iau măsuri, după voi vor veni şi ceilalţi!" Până într-o lună plecaseră la Bucureşti câteva zeci de studenţi de la Politehnică; m-am pomenit chemat de nişte „vigilenţi" supăraţi pe mine: „Dumneavoastră aţi permis plecarea de pe şantier a unor studenţi de la Politehnică? Asta este dezertare! Sabotaj! Să ne explicaţi! Să daţi socoteală!" şi aşa mai departe, tot tacâmul. Dar nici ei nu ştiau cu cine au de- a face! I-am întrebat: „Ştiţi câţi morţi au fost în primul Război Mondial?" Nu ştiau! „Cam o sută de milioane! Şi ştiţi câţi oameni au murit după război în anii 1918-1921, când epidemia de gripă spaniolă (numită aşa dintr-o întâmplare!) a făcut ocolul globului de trei ori? Peste o sută cincizeci de milioane! Cine v-a pus să-i scoateţi pe băieţi din ateliere? Au lucrat foarte eficient, câte zece ore pe zi; ce educaţie le-aţi făcut la târnăcop? Erau mecanici calificaţi, de înaltă calificare, viitori ingineri! Dumneavoastră o să daţi socoteală dacă moare vreunul dintre ei, cum a murit fata aceea de la Construcţii, asasinată de deţinuţi la privată! (Mai ţineţi minte?)". Ţineau minte, dar nu le convenea. Tot dintr-o iniţiativă ticăloasă (şi idioată!) se hotărâse ca şi fetele de la Construcţii să facă practică pe şantier, pe şantierul Dunăre-Marea Neagră, ca să înveţe profesia de ingineri; fata foarte frumoasă, fusese surprinsă la toaletă de un grup de deţinuţi

tineri care o urmăriseră (aveau, cumva, un regim mai liber), violată de vreo opt inşi, ea se apărase cu disperare, îi ameninţase cu represaliile unor rude sus puse, iar deţinuţii, speriaţi, o gâtuiseră ca să-i închidă gura (credeau ei!); după identificare, doi dintre iniţiatori fuseseră executaţi prin împuşcare ca exemplu, ceilalţi fuseseră trimişi în locuri de unde nu mai exista scăpare, dar părinţii fetelor de la Construcţii îşi retrăseseră fetele şi ceruseră ca ele să efectueze practica de şantier în muncă de birouri („criticii" mei ştiau toate astea), iar eu am continuat: „Ce le-am putea spune părinţilor unui student care moare pe şantier din excesul de zel al unui funcţionar oarecare? Imaginaţi-vă că e fiul sau copilul dumneavoastră!" Aşa că au lăsat mai moale, iar eu am continuat: „Studenţii de la Transporturi au venit aici ca să vă ajute, nu să fie reeducaţi cu deţinuţii care au efectuat crime pentru care sunt pedepsiţi! Acum ă să vă reparaţi singuri utilajele, iar altădată o să mai vedem!" Şi bine înţeles cazul a fost muşamalizat şi uitat.

Un alt caz de epidemie l-am avut la o gospodărie agricolă de pe lângă Brăila. Aveam de îndrumat 300 de studenţi care culegeau porumb hibrid, de foarte mare productivitate, altoit special cu porumb de sămânţă pentru Austria; lucram cam 6 ore pe zi, sau numai cinci, dacă ne prindea vreo arşiţă. Aveam ca ajutoare doi asistenţi tineri, oneşti şi harnici, iar ca personal medical ... o studentă din anul V de la Medicina din Bucureşti! Şi atunci s-a produs ... neprevăzutul! Hrana era acceptabilă, băieţii jucau seara fotbal sau dansau cu cine puteau, şi trecuseră deja aproape trei săptămâni de practică agricolă. Într-o noapte, aud bufnituri la cele 12-20 de W.C.-uri turceşti, şi toate cam la marginea cabanelor unde erau cazaţi studenţii; era bătaie pentru W.C-uri, unii băieţi ieşiseră pe câmp; totul era îngrozitor de murdar de fecale Am încercat să domolesc lucrurile, am indicat soluţia imediată a ieşirii în câmp, şi m-am gândit la ce e de făcut. Ce se întâmplase? Şi se servise băieţilor orez cu lapte dar nu ştiu dacă laptele era deja alterat, sau era o epidemie de diaree, dizenterie sau, şi mai grav, holeră; putea fi orice! A doua zi nu s-a mai ieşit la lucru, şi s-au asediat din nou privatele turceşti; câţiva băieţi care locuiau în judeţele mai apropiate, mi-au cerut să-i las să plece acasă, ceea ce am admis imediat, pe urmă, pe măsură ce diareea sau ce-o fi fost, se întindea, i-am trimis acasă pe toţi cei care se îmbolnăveau; am anunţat telefonic gospodăria, primăria şi Politehnica, precum şi autorităţile sanitare, dar nimeni nu a luat nici o măsură, aşa încât după câteva zile tabăra s-a golit complet, toţi cei care prezentau semne (crampe şi mai grav, vomă) plecaseră acasă din proprie iniţiativă sau trimeşi de mine. M-am pomenit chemat de nişte tovarăşi furioşi să dau socoteală: „Ne-am bazat că dumneavoastră veţi culege porumbul pentru Austria!", mi-au reproşat. „Ne sabotaţi! De ce le-aţi permis să plece din tabără?" La care eu i-am invitat să vadă în ce stare sunt privatele turceşti; i-am întrebat de ce nu au trimis nici un cadru medical? Se aşteptau ca o studentă din anul V să poată acorda ajutor medical eficient la 300 de inşi? Cine i-a îmbolnăvit cu orez cu lapte alterat? Şi pe urmă, era o simplă epidemie de diaree, de dizenterie, sau poate, cine mai ştie, de holeră? La Dunărea de Jos şi ei ştiau foarte bine asta, cam la două decenii de producea câte o epidemie de dizenterie, sau chiar de holeră, cu destule cazuri mortale; antibioticele mai zăgăzuiau epidemiile, dar ele erau totuşi, cam la două decenii, semiendemice, de unde să dau eu antibiotice la 300 de inşi? Dar argumentul meu suprem a fost tot cel cu decesul: „Dacă moare unul din tineri, ce le vom spune părinţilor lui? Dacă fiul dumneavoastră ar muri din neglijenţă, netratat, la o practică agricolă, ce aţi face?" La care, puşi pe gânduri, au lăsat-o mai încet cu „sabotajele", lipsa de grijă (de fapt, a lor!) şi m-au lăsat în pace. La Politehnică, Comisia de Practică a considerat „sarcina a fost îndeplinită" şi cazul s-a închis. După vreo douăzeci de ani când am vândut p casă rămasă de la bunica mea şi m-am dus în Egipt să văd piramidele (România clădise chiar în apropiere de Gizeh împreună cu administraţia egipteană hotelul „Trei Piramide" care nu avea tot timpul anului clienţi, Egiptul ne era dator miliarde de dolari pentru mărfurile primite, şi pentru vreo 400 sau 500 de dolari puteai merge la Assucon (la sud, pe tropicul Can.....), de acolo cu vaporul la Kenna, cu autobuzul la Hagada, sejur, şi pe urmă la Suez şi Cairo pentru restul perioadei.

Cine putea, pleca şi la Alexandria etc. Dar când am ajuns la Cairo, surpriză! Peste o sută din cei 170 de români participanţi la excursia în Egipt sufereau de dizenterie! Până atunci, scăpasem; aveam la mine două doze complete de tetraciclină, aşa că le -am oferit, generos, domnişoarelor care se îmbolnăviseră şi mamelor lor; pe urmă, în ultima săptămână m-am îmbolnăvit şi eu! Şi mi-am adus aminte de epidemia de la practica agricolă de dinainte cu 20 de ani; am luat cărţi, am luat antidiareice (medicamentele în Egipt pe vremea aceea (era prin 1992-1993) erau foarte scumpe), şi am aflat cu mare neplăcere că toate Africa de Nord, din Maroc şi până dincolo de Egipt, suferea de o epidemie permanentă de dizenterie, care era de două feluri, bacteriană şi amoebiană; că toţi europenii care treceau prin zonă se îmbolnăveau şi tratamentul dura cam două săptămâni de suferinţă, ieşiri afară (diaree), crampe şi vomă; bine înţeles, excursia nu era prevăzută cu nici un medic! Biata femeie care ne era ghid suferise şi ea de dizenterie (era ghid permanent în Egipt), dar nu i se dăduse voie „să ne informeze”! Conducerea acestor excursii în Egipt, prin care Egiptul spera să mai reducă din datoria uriaşă către România (de ordinul miliardelor de dolari) nu fusese prevăzută cu nici un mijloc sanitar, iar ghizii erau total nepregătiţi, aşa încât singurul profesor de istorie care era cu noi şi eu însumi a trebuit să satisfacem şi sarcina de ghid! Întorşi la Bucureşti m-am pomenit chemat la Institutul de Boli Tropicale şi chestionat: „De ce le-aţi dat drumul cursanţilor de la excursia în Egipt să plece prin ţară? Dacă se întinde vreo epidemie de dizenterie, holeră sau altă boală tropicală?” I-am explicat doctoriţei enervate că nu făceam parte dintre organizatorii excursiei. „Dar dumneavoastră cu profesorul de istorie eraţi ghizi, deci făceaţi parte din personalul de conducere!” „Nu!” am informat-o pe doctoriţă, „eram un simplu cursant, dar am făcut tot ce am putut pentru ceilalţi participanţi!” Am fost supus unor analize, inclusiv unei analize a sângelui, unui examen coprologic, ţinut sub observaţie trei săptămâni, până când doamnele şi medicii de la Institutul de Boli Tropicale din Bucureşti, m-au declarat „clean”, adică am fost „curăţat” de bolile tropicale cu care mă pricopsisem! Un coleg care predase câţiva ani în Algeria, mi-a relatat un alt caz; printre cadrele de profesori străini angajaţi de guvernul algerian, erau şi câţiva profesori ruşi; bine înţeles că în primele trei luni s-au îmbolnăvit cu toţii de dizenterie, până când „s-au obişnuit!”. Dar unul dintre profesorii ruşi a declarat: „Sunteţi nişte fricoşi! Nu mă tem eu de un deranjament stomacal!” Şi s-a tratat cu doze masive de ... vodcă! În două săptămâni era mort! Alt caz; un nepot de al meu care se stabilise la Paris şi lucra la Universitatea „Sorbona V” a făcut o excursie de două luni în Peru, pentru a studia la faţa locului vestigiile civilizaţiei incaşe (Cuzco, Machu Piccu, Sacsayhuaman, ş.a.m.d.). La întoarcerea în Franţa s-a pomenit că suferă de mai multe boli tropicale şi de malarie, de care a scăpat numai după vreo doi ani! Aşa că mi-am zis: „Tot zona noastră temperată e mai sănătoasă, iar de la minunile civilizaţiilor tropicale (până la urmă) poţi să te alegi nu numai cu vederea unor minunăţii ci şi cu boli destul de grave. Alt caz! După cel de-al doilea Război Mondial, tatălui meu i s-a propus să plece în Congo belgian ca angajat al Administraţiei Coloniale; noi, cei patru copii, urma să rămânem la o şcoală în Belgia pe socoteala statului belgian (în internate), iar mama să plece cu dânsul; dar tatăl meu era un om cu judecată şi prevăzător; deşi salariul pe care l-ar fi primit era foarte consistent (echivalent cu al unui colonel din armata belgiană), când a aflat că Golful Guineei Africane era supranumit „Mormântul Europenilor”, din cauză că nici un european stabilit în zonă nu trăise (nu supravieţuise) unei perioade de timp mai lungi de opt-zece ani, a refuzat oferta, chiar dacă i se dădea o avere; mai târziu, când mă apropiam şi eu de 60 de ani, mi-am dat seama că dintre colegii care lucraseră în Africa (invitaţi de guvernele noilor state independente, cu salarii foarte generoase) nici unul nu supravieţuise mai mult de 7-8 ani după întoarcerea în România de la cei câţiva ani petrecuţi în Africa; şi se duseseră numai ei ştiau unde şi din ce cauze, cu aurul şi cu diamantele cu care se întorseseră din Africa cu tot! Şi m-am gândit: când unui specialist (medic, profesor, inginer de foraj pentru petrol ş.a.m.d.) i se face o ofertă, nu i se spune niciodată şi care sunt riscurile, uneori mortale, care-l pândesc, în afară de cele evidente

(ţânţarii şi malaria, bacilii şi dizenteria, şerpii veninoşi, căldura sau umezeala insuportabilă, infecţiile ş.a.m.d.). Dar să revenim la riscurile prezentate de practica industrială a studenţilor.

Cum venea anotimpul cald, studentele parcă înfloreau, şi se îmbrăcau tot mai sumar (ele ziceau că din cauza căldurii!). Dar cum să permiţi intrarea în uzină sau în ateliere, a unei fete, cât ar fi fost ea de înfloritã, cu părul nelegat, când în atelier încă mai existau maşini-unelte la care transmiterea mişcării de rotaţie de la un arbore general către maşină se făcea cu ajutorul unor curele de transmisie, care, (din fericire foarte rar), smulgeau şi părul fetelor imprudente din uzină? Cum să le permiţi să poarte sandale rezumate doar la câteva curele (ca să lase piciorul să respire), dar nu o dată şpanul lăsat la prelucrarea mecanică rănise frumosul picior gol? Am fost în privinţa asta sever şi nu am permis niciodată, sub nici un motiv încălcarea disciplinei uzinei respective, şi în cei peste 30 de ani în care am condus şi activităţi de practică industrială, nu am avut nici un accident; am fost, poate, excesiv de prudent, ca şi la conducerea propriului automobil cu care nu am avut niciun accident în cei 36 de ani cât am condus automobilul nostru. Un instructor se minuna: „De ce eşti, domnule, atât e prudent? Exagerezi!” „Pentru că nu vreau să transform un automobil în sicriu, domnule instructor!” i -am răspuns. Eu am o nevastă şi doi copii! Când am fost lovit din spate de un camion cu 7 tone de ciment, în faţa miliţianului din „borcanul” de la intersecţia Căii „Bucureşti” cu o şosea din Braşov, şi mi-a făcut praf motorul din spate al Daciei 1100, am coborât şi m-am uitat pe bancheta din spate unde erau copiii; nu păţiseră aproape nimic, dar se speriaseră; „Nu vă uitaţi la automobil?” s-a mirat miliţianul. „Fiare se mai fac sau se mai repară, cum se poate repara tot ce e mort”, i-am răspuns; „cu copiii e mai greu!”. Vorbind de elementara prudenţă, n-am să o uit niciodată pe frumoasa muncitoare de la „Electromagnetica”, care comanda o imensă presă pentru transformarea tablelor în piese profilate pentru diferite echipamente; fata era frumoasă şi isteaţă, eu eram student în anul III la Electronică, o plăcusem şi mă interesa, dar când am văzut că porneşte presa aceea imensă şi înaltă de trei metri şi pe urmă bagă mâna în spaţiul de presare al tablei, m-am îngrozit! Presa s-a oprit instantaneu, (era bine reglată!) fata mi-a zâmbit încântată, dornică să mă impresioneze, dar eu m-am îndepărtat îngrozit; dacă senzorii şi automatele n-ar fi funcţionat rămânea fără o mână! Dintr-o demonstraţie de vitejie copilărească, fata ar fi rămas fără un braţ! Cu toată părerea de rău, cu acea fată nu am mai vorbit niciodată! Eu nu admit imprudenţele din „vitejism” tineresc; îmi aduc aminte cum prin anul IV la un laborator de Electronică, încercasem şi eu cu mai mulţi colegi până la ce tensiune continuă în volţi (50-60?) între degetul mare şi cel arătător al mâinii rezistăm; dacă tot crescând tensiunea de încercare, unul din noi, mai slab de inimă, ar fi murit electrocutat? Ce le-am fi spus părinţilor lui? Îmi aduc aminte cum a murit înnecat în Someş un coleg din anul IV sau V (tot de la Electronică; aici erau „vitejii”!), nu mai ştiu dacă eram în practică sau făceam convocarea a doua la armată (armata se făcea în cadrul facultăţii), era cald, noi, cei câţiva care ştiam să înnotăm ne bălăceam în Someş, care se ştie că e un râu capricios, cu alternanţe de adâncimi foarte mici şi gropi de 3 metri, când un coleg care nu ştia să înnoate se dezbrăcă şi intră şi el în râu; colegii l-au prevenit să nu intre, fiindcă Someşul are adâncimi inegale şi imprevizibile, dar el nu şi nu; „Voi vă bălăciţi, şi eu să mor de căldură?” şi a intrat în râu; la început nu s-a întâmplat nimic, dar după o vreme colegul nostru a dispărut; furat de apele înşelătoare, nimerise într-una din „gropile râului”; a fost găsit abia a doua zi, plâns de o întreagă colectivitate, de familie şi de toţi colegii; ce înseamnă o ambiţie, până la urmă prostească şi periculoasă, în pofida oricărei prudenţe! Nu ştii să conduci sau ai băut un pahar cu vin în plus, nu te sui la volan! Nu ştii să înnoţi, eviţi Bistriţa cea repede, unde s-au înnecat atâţia oameni! Şi aşa mai departe. Dar să revenim la activitatea practică. Eram pe vremea aceea la Facultatea de Transporturi; studenţii mei citiseră prin literatura de specialitate şi se entuziasmaseră la „aşa o idee” că în alte Institute de prin lume pentru formarea inginerilor din Transporturi, fiecare grupă cam de 20-25 de studenţi construiau un vehicul mai

original; aşa că în anul acela, în lipsă de alte idei şi materiale mai originale, studenţii mei de anul II construiseră două „vehicule”electrice, de fapt nişte cărucioare cu modele electrice, acţionate cu baterii de acumulatoare pe care se puteau instala şi conducătorii de cărucior şi marfa, şi care cărucioare ar fi putut fi folosite pentru transportul mărfurilor în gări. Au fost lăudaţi, premiaţi, dar ... pofta vine mâncând! Aşa încât m-am pomenit anul următor că ei vor să facem ... un automobil electric în miniatură, pentru o persoană! Combinat cu o motocicletă! Erau pe atunci „en vogue” (în vogă!) motocicletele „MOBRA” care puteau transporta şi două persoane cu o viteză acceptabilă, dar care consumau doar 2,5 litri de benzină (aproximativ!) la suta de kilometri parcurşi; aşa că ne-am zis: hai să combinăm o Mobră cu căruciorul-automobil electric! După vreo20 de ani se utilizau deja prin oraşe automobile electrice pentru transportul în anumite zone din oraşele mari, supraaglomerate; automobilele cu benzină urmau să fie lăsate la marginea oraşelor, în care ar fi urmat să circule numai automobilele electrice! Studenţii mei m-au rugat să-i ajut. Isprava cu cărucioarele electrice pentru transportul mărfurilor în gară le plăcuse; aşa că m-am gândit: „Cum să procedăm?”. Aşa că am lansat „în ţară” zvonul automobilelor plus o Mobră” şi n-au întârziat să vină şi ofertele! Unul dintre studenţii noştri era fiul unui general de aviaţie; ori se ştie că acumulatoarele avioanelor militare de vânătoare sunt schimbate după numai o sută de ore de funcţionare (aşa era pe atunci regulamentul militar) pentru ca să se evite orice defecţiune; nu mai ştiu ce prevede regulamentul militar acum, în 2017, aşa că puteam obţine printr-o simplă cerere justificativă acumulatoarele necesare, cele mai moderne din vremea aceea! Unul din studenţii de la seral repara caroserii de automobil din sticlă şi puteam obţine din atelierul respectiv materialul pentru o caroserie care ar fi fost realizată de studenţi în următoarea jumătate de an; cumpărarea unei motociclete Mobra la „mâna a doua” a fost organizată de Catedra de Automobile din Facultatea de Transporturi; ne mai lipseau motoarele, cutia de viteze şi... tot automobilul! Ştiam că la institutul de cercetări electrotehnice fuseseră realizate deja automobile electrice care puteau transporta două persoane (dar nu aveau şi Mobră!), aşa că ne-am adresat cu încredere acestui Institut; realizatorul motoarelor electrice respective era inginerul-inventator Schuster, care era şi cadru didactic la Politehnică, şi care ne-a invitat să vedem minunea: motorul electric cu rotor în scurt-circuit montat într-un înveliş din sticlă, cu un consum minim de energie; asemenea motoare lucrau la toate cele patru roţi ale automobilului; ne-au fost prezentate cele două prototipuri de automobile electrice deja realizate şi ni s-a promis tot sprijinul, dar motoare nu ni s-au dat; inginerul Schuster spera că automobilul Institutului de Cercetare Eletrotehnică să intre în producţia de serie, dar când acest lucru nu s-a mai realizat din motive birocratice, a emigrat în America. Ideea de a merge pe acumulatoare, deci electric, vreo trei-patru sute de kilometri nu era rea; pe urmă se punea în funcţiune motorul de Mobra, cu care se mai puteau parcurge încă vreo trei patru sute de kilometri, adică o medie zilnică cu care se poate mândri orice automobil. Pe urmă se încărcau acumulatoarele electrice, se umpleau şi rezervoarele cu benzină şi ciclul se relua. Ideea părea interesantă, aşa că proiectul a fost preluat de Catedra de Automobile, s-au luat premii dar la producţia de serie nu s-a ajuns. „Fizica să se ocupe de treburile ei specifice! De automobile ne ocupăm noi!” Probabil că aveau dreptate, iar eu nu ţineam să devin şi constructor de cărucioare electrice! Să le facă ei! mi-am zis. Noi o să realizăm aparate electronice!” Exista pe vremea aceea tendinţa de a se realiza „totul” dacă nu „orice” în România; motoare electrice la fabricile de Maşini Electrice, aparate de măsură la „Electromagnetica”, semiconductori şi piese electronice (condensatoare, rezistenţe, tranzistori, ş.a.m.d) la Băneasa şi la Combinatul de la Pipera; aşa că ne gândeam că tinerii ingineri, vor putea realiza „in situ” (pe loc) aparatele de care aveam nevoie: redresoare, voltmetre electronice, punţi de măsură, amplificatoare, oscilatoare şi tot tacâmul; aşa că un grup s-a apucat să construiască un analizor magnetic de sprectre gamma cu o mie de canale, altul un analizor electrostatic, un inginer de la IFA un detector de particule cu descărcări în gaze, şi câte altele; interesant este faptul că nici direcţiile

fabricilor, nici autorităţile ştiinţifice de la IFA, şi de la Institute de Cercetare, nu s-au opus vreunei asemenea iniţiative, aşa încât inginerii tineri lucrau la fel de fel de proiecte realizabile sau la fantezii, cu destul de multe reuşite pentru ca procesul (care costa doar câteva piese şi nişte salarii minime) să nu fie frânat. Se lucra, se realiza şi asta foarte bine! Uneori, se obţineau chiar rezultate uimitoare! Ca un simplu exemplu, tehnicianul Chelsoi realizase un letcon (ciocan de lipit piese electronice) cât un creion, cu un consum de numai zece waţi (în loc de cei 50 până la 100 de waţi uzuali). Cum procedase? Bobinase un fir de rezistenţă din nichelină pe un suport din mică, pe urmă închisese totul între două alte foi de mică, despicase capul de cupru al ciocanului de lipit, şi introdusese acolo rezistenţa de nichelină bobinată şi izolată pe mică; toată căldura produsă de rezistenţa electrică se degaja numai prin capul ciocanului de lipit, care consuma acum sub zece waţi, ca să se încălzească până la temperatura de topire a fludorului folosit la sudare. Procedeul a fost preluat imediat de uzinele care fabricau echipament electric şi aveau sute de ciocane de lipit şi consumau enorm, iar inventatorului i s- a dat încă o primă (două-trei salarii!) şi gata! Moda asta a construirii aparatelor a durat câteva decenii şi a format ingineri şi meseriaşi foarte capabili; dar din păcate (sau poat e tocmai invers!) inginerii, tehnicienii şi meseriaşii industriali au fost atraşi în străinătate după aşa-zisa „Revoluţie” (Loviluţia!) de salariile mari, şi România i-a pierdut cu milioanele! Dar să revenim la întâmplările mai deosebite de la practica industrială şi muncile agricole.

Fusese o vară foarte caldă şi ne căznisem vreme de vreo şase săptămâni să strângem o parte din recoltă; localnicii râdeau la noi din porţi şi circula o glumă: Unde-i primarul? Lipseşte! E la învăţământ politic. Dar notarul? Lipseşte! E la cursul de engleză (sau de rusă, sau de jurisprudenţă! Dar poliţistul? Anchetează nişte găinării! Dar ţăranii unde sunt? La cursurile de engleză! Dar cine mai strânge măcar recolta în satul ăsta? We don’t know! Maybe the students!

Iar studenţii mei năduşeau şi strângeau recolta, câte şase ore pe zi, după care se pregăteau deja pentru restanţele din toamnă. Mai aveam câteva zile şi terminam muncile agricole ale sătenilor care ne râdeau din porţi; studenţii mai efectuaseră în vara aceea şi o lună de pregătire militară, aşa că erau gata de ducă! Cum să-i reţin încă măcar o zi două?, m-am gândit şi am stat cu ei la poveşti până pe la unu noaptea, am spus bancuri şi am cântat, dar până la urmă şi pe mine şi pe asistenţi ne-a biruit somnul, aşa că ne-am dus la culcare. Ne-am trezit pe la opt dimineaţa, în plin soare; dormitoarele studenţilor erau aranjate ca la carte, curate şi ... goale! Un afiş mare ne anunţa la intrare: „Am evadat”, iar un drum prin porumb şi direct către gara cea mai apropiată (situată cam la 15 kilometri!) marca „evadarea!! Directorul IAS-ului la care lucrasem privea „drumul” trasat de studenţi care mergeau direct către gară şi mi-a spus: Probabil că au folosit o busolă!” „Cred că da”, i-am răspuns, „dar trebuie să recunoaştem, că nici noi nu a fi putut trasa drumul direct către gară cu mai multă precizie!” „Au plecat cu trenul de la 6.20” a continuat dânsul. „Să le fie de bine!” Au „evadat”! Ceea ce era demn de remarcat la aceşti tineri era spiritul de camaraderie şi solidaritatea. Uneori, sătui de munca în construcţii sau agricultură pe care trebuiau să o presteze, studenţii de la Institutul de Construcţii se aliniau Vineri dimineaţa sau după masa de prânz în rânduri de câte 8 oameni perfect aliniate şi comandându-se între ei (am spus că armata se făcea în primul rând în cadrul facultăţii), ieşeau pe porţile IAS-ului sau Instituţiei la care lucrau intonând „Marşul Căcănarilor”: „Trageţi la pompe, haznaua s-o golim!” şi nu-i mai vedea nimeni până marţi dimineaţa, când se aliniau pentru munca în săptămâna care urma. Nu discutau în contradictoriu cu nimeni, dar nimeni nu-i putea opri. Ţin minte că într-un IAS (erau la lucru mii de studenţi); pe un ecran uriaş era proiectat un film, pe două sau trei spaţii amenajate, se dansa până la ora 21 sau 22, muzicile concurându-se într-o oareşicare vacarm; studenţii de la Marină (viitori ofiţeri de marină) dansau cu fetele de la Medicină (de dragul cărora lucrau suplimentar şi norma fetelor! Plata în natură! Şi nimeni nu-i putea despărţi!). Când s-au schimbat seriile la „Marinari” evenimentul a fost sărbătorit prin „rechiziţionarea” cârciumii din sat din care i-au

evacuat pe localnici cu blândeţe, dar ferm, cerându-le să părăsească locul pentru a evita conflictele, totdeauna posibile, spunându-le: „Noi nu putem să concurăm cu dumneavoastră. Noi avem ore şi facem cursuri de lupte speciale ca să ne putem apăra spate în spate în orice port şi ar fi o luptă mult prea inegală între noi şi dumneavoastră... Aşa că părăsiţi localul rechiziţionat de noi pentru o jumătate de noapte şi locul unde noi muncim în locul dumneavoastră; noi plătim tot ce consumăm, tot ce se strică sau se uzează şi vă urăm numai lucruri bune!” La un interval de timp după miezul nopţii, îl întrebaseră pe cabanier cât costă consumaţia şi cât costă paharele pe care pe urmă, într-o uriaşă explozie de veselie, le spărseseră de podea; plătiseră tot, dar când responsabilul restaurantului le-a pretins să facă şi curat, marinarii l-au refuzat spunându-i: „Asta este treaba dumitale! Noi te-am întrebat cât costă şi am plătit! Noi suntem viitori ofiţeri de marină pentru curăţenie avem „muşi” (elevi sau ucenici începători); iar dacă nu ne respectaţi gradul de elev-ofiţer, abia atunci trebuie să luăm măsuri! La revedere!” A doua zi, la maiorul de marină care comanda „detaşamentele de ajutor pentru agricultură”, s-a prezentat plutonierul din satul ceva mai mare (cred că se numea Rasova; pe malul Dunării) să-i reclame pe studenţii marinari, pentru rechiziţionarea localului, pentru atitudinea ireverenţioasă şi tulburarea ordinii şi liniştii publice şi pentru ... spargerea paharelor şi „distrugerea dotării restaurantului”... Dar plutonierul nu ştia cu cine are de-a face! Prin lege, militarii ofiţeri superiori, între care se număra şi maiorul de marină, sunt şefi pentru toţi ofiţerii şi subofiţerii inferiori, adică cu grade până la căpitan; ofiţerii de toate gradele sunt şefi peste toţi subofiţerii şi aşa mai departe; aşa că maiorul fiind mai mare în grad i-a comandat plutonierului de miliţie: „Drepţi! Faţa la perete! Şi să nu mişti până nu-ţi dau eu voie! Iar dacă nu asculţi ordinele mele... Garda!” (Avea întotdeauna o grupă de gardă la Comandamentul lor de marinari). „Aveţi grijă de dânsul să nu mişte! Am ceva de vorbit cu dânsul! Dar mai întâi să nu mişte! Dacă nu ascultă ordinele, ştiţi ce aveţi de făcut! La răcoare!”. Şi a stat bietul plutonier o jumătate de oră nemişcat cu gradaţii de la marinari (nişte namile unse cu toate unsorile din porturile lumii în timp ce maiorul, care avea şi o funcţie însemnată în marină, ne invita la o cafea pe ceilalţi conducători de la practică şi munci agricole, după care a început să-l dăscălească pe plutonier, fără să-l scoată prin vreo comandă din poziţia de drepţi: „După ce că muncim în locul vostru şi pe gratis, şi fără vreo mulţumire, vii să-mi mai faci şi reclamaţii şi reproşuri, pentru purtarea ireproşabilă a elevilor mei ofiţeri! Au lovit pe cineva?” Plutonierul a dat să vorbească: „Nu, dar...” „Răspunde numai la ce eşti întrebat!” a continuat maiorul. „Au plătit toată consumaţia şi tot ce li s-a cerut?” Da, dar...” a mai încercat plutonierul. „Răspunde doar la ce eşti întrebat!” a continuat maiorul. „Vreai să-i bată pe săteni, care nu ştiu să se lupte?” a continuat maiorul. „Stânga... împrejur! Înainte marş! Şi să nu mai vii la mine cu prostii! După tot ce fac pentru consătenii dumitale elevii mei ofiţeri, au şi ei dreptul la o destindere. Şi ţine minte: dacă vreunul dintre oamenii dumitale se leagă în vreun fel de vreunul din oamenii mei, elevii mei, viitori ofiţeri români, au ordinul regulamentar să nu se lase blamaţi şi să răspundă cum se cuvine la orice provocare! Uşa e în faţa dumitale; să o închizi pe partea cealaltă cu multă grijă, altfel omul meu de gardă, care aici constituie şi Poliţia militară, are ordinul expres să se ocupe de dumneata!” În ce mă priveşte, am socotit admonestarea maiorului ca pe o lecţie de demnitate şi nu ca pe o răfuială oarecare. Consideram că, în fond, maiorul avea dreptate; cum îşi permitea un plutonier oarecare să ceară socoteală unui maior pentru nişte vinovăţii imaginare ale subalternilor săi, care în fond lucrau gratuit pentru cei care îi mai şi reclamau?! Şi mie mi se ceruse socoteală pentru comportamentul studenților la construcţii care în general era ireproşabil, dar când hotărau să-şi ia trei zile liber, se încolonau, intonau „Marşul căcănarilor” şi nu-i mai putea opri nimeni! Aşa încât am răspuns la critici că eu am grijă şi sunt destul de ocupat cu trei sute de studenţi de la Politehnică şi nu mai pot să am grijă şi de cei de la Construcţii care cereau în plus să li se respecte demnitatea şi nu răspundeau la interpelări de felul: „Hei, bă, tu ăla de colo!” sau „Cară-te până nu te-ating!” ale câte unor salariaţi de pe şantierele de construcţii.

Mi se întâmplă să mă mai întâlnesc cu câte un fost student al cărui nume nu mi-l mai aduc aminte, care mă întreabă: „Vă mai aduceţi aminte de mine? Eu sunt studentul Vasile M., acum inginer, pe care aţi vrut să-l reţineţi la Catedra de Fizică, dar şeful Catedrei, profesorul Ion M. Popescu l-a preferat pe Lupaşcu, fiindcă avea note ceva mai mari şi era şi nepotul ilustrului filozof francez-român Lupaşcu, acela care a făcut carieră la Paris!” „Dar era loc şi pentru dumneata!” i-am răspuns. „Se poate; dar n-am mai vrut eu! Eram tare mândru pe vremea aceea! Şi când m-aţi pus să construiesc aparatul acela pe care eu spuneam că nu pot să-l construiesc, mi-aţi arătat dictonul acela lozincă scris pe perete: „Cum nu se poate face un lucru, ştie orice prost; tu, descurcă-te!”. Când mi-a murit soţia, am primit câteva telefoane de condoleanţe şi de la foşti studenţi de-ai mei: „Sunt fostul dumneavoastră student Nikoglu, cel care lucra la staţia de emisie a televiziunii de pe Casa Scânteii pe care aţi vizitat-o cu aprobare specială! Ştiu că ţineaţi foarte mult la soţia dumneavoastră!”

În cariera asta didactică a mea am avut de-a face cu fel de fel de oameni. Un fost prodecan de la Transporturi, care se dădea drept filozof marxist şi pe care îl chema „Haină Roşie”, şi-a cerut scuze de la mine după „Loviluţie” pentru atitudinea avută până atunci; „Ştiu că am exagerat!” mi-a spus el. Într-adevăr, la un an universitar se fac una sau două inspecţii anual, dar pentru că eu ţineam un curs destul de matematizat şi el era de părere că fizica trebuie tratată „mai mult ca fenomen, dar fără atâta teorie!”, îmi trimetea în fiecare săptămână câte o inspecţie, de la matematică, de la Partid (doar era prodecan!), de la Catedrele de Specialitate, mă critica prin şedinţe, iar acum îşi cerea scuze! I-am răspuns că nu am niciun reproş de formulat; Şi ştiţi de ce? Iată: cea de-a treia lege a mecanicii se numeşte legea acţiunii şi reacţiunii şi se formulează astfel: „La orice acţiune asupra unui sistem (adică asupra unei părţi a naturii şi a lumii), sistemul răspunde cu o reacţiune egală şi de semn (sau sens) contrar! La fel şi cu reproşurile; la orice reproş, preopinentul răspunde tot cu un reproş (răspuns!) dar de semn (sens) contrar care fie că încearcă să-l anuleze pe primul fie că este urmat de un nou reproş; într-o căsnicie, aşa se ajunge la divorţ, dar acum nu mai este cazul!

Nu vreau deci să vă reproşez nimic, dar dacă conştiinţa dumneavoastră vă îndeamnă să vă cereţi scuze, să fiţi sănătos! Şi iată, acum îmi regăsesc familia în Enciclopedii: cumnatul meu Drugă Ovidiu şi sora mea Drugă Beatrice în Enciclopedia Televiziunii Române; fratele meu, Ionescu Grigore Marius în Enciclopedia Energeticienilor, el fiind cel care a condus şantierele pe care s-au ridicat cele mai mari termocentrale din ţară, cea de la Hunedoara, cea de la Iernut pe Mureş, alta la Oradea; eu însumi am fost contactat cândva de o frumoasă şi tânără doamnă care mi-a spus: „Vreau să îmi daţi Curriculum Vitae! Veţi figura în Enciclopedia personalităţilor din România!” Şi i-am răspuns: „Păi să vedeţi... Cinci ani am fost asistent, zece ani şef de lucrări, paisprezece ani conferenţiar, şi abia după aceea ultimii 12 ani am fost numit şi eu profesor! Dacă nu am meritat mai mult!

Şi pentru „cariera asta” a trebuit să fac (să absolv) trei facultăţi, o specializare de un an şi un doctorat de zece ani, cu frica de a nu fi respins de nişte inşi care credeau că vreau să fac carieră funcţionărească, adică să devin şef de catedră, decan, inspector şi abia după ce s-au lămurit ce părere am eu despre cariera funcţionărească s-au liniştit şi m-au lăsat în pace! Eu n-am vrut să devin funcţionar fiindcă, după părerea mea, ca funcţionar, chiar şi de rang înalt, în cinci ani uiţi cam jumătate din ceea ce ştiai; în următorii cinci ani uiţi încă jumătate din ceea ce încă mai ştiai şi în loc să fii un specialist în fizica radiaţiilor sau un mare chimist sau un medic diagnostician cu mare experienţă şi valoare, devii un neica nimeni şi o nulitate, bună doar să facă politică şi să rezolve „cazuri” din birocraţie, dar în fond nu mai valorezi decât o mică fracţiune din ceea ce erai, adică devii un birocrat oarecare pe care îl poate înlocui orice alt „specialist” în funcţionăreală şi birocraţie! Când au vrut să scape de mine din Politehnică prin metoda clasică „Dă-i un picior în fund şi ridică-l în rang, într-o funcţie administrativă, eventual cu o mărire de

salariu,l prima condiţie pe care am pus-o a fost să nu plec de la Catedră, de la Laborator şi din activitatea de Cercetare, adică să rămân în primul rând profesor şi mi s-a aprobat, cu condiţia ca cea de-a doua funcţie s-o efectuez gratis, nesalarizat; am admis şi asta şi îmi aduc aminte şi acum ziua când am fost convocaţi la Ministerul Educaţiei şi Învăţământului la ora 9 exact; pe la ora 9 şi un sfert a apărut şi tovarăşa ministru Spornic care ne-a spus: „Funcţia aceasta de inspector sau inspector general pe care o veţi îndeplini aici reflectă meritele dumneavoastră dar nu este salarizată; o veţi îndeplini din motive de patriotism, (Comuniştii nu erau proşti deloc!) dar dacă printre dumneavoastră sunt unii tovarăşi care din motive de sănătate sau de capacitate etc. nu doresc să se angajeze şi în această funcţie, se pot retrage"; la care, din cei circa 50 de inşi convocaşi, vreo 20 s-au ridicat şi au plecat. Ministra a continuat: „Dacă printre dumneavoastră sunt tovarăşi care ajungând în Capitală la ora şapte, nu pot ţine la ora nouă sau zece din diverse motive, lecţia care urmează la cursul dânşilor, a 45-a de exemplu (noi, cei din universitar, pregătim cu o zi înainte de un curs de două ore cam o zi întreagă în care învăţăm în draci, pentru că nu poţi să te prezinţi nepregătit în faţa a o sută sau o sută cincizeci de studenţi pretenţioşi şi cu ochii pe tine), se pot retrage şi dânşii" (adică funcţia de inspector presupunea excelenţa la funcţia de bază); şi s-au mai retras încă vreo 15 inşi! Celor rămaşi, ministra ne-a spus: „Acum am să vă dau câteva sfaturi pentru activitatea pe care o veţi depune! Mai întâi trebuie să vă hotărâţi când vreţi să spuneţi da şi când vreţi să spuneţi nu! Odată spus nu, aşa rămâne, chiar dacă asupra dvs. face presiuni Secretarul de Partid şef de judeţ! În teritoriu sunteţi reprezentanţii mei şi miniştri ai Educaţiei şi Învăţământului, cu toate drepturile şi obligaţiile care decurg din această situaţie, dacă tovarăşul insistă, îl rugaţi să discute cu mine la Comitetul Central, iar dumneavoastră vă declinaţi răspunderea! Şi în al treilea rând trebuie să vă informez că sunt şi ordine pe care nu trebuie să le aduceţi la îndeplinire cu orice risc!" Acest ordin coincidea cu cele pe care ni le spusese tatăl meu care ştia foarte bine ce spune, pentru că făcuse zece ani de front în cele două Rzboaie Mondiale şi treizeci de ani de mobilizare! Mi- am zis: „Femeia asta e un om dintr-o bucată dar n-o să stea ministru mai mult de şase luni!" A stat opt, dar îmi amintesc de dânsa cu plăcere ca de un exemplu de curaj şi de omenie!

Tatăl meu poate fi regăsit în manualul de medicină legală; cumnatul meu, doctorul în medicină Gheorghe Chicoş, în Enciclopediile de Oncologie, cu un doctorat la Bucureşti la profesorul Bârzu şi un doctorat la Paris la profesorul Jammet, tot în oncologie! Nepotul Bogdan Chicoş şi-a luat doctoratul în Istoria Medicinei; nu a ajuns încă în Enciclopedii! Despre rudele soţiei, voi povesti mai multe lucruri în altă parte a cărţii; mă aşteptam ca din familii cu câte 9 până la 13 copii, să iasă doar oameni modeşti, dar m-am trezit văr cu marele pictor Dărângă, vărul nevesti-mii, care nu vindea nici un tablou sub 3000 de euro, cu ministrul Rusu de la Turism, rămas în funcţie 30 de ani, cu locotenent-colonelul Oancea de la Fortificaţii, cu alt Oancea director la ministerul de Externe şi tot aşa! Ce să mai spun despre „cariera mea" didactică, din cercetare, din atâtea alte domenii, din poezie?! Ce le spuneam şi studenţilor mei: „Dacă după o viaţă de muncă şi de om, după 20 de ani îşi mai aduce aminte cineva de tine, înseamnă că nu ai trăit chiar degeaba; dacă nu-şi mai aduce aminte nimeni, înseamnă că atât ai meritat!" „Dixi et salvavi animam meum", după cum spunea un dicton latin pe care îl preţuiesc şi care întăreşte un alt dicton latin la fel de valoros: „Una salus victis; nulla salutem sperare" ceea ce în limbaj curent înseamnă: „Ce-i învinşi (sau învinşii) mai au doar o singură salvare (scăpare)! să nu mai spere nimic!".

P.S. „Veni, vidi, vici!" se spune c-ar fi zis Cezar după ce i-a înfrânt pe piraţi, adică: „Am venit, am văzut, am învins!". Noi am putea spune doar: „Am venit, am văzut, dar până la urmă, viaţa ne-a învins!" Salve şi rămâneţi cu bine! Noi, cei care am luptat printre aceste talazuri, am fost! George Ion Ionescu aprilie 2017

Din nou, pe marginea activităţilor didactice. Pilele. Invidia. Bârcă.

Din păcate, nici activitatea didactică nu este scutită, din păcate, între care pândesc, ascunse dar totuşi în prim plan, pilele. Nu am să uit vreodată cum mi s-a pus o pilă aşa-zis puternică, pentru câţiva membri ai echipei „Sportul Studenţesc", susţinută pe vremea aceea pe faţă (deschis) de directorul administrativ al Politehnicii, un oltean inimos care îţi spunea direct: „Eu sunt oltean, şi aplic principiile (proverbele) olteneşti:

De te pui cu mine bine,
Îţi dau haina de pe mine,
De te pui cu mine rău,
Eu sunt şarpe de dudău,
De-l galbin, şi muşcă rău!

Sau, dacă lucrăm împreună:

Frunză verde foi de ouă,
Dacă faci o treabă, fă-o!

Şi la fel:

Frunză verde foi de băţ,
Dacă n-ai de treabă, fă-ţ'!
Să nu stai degeaba,
Să nu te-apuce graba,
Că turbezi! Poţi să mă crezi!

Dânsului i se părea normal ca fotbaliştilor cu merite mai mari în jocul cu mingea şi în trasul la poartă, să li se promită, iar în timp să li se şi uşureze acordarea unei diplome de inginer, chiar şi la cazuri de mare suferinţă în materie de cunoştinţe de teorie şi mai ales laborator de fizică. Cum eram buni prieteni şi vecini de bloc cu locuinţele, a venit la mine ca „să treci acolo o notă în dreptul examenului de fizică, fiindcă n-o fi mare lucru!" mi-a zis. „Cu mare plăcere!" i-am răspuns. „Să vină la mine la consultaţii câteva luni, Joia şi Vinerea după amiaza, îi învăţ fizica de liceu, facem şi câteva şedinţe de laborator, învaţă fizica de liceu şi le trec calificativul pentru trecerea din anul I în anul II de facultate!" „Eşti scârţar!", mi-a răspuns. „Ţi-aduc eu carnetele!" „Nu se poate!" i-am răspuns. „La Politehnică, la Desen Tehnic şi Geometrie Descriptivă nu se trece din anul I în anul II de facultate dacă nu poate citi pe loc un desen tehnic, deci nu se înţelege o schemă în spaţiu şi dacă studentul nu desenează cel puţin la nivelul unui desenator tehnic calificat; altfel râd funcţionarii de el; ce fel de inginer e ăla care nu poate citi, înţelege şi desena un desen tehnic? La toate facultăţile nu se trece în anul patru dacă preopinentul nu înţelege pe loc un text tehnic în engleză sau germană sau în franceză şi rusă; la facultatea de Transporturi trebuie să poată întoarce într-o curte de garaj un camion care trage o remorcă, altfel râd şoferii de el şi adio prestigiu de şef de garaj şi director! La Armată trebuie să poată conduce un tanc; la Aviaţie să poată ateriza pe timp cu ceaţă un avion, măcar sportiv, pe úrmă să se laude că e specialist în Aviaţie; la Medicină trebuie să calmeze pe oricine, pe loc, de dureri de stomac, insomnii şi să asiste o femeie la naştere, chiar dacă el este numai stomatolog! Şcoala asta românească de aia e preţuită, fiindcă e formativă şi practică, nu numai informativă! Dacă mie nu-mi ştie nici măcar fizica de liceu, nu poate trece din anul întâi în anul doi!" „Eşti rău!" mi-a zis. „Chiar crezi că vă trebuie electricitate şi optică pentru ca să dea bine cu piciorul în minge?!" „Dar diplomă de inginer de ce-i trebuie?!" „Păi aşa, de frumuseţe! Şi ca să vină la noi, la Sportu'!" Până la urmă, a renunţat. M-am gândit: Vorbe-n vânt:..!

Ca tânăr profesor a trebuit să descopăr şi eu puterea pilelor puse:

- pentru sportivi;
- de unii colegi pentru copiii lor, sau pentru copiii rudelor, sau pentru cei la care cadrele aveau interese;

- pentru nepoţi!;
- unul din şefii de catedră avea între studenţii mei 6-7 „nepoţi” în fiecare an!
- pilele „din afară” puse de prieteni, prietenii prietenilor, rude, şefi diverşi şi alţii! Am fost chiar acuzat : „Eşti comunist, nu vrei să dai note la prieteni!” Ce să mai răspunzi şi la asta?.

Cel mai bine m-am înţeles cu ofiţerii, fie ei şi generali sau simpli plutonieri din Armată sau de la Ministerul de Interne. „Nu ştie carte? Învăţaţi-l dacă poate învăţa! Dacă nu, la meserie! Decât un hârţogar prost şi plictisit, mai bine un meseriaş dichisit şi priceput, interesat de meserie şi folositor! Şi la nevoie, folosiţi palma părintească dată la vreme! Aveţi tot sprijinul şi aprobarea noastră!” Nu am dat niciodată vreo palmă sau măcar o ocară vreunul elev, student, soldat sau subaltern; copiilor mei (fetei nu, că e fată!) câte o palmă părintească devreme, dar foarte rar, nu era nevoie! Dar să revenim la pile. Am descoperit cu uimire că un domn profesor Şef de Catedră nu mai ştiu de pe unde, avea în fiecare an câţiva „nepoţi” care „trebuiau ajutaţi”; credincios principiilor mele, îi chemam la consultaţii, le explicam fizica de liceu şi îi puneam să dea lucrări scrise; dacă nu învăţau, le amânam examenele de fizică; nimeni nu a îndrăznit să-mi contrazică principiul de bază: Trece în anul II numai dacă ştie cel puţin, chiar mai slab, fizica de liceu. Nu vrea să înveţe, îl amânăm până învaţă! Unii părinţi mi-au mulţumit; alţi studenţi de-ai mei s-au mutat la alte secţii şi au dat examenele cu alţi profesori, dar eu am rămas credincios principiului meu: Dacă nu învaţă toată materia „din prima”, îl amânăm până când învaţă (la consultaţii, acasă sau unde poate) minimul strict necesar! Pe urmă mai vedem!” (şi asta mi s-a reproşat! Cum să înveţe bietul leneş fizica de liceu?!).

Am avut câteva probleme şi cu câţiva colegi de la „paralele”, cursurile de 2 până la 4 ani (aşa numite „paralele”) prin care făceau liceul în doi ani, în loc de 4! şi facultatea în alţi 2 sau 3, sau li se dădea titlul de inginer „tehnic” (sau alte titluri fanteziste) sau erau avansaţi ofiţeri pe baza unei „activităţi tehnice de conducere de la 10-15 ani ca şef de atelier, organizator, administrator sau chiar director numit politic, prin analogie cu mărfurile (stofă, textile, pantofi, pantaloni) vândute „pe puncte” pe baza unor segmente tăiată dintr-o cartelă, şi aceste cadre erau numite tot „pe puncte”! Ofiţeri cu liceul neterminat, ingineri cu diplomă pe bază de „activitate de conducere” şi atâtea altele; numai la doctori n-a mers! Într-o vreme şi pe doctori voiau să-i oblige să spele pe jos; „pentru reeducare” s-a zis! Un chirurg matur de origine burgheză dar un mare specialist, a fost chemat să opereze apoi noaptea într-un caz de urgenţă; a refuzat să opereze explicând: „Nu pot opera! Îmi tremură mâinile! După operaţiile de dimineaţă am spălat pereţi şi podele!” L-au băgat în puşcărie pentru „refuz de servicii”, pe urmă i-au dat drumul; de fapt, n-aveau ce să-i reproşeze în afară de stupiditatea cadrelor de conducere din „obsedantul” deceniu (1948-1962, aproximativ). Pe urmă, în China, a apărut moda „medicilor desculţi”, care după o spoială de şcoală de trei ani, erau trimişi la sate să acorde asistenţă medicală; şcoala medicală românească, spre cinstea ei, a refuzat categoric orice astfel de surogat; cine învaţă trei ani rămâne doar asistent medical, scrie note la dictarea medicului, face injecţii sau manipulează un aparat de specialitate, dar atât! Nu este medic cu drept de a indica tratamente şi nici nu poate elibera o reţetă pentru medicamente; medicii români şi şcoala de medicină de aici au refuzat categoric orice fel de şcoală la seral, parţiale, lipsuri în activitatea de spital şi laborator sau fără frecvenţă; şi aşa a rămas!”Dumneata ţi-ai da soţia, copilul sau mama pe mâna unui „medic desculț”? Sau a unei infirmiere sau a unui aşa-zis medic, nepregătit ca să îl trateze?” a fost întrebat un „secretar” de partid. Acesta a tăcut. Dânşii aveau Spitalul şi Policlinica Specială Elias, Spitalul Militar, clinicile Universitare, chirurgi eminenţi ş.a.m.d. Eu însumi l-am asistat pe tatăl meu de pe la 16-19 ani ca infirmier calificat „la locul de producţie” cum se spunea; făceam injecţiile care mi se indicau, opream hemoragii, îl asistam la îmbălsămări sau luam note de declaraţii pentru a scurta timpul necesar acordării unor certificate medicale; câte o doamnă refuza să discute cu mine pentru a nota cum fusese violentată sau chiar violată, dar scandalagii sau beţivii

se lăudau cu „isprăvile” lor; „Dacă vezi că e o doamnă care doreşte discreţie, o rogi să ia loc şi să aştepte până când îi vine rândul; dacă vezi că este un caz de violenţă în care făptaşii se întind la vorbă, notezi în rezumat esenţialul; pentru mine va fi de ajuns!, spunea tata. Slujba de funcţionar o făcea de obicei fratele meu cel mare; o parte a casei noastre, după război, fiind practic un dispensar popular! Dar să revenim la diplomele pe puncte!

După vreo şapte sau opt ani de la terminarea aproape simultană a studiilor de la Facultatea de Electronică, a patru ani de la Facultatea de Fizică, a specializării în Fizică Atomică de un an de la IFA, fusesem avansat mai întâi „asistent cu drept de predare” (după trei ani de practică universitară) şi pe urmă şef de lucrări cu toate drepturile! După cinci ani de practică universitară şi susţinerea primelor examene de la doctorat şi de la Facultatea de Matematică, m-am pomenit cu foştii mei „colegi” de la „paralele”, care făcuseră studii „pe puncte” şi fuseseră avansaţi „ingineri pe puncte”, „ofiţeri pe puncte” şi „directori” chiar, că vin să le trec note în carnete noi de student pentru examene imaginare! Ce se întâmplase? Cadrele comuniste de răspundere constataseră că „treaba nu merge fără o solidă pregătire profesională” şi „cadrele hotărăsc totul” aşa încât... îi trimiseseră din nou la şcoală pe foştii „ingineri pe puncte”, „ofiţeri pe puncte” (fără liceu terminat), sau directori chiar! Ca toţi începătorii în predare, ar fi trebuit să predau la început la anii mici de facultate şi la seral; în loc de asta mi se dăduse să ţin cursul de „Protecţie şi Dozimetria Radiaţiilor” precum şi cel mai greu curs al Secţiei de Ingineri Fizicieni pentru Electronică Nucleară; cursul de Reactori Nucleari (de fapt incluzând şi armele nucleare) aşa încât învăţam în draci, mergeam prin toate laboratoarele care foloseau radiaţii din fabrici, Instituţii Universitare şi Institute Medicale, pregătind cursanţi de la Politehnică sau de la cursurile postuniversitare de la Măgurele.

După vreo cinci sau şase ani, Secţia de Ingineri Fizicieni de la Electronică a trecut pe formarea de Ingineri pentru Industria de Semiconductori (s-a sărit etapa fabricării tuburilor electronice, în România, trecându-se direct la fabricarea de piese şi elemente semiconductoare, cursul de Reactori Nucleari de la Electronică a fost desfiinţat, la fel cursurile speciale de Protecţie şi Apărare Antiatomică din prima perioadă a „Războiului Rece” (aproximativ anii 1948-1968), iar eu am fost trimis să predau fizica „generală” la anii „mici”, anii unu şi doi de facultate; foştii mei colegi, obişnuiţi cu abuzurile şi exagerările din perioada precedenţă, credeau că li se vor trece doar nişte calificative „de faţadă” în noile carnete de student; dar nu a fost deloc aşa. Deşi fusesem colegi, le-am atras atenţia că fără cunoaşterea fizicii de liceu nu-i trec în anul doi de facultate şi că o să-i amân până când învaţă noţiunile de bază din fizica de liceu; şi aşa am procedat; unii au învăţat, alţii au încercat să chiulească, câţiva s-au lăsat păgubaşi, revenind la vechile lor meserii; cei care ajunseseră ofiţeri au luat lucrurile în serios şi au învăţat, fără speranţa de a-şi păstra gradele fără recalificare; pe mine m-au concentrat de două ori (ca să văd şi eu „cum e la armată”; nu era deloc uşor, mai ales dacă „aveai idei”!), pe urmă, mai târziu, m-au învăţat să conduc în siguranţă un automobil (instructorul îţi arunca crăci înfrunzite sau un cearşaf pe parbriz; odată am venit conducând un TV de la Târgovişte la Bucureşti în viteza a treia, fiindcă se înţepenise schimbătorul de viteze acolo; noroc că maşina era nouă şi a rezistat). Am prezentat toate „amănuntele” astea (nerecunoaşterea ingineriei şi a ofiţeriei „pe puncte”, trimiterea din nou „la şcoală”) sau scoaterea din funcţiile de mare răspundere (ingineri şefi, directori generali de uzină, gradul de căpitan în armată sau în alte locuri) a celor care nu făcuseră eforturile: 1) de a-şi completa sau finaliza studiile; 2) de a învăţa profesia adevărat, efectiv, nu din lozinci sau declarativ; 3) de a face lucrurile şi instituţiile să funcţioneze. Ceauşescu trecuse la o verificare directă şi amănunţiră a noilor cadre, cel care nu progresase în toţi aceşti ani, era trimes din nou la vechiul loc de muncă, doar cu uşoare rectificări.

Cu toată „lupta de clasă” pentru funcţiile de răspundere pe lângă „originea sănătoasă” (săracă, de fapt) se prefera (sau se cerea direct) ca tinerii sau cadrele să provină dintr-o familie integră (fără vicii, fără bolnavi, fără patimi sau devieri nervoase ş.a.m.d.); în armată se formau ca viitori ofiţeri fii de preoţi, iar în cercetare se angajau cu precădere fii şi fiice de intelectuali, pentru formarea medicilor, copii de medici, fii de chimişti, farmacişti, preoţi ş.a.m.d. Acest lucru nu se spunea pe faţă, dar un sportiv care bea era exclus imediat din sport, un medic care chiulea era trimes ca funcţionar, iar un inginer incapabil putea să zacă până la pensie în cine ştie ce localitate pierdută ca secretar de birou la un IAS. Nu ştiu şi nu cred că am putut eu, chiar dacă aş avea formidabilul talent literar, să redau mai complet atmosfera acelor vremuri; erau timpuri de entuziasm şi de disperare, de încheiere a unei epoci de abuzuri şi crime şi de verificări şi preţuire profesională, pregătire matematică şi ştiinţifică, teoretică şi practică. În unele funcţii sau activităţi (Aviaţie, Chirurgie, Sport de Performanţă, Balet, Canto, Pictură sau Arhitectură, la Şcoala de Arte şi Muzică sau la Conservatoare şi în atâtea alte locuri) nu mai erau admise decât persoane cu o stare perfectă de sănătate, talent, îndemânări deja formate şi dovedite, după examene precise, pretenţioase şi amănunţite. Aşa se face că specialiştii formaţi în România (poate şi în altă ţară comunistă, ca Rusia de pildă) erau atraşi de salarii mari, poziţii sociale sau locuinţe deosebite în ţările mai avansate care ştiau să preţuiască specialiştii care formau noile generaţii pentru a căror educaţie şi formare nu cheltuiseră nimic şi ale căror îndemânări şi cunoştinţe de specialitate le primeau pe gratis. Când Ceauşescu a cerut zece mii de dolari pentru emigrarea legală unui singur specialist, a cerut un minim (taxa de şcolarizare care se plăteşte acum pentru un singur an de universitate în Vest), a fost acuzat că „vinde” specialişti; dar această taxă reprezenta de fapt doar o parte infimă din valoarea educaţiei şi şcolarizării primite de acel om. Chiar mie mi s-au oferit în Franţa şi pe urmă în Rusia posturi plătite cu până la 10000 de dolari (în moneda actuală), numai să devin cetăţean al respectivei ţări şi să părăsesc România. Nu mai spun că dintre foştii mei colegi de „la paralei” mai mulţi mi-au oferit posturi cu cel mai mare salariu după al lor ca să trec la ei şi să fac treaba în locul lor, conştienţi că sunt un om muncitor, conştiincios şi bine pregătit. Erau oameni deştepţi!

Şi acum câteva scurte portrete şi întâmplări pentru ca să mai înveselim atmosfera.

Pe doctorul Ghiliceanu l-am cunoscut la o clinică particulară, unde mă trimesese sora mea, doctoriţa, ca să-mi tratez adenomul de prostată. Mi-a spus: „Nu ştiu ce ai! Nu ştiu cum să te tratez, dar dă-mi voie să încerc!” I-am răspuns: „Sunt cobaiul dumneavoastră” Şi a încercat trei luni un medicament, trei luni altul, fără nici un rezultat; când am ajuns la „Proscar” adenomul a rămas pe loc, şi după 25 de ani sunt tot sub „observaţie”, dar încă nu m-am operat. Cumnatului meu, tot pentru un adenom de prostată, i-au introdus un tub pentru eliminarea urinei, s-a infectat şi nu s-a mai putut elimina tubul. Doctorul Ghiliceanu se recomanda aşa: „Eu am fost doctor chirurg şi urolog la Panduri, titular timp de 20 de ani în echipa de volei a României, medic curant şi afemeiat!” şi toată lumea îl adora, fără emfază, fără grozăvii, fără îngâmfare! În prezent mă tratează tot un asemenea doctor, Dragomirişteanu, la care examinarea bolnavului se face cu uşa deschisă, cu doi-trei martori, cu glume, cu ecografie şi în mare destindere şi veselie! Să-i dea Dumnezeu putere şi sănătate!

Completare la „CARIERA MEA DIDACTICĂ”

Am pus în ghilimele cuvintele „CARIERA MEA DIDACTICĂ” fiindcă nici astăzi, după 65 de ani de practicare a artei de a-i învăţa pe alţii, nu ştiu dacă pot declara că am făcut „CARIERĂ”; aparent, am făcut carieră, „am urcat” toate treptele (gradele) din Învăţământul Superior, dar nu cred că aici se poate vorbi de o „Carieră”; a le deschide uşa şi a le aprinde lumina unor iniţiali ignoranţi, a încerca să-i faci să înţeleagă în câţiva ani cunoştinţele dobândite cu mare greutate de omenire în multe mii de ani, a încerca să le

descrii fenomenele naturii (care nici nu pot fi explicate corect ci doar descrise, sau considerate minuni sau miracole ale naturii) nu constituie, cred, „o carieră”, ci doar o artă şi o îndemânare, sau o înlocuire cu nişte modele a miracolului originar. Să ne oprim aici.

Părerea (sau opinia) că lucrurile (fapte şi evenimente) din învăţământ decurg lin, este doar o imagine înfrumuseţată a lucrurilor. Am să încerc să descriu mai jos, cele câteva încercări de a mă prigoni (sau cel puţin denigra) ale unui profesor vârstnic, să-i zicem Bârcă, pentru ca cititorul să-şi poată face o părere şi asupra acestor aspecte.

Venisem în Politehnică în Catedra profesorului Agârbiceanu, pe urmă fusesem transferat în Catedra profesorului Ausländer cu care mă înţelesesem foarte bine. Numai că acest Bârcă, văzând că termin a doua facultate, specializarea şi mă înscriu la a treia facultate (Matematică, din curiozitate!) şi sunt înscris şi la doctorat (din oficiu!) a început să creadă că am ştiu eu ce intenţii în planul administrativ; deşi eu spusesem clar: „Nu vreau să devin funcţionar! După cinci ani de funcţionăreală mai ştii doar jumătate din cunoştinţele de specialitate; după alţi cinci ani mai ştii doar jumătate din jumătate şi devii doar un neica nimeni specialist în birocraţie!” Aşa că dânsul se comporta ca un om pus pe ceartă şi denigrare. Astfel, odată, în laboratorul de Tehnică Nucleară al cărei şef fusesem numit după terminarea celei de-a doua facultăţi şi a anului suplimentar de specializare, însoţit de un grup de asistenţi şi studenţi, se oprise în faţa unei instalaţii noi de gamagrafie atunci sosită şi mă întrebase zeflemitor: „Poţi să-mi spui cum funcţionează detectorul ăsta?” Am tăcut, siderat: „detectorul” era de fapt un tambur metalic pe care se înfăşura un cablu de oţel care ţinea la o distanţă de şase metri sursa de radiaţii de cel care efectua gamagrafierea. „Nu ştii!” a continuat el batjocoritor. „Dar nu este un detector!” i-am răspuns, este un „tambur metalic pe care se înfăşoară firul de oţel”. „Am vrut să văd doar dacă ştii!” m-a întrerupt el şi mi-a întors spatele.

A doua întâmplare neplăcută a avut loc la un examen de la Facultatea de Electronică. Printre subiectele de examen, Bârcă strecurase unul pe care îl considera „încuietoare”: legarea unui tranzistor în circuit!”. Unul din studenţii căruia îi picase subiectul „încuietoare” se desfăşurase, încântat, şi explicase cum tranzistorul poate fi legat: 1) cu „emitorul” la masă; 2) cu „baza” (aşa se chema analogul grilei unei triode) la masă; 3) cu „colectorul” (analogul anodei) la masă; pentru el „masa” din punct de vedere al montajelor electronice reprezentând doar un punct de potenţial constant (nu neapărat nul) din schemă. „Două din schemele tale nu pot să oscileze! Sunt greşite! Ai nota patru!” Se pronunţase Bârcă. „Şterge! Dă-mi carnetul!” La care studentul, mai emotiv, deşi un vlăjgan de 1,75 metri, izbucnise în plâns. Văzând scena, eu care eram asistentul organizator al probei, am intervenit discret: „Nu se poate să-i daţi nota patru, domnule profesor! Toate schemele sunt funcţionale!” „Ha!” a izbucnit Bârcă. „Am vrut să te încerc! Ai nota opt!” Am rămas uluit: câţi studenţi va fi trântit în totală necunoştinţă de cauză un asemenea om! Mai auzisem eu că un alt profesor, văzând că din 25 de studenţi trecuseră deja 20, îi trântise pe ultimii cinci „ca să nu strice procentajul de picări şi să nu-i scadă faima!” Că studenţii şi câţiva asistenţi instituiseră ca „o nouă unitate de prostie: Bârca! Invenţia fiindu-mi atribuită pe urmă mie, dar autorii erau ei; este adevărat că eu clamasem:

„Studenţii te ridică, studenţii te coboară,

Studenţii te fac mare, Tot ei te dau afară!”, asta apropos de obiceiul studenţilor din Politehnică de a nu mai participa la cursuri proaste, la care pur şi simplu nu mai veneau; profesorul respectiv trebuia mutat la altă facultate, sau într-un post de funcţionar!

Iată deci, în concluzie, că şi viaţa de profesor din Politehnică are norii ei şi vremea de acolo are ceaţă, şi printre profesorii de talia unui Grigore Moisil, Şerban Ţiţeica, Nae Teodorescu, Voinea, Babeş, Nae Ciorănescu, Remus Răduleţ şi toţi ceilalţi profesori pe care i-am respectat şi i-am iubit, se mai strecoară şi câte o fiinţă de mâna a doua, pe bază de pile, de membrie de partid şi de prietenii, care pe urmă practică ignoranţa, invidia şi uneori chiar prostia dezlănţuită. Despre acest subiect urât, atât!

George Ion Ionescu, 3 aprilie 2017

Redau mai jos materialul de la „Who is Who in the World” (2004-2006)
Numele: **Ionescu, George Ionel**
Adresa permanentă: Bd. Magheru, 9, Sector 1, Bucureşti 22 Bloc „EVA”.
Locurile de muncă şi funcţiile avute, în ordine cronologică aşa cum reies din fişa pentru „Who is Who in the World”:
IONESCU, George-Ionel -Adrian, Educator, Bd Magheru 9, Bucharest, România, PhD (Technical Physics) 1973, Master’s Degree, (Electronics) 1956, Politechnic University of Bucharest, MSc, Math and Mechanics, University of Bucharest. 1965, MSc, Applied Nuclear Physics, University of Bucharest and Institute of Atomic Physics. 1957; Full Professor 1990, Professor 1976 - 90, Full Lecturer at Chair of Physics 1969 - 76, Assistant Lecturer 1959 - 65, Polytechnic University of Bucharest, General Inspector, Minister of Education of România, 1979 - 84, Researcher Abroad, Poland, 1968, 1972; Researcher, Dubna (Moscow), L'nified Institute for Nuclear Research (USSR), 1970; Researcher, Institute of Atomic Physics, Bucharest, 1956 - 63, member of: European Society of Physics; The Academic Society of Sciences. Bucharest; The Society for Protection Against Radiation, România, Solar Energy Studies Society, România; Author of Series, ***Lessons of/in Physics,*** Politechnical University of Bucharest, 1994 -2002; Thermodynamics (6 editions) 1994 - 2002, ***Statistical Physics,*** 1994 - 2001, ***Elastic Waves, Electro-Magnetic Waves,*** 1986-98; ***Ionizating Radiations,*** 1995, 1997; ***The Theory of Oscillations,*** 1978 - 98; ***Classical and Relativistic Mechanics,*** 1978 - 88, ***Physical Fundamentals of the Fields Theory,*** 2001 etc. Author of 70 Scientific Research Communications in Fields of Physics of Radiations and Spectrometry, Neutron Physics, Determination of Radioactive Contaminations; Monographic and Academic Textbooks for Researchers and Students, Technical Publishing House, Co-Author of 12 Papers, Publications and Documents by International Agency for Atomic Energy, Vienna 1970-85, Nuclear Solved Problems 1972, la care adăugăm: ***Radiaţiile Nucleare, Protecţia Omului şi a mediului***, 1983 (coautor); ***Fizica şi problemele energiei*** 1987 (coautor: M. Ivaşcu), ***Dispozitive şi circuite electronice în instalaţii cu izotopi radioactivi*** 1965 (editor) etc.
Signature Prof. dr. George Ionel Ionescu *Date: 15 June 2004*

Membru al Societăţii Europene de Fizică şi Societăţii Academice de Ştiinţe din România.
Declarat de "American Biographical Society" unul din „*Oamenii anului 2004*”, i se acordă *Internaţional Pace Prize* (2005), declarat *One of the great scholars of 21st Century* by the Governing Board of Editors of the American Biographical Institute (november 2004), inclus în „special new section of the forthcomming Contemporary Who’s Who Professional with dates in **The Contemporany Elite** (December, 2004) etc. Abia în 2006 am fost inclus în România în „Enciclopedia personalităţilor din România”, la litera „I”! Mulţumesc mult!

Activităţi culturale:
1942 – 1946, „student” la Conservatorul Particular „Astra”, Secţia Pian (prof. d-na Tănăsescu, director prof. dr. Lungu)
1947 – 1953, crainic la Radiodifuziunea Română (Ora şcoalei. Ora tineretului. Teatru la microfon, etc.)
1965 – 1975, membru în conducerea Cenaclului literar "Relief Românesc" din Bucureşti
1972 - 1986.
preşedinte al Cenaclului literar "Geometria Pasiunii" al cadrelor didactice şi al studenţilor din Universitatea Politehnica din Bucureşti. Autor a două volume de poezii (1978 şi 2002), precum şi a mai multor contribuţii în revistele "Interferenţe" şi "Geometria Pasiunii", 1970 – 2002.
2010 – 2017, Am republicat volumele de poezii (Volumul I: 1984), (Volumul II: 2002); (Volumul III: 2010), (Volumul IV: 2015), care conţin cele două sau trei sute de poezii pe care mi le-a dictat destinul, precum şi două volume de Proză (2017) care conţin nuvele, schiţe şi materiale culese din viaţă.

RECOMANDARE

Prof.Univ.Dr.Ing.Fizician **IONESCU-GEORGE-IONEL-ADRIAN** este născut la 28.09.1933 la București, sector 5. A absolvit Liceul "Gh.Lazăr" din București, în anul 1951. Este absolvent al Facultății de Electronică și Telecomunicații (1956), al cursurilor post-universitare cu durata de un an, organizate de Universitatea București în colaborare cu Institutul de Fizică Atomică (1957), al Facultății de Matematică-Mecanică cu durata de cinci ani (1963) și Doctor în Fizică Tehnică al Universității Politehnice din București (1973), având titlul de Doctor inginer.

După terminarea cursurilor primei facultăți a funcționat la Universitatea "Politehnica" din București (1956) și la Institutul de Fizică Atomică (1957-1962) ca inginer cu sarcini de cercetare la Reactorul Nuclear al Institutului, și simultan la Universitatea "Politehnica" din București ca asistent universitar (1959-1964) apoi ca Șef de Lucrări (1964-1976), Conferențiar (1976-1990), și ca profesor titular (1990 - până în prezent).

Are contribuții științifice în domeniul fizicii nucleare aplicate, în domeniul dozimetriei radiațiilor, al aplicațiilor radiațiilor și al izotopilor radioactivi (2 brevete), al reactorilor nucleari, biofizicii, etc. A publicat, singur sau în colaborare, 100 lucrări și articole științifice diferite, între care 52 au un caracter original, celelalte fiind monografii (24) sau sinteze; 8 lucrări au fost publicate de Agenția Internațională de Energie Atomică de la Viena cu Documente ale Agenției din partea română (anii 1978-1984), profesorul **George Ionescu** fiind unul din principalii autori.

A elaborat, singur sau în colaborare 30 lucrări folosite ca manuale sau cursuri universitare la Universitatea "Politehnica"București sau la cursurile post-universitare pentru perfecționarea profesorilor sau inginerilor, sau ca manuale de laborator.

A prezentat, singur sau în colaborare, 45 de comunicări științifice, comunicate la diferite Conferințe Naționale, în România sau în străinătate. A luat parte la lucrările privind cercetarea radioactivității solului și subsolului României (6 rapoarte nepublicate, cu caracter special), contaminarea radioactivă a solului României (4 rapoarte cu caracter special) etc.

Funcționând simultan ca inspector general al Departamentului pentru perfecționarea (profesori, ingineri) al Ministerului Învățământului și Educației între anii 1978-1989, a contribuit la redactarea a 6 rapoarte privind procesul de perfecționare al profesorilor de liceu, elaborate de această direcție și a dirijat publicarea unei serii de 14 manuale pentru perfecționarea profesorilor de liceu și a inginerilor (6 din domeniul matematicii, 6 lucrări din domeniul fizicii, 2 lucrări din domeniul biologiei, 1 lucrare din domeniul electrotehnicii, etc). A fost ales membru al Asociației Oamenilor de Știință din România, și al Societății Fizicienilor Din România, al Societății de Radioprotecție ("senior-member") etc.

Subsemnatul, prof.dr.ing.**Ion M.Popescu**, îl cunosc pe dl.prof.**George Ionescu** încă din timpul studenției. Îl recomand cu căldură pentru a fi primit în rândurile membrilor Academiei Oamenilor de Știință din România.

Prof.univ.dr.ing.
Ion M.Popescu
din Universitatea "Politehnica"București

22.04.92

Împreună cu unul din asistenții mei